

International Congress on Women's Studies
Proceeding Book

13- 15 December, 2024

Editorial Board

Mehmet Korkud Aydın

Dilek Ulusal

Cem Karakılıç

Ramazan Şen

ICOWS- 2024

ISBN

978-605-70777-9-0

International Congress on Women's Studies Proceeding Book
(Uluslararası Kadın Çalışmaları Kongresi Bildirileri Kitabı)

13-15 December, 2024

Ankara/ Türkiye

Editorial Board

Mehmet Korkud Aydın

Dilek Ulusal

Cem Karakılıç

Ramazan Şen

31.12.2024

Copyright ©

Anakara Yayıncılık

Ankara / Türkiye

All rights reserved.

No Part of the Book May Be Reproduced by Any Method, Electronic or Mechanical,
Without the Written Permission of the Copyright Owner and Publisher.

Open Access

This book is licensed under a Creative Commons Attribution-NoCommercial-Non-Derivative 4.0 International License

© ANAKARA YAYINCILIK

ISBN

978-605-70777-9-0

About Congress

Tittle

International Congress on Women's Studies (ICOWS 2024)

(Uluslararası Kadın Çalışmaları Kongresi)

Date: 15-17 December, 2023

Place

Ankara/ Türkiye

Organisation by:

Uluslararası Toplum Araştırmaları Derneği (UTAMER)

PARTICIPANTS' COUNTRIES (13 Countries)

Türkiye, Japan, South Korea, South Africa, India, Tayland, Malaysia, Tunisia, United Arab Emirates, Nigeria, Pakistan, Bangladesh, El Salvador

Total Participants: 56

(Türkiye: 22, Other Countries: 34)

Total Accepted Article: 44

Total Rejected Article: 7

Accepted Article (Türkiye): 18

Accepted Article (Other Countries): 26

© ANAKARA YAYINCILIK

ISBN:

978-605-70777-9-0

COMMITTEES

Organizing Committee

President of the Congress

Assoc. Prof. Dilek Ulusal- Kırıkkale University / Türkiye

Chairman of the Organizing Board

Assoc. Prof. Mehmet Korkud AYDIN- Kırıkkale University / Türkiye

Organizing Committee

Prof. Dr. Mustafa KAHYAOĞLU- Siirt University/ Türkiye

Assistant Professor Dr. Hakan DOĞAN- Kırıkkale University / Türkiye

Assistant Professor Dr. Mert Can Erdoğan- Kırıkkale University / Türkiye

Assistant Professor Dr. Cem KARABULUT- Çankırı Karatekin University/ Türkiye

Assistant Professor Dr. Hediye Şirin Ak- Çankırı Karatekin University/ Türkiye

Dr. Muhabbet DOYRAN- Istanbul Aydın University / Türkiye

Scientific Board

Prof. Dr. Mesut Aydın- Inonu University/Türkiye

Prof. Dr. Maryam Paknahad Jabarooty- Hannam University /Korea

Prof. Dr. Saumya Chakrabarti- Visva-Bharati University/ India

Prof. Dr. Recep Dünder- Inonu University/Türkiye

Prof. Dr. Hamdi Öney- Inonu University/Türkiye

Prof. Dr. Sabiha Hussain- Jamia Millia Islamia University/ India

Prof. Dr. S. Buvanendra University of Colombo/ Sri Lanka

Prof. Dr. Rahmi Doğanay- Fırat University/Türkiye

Prof. Dr. Diah Ariani Arimbi- Universitas Airlangga / Indonesia

Prof. Dr. Erdal Açıkse- Munzur University/Türkiye

Prof. Dr. Mustafa Müjdecı- Kırıkkale University/Türkiye

Assoc. Prof. Dr. Naoki Suzuki Tokyo- Gakugei University / Japan

Assoc. Prof. Dr. İsmail Efe- Kırıkkale University/Türkiye

Assoc. Professor Dr Oana-Ramona Ilovan- Babeş-Bolyai University/ Romania

Assoc. Prof. Dr. Nursal Kumaş- Uludağ University/ Türkiye

Assoc. Prof. Dr. Okan Ceylan- Ege University/ Türkiye

Assoc. Prof. Mehmet Akif KARAMAN- American University of the Middle East/
Kuwait

Assoc. Prof. Dr. Enes Bal- Necmettin Erbakan University/ Turkey

Assoc. Prof. Dr. Emine Meliha KurtDas Inonu University/ Türkiye

Assistant Professor Dr. Shazia Malik- Centre for Womens Studies & Research
University of Kashmir/ India

Assistant Professor Dr. Cemal Karadaş- Inonu University/Türkiye

Assistant Professor Dr. Aylin Nalçacı İkiz- Kırıkkale University/Türkiye

Assistant Professor Dr. Fakhra Aziz - Lahore College for Women University/
Pakistan

Assistant Professor Dr. Şaban Demir- Bolu Abant İzzet Baysal University/ Türkiye

Assistant Professor Dr. Fatih Kaya- Inonu University/ Türkiye

Assistant Professor Dr. Özcan Ekici- Dicle University/ Türkiye

Assistant Professor Dr. Nargis Özgen- Haci Bayram Veli University/ Turkiye

Assistant Professor Dr. Oğuz Han Öztaş- İstanbul University/ Turkey

Dr. William Martin Geibel- University of California/ USA

Dr. Sumayya Ebrahim- University of Johannesburg/ South Africa

Dr. Aradhana Gajanan Vaidya SGB Amravati University, India

Dr. Mehpare Yağlıcı- Erciyes University/ Türkiye

Dr. Rahat Zubair Malik- Quaid-i-Azam University/ Pakistan

Dr. Mustafa Oğuz Yeğın- Nigde Omer Halisdemir University/ Türkiye

Dr. Nurenzia Yannuar- Universitas Negeri Malang/ Indonesia

Dr. İsmail Yıldız- MEB/Türkiye

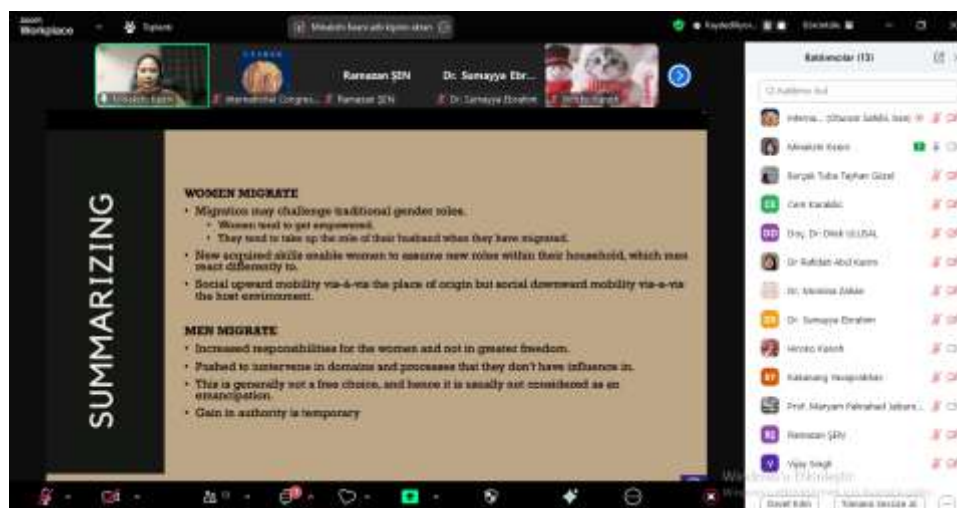
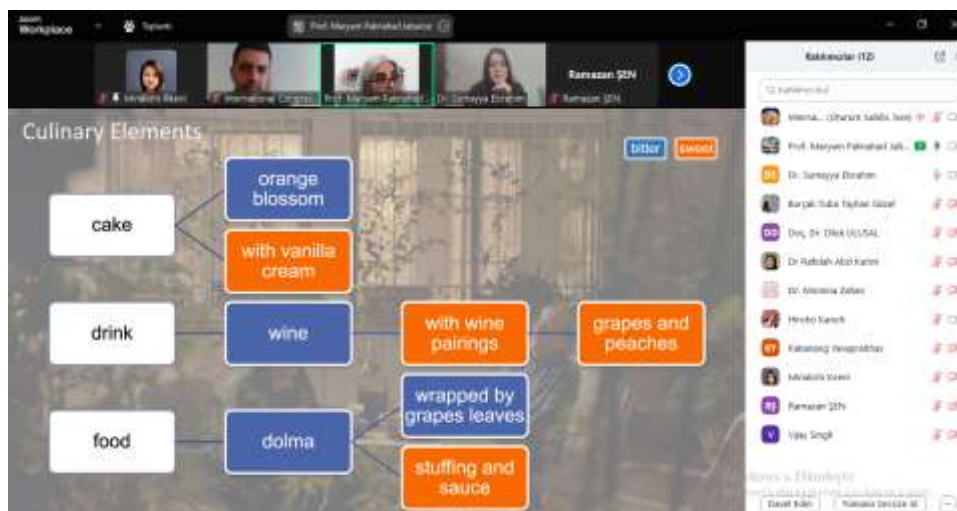
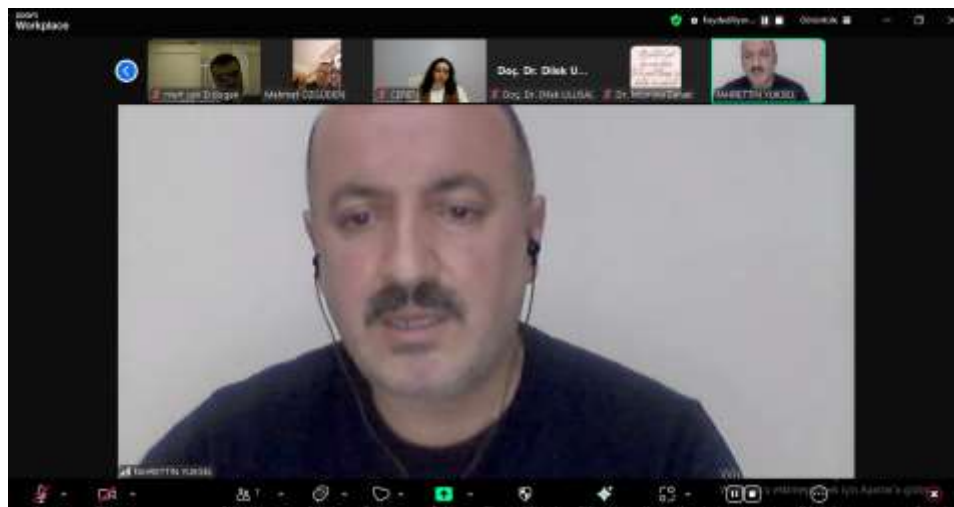
Lecturer Ramazan Sen - Kirikkale University,/ Türkiye)

Lecturer Abdulkadir Akkurt - Kirikkale University/ Türkiye)

Lecturer Khairunnisa Haji Ibrahim- Universiti Brunei Darussalam/ Brunei

Murat Hatip- Abant İzzet Baysal University/ Turkey

GALLERY

Zoom Workplace

Top Left: Minakshi Keerthi, International Congress

Top Right: Ramazan ŞEN, Dr. Sumayya Ebrahimi

MULTIPLE LINEAR REGRESSION ANALYSIS

Variables	Attitude to Women's Sexing (MEXES, %)		Attitude to Women's access to education (MEXES, %)		Attitude to Women's decision making (MEXES, %)		Attitude to Women's equality (MEXES, %)	
	B	P-value	B	P-value	B	P-value	B	P-value
Independent Characteristics								
Gender	-0.30	0.05	0.11	0.68	-0.31	0.14	-0.47	0.07
Age	0.21	0.00*	0.51	0.00**	0.51	0.00**	0.06	0.60*
Marital Status	0.15	0.04	0.21	0.20	0.09	0.81	0.05	0.91
Years of Education	0.05	0.17	-0.24	0.00*	-0.25	0.00**	-0.27	0.00
Recent Migration	0.08	0.69	-0.03	0.76	0.01	0.71	0.06	0.60
Years into Migration	-0.20	0.19	-0.06	0.67	0.06	0.74	-1.12	0.23
Migrated before the 2017 crisis	0.17	0.19	0.23	0.19	0.13	0.40	0.01	0.90**
Resided in India	0.04	0.80	0.20	0.10*	0.04	0.76	1.50	0.12
Resided in Turkey	0.63	0.00	0.67	0.11	0.60	0.10	-2.60	0.00
Employed	-0.10	0.19	0.11	0.20	0.20	0.07	-0.22	0.75
Unemployed	-0.44	0.01	0.22	0.17	-0.17	0.42	-1.04	0.27
Self-employed	0.00	0.99	-0.03	0.94	0.00	0.99	-1.38	0.00
Other Characteristics								
Access to Internet	0.23	0.01**	-0.70	0.00**	-0.51	0.00**	-2.20	0.00*
Starting income with partner	0.68	0.00**	0.13	0.10	0.38	0.10*	1.40	0.31
Primary decision maker migrated	0.18	0.00**	0.17	0.34	0.09	0.70	0.07	0.94
Access to Family planning	0.25	0.12	0.04	0.75	-0.10	0.60**	0.60	0.27
Part of Rohingya committee	-0.11	0.70*	0.20	0.00*	-0.14	0.00**	-1.82	0.00*
Score	0.68	0.00	0.11	0.60	0.21	0.00	12.00	0.00

Source: Authors, 2022
Note: ***, **, * indicates significance levels of 1%, 5% and 10%, n=100

INTERNATIONAL WOMEN'S CONGRESS, 2022

Windows 11 Etkinleştirin
Windows'u etkinleştirin. Daha fazla Ayarlar'a gidin.
Davet Eden: Tamer Sessiz AI

Microsoft PowerPoint

GLOBAL FEMINISM, AND HUMAN RIGHTS: A CRITICAL PERSPECTIVE

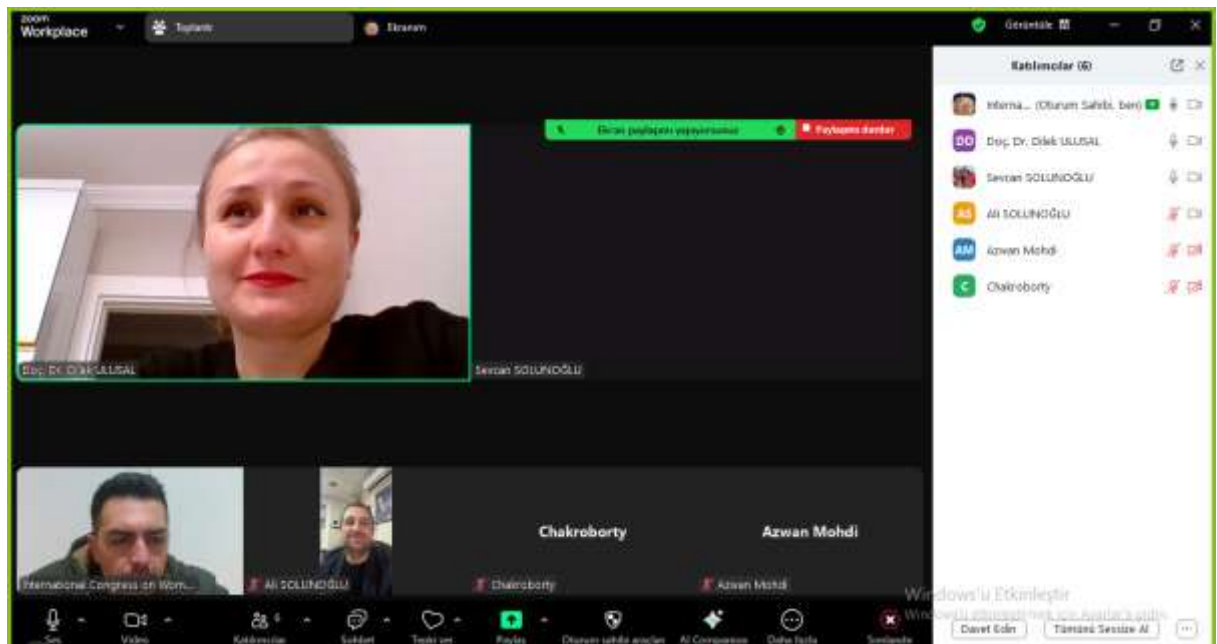
Dr. Ramesh Singhania*
Assistant Professor (FT)
Department of English
Vivekananda Chetana Institute Women's University
Kori, Hyderabad, India
Email: rameshsingania87@gmail.com

Top Left: RAMESH

Top Right: Mehmet Korkut Altın, Prof. Vijay

Bottom Left: Ramazan ŞEN, Mehmet Korkut Altın, Doç. Dr. Dilek U..., Prof. Dr. Dilek ULUSAL, Cem Karakılıç

Windows 11 Etkinleştirin
Windows'u etkinleştirin. Daha fazla Ayarlar'a gidin.

Zoom Workplace

Toplantı

MY Melipare Yağcı adlı kişinin ekranı

Çalışmanın Önemi

- Bugün dünya ve Türkiye de kuraklık tehlikesinin yaşanmakta olması sebebiyle kuraklık döneminde kadının Türk sinemasında sunumunun ele alınması farkındalık oluşturma açısından önem arz etmektedir.
- Türk sinema alan yazınına bakıldığında bu konuda akademik çalışmanın yer almadığı görülmüştür.

Katılımcılar (7)

- Mehmet E... (Öturan Sahibi, ben)
- MY Melipare Yağcı
- Doç. Dr. Hasan Hüseyin YILDIRIM
- Doç. Dr. Ökkeş ULUSAL
- GÜLSAH ÖZDEMİR
- Nargis Özgen
- Tekin İDEM

Windows'u Etkinleştirin

Windows'u etkinleştirerek yeni özelliklere erişin.

Davet Edin

Tümünü Sessize Al

Zoom Workplace

Toplantı

Berkin bülçüçüer isim

Doç. Dr. Ökkeş ULUSAL

International Congress on Women's Studies

Muhabet Doğan

kamolrat intaratat

Dr. Merve Zahan

GÜLSAH ÖZDEMİR

Cem Karakılıç

Katılımcılar (8)

- MY... (Öturan Sahibi, ben)
- Muhabet Doğan
- Ramazan ŞEH
- Cem Karakılıç
- Doç. Dr. Ökkeş ULUSAL
- Dr. Merve Zahan
- GÜLSAH ÖZDEMİR
- kamolrat intaratat

Windows'u Etkinleştirin

Windows'u etkinleştirerek yeni özelliklere erişin.

Davet Edin

Tümünü Sessize Al

ULUSLARARASI KADIN ÇALIŞMALARI KONGRESİ
(International Congress of Women's Studies- ICOWS 2024)

31.12.2024

Konu: Akademik Teşvik ve Doçentlik Kriterleri

İlgili Makama:

Uluslararası Kadın Çalışmaları Kongresi, 13-15 Aralık 2024 tarihleri arasında Ankara'da gerçekleştirilmiştir. Kongremize 13 farklı ülkeden 56 araştırmacı toplam 44 bildiri ile katılmıştır. (26 Bildiri –Japonya, Güney Kore, Güney Afrika, Hindistan, Malezya, Tayland, Nijerya, Tunus, Birleşik Arap Emirlikleri, Pakistan, Bangladeş, El Salvador, 18 Bildiri ise Türkiye'den kabul edilmiştir.) Kongremiz Akademik Teşvik Ödeneği Yönetmeliğinin 16 Ocak 2020 tarihinde değişikliğe uğrayan ilgili maddesinde yer aldığı şekli ile: "Tebliğlerin sunulduğu yurt içinde veya yurt dışındaki etkinliğin uluslararası olarak nitelendirilebilmesi için Türkiye dışında en az beş farklı ülkeden sözlü tebliğ sunan konuşmacının katılım sağlaması ve tebliğlerin yarından fazlasının Türkiye dışından katılımcılar tarafından sunulması esastır." ifadesine uygun olarak düzenlenmiştir. Ayrıca Siirt Üniversitesi tarafından Prof. Dr. Mustafa Kahyaoğlu, Sempozyum Düzenleme Kurulumuzda görevlendirilmiştir. Bu hali ile Uluslararası Kadın Çalışmaları Kongresi, Doçentlik Kriterlerini de sağlamaktadır.

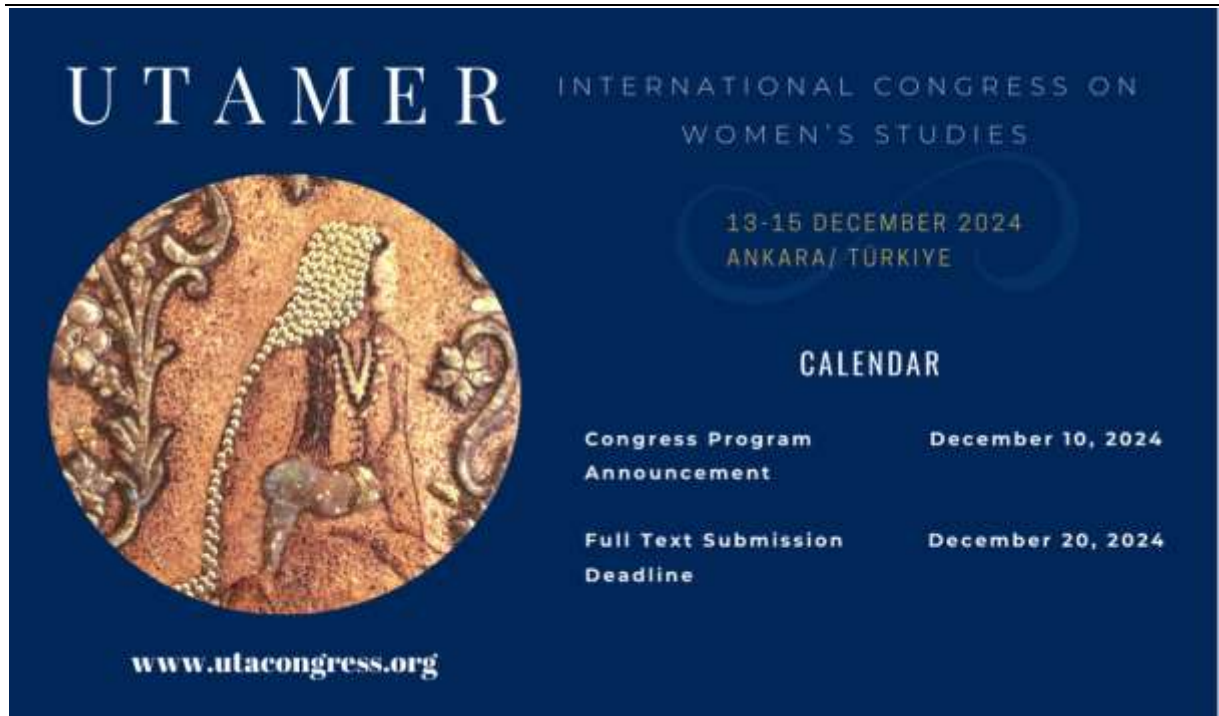
Bilgilerinize sunarız.

Doç. Dr. Mehmet Korkud Aydın
Uluslararası Toplum Araştırmaları Derneği Başkanı

Kongre web sitesi:

www.utacongress.org

International Congress on Women's Studies (UTAMER Congress)

Online Congress Program

-
- To be able to make a meeting online, login via <https://zoom.us/join> site, enter ID instead of "Meeting ID or Personal link Name" and solidify the session.
-
- 15 minutes are allocated for each presentation.
-
- Participants can attend all online sessions as listeners.
-
- The Head of the session is responsible for the conduct and management of the sessions.
-
- Please check your device's camera and microphone and connection settings before connecting to the session.
-
- Please join at least 5 minutes before your session starts
-

Opening Session
Türkiye Local Time: 17:00 December 13, 2024 Friday Zoom Id: 839 6552 5940 Password: 177544

Head of Session: Assist. Prof. Dr. Mert Can Erdoğan		
Türkiye Local Time: 18:30- 20:30 December 13, 2024 Friday Zoom Id: 834 7015 5210 Password: 707730		
AUTHORS	AFFILIATION	TOPIC TITLE

Dr. Habibe Ceren Dağdeviren	Researcher, Phd	History of Women in Political Life in Pre-Islamic Turkish States
Assist. Prof. Dr. Mehmet Özgüden	Cankiri Karatekin University Department of Political Science and Public Administration	The Women's War: Lysistrata
Assist. Prof. Dr. Mert Can Erdoğan	Kırıkkale University, History Department	A Project on Women's Inheritance in the 18th Century Ottoman Thought: Süleyman Penah Efendi's Reform Project
Dr. Muhabbet Doyran	Istanbul Aydın University	Establishment and Activities of Maturation Institutes as a Model for Women's Education in Turkey
Assist. Prof. Dr. Hakan Doğan	Kırıkkale University	Fatma Baci and Her Ideal
Fahrettin Yüksel	Researcher	

Head of Session: Dr. Sumayya Ebrahim		
Türkiye Local Time: 10:00- 12:00 December 14, 2024 Saturday Zoom Id: 815 4236 8811 Password: 041473		
AUTHORS	AFFILIATION	TOPIC TITLE
Professor Hiroko Kanoh	Yamagata University Japan	Exploring Gender Differences in “Happiness” “Nature of Work” and “Job Satisfaction” in Japanese Society
Professor Maryam Paknahad Jabarooty	Hannam University, South Korea	My Favorite Cake: A Feminist Discursive Representation of Gendered Love, Body, and Aging Under the Politics of Shame
Nabil bin İbrahim	Teacher Malaysia	International Congress on Women's Studies
Dr. Sumayya Ebrahim	South Africa	Obstetric Violence: Who gets to decide what is violent and for who?
Dr. Minakshi Keeni	Tohoku University Japan	Shifting Gender Norms and Domestic Violence Among Rohingya Refugees in Nepal: The Role of Displacement and Economic Participation
Dr. Kakanang Yavaprabhas	Thammasat University, Thailand	Transforming Gender Ideologies: <i>Bhikkhuni</i> (Buddhist Nuns) and Women's Empowerment in Thailand
Burçak Tuba Tayhan Güzel	Kırşehir Ahi Evran University, School of Foreign Languages, Türkiye	The Iron Lady in Songs: Thatcherism, Gender, and Political Opposition in Popular British Music

Head of Session: Assoc. Prof. Mehmet Korkud Aydın		
Türkiye Local Time: 12:15- 14:15 December 14, 2024 Saturday Zoom Id: 820 6185 8760 Password: 656097		
AUTHORS	AFFILIATION	TOPIC TITLE
Dr. Barakat Adebisi Raji	University of Ilorin Nigeria	Protecting Women And Children in Armed Conflicts: The Role Of Mediation And International Legal Instruments In Lebanon, Syria, And Palestine
Dr. Israel Adekunle Adeniyi	University of Ilorin Nigeria	
Dr. Ramesh Singisala	Veeranari Chakali Ilamma Women's University India	Global Feminism and Human Rights: A Critical Perspective
Dr. Roshan Ara	Centre for Womens Studies & Research University of Kashmir India	Gendered Governance: Exploring Power Dynamics in Global Political Contexts
Dr. Vijay Pal Singh	Indian Institute of Management Lucknow, India	Gender Equality and Justice in India: Legal Milestones and Enduring Challenges
Associate Professor Abhisarika Prajapati	REVA University, Bengaluru, India	Resilience and Conflict amid the Complexities of Aging and Changing Societal Landscape: A Study of Female Agency in the Select Indian Novels
Ayoub Ammar	Researcher Tunusia	Women Studies in the Middle East

Head of Session: Assist. Prof. Dr. Merve Günday		
Türkiye Local Time: 14:30- 16:30 December 14, 2024 Saturday Zoom Id: 892 6251 5315 Password: 703288		
AUTHORS	AFFILIATION	TOPIC TITLE
Dr. Momina Zahan	Banasthali Vidyapith India	Crimes Against Women in India: Problem in Prosecution
Dr. Rafidah Binti Abd Karim Dr. Ramlee Mustapha	Universiti Teknologi MARA, Malaysia Sultan Idris Education University, Malaysia	Transforming Landscape of Higher Education: Women's Leadership for Gender Equality
Dr. Deepthi Krishna Thota	Mahindra University India	Women and Media in India: A Historical and Cultural Perspective
Dr. Kamolrat Intaratat Dr. Piyachat Lomchavakarn Dr. Karn Boonsiri Dr. Duangkamol Intaratat Dr. Sarawut Thongsrikum Kanapus Amphaiwan	School of Communication Arts,CCDKM, STOU Thailand Burawa University, Thailand Dhurakit Bundit University Thailand	Digital Literacy and Digital Entrepreneurship Skills to Drive the Grassroot Economy among the Marginalized Women under Thailand 4.0
Sana Sayed	American University of Sharjah, United Arab Emirates	Democracy When? Working Towards Women's Equality and Empowerment in Pakistan
Shilpi Bora	Karnavati University India	Redefining Empowerment: Women's Resilience and Leadership in the 21st Century
Assist. Prof. Dr. Merve Günday	Ankara University, Faculty of Language, History and Geography, English Language and Literature Department Türkiye	The Taming of Elizabeth Richmond in Shirley Jackson's The Bird's Nest

Head of Session: Assoc. Prof. Mehmet Korkud Aydın		
Türkiye Local Time: 16:45- 18:45 December 14, 2024 Saturday Zoom Id: 820 9654 4330 Password: 223419		
AUTHORS	AFFILIATION	TOPIC TITLE
Adele Rehman	Fatima Jinnah Women University, Rawalpindi-Pakistan	Socio-Cultural Barriers and Institutional Responses to Women's Health in Pakistan
Debbie Lalrinawmi	National Institute of Technology Mizoram India	Advancing Women's Rights Through International Human Rights Law: Progress, Challenges, and Future Directions
Shaiya Binte Mahbub	Brac University Bangladesh	Is Neoliberal Reform in Higher Education a Breakup with Women Empowerment?: An Intersectional Study of the Barriers Faced by Female Faculty of Higher Education in Bangladesh
Dr. Tamali Neogi	Gushkara College India	Towards an Understanding of Contemporary Dalit Realities in West Bengal: Critical Reflections on the Dalit Narratives, Feminist Perspective
Maria Jose Erazo	Researcher (Economist and Master in Social Sciences) El Salvador	The Invisible Burden: Care, Gender, and Labor Inequality in El Salvador
Dr. Sampreeti Gogoi	College of Community Science, Assam Agricultural University India	Menopausal Knowledge of Women in Manipur and its Causal Effect on Stress
Dr. Aduana Panmei	Department of Education (s) Govt. of Manipur India	

Head of Session: Assoc. Prof. Dr. Dilek Ulusal		
Türkiye Local Time: 10:00- 12:00 December 15, 2024 Sunday Zoom Id: 844 0922 0782 Password: 253961		
AUTHORS	AFFILIATION	TOPIC TITLE

Assoc. Prof. Dr. Mehmet Korkud Aydın	Kirikkale University AİT Department Türkiye	The Place and Importance of Girls' Institutes in the Turkish Education System
Assoc. Prof. Dr. Mehmet Korkud Aydın	Kirikkale University AİT Department	İsmet Paşa Girls' Institute and Its Activities
Assoc. Prof. Dr. Dilek Ulusal	Kirikkale University, Kirikkale Vocational School Türkiye	A General Look at the Place of Women in Turkish Cinema
Sevcan Solunoğlu Assoc. Prof. Dr. Ali Solunoğlu	Teacher, MEB Türkiye Balıkesir University Burhaniye Faculty of Applied Sciences Türkiye	Problems Faced by Women Workers in Tourism: A Qualitative Research
Assoc. Prof. Dr. Ali Solunoğlu	Balıkesir University Burhaniye Faculty of Applied Sciences Türkiye	Analyzing Local Cuisine Culture from Tourism Perspective: Balıkesir Example
Azwan Mohdi	Malaysia Researcher	Vocational Education for Women in Malaysia
M. R. Chakroborty	India Researcher (Master of Science)	Psychological Violence Against Women on Social Media

Head of Session: Assoc. Prof. Mehmet Korkud Aydın		
Türkiye Local Time: 15:30-17:30 December 15, 2024 Sunday Zoom Id: 874 2693 5986 Password: 994760		
AUTHORS	AFFILIATION	TOPIC TITLE

Dr. Mehpare Yağlıcı	Erciyes University, Türkiye	A Review on Films about Drought and Women in Turkish Cinema: The Hunger Movie
Assoc. Prof. Dr. Tekin İDEM	Batman University Faculty of Arts and Sciences, Türkiye	Parliament Debates Regarding Three Women Convictors, Whose Death Penalty are Forgiven During the Republican Era
Assoc. Prof. Dr. Mikail KOLUTEK	Hatay Mustafa Kemal University, Faculty of Arts and Sciences, Türkiye	
Assist. Prof. Dr. Nargis Özgen	Ankara Hacı Bayram Veli University, Türkiye	Combating Violence Through Digital Communication: The Social Role and Impact of Kades
Rana Şat	(Master of Science) Balıkesir University, Türkiye	Glass Ceiling Perception of Female Kitchen Leaders: Ankara Province Example
Assist. Prof. Dr. Fatih Saydam	Giresun University, Türkiye	
Assist. Prof. Dr. Gülşah ÖZDEMİR	Balıkesir University, Burhaniye Faculty of Applied Sciences, Türkiye	Women's Representation in Diplomacy and Foreign Policy Practices
Goncagül GÜLTEKİN ÖZBAYRAM	Expert Sociologist, Balıkesir Metropolitan Municipality, Foreign Relations Department, Türkiye	
Cevriye Yüksel Yıldırım	Balıkesir University, Türkiye	Impact of Female Employees on Bank Performance: Evidence From Turkish Banking Sector
Hasan Hüseyin Yıldırım	Balıkesir University, Türkiye	

Closing Session of Symposium

**Türkiye Local Time: 17:45
December 15, 2024 Sunday
Zoom Id: 856 2281 1384
Password: 224475**

ABSTRACTS

Exploring Gender Differences in ‘Happiness’, ‘Nature of Work’, and ‘Job Satisfaction’ in Japanese Society

Professor Hiroko Kanoh

Yamagata University, Japan

Abstract

This study examines gender differences in happiness, nature of work, and job satisfaction in Japanese society, utilizing data from the 2023 National Employment Status Panel Survey. Despite Japan's slight improvement in the Global Gender Gap Index, ranking 118th out of 146 countries in 2024, significant challenges persist in achieving gender equality, particularly in economic participation and political representation. Analysis of survey responses from 55,807 participants revealed significant gender disparities in happiness and life satisfaction. Males reported higher levels of happiness, while females demonstrated greater life satisfaction, suggesting a complex interplay between gender roles and subjective well-being in Japanese society. Further investigation into the nature of work and job satisfaction uncovered notable gender differences across multiple dimensions. Females reported higher levels of engagement in work that influenced others, greater autonomy in decision-making, and a more positive outlook regarding future career prospects. Conversely, males exhibited higher satisfaction with workplace relationships and enthusiasm for their work. A critical finding of this study is the tendency for females to be assigned or hired for monotonous and less rewarding jobs, which are often low paid. This, coupled with the greater burden of household responsibilities, contributes to lower levels of happiness and work motivation among females. The study suggests that this lack of motivation may partly explain Japan's low female political participation and the persistent gender gap in leadership roles. The research consequently highlights a concerning trend where females appear to accept the limitations of their roles without aspiring for systemic change, potentially contributing to lower levels of political engagement and a reluctance to advocate for greater gender parity in leadership and policymaking roles. These findings underscore the need for structural reforms to enhance economic and political participation and inspire females to engage more actively in societal change. The study contributes to the growing body of research on gender dynamics in the Japanese labour market and provides valuable insights for policymakers and organizations striving to create more equitable work environments and close the persistent gender gap in Japanese society.

Keywords: Gender inequality, job satisfaction, workplace dynamics, Global Gender Gap Index, Japan

My Favorite Cake: A Feminist Discursive Representation of Gendered Love, Body, and Aging Under the Politics of Shame

Professor Maryam Paknahad Jabarooty

Hannam University, South Korea

Abstract

This study explores the visual and semiotic dimensions of the female body concerning discourses of love and aging in the Iranian film "My Favourite Cake," directed by Maryam Moghaddam and Behtash Sanaeiha. Through a qualitative feminist poststructuralist discourse analysis (FPDA), I examine how the film challenges religious and traditional gender norms and societal expectations, particularly within the context of the post-revolutionary era in Iran.

"Ubiquitous Shame" (Mann, 2018) outlines a system of exploitation underpinned by gendered shame; it serves as a key mechanism perpetuating the subjugation of women and demonstrating a temporal orientation towards redemption. As Taylor (2022) asserts, it is a "kind of shame that all women must navigate in a world that defines their very selfhood." This research then details how "My Favourite Cake" illustrates the structured stigma towards sexual love in seniors as it relates the ubiquitous shame to discourses on the gendered shame suppressing individual identities as expressed through their bodies.

Ultimately, this research aims to contribute to a deeper understanding of the complex ways the female body is portrayed in Iranian cinema and how such representations reflect and shape societal attitudes toward women, love, and aging.

Keywords: Love, Aging, Gendered Shame, Ubiquitous Shame, Iranian Cinema, Female Body, Feminist Poststructuralist Discourse Analysis

The Role and Contributions of Women Employees in Malaysia's Tourism Industry

Nabil bin İbrahim

Teacher Malaysia

Abstract

Malaysia, a country that embodies the captivating beauty of Southeast Asia, stands out as a leader in sustainable tourism development. With its tropical islands, cultural diversity, and modern cities, Malaysia attracts millions of tourists annually. Women employees, forming the backbone of the tourism industry, play a crucial role in this success.

This study examines the current status of women employees in Malaysia's tourism sector, highlighting the opportunities and challenges they encounter. The contributions of women in areas such as hospitality, tour guiding, and event management are analyzed to evaluate the sector's impact on economic growth and gender equality. The research focuses on policies, training opportunities, and positive workplace practices that support women's career advancement.

Furthermore, attention is given to the Malaysian government's strategic initiatives aimed at increasing female employment in tourism and the innovative opportunities offered by the sector for women. In this context, sustainable practices adopted to enhance women's participation in the workforce are also explored. The study concludes with recommendations on how the tourism industry can provide a more inclusive platform for women employees.

Keywords: Malaysia, Tourism Industry, Women Employees, Sustainable Development, Gender Equality

Obstetric Violence: Who gets to decide what is violent and for who?

Dr. Sumayya Ebrahim

Dr. University of Johannesburg, South Africa

Abstract

Knowledge in the field of gender and women studies has historically been informed by hegemonic cisgenderedheteropatriarchy and almost all understandings of gender and sexuality have traditionally emanated from this point of departure. Questions of what constitutes knowledge have been deliberated at length in various disciplines. More specifically, the inherent and often undetectable biases in knowledge are considered in the body of work around epistemic justice and epistemic violence.

The field of obstetric violence seems to be one of these phenomena that have not only been developed through the lens of cisgenderedheteropatriarchy, but it is also the manner in which obstetric violence is understood and to whom it applies. The aim of this presentation is to reveal the epistemic biases inherent in current conceptualizations of the obstetric violence construct and it endeavors to offer a redress of the construct from a more inclusive and expansive view.

Keywords: Obstetric violence, Epistemic justice, Birthing bodies, Reproductive rights

Shifting Gender Norms and Domestic Violence Among Rohingya Refugees in Nepal: The Role of Displacement and Economic Participation

Dr. Minakshi Keeni

Tohoku University, Japan

Abstract

Displacement frequently disrupts traditional gender roles, significantly impacting women by heightening their vulnerability to economic instability, violence, and restricted mobility. The Rohingya crisis, one of the most protracted displacement situations globally, has seen over a million people fleeing persecution in Myanmar. Since 2017, most Rohingya refugees have sought refuge in Bangladesh, where conditions are dire—particularly for women and girls, who face increased risks of gender-based violence and limited access to essential services.

The study explored the impact of displacement on gender norms among Rohingya refugees in Nepal. Drawing on data from 152 interviews with refugees in Kapan camps, the study investigated shifts in attitudes toward women's economic roles and the contributing factors behind rising domestic violence. While displacement opened up opportunities for women's economic participation, traditional gender roles remained firmly rooted, particularly regarding decision-making and financial autonomy. Male respondents tended to justify domestic violence when women earned an income or made decisions without informing their husbands. However, this justification decreased when both men and women shared household responsibilities and decision-making power.

The study further highlighted the effects of Nepal's open integration policy, contrasting it with Bangladesh's encampment strategy, which enabled better assimilation and gradual shifts in gender norms. Despite these positive changes, patriarchal views continued to dominate areas like education and financial autonomy.

Keywords: Gender Norms, Rohingya Refugees in Nepal

Transforming gender ideologies: *bhikkhuni* (Buddhist nuns) and women's empowerment in Thailand

Dr. Kakanang Yavaprabhas

Thammasat University, Thailand

Abstract

As high as 93.5 percent of Thais self-identify as Buddhists, and Buddhism undeniably intertwines with their worldviews and ideologies, including gender ideologies. The Buddha allows both men and women to obtain full ordination as *bhikkhu* (monks) and *bhikkhuni* (nuns) respectively. Regardless, traditionally, only men can receive full ordination in Thai society. Apart from being a spiritual journey, this ordination is associated with prestige, social benefits, as well as a highly regarded way of “paying gratitude” to parents. The ordination; thus, creates gender difference, and arguably gender inequality. It is only in 2003 that the first Thai woman received an ordination to become a *bhikkhuni*, managed to remain in her saffron robes, and created a *bhikkhuni* community (*bhikkhuni sangha*). Her name is Bhikkhuni Dhammananda. Though not supported by the state, currently there are *bhikkhuni* monasteries in every region of the country. Some monasteries regularly offer temporary ordination as novices for women. This ordination, I argue, is probably the most impactful aspect of the Thai *bhikkhuni* movement, as it can help transforming gender ideologies and empowering women involved.

Keywords: Buddhist nuns, *bhikkhuni*, temporary ordination, women's empowerment, Thailand

The Iron Lady in Songs: Thatcherism, Gender, and Political Opposition in Popular British Music

Burçak Tuba Tayhan Güzel

Kırşehir Ahi Evran University, Türkiye

Abstract

Margaret Thatcher's tenure as the first female Prime Minister of the United Kingdom, from 1979 to 1990, provoked an extremely diverged reaction across various cultural fields, including literature, theatre, arts, and music. Her political ideology, referred to as Thatcherism, encountered an overall opposition, notably apparent within British music. Thatcher's image as a female leader and the architect of controversial economic and social policies was reflected in numerous songs that criticized her long-lasting influence on British society. Songs such as Elvis Costello's *Tramp the Dirt Down*, The Special's *Ghost Town* and Morrissey's *Margaret on the Guillotine* expressed disillusionment and dissatisfaction with Thatcher's economic policies, her stance on immigration, unemployment, labour strikes, and military actions, including the Falklands War. In these songs, Thatcher was continually illustrated as a symbol of political rigidity, evoking criticisms not only of her policies but also of her character, frequently constructed through the male gaze. Her gender played a significant role in shaping the direct opposition to her character in songs intensified by sexist language, indicating how her leadership as a woman is encountered in popular culture. In this respect, this paper seeks to analyse a variety of songs from the 1980s to intricate the complex relations between Thatcherism, Thatcher's portrayal as a female leader, and popular culture's reaction through music. This paper aims to shed light on how the image of Margaret Thatcher in popular British music suggests a minute understanding of a more comprehensive social perception concerning women holding political authority.

Keywords: Margaret Thatcher, British music, Thatcherism, gender

Protecting Women and Children in Armed Conflicts: The Role of Mediation and International Legal Instruments in Lebanon, Syria, and Palestine

Dr. Barakat Adebisi Raji

University of Ilorin Nigeria

Dr. Israel Adekunle Adeniyi

University of Ilorin Nigeria

Abstract

The protection of women and children during armed conflicts has long been a critical issue under international law, with various legal instruments established to safeguard their rights. However, the realities of modern conflict zones, such as Lebanon, Syria, and Palestine, continue to expose women and children to extreme vulnerabilities. This paper examines the role of international legal frameworks, including the Geneva Conventions, the Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women (CEDAW), and the Convention on the Rights of the Child (CRC), in addressing the protection needs of these groups. Additionally, this study explores how mediation serves as a complementary mechanism in conflict resolution and post-conflict recovery. By analyzing case studies from Lebanon, Syria, and Palestine, the paper highlights how mediation, when used alongside international legal instruments, can enhance the protection and reintegration of women and children in war-torn regions. The discussion focuses on the practical application of these frameworks, the challenges faced in their implementation, and the potential of mediation to bridge gaps where formal legal systems fall short. Ultimately, this paper argues that mediation, when harmonized with international law, offers a more inclusive and humane approach to safeguarding vulnerable populations in armed conflicts.

Keywords: Women, Children, Lebanon, Syria, Palestine

Global Feminism and Human Rights: A Critical Perspective

Dr. Ramesh Singisala

Chakali Ilamma Women's University Koti, Hyderabad, India

Abstract

This paper critically examines the relationship between global feminism, and human rights, highlighting the ways that diverse political, social, and cultural circumstances stimulus feminist movements around the world, how feminist conceptions that are centred on the West how it may struggle with regional movements in the Global, frequently ignoring the particular difficulties that women encounter in post-colonial, indigenous, and emerging nations through distinct historical perspectives derived from colonialism's legacy, global feminists embrace global problems, and launch campaigns aimed at overthrowing what they claim are the prevailing patriarchal systems in the world today. It indorses a more inclusive, cross-cultural approach by highlighting the implication of intersectionality in tackling human rights breaches such gender-based violence, human trafficking, and reproductive rights, it highlights grassroots feminist efforts, and movements, and their contributions to a localized meaning of human rights the relationship between human rights rhetoric, and global feminist frameworks, advocating for a more cultured comprehension of the varied experiences of women, a reconsideration of global feminism that is more sensitive to the particular political, social, and cultural environments in which the fight for women's rights takes place. It makes the case that a truly global feminist movement needs to give intersectionality top priority, honour regional styles of activity, and concentrate on the larger structural injustices that serve as the foundation for human rights abuses. Global feminism can only effectively contribute to the attainment of human rights for all women by taking such an open and flexible approach and their struggles for justice and equality.

Keywords: Global Feminism, Human Rights, Feminist Movements, Post-Colonial Feminism, Gender based Violence, Grassroots Movements.

Gender and Governance: A Global Perspective

Dr. Roshan Ara

Centre for Women Studies and Research, University of Kashmir, India

Abstract

This paper examines the role of women in governance from a global perspective, focusing on the progress, challenges, and impact of female leadership across political, economic, and social spheres. While women's representation in governance has increased significantly in recent decades, with women now holding 26% of parliamentary seats worldwide (Inter-Parliamentary Union, 2023), gender disparities in political power remain pervasive, especially in certain regions. The paper explores the factors that influence women's political participation, including cultural norms, legal frameworks, and economic barriers, and assesses how women in governance can shape more inclusive and effective policy outcomes. Through case studies from diverse regions, the study highlights the ongoing barriers to gender parity and argues for the need for structural reforms to promote equality in leadership. The findings underscore that advancing women's participation in governance is not only a matter of equity but also essential for improving the quality of governance globally.

Keywords: Gender, Governance, Women.

Gender Equality and Justice in India: Legal Milestones and Enduring Challenges

Dr. Vijay Pal Singh

Indian Institute of Management Lucknow, India

Abstract

This paper/article examines the development of gender equality and justice in India and the ongoing challenges that stand in the way of its realisation. To this end, the article analyses significant legal landmarks, such as constitutional provisions, landmark decisions handed down by the Supreme Court, and legislative measures developed to advance women's rights and eliminate discrimination. Further, it investigates the implementation and accomplishment of laws that address issues such as dowry, sexual harassment, and domestic violence, as well as the impact these laws have had on Indian society. The study contends that the realisation of true gender equality is still hampered by deeply ingrained cultural norms, socioeconomic gaps, and insufficient enforcement mechanisms, notwithstanding the enormous legal gains that have been made. This paper contributes to the continuing conversation about gender justice in India by examining the interaction between legislative frameworks and social realities. Additionally, it indicates areas that require additional reform and action.

Keywords: Gender Equality, Gender Justice, Legislative Reforms, Judicial Activism, Women's Rights

Resilience and Conflict amid the Complexities of Aging and Changing Societal Landscape: A Study of Female Agency in the Select Indian Novels

Associate Professor Dr Abhisarika Prajapati

REVA University, Bengaluru, India

Abstract:

This research paper explores the theme of female agency among older women in contemporary Indian novels, focusing on how resilience and conflict emerge amid the complexities of aging and shifting social landscapes. By analysing select works, *The Inheritance of Loss* by Kiran Desai, *Fasting, Feasting* by Anita Desai, *The Old Woman and the Sea* by Shahnaz Bashir and *The God of Small Things* by Arundhati Roy the paper aims to highlight the multifaceted experiences of elderly women and their roles in navigating societal changes. The paper will shed reflection on the complexity of aging and the evolving representation of female agency in contemporary Indian fiction by strengthening gerontological studies. The paper intends to examine the fictional narratives on the theoretical framework of feminist gerontology.

Keywords: Resilience, aging, gerontology, Indian, societal.

Exploring the Scope and Challenges of Women's Studies in the Middle East

Ayoub Ammar

Researcher, Tunisia

Abstract

Women's Studies in the Middle East is a growing interdisciplinary field that examines the roles, contributions, and challenges faced by women in the region. This field delves into various aspects of gender, including social, political, cultural, and economic dimensions, offering critical insights into the lives of women across diverse contexts.

This paper provides an overview of the development of Women's Studies in the Middle East, tracing its origins to feminist movements and academic initiatives that emerged in the late 20th century. It highlights the role of regional universities, research centers, and international collaborations in shaping the discourse on women's rights and gender equality. Additionally, the study addresses the intersectionality of issues such as religion, class, ethnicity, and geopolitics, which significantly influence the study and understanding of women's lives in the Middle East.

Despite notable progress, challenges remain. Social and cultural norms, restrictive policies, and limited funding for research often hinder the growth of Women's Studies programs in the region. However, the increasing involvement of women scholars, the rise of digital platforms, and global attention to gender issues are paving the way for new opportunities. This paper explores how these developments contribute to reshaping narratives about women in the Middle East and promoting gender equity.

The study concludes by emphasizing the importance of Women's Studies in fostering a deeper understanding of gender dynamics and advocating for policies that address the unique needs and aspirations of women in the region.

Keywords: Women's Studies, Middle East, Gender Equality, Feminism, Intersectionality

Crimes Against Women in India: Problem in Prosecution

Dr. Momina Zahan

Banasthali Vidyapith India

Abstract

Gender based violence is on rise across the globe despite of number of gender sensitive and stringent laws. It is well known fact that gender-based discrimination is deeply rooted and present across communities irrespective of level of education, financial independence, caste, religion, socio-culture, *etc.* due to unequal distribution of power. The Annual Report (2022) of National Crime Record Bureau (NCRB) recorded 4, 45, 256 cases of crimes against women across the country showing 4% increase in the rate recorded in 2020.¹ As per latest government data in 2024, the rates of rapes and gang-rapes have increased despite stringent laws and development in the pre-trial and trial process for effective prosecution. One of the problems with such crime is that majority of such incidents go unreported and one of the major reasons for non-reporting of the crime against women is the prolonged prosecution process and social stigma attached with the crime. Although there are number of changes made in the prosecution system to ease the process of reporting by the victim of such crime, yet there does not seem too much change in the rate of reporting such crime. WHO (2021) has acknowledged that the true figure of such crime may be significantly higher considering the levels of stigma and under-reporting of sexual violence against women. According to the SDG Report, a substantial percentage of women across the globe experience either physical or sexual violence and unless appropriate actions are taken against such incidence, gender equality cannot be guaranteed. Achieving gender equality and women empowerment is an essential element of each of the 17 Sustainable Development Goals (SDGs).

Sustainable development of a society is dependent based on gender equality and consequently, the 2030 Agenda for Sustainable Development aims at granting gender equality to women as a right. Indian Express (2022)¹ reported that around one-third women in India have experienced physical or sexual violence as per the NFHS Survey-5 Report and only 14 % of such incidents get reported. It is noteworthy that actions can only be initiated when the incident gets reported

to the prosecution machinery and timely run all the other support machineries. To extend the access of justice system to the victims of violence against women, Justice Usha Mehra Committee² recommended setting up of One Steps Centres for the victims of sexual violence to help victims of sexual offenses with their legal battles against their offenders. The One Stop Centre is the facility, which provides a range of integrated services under single roof including police facilitation, medical aid, legal aid and counseling, and it acts as a temporary shelter to women affected by violence or in distress. Beside this, the Central Government had initiated the setting up of 'Fast Track Special Courts' for dealing with such cases across India. These FTCs were meant to try special criminal cases against women like rape, murder of women, acid attack, molestations, *etc.* However, the rate of crimes against women is still increasing despite such efforts and expenditure from the Central and State Governments in their support initiatives indicating that there are still some missing links yet to be addressed.

Keywords: Crimes against Women, Prosecution, Problem, Reporting, Sexual Violence, Victims, *etc.*

Transforming Landscape of Higher Education: Women's Leadership for Gender Equality

Dr Rafidah Abd Karim

Universiti Teknologi MARA, Malaysia

Dr. Ramlee Mustapha

Sultan Idris Education University, Malaysia

Abstract

Stereotypes and gender bias are predominant concerns in our present society. The SDG 5 (Gender Equality) is one of the 2030 Agenda for Sustainable Development which addresses gender equality and women empowerment. In fact, the higher education also strives to get gender equality globally. Women in leadership positions in higher education can produce visible advantages and effects that are essential for expanding the horizon and strengthening institutions to withstand the next phase of the higher education landscape's history. This presentation shed lights on the SDG5 specifically, the 5.5 goal, which to ensure women's full and effective participation and equal leadership opportunities at all levels of decision-making in political, economic and public life. This speech will emphasise the past and current landscape of women leadership and the barriers and opportunities for women to hold top leadership positions in higher education. Therefore, this discussion will give a more nuanced picture of the current analysis of gender gaps in higher education leadership. Rather of focusing solely on increasing the number of female academicians in the current structures and processes, it is imperative that leadership in higher education institutions be changed to be more enticing and inclusive of both men and women. However, strategic action plans need to be developed, and policy makers also need to work together to implement the transformation of new landscape of higher education to ensure that the gender gap in female leadership in higher education can be effectively overcome and SDG5 goal can be achieved in the future.

Keywords: Gender Equality, 2030 Agenda, Women.

Women and Media in India: A Historical and Cultural Perspective

Dr. Deepthi Krishna Thota

Mahindra University, India

Abstract

Women's place in India historically has been fraught with contradictions and paradoxes. Colonial India brought women in a central role to symbolise the nation's culture and to negotiate the relationship between modernity and tradition. The Indian media mirrored social norms and societal organisations, which dictated gender norms as well. The continuum of sociocultural changes and the occasional disruptions in India saw changes in the representation of women in media. In this context, the paper attempts to historicise the representation of women in media and also to reflect and theorise on the current representations. For this purpose, popular trends in films and advertisements from post-independence India are analysed. The trajectory of representation of women in traditional media will be a source of analysis along with their self-representation across social media. The problematisation of the representation of women in media by feminist media theory provides the conceptual framework. Borrowing the theorisation in cultural studies, the paper analyses the representation of women across Indian media by employing textual analysis and semiotics. The paper delves into the evolving dynamics of representation within the context of Indian media and media technologies. This analysis hypothesises that representation has evolved in many dimensions, but the fundamental position of women remains a tug-of-war between modernity and tradition.

Keywords: media studies, feminist media studies, Indian media, women in media, and history of mediated gender.

**Digital Literacy and Digital Entrepreneurship Skills to Drive the Grassroot Economy
among the Marginalized Women under Thailand 4.0**

Dr. Kamolrat Intaratat

School of Communication Arts, CCDKM, STOU, Thailand

Dr. Piyachat Lomchavakarn

School of Communication Arts, STOU, Thailand

Dr. Karn Boonsiri

School of Communication Arts, STOU, Thailand.

Duangkamol Intaratat

School of Communication Arts, CCDKM, STOU, Thailand

Dr. Sarawut Thongsrikum

Burawa University, Thailand

Kanapus Amphaiwan

Dhurakit Bundit University, Thailand.

Abstract

The well incident among some of the current main flagship policies in Thailand are “Thailand 4.0” and the “New Economy” under all the holistically transitioning Thailand to be the “Middle -Incomed” country. Global warming together with the “Super Aged Society” are under its coming in a decade along with all kinds of digital technology and innovation disruption. The 4-5th industrial revolution also getting along with all kinds of technology and innovation disruption. Holistic changes have been creating to all kinds of “New economy” i.e. “BCG Economy”, “Green Economy” “Silver Economy”, “Grassroot Economy, and “Circular Economy” along the line of “Self Sufficiency Philosophy” and the Sustainable Development Goals (SDGs). Mixed research methods among 115 respondents were used leaded by the research’s key mission of “Nobody was left behind”. Because of the current phenomenal found approximately 30 percent of the marginalized women are under the vulnerable quality of life. Results 1) about their contexts found most of the marginalized women proven to be under the poverty line and “voiceless” phenomenal. Tangible demands are empowering activities and economics opportunities embedded with digital literacy, digital entrepreneurs, and social protection respectively; 2) their digital literacy and digital entrepreneurs skills found 1) most of them have a very good attitude toward digital technology, high demands to work with any facilitated digital technology i.e. fundamental digital literacy, information seeking, digital marketing and AI (Artificial Intelligence),etc.; 3) “Smart One Stop Services” is most urgent needs for their news, information, funds, market prices, tax, e-banking, etc. Besides, accessible and friendly contact point for any consultancy and problems’ solution is very urgent demands. In conclusion, all kinds of collaborations i.e. inter-agencies collaborations, inter-generations collaboration, convergent media and communication, and “BCG Economy” model is one among the most urgent needs for their survival, better quality of life with safety, dignity and pride.

Keywords: Digital Literacy, Digital Entrepreneurship, Grassroot Economy, Marginalized, Women, Thailand 4.0

Democracy When? Working Towards Women's Equality and Empowerment in Pakistan

Sana Sayed

American University of Sharjah, United Arab Emirates

Abstract

Pakistan's ranking for gender equality is one of the lowest in the world. The World Economic Forum's 2021 Global Gender Gap Report ranks Pakistan 153 out of 156 countries based on factors such as economic participation and opportunity, educational attainment, health and survival, and political empowerment (WEF, 2021). If women are globally achieving more rights, then what factors have held back Pakistani women? The founding father of Pakistan, Muhammad Ali Jinnah, propagated women's rights and the nation was formed with women and men granted equal rights. However, after Muhammad Ali Jinnah's death in 1948, governance changed hands multiple times and new laws were created that both helped and hindered women's progress. The most prominent anti-female laws that continue to exist are the Hudood Ordinances that were established in 1979 and then assimilated into the Pakistan Penal Code in 1997. While the laws in Pakistan continue to be problematic, there are also other factors that further exacerbate women's rights because the nation is a parochial, male-dominated society. One example is *jirgas*, otherwise known as male tribal councils, that continue to ordain their own system of justice within the Pashtun region of Pakistan. In a country where custom, law, and religion are intertwined, can it be these same principles that limit women's rights? Research questions: What are Pakistan's gender responsive plans and policies? How can Pakistan nurture an environment for women that is free from violence, and how can essential services be accessible to all women? With gender equality and women's empowerment being at the heart of the 2030 Agenda for Sustainable Development, how will Pakistan achieve its goals of providing a more enabling environment for women for decent work, income security, and socio-economic development? The purpose of this research is to explain how conflicting laws regulating women came into existence; to demonstrate how incompatible societal norms, socio-political exclusion, and radicalized Islam led to women being disenfranchised; and argue for solutions. Recent book publications, journal articles, and news articles are used as data resources. This paper contributes to the field of women's ongoing struggle for rights in Pakistan.

Keywords: Women's rights, Pakistan, Hudood Ordinances, 2030 Agenda for Sustainable Development, Descriptive Research

Redefining Empowerment: Women's Resilience and Leadership in the 21st Century

Shilpi Bora

Unitedworld Institute of Design (UID), Karnavati University, India

Abstract

Across the globe, Women's empowerment has gained momentum in the 21st century like never before. The commencement of this century, however, has not been barren of challenges. With new political agendas, economic structures and social needs presenting themselves, the status created has been disrupted. Our societies now are characterized as dynamic, globalized and technologically advanced – ideal circumstances for woman leadership to take centre stage and flourish in new opportunities. Unfortunately, structural disparities still exist around the world that prevent women's potential from being fully achieved. This notion was previously quite narrow and revolved around achieving fundamental rights like education, access to jobs, and political participation but transforming our society has now made it harder for women, and it must be broadening. This paper addresses the question of transformation: how can a stereotypically submissive woman in patriarchal society become one of the leaders and resilient figures that defines the 21st century? The paper expands upon women's life experiences, how intersectionality affects them and how women use intersectionality to push boundaries and ultimately reshape their worlds. Women's empowerment in the early 20th century was centred on obtaining legal safeguards, voting rights, and educational opportunities. Even though there has been improvement, a greater comprehension of empowerment is necessary in the twenty-first century. It now encompasses women's ability to take charge, overcome obstacles, and drive changes in cultural norms and legislation, in addition to their access to opportunities. This contemporary perspective places equal emphasis on individual achievement and the reform of structures that sustain gender inequity.

In the early twentieth century the aim of women's liberation was centered around achieving rights, such as the right to vote, attending educational institutions, and legal protection. While some progress has been made in this area, in the 21st century, such power has a more refined definition. Now it is not just about having opportunities but about having the power to tackle obstacles and bring about changes in the established order as well as the policies that define such an order. The contemporary perspective focuses on achievement of women individually as well as the changing of structures that promote discrimination against women. The 21st century saw a movement in leadership from old, hierarchical models to more inclusive, collaborative methods, which were frequently headed by women. Empathic and community-focused leadership has been demonstrated by individuals such as, in politics, women like New Zealand's Jacinda Ardern and Sanna Marin, especially in crisis management. While women's movements like #MeToo and climate activism are connecting gender justice with larger social justice causes and altering leadership across industries, female leaders in business are advocating for diversity, equity, and sustainability.

Empowerment is a multifaceted process that is influenced by intersecting racial, socioeconomic, and geographic factors. The intersections of racism, sexism, and colonialism

sometimes result in increased obstacles for women of colour and Indigenous women. As empowerment is context-dependent and not universal, conversations about women's empowerment need to adopt an intersectional perspective.

Redefining empowerment for the twenty-first century requires a multidimensional strategy that takes into account the variety of experiences that women have. The dynamic process of empowerment includes leadership, systemic inequality reform, and resilience. Women actively drive advancement in all fields as change agents. By cultivating a comprehensive comprehension of empowerment, we may strive towards a future in which gender parity is attained for every woman. In the end, removing institutional obstacles and establishing environments where women can lead truly and authoritatively are necessary for true empowerment.

Keyword: Empowerment, Intersectionality, Leadership, Gender equity, Resilience

The Taming of Elizabeth Richmond in Shirley Jackson's *The Bird's Nest*

Dr. Merve Günday

Ankara University, Türkiye

Abstract

Shirley Jackson's *The Bird's Nest* (1954) dives into the traumatizing psychological treatment of a twenty-three-year-old isolated woman, Elizabeth, by a Victorian-minded psychiatrist, Dr. Wright. Falling into the hands of her phallogocentric doctor, Elizabeth, with her fragmentation into three distinct personalities as Beth, Betsy, and Bess, is considered as a blockage to the operation of the social codes and also to her established role as *the Woman*. Not caring the reason behind the outburst of her disintegration, Dr. Wright, as the patriarchal Father incarnate, sets out to erase Elizabeth's distinct personalities to turn her into a "vacant landscape" to be re-filled with his own *Words* as a phallocrat. Considering Elizabeth's distinct voices as a kind of trouble afflicting the narrative of *the Woman*, Dr. Wright homogenizes or totalizes her under the pretence of curing her mental illness. In this sense, putting a particular focus on that behind Dr. Wright's oppressive attitude towards Miss Richmond lies his desire to eliminate her authentic voice or to turn her into a silent listener of *the Man*, the present essay argues that Elizabeth's cure(!) at the end of the novel portrays nothing but the (re)integration of a nonconformist woman figure into the codes of the established discourse. Resembling a Barthesian *text* with her multivocality embedded in the distinct voices of Elizabeth, Beth, Betsy, and Bess, as the study further contends, Miss Richmond is transformed from a *text* into what is termed *work* by Barthes, given the closure and resolution she is exposed to at the hands of Dr. Wright, who takes on the role of a realist writer as evidenced in his blind desire to dissect and articulate her. Drawing on Shoshana Felman's ideas on the relation between women and madness and linking Elizabeth's experience to the story of a similar female figure addressed by Felman and labelled mad, Stéphanie from Balzac story "Adieu," the essay points to that what Elizabeth is diagnosed with, multiple personality disorder, is actually her authentic heterogenous nature, which is deemed dangerous for the operation of the narrative of *the Man*, and Dr. Wright (as the mouthpiece of patriarchy) wants to silence her heterogeneity to put an end to her menacing state.

Keywords: Shirley Jackson, *The Bird's Nest*, phallogocentric discourse, female madness, Shoshana Felman, Balzac's "Adieu," Barthesian text/work.

Socio-Cultural Barriers and Institutional Responses to Women's Health in Pakistan

Dr. Adeela Rehman

Fatima Jinnah Women University, Rawalpindi-Pakistan

Abstract

In Pakistan, women's health is a multifaceted issue influenced by socio-cultural, economic, and institutional factors. Health challenges faced by women include high maternal mortality rates, limited access to reproductive healthcare, malnutrition, and a lack of mental health support. Societal norms, often rooted in patriarchy, exacerbate these challenges by limiting women's access to education and employment, further curbing their autonomy over health-related decisions. The role of social institutions, including the healthcare system, educational bodies, and religious organizations, is crucial in addressing these disparities. Healthcare infrastructure in Pakistan, though expanding, remains under-resourced, particularly in rural areas, resulting in inequities in access to essential services. Educational institutions play a critical role in raising awareness about women's health, but they often fall short due to gender biases and limited outreach. Religious and community organizations, which hold significant sway over societal attitudes, could serve as agents of change by advocating for women's health rights and promoting gender-sensitive health education. However, these institutions sometimes reinforce conservative views that limit women's access to modern healthcare services. For sustainable improvement in women's health, a collaborative effort involving government policy, healthcare reform, societal engagement, and institutional accountability is necessary. This abstract outlines the pressing health issues faced by women in Pakistan and highlights the intertwined roles of society and social institutions in either perpetuating or alleviating these challenges

Keywords: women's health, socio-cultural barriers, healthcare

**Advancing Women's Rights Through International Human Rights Law:
Progress, Challenges, and Future Directions**

Debbie Lalrinawmi

National Institute of Technology Mizoram, India

Abstract

Despite significant progress, women's rights remain a pressing global concern. This paper examines the role of international human rights law in advancing women's rights, highlighting achievements, challenges, and future directions. It analyzes key instruments, such as CEDAW and the Beijing Platform for Action, and their impact on gender equality. The study also explores persistent obstacles, including patriarchal norms, cultural relativism, and inadequate implementation. To address these challenges, the paper proposes strategic collaborations, strengthened accountability mechanisms, and contextualized approaches. Ultimately, it argues that a robust and inclusive international human rights framework is essential for achieving gender justice and empowering women worldwide.

Keywords: Women's rights; International human rights law; Gender equality; Patriarchal norms.

Is Neoliberal Reform in Higher Education a Breakup with Women Empowerment?: An Intersectional Study of the Barriers Faced by Female Faculty of Higher Education in Bangladesh

Shaiya Binte Mahbub

Brac University, Bangladesh

Abstract

The neoliberal discourse in Higher Education (HE) reform has become prevalent in both the developed and developing nations. The neoliberal transition in HE policies has brought great transformations in recent times. Part of the reform movement focused on female literacy and working conditions. The reference of the “reform” process in Bangladesh is often claimed as a movement of sustainability and aspirations of inclusivity. In recent times, a significant number of female educators and scholars joined the workforce in the HE sector in Bangladesh, as the opportunity comes to them as a warrant of socio-economic autonomy and agency. The promising situation leaves them with a certain power of decision making and to be an insider of policy building, which eventually contributes to the selfhood of a being. Number of opportunities and responsibilities have been committed, however the way challenges are rising up to tackle these added duties of a woman first and a female faculty second, is concerning. The main objective of this qualitative study is to explore the intersectional barriers and challenges confronted by women educators in the HE sector of Bangladesh. It is a concerted attempt to understand the political monopoly and coloniality behind the reformed discourse of HE. The employed approach of the research tries to analyze the concept and contradictions of ‘women empowerment’ and ‘neoliberal reformation’ and it zooms in the intersectionality to find out the gaps, which has a potential probability to promote obstructions rather than promised empowerment. Drawing on the concept of “intersectionality”, the article examines the tension between the progress and challenges that is backed by the justification of adopting contested neoliberal ideas in Bangladesh. Drawing upon 30 semi-structured interviews, three focus group discussions and 5 case studies, the paper involves three stages of conceptualizing data analysis and interpretation by using an intersectionality framework, which reveals three specific

paradoxes: (1) the Idea of Reform vs. Progress (2) Inclusivity vs. Representation and (3) Selfhood vs. Empowerment. Female faculty in the HE workforce may have helped in terms of selective liberty in decision making, increased representation and participation in policy building, but it may be time for more clarity in the matter as the tension grows and promises remain unfulfilled.

Keywords: Female Faculty, Higher Education, Intersectional Barriers, Women Empowerment, Neoliberal Reform

Towards an Understanding of Contemporary Dalit Realities of West Bengal: Critical Reflections on Dalit Narratives, Feminist Perspective

Dr. Tamali Neogi

Gushkara College (Affiliated to the University of Burdwan), India

Abstract

The word 'Dalit' has gained specific connotations over time to identify traditionally oppressed and disadvantaged low caste minorities in India, including indigenous tribes. Significantly, in its most "inclusive meaning" (Savyasaachi 2004: 1659), the term encompasses any individual who is deprived, oppressed or exploited, irrespective of caste, gender and religion; a proposition questioned by feminist cult and some critics. Dalit narratives portray anguish, sorrow, slavery and degradation, very much parts of the 'lived experience' of the Dalits. These writings feature complaint, resistance, protest, subversion and identity formation; a politics of 'differences'. This paper has three objectives: first, it studies the socio-economic realities of the Dalits by analyzing collected data based on a survey conducted in the villages of Dalit tribes in West Bengal, a state in Eastern India. The study includes variables related to providers and maintenance, facilities, political participation and political representation in Democracy, exclusion and atrocities committed against Dalits. To attain these objectives the author has conducted a survey work in two villages of Southern West Bengal as these locations have geographical proximity to Jharkhand, a state dominated by tribal population. Moreover, to avoid statistical biasness, these two villages have been selected randomly after multi-stage sampling. Next, the paper analyses the concurrency of the local data against a specific reference frame, macro data at a national level. The final objective is to compare the present social realities of Dalits and the misery of marginalized Dalit existence with their representation in the existing major Dalit narratives. An important finding of the study is that although at present Government welfare schemes and developmental plans are creating a significant impact in diminishing vulnerability and thus increasing resilience among the Dalits of West Bengal, in certain cases despite government's willingness, benefits of governmental schemes are largely remain unreached by Dalits.

Keywords: Dalits, tribes, oppression, resistance, welfare schemes, West Bengal

The Invisible Burden: Care, Gender, and Labor Inequality in El Salvador

María José Erazo

Researcher (Economist and Master in Social Sciences) El Salvador

Abstract

We are just six years away from 2030, yet the Sustainable Development Goals the world set for itself appear as distant as ever—or even more so—than when they were first envisioned. We remain far from achieving an egalitarian society. According to the 2024 UNDP Trends Report, economic disparities between men and women persist, caregiving work continues to fall predominantly on women, and gender equality gains are increasingly threatened by the rise of authoritarian and anti-democratic regimes worldwide. In the labor market, where the majority of people sell their labor to survive in a system that prioritizes capital accumulation over human life, women face increasingly overwhelming working conditions, nearly impossible to reconcile with a fulfilling personal and family life. In El Salvador, a small Latin American country exhibiting the same struggles as its neighboring countries, women spend three times more hours on caregiving work than men, and when they are employed, they spend double the amount of time on caregiving compared to men. When women have children, the time they spend on caregiving doubles, whereas for men, additional caregiving time increases by less than two hours per week. Furthermore, the labor force participation rate for women is 62.3% if they do not have children but falls to 43.3% with the arrival of a first child under five. While their participation rate gradually increases as their children grow older, it never returns to the initial level, indicating permanent repercussions on women's career paths upon becoming mothers, in addition to the inequalities they already face in the workforce. These excessive work burdens, coupled with the lack of social recognition for this effort, undermine the physical, mental, and emotional health of half the world's population. Yet it is crucial to acknowledge women's agency in this process and to understand how they view a world not designed for them. To envision women as free, we must begin to study them by recognizing their capacity to be so. In the case of salaried women in El Salvador, we find that women internalize the social mandate to live for others and define themselves through this rather than seeking fulfillment within themselves. This process triggers frustrations, fears, guilt, and emotional voids that leave society itself poorly cared for. However, we also find that women resist and redefine this mandate: some lean on their communities, some imagine new narratives, others aspire to live for themselves. We are witnessing new generations of women who are gradually questioning imposed gender roles. We cannot allow this progress to stall.

Keywords: Women, capitalism, accumulation, life, care work.

Menopausal Knowledge of Women in Manipur and its Causal Effect on Stress

Dr. Sampreety Gogoi

College of Community Science, Assam Agricultural University, India

Dr. Aduana Panmei

Govt. of Manipur, India

Abstract

The present study was carried out to assess the knowledge on menopause and menopausal stress level, of different communities of Manipur. A total of 384 women who attained menopause age of 40-60 years were selected for the study, using techniques of Cochran's formula for infinite population. A questionnaire consisting of 22 statements of knowledge on menopause was prepared and used to assess the level of knowledge on menopause among women. The menopausal stress scale by Tiwari and Sahoo (2016) consisting of 42 statement was used to assess the menopausal stress experienced by the women. About 80 per cent of women were found to have medium knowledge on menopause. In case of menopausal stress, (64.58%) of women were reported to have stress sometimes, while, (33.34%) had almost never and (2.08%) had fairly often. Demographic variables namely age, age of menarche, age of attaining menopause, marital status, number of children, educational status, occupational status, income per month, communities, diet and physical activities and menopausal problems (physical, emotional, personality, sexual and urinary/digestive problems) were found to be significantly associated. Their attitude and knowledge about menopause and stress may worsen and create more menopausal problems and lead to a stressful life. Therefore, orientation and awareness on menopause is the need of an hour for every woman of age 40 to 60 years.

Keywords: Menopause, Knowledge, Stress

Psychological Violence Against Women on Social Media

M. R. Chakroborty

India, Researcher (Master of Science)

Abstract

Social media has become a central platform for communication and interaction in modern society, offering numerous opportunities for expression and connection. However, it has also emerged as a space where psychological violence against women is increasingly prevalent. This study examines the nature, manifestations, and consequences of psychological violence targeting women on social media platforms.

The research explores various forms of psychological violence, including harassment, cyberbullying, body shaming, and emotional manipulation. It highlights how these actions negatively impact women's mental health, self-esteem, and social well-being. The role of anonymity, the viral nature of content, and the lack of effective regulation on social media platforms are identified as significant factors that exacerbate the problem.

Additionally, the study investigates the societal and cultural influences that contribute to the normalization of such behavior and the silence surrounding its effects. By analyzing case studies, user reports, and existing research, the paper provides insights into the mechanisms that enable psychological violence and the ways in which it is perpetuated.

The research also emphasizes the importance of addressing this issue through education, awareness campaigns, and stricter regulations. It advocates for collaborative efforts between governments, tech companies, and civil society to create safer online spaces for women. The study concludes with recommendations to enhance support systems and empower women to combat psychological violence on social media.

Keywords: Psychological Violence, Social Media, Women's Mental Health, Cyberbullying, Online Safety

Vocational Education for Women in Malaysia

Azwan Mohdi

Researcher, Malaysia

Abstract

Vocational education plays a critical role in equipping individuals with the practical skills and knowledge necessary to meet the demands of a dynamic job market. In Malaysia, vocational education has become an essential pathway for women, providing opportunities for economic empowerment and social mobility. This study examines the current state of vocational education for women in Malaysia, highlighting its contributions, challenges, and potential for future development.

The research explores how vocational training programs, particularly in fields such as technology, healthcare, and hospitality, have enabled women to acquire market-relevant skills and secure stable employment. Government policies and private sector initiatives aimed at promoting gender inclusivity in vocational education are also analyzed, showcasing their impact on women's participation rates and career outcomes.

Despite these advancements, women in Malaysia still face challenges in accessing vocational education. Social and cultural norms, limited awareness of training opportunities, and financial constraints often hinder their full participation. This study also addresses the gender disparity in certain technical fields, where women remain underrepresented despite the availability of training programs.

The paper concludes by emphasizing the need for targeted strategies to enhance women's access to vocational education. Recommendations include strengthening public-private partnerships, expanding scholarship programs, and increasing outreach efforts to rural and underserved communities. By addressing these gaps, vocational education can become a powerful tool for empowering women and fostering gender equality in Malaysia's workforce.

Keywords: Vocational Education, Women's Empowerment, Malaysia, Gender Equality, Workforce Development

İslamiyet Öncesi Türk Devletlerinde Siyasî Hayatta Kadın Tarihi

Dr. Habibe Ceren Dağdeviren

Araştırmacı, Türkiye

Özet

Kültür, bir toplumun kimliğini yansıtan unsurların tümüdür. Toplumlari şekillendiren kültürel sürecin en temel öğelerinden biri kadındır. Kadın, toplumların kültür ve fikir mirasının inşa edilmesinde, gelişmesinde ve devamının sağlanmasında önemli bir role sahiptir. Tarih boyunca kadının konumu, görev ve sorumlulukları toplumdan topluma değişiklik göstermiştir. Kadınların rolleri ve sorumlulukları zaman ve mekâna bağlı olarak bulundukları coğrafyada farklı kültürler ve inanmış oldukları dinlerin de etkisiyle şekillenmiştir. Türklerin kurmuş oldukları devletlerde kadınların rollerinde de zamana ve coğrafyaya göre birtakım değişiklikler yaşanmış olsa da Türk toplumlarında kadın oldukça önemli bir konumdadır

Türkler, İslamiyet'i kabul etmeden önce yaşam alanları olan bozkır coğrafyasında, yaşadıkları döneme damgasını vuran devletler kurmuşlardır. Devlet kurma geleneğine sahip olan Türk topluluklarında da pek çok faktörün etkisiyle kadınlar hayatın her alanında önemli rollere sahip olmuşlardır. Diğer toplumlardaki kadınlardan çok daha özgür bir yaşama sahip olan Türk kadınları siyasi ve idari yönetimlerde söz sahibi olmuşlardır. Nitekim hükümdarların ölümünden sonra -hükümdarın naibi olarak- hatunların devlet yönetimini ellerine aldıkları, elçileri ve yabancı heyetleri kabul ederek çeşitli konularda görüştükleri bilinmektedir. Öyle ki bu durum Türk tarihinde kadınların, devlet yönetiminde hükümdarla eşit haklarda söz sahibi olduğunu göstermektedir.

Bu çalışmada İslamiyet öncesi Türk devletlerinde uygarlığın ilk temsilcisi olan İskitler, tüm Türk topluluklarını bir araya getiren Asya Hunları, Avrupa'ya yayılarak devlet kuran Batı Hunları, ilk defa Türk adıyla devlet kurun Göktürkler ve yerleşik hayata geçisin ilk örneği olan Uygurlar da siyasi hayatta kadının yeri ve değerine tarihsel açıdan bakılmaya çalışılacaktır. Hükümdarlık vasfına sahip olan hatunların görev ve sorumlulukları ve bu çerçevede hükümdar-hatun arasındaki ilişkinin toplum yapısına nasıl yandığı üzerinde durulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Türk Devletleri, Kadın, Hatun, Siyasî

History of Women in Political Life in Pre-Islamic Turkish States

Abstract

Culture is all of the elements that reflect the identity of a society. One of the most basic elements of the cultural process that shapes societies is women. Women have an important role in the

construction, development and continuation of the cultural and intellectual heritage of societies. Throughout history, the position, duties and responsibilities of women have changed from society to society. Depending on the time and place, women's roles and responsibilities have been shaped by the influence of different cultures and religions they believe in in the geography they are located in. Although there have been some changes in the roles of women in the states established by the Turks according to time and geography, women have a very important position in Turkish societies.

The Turks have established states that have left their mark on the period in which they lived in the steppe geography, which was their habitat before they accepted Islam. In Turkish communities that have a tradition of establishing a state, women have also played important roles in all areas of life under the influence of many factors. Turkish women, who have a much freer life than women in other societies, have had a say in political and administrative management. As a matter of fact, it is known that after the death of monarchs, as the regent of the monarch- khatuns took the state administration into their hands, accepted ambassadors and foreign delegations and discussed various issues. So much so that this situation shows that women in Turkish history have a say in equal rights with the ruler in state administration.

In this study, the Scythians, who were the first representatives of civilization in the pre-Islamic Turkish states, the Asian Huns, who brought all the Turkish communities together, the Western Huns, who spread to Europe and established a state, the Göktürks, who established a state with a Turkish name for the first time, and the Uighurs, who were the first examples of the transition to settled life, will also try to Decipher the place and value of women in political life from a historical perspective. The duties and responsibilities of the ladies who have the quality of being Decrees and how the relationship between the monarch and the lady burns into the structure of society within this framework will be emphasized.

Keywords: Turkish States, Women, Khatun, Political

Kadınlar Savaşı: Lysistrata

Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Özgüden

Çankırı Karatekin Üniversitesi , Türkiye

Özet

Atina demokrasisinin en acımasız eleştirmeni Aristophanes, Kadınlar Savaşı adlı eserinde oyunun odağına koyduğu Atinalı kadın Lysistrata aracılığıyla Antik Yunan'ın erkek-egemen dünyasına cepheden kışkırtıcı bir saldırı yapmıştır. İÖ 411'de yazılan oyun, Atina ve Sparta şehir-devletlerinin müttefikleriyle birlikte girdiği Peloponesos Savaşları'nı hedef almıştır. Oyun, Atina'nın emperyalist demokrasisinde hiçbir siyasal hakkı olmayan kadınların, savaşa karşı verdiği mücadeleyi konu alır. Yirmi yıldır süren savaş, her yere yayılmış ve durmadan artan kan, açlık ve sefalet yaratmıştır.

Oyunun baş kahramanı Lysistrata, erkeklerin savaşı para ve siyasal iktidar hırsıyla çıkardığını ve sürdürdüğünü vurgulayarak Atinalı ve Spartalı kadınlara: Bu savaştan kim yoruldu? diye sorar. Bu soruya, savaşta en büyük fedakarlık kadınlardan istenmektedir ve savaşın asıl acısını çekenler de kadınlardır, diye cevap verir. Erkekler, savaşı sürdürmek için kadınlardan çocuk yapmalarını ve onları savaşa göndermelerini istemektedir. Savaşın asıl acısını çekenler de savaşta çocukları ölen anneler, kocaları öldüğü için dul kalan kadınlar ve savaş yüzünden evlenemediği için doğurganlık çağı geçen çocuğu olamayan evde kalan kızlardır. Lysistrata, bir araya topladığı kadınlara savaşın yarattığı bu acıları bitirecek bir planı olduğunu söyler: Hanımlar, eğer biz kocalarımızı barış yapmaya zorlamak istiyorsak, onlarla cinsel ilişkiye girmekten vazgeçmeliyiz der ve kadınlar Lysistrata liderliğinde hep birlikte kocalarıyla cinsel ilişkiye girmeme kararı alırlar. Atinalı kadınlar, savaşı sürdürmek için gereken parayı emniyete almak ve erkeklerin para için savaşmasını önlemek için hazinenin saklandığı Akropolis'in yönetimini ele geçirirler. Akropolis'i korumak için de dört tabur silahlı kadın asker savaş düzeni alırlar.

Erkekler, kadınların aldığı kararı geleneksel ataerkil cinsiyet ayrımına dayalı rollere ve bu roller üzerinde kurulmuş olan siyasal iktidar ilişkilerine bir saldırı olarak görürler. Erkekler, kadınların isyanını durdurmak için her türlü ikna edici çabayı harcamalarına rağmen başarılı olmazlar.

Nihayet, Atina'daki ve Sparta'daki erkeklerin cinsel arzuları, onları barış yapmaya götürecek kadar büyümüş, savaştan elde etmeyi umdukları her şey, cinsel arzularına yenik düşmüştür. En sonunda Atinalı ve Spartalı tüm erkekler müzakere yaparak birbirlerinden istediklerini alma konusunda anlaşır ve barış yaparlar.

Aristophanes savaşa, olabilecek en açık saçık ve en gülünç komedya olayını düşleyerek cesaretle karşılık vermiştir. Savaşın ülkelerin bütün kadınlarının savaşı sürdüren kocalarına karşı, aşk konusunda genel grev yapacaklarını düşler. Bütün kadınlar barış yapmaları için erkekleri nefis egemenliğine zorlasalardı ya da en büyük fizyolojik yasa kadınlar tarafından bozulmuş olsaydı ne olurdu? işte, Aristophanes'in yarattığı soru budur.

Anahtar Kelimeler: Aristophanes, Lysistrata, Kadınlar Savaşı, Komediya, Siyaset

Women's War: Lysistrata

Abstract

Aristophanes, the harshest critic of Athenian democracy, made a provocative frontal attack on the male-dominated world of Ancient Greece through the Athenian woman Lysistrata, whom he placed at the center of the play, in his work *The War of Women*. Written in 411 BC, the play targeted the Peloponnesian Wars, in which the city-states of Athens and Sparta fought with their allies. The play is about the struggle of women, who have no political rights in the imperialist democracy of Athens, against the war. The war, which has lasted for twenty years, has spread everywhere and created ever-increasing bloodshed, hunger and misery.

Lysistrata, the protagonist of the play, emphasizes that men start and continue the war with their greed for money and political power and asks the Athenian and Spartan women: "Who is tired of this war?" he asks. He answers this question by saying, "The greatest sacrifice in war is demanded from women, and those who suffer the real pain of war are women." In order to continue the war, men want women to have children and send them to war. Those who really suffer from the war are the mothers whose children died in the war, the women who became widows because their husbands died, and the girls who stayed at home and could not have children past the childbearing age because they could not marry because of the war. Lysistrata tells the women she has gathered together that she has a plan to end the suffering caused by the war: Ladies, if we want to force our husbands to make peace, we must stop having sexual intercourse with them, she says, and under the leadership of Lysistrata, the women decide together not to have sexual intercourse with their husbands. To secure the money needed to continue the war and prevent men from fighting for money, Athenian women take over the Acropolis, where the treasure is kept. To protect the Acropolis, four battalions of armed female soldiers form a battle formation.

Men see the decision taken by women as an attack on traditional patriarchal gender roles and the political power relations established on these roles. Although men make every convincing effort to stop the women's rebellion, they do not succeed.

Finally, the sexual desires of the men in Athens and Sparta grew large enough to lead them to make peace, and everything they hoped to gain from war succumbed to their sexual desires. In the end, all the Athenian and Spartan men negotiated and agreed to get what they wanted from each other and made peace.

Aristophanes responded to the war with courage by imagining the most obscene and ridiculous comedy possible. He dreams that all the women of the warring countries will hold a general strike about love against their husbands who continue the war. What would happen if all women forced men to submit to self-sovereignty in order to make peace, or if the greatest physiological law were violated by women? This is the question Aristophanes poses.

Keywords: Aristophanes, Lysistrata, Women's War, Comedy. Politics

18. Yüzyıl Osmanlı Düşüncesinde Kadınların Miras Hakkında Yönelik Bir Layiha: Süleyman Penah Efendi'nin Islahat Layihası

Dr. Öğr. Üyesi Mert Can Erdoğan

Kırıkkale Üniversitesi Türkiye

Özet

Osmanlı Devleti'nin 1768-1774 Rus Savaşı'nda aldığı yenilgi düşünce hayatında yeni tartışmalar başlattı. Savaşa bizzat katılmış ve cephede yaşanan sorunlara tanıklık etmiş olan Süleyman Penah Efendi savaşın ardından dikkat çekici bir ıslahat çalışması kaleme aldı ve Osmanlı Devleti'nde tarımın geliştirilmesi için çiftçilerin himaye edilmesi ve miras haklarının geliştirilmesi gerektiğini savundu. Süleyman Penah Efendi'ye göre ilk çiftçi Hz. Adem'den beri bağ ve bahçe türü araziler çiftçilerin mülkü olarak görülmeyip varislerine intikal ettirilmiyor ve bu yüzden ayanların ve zorbaların eline geçiyordu. Bu durum kalkınmanın önündeki en büyük engeldi. Çünkü arazilerin zorbaların eline geçmesi çiftçileri harap etmekte ve tarımsal üretimi baltalamaktaydı. Halbuki tarımsal üretim hem devlet gelirlerinin kalıcı olarak artmasını hem de imalat sanayinin gelişmesini sağlamaktaydı. Bu yüzden çiftçilerin himaye edilip desteklenmeleri lazımdı. Bu amaçla öncelikle çiftçilerin topraklarını miras bırakma hakları güvence altına alınmalıydı. Böylece üretimde devamlılık sağlanır ve kalkınmanın önü açılırdı.

Süleyman Penah Efendi'ye göre miras hakkı konusunda en büyük sıkıntıyı kadın çiftçiler yaşamaktaydı. Bir kadının arazisini başka bir kadına miras bırakması mümkün olmadığı için beş, on kese geliri olan bir kadın vefat ettiğinde arazisi boş kalıyor; zorba ve acımasız bir zabıt veya ayan kadının arazisine el koyuyordu. Böyle olunca arazi sahibinin kızı dert içinde kalıyor veya arazi sahibinin annesi de birkaç çalışan ve dairede yaşamaya alışmışken bir anda gelirini kaybediyor ve ihtiyaçlarını karşılamak için dilencilik gibi türlü fenalıkların içine düşüyordu. Böyle bir düzenleme üreticilerin değil zorbalık yapan mültezim ve ayanlarının çıkarlarına hizmet etmekteydi. Bu bağlamda devlet merhamet edip yeni bir düzenleme yapmalı, bağ bahçe gibi arazileri temelli olarak sahiplerine vermeliydi. Bağ bahçe sahipleri ölünce arazileri kendiliğinden varislerine kalmalıydı. Süleyman Penah Efendi'ye göre böyle bir uygulama, kamuya zarar vermeyeceği gibi ülkenin yeniden imarına vesile olacaktı.

Süleyman Penah Efendi'ye göre arazi mülkiyetlerinin çiftçilere verilememesi durumunda en azından kullanım haklarının varislerine devredilmesi gerekmekteydi. Bu kapsamda ister kadın ister erkek olsun bir tarlanın sahibi vefat edince o tarla mirasçısına bırakılmalıydı. Mirasçısı yoksa vefat edenin malı kamu malına dönüştürülmeliydi. Kamu malına dönüştürülen araziler, başkasına verilmemeli ve vefat eden kişi erkekse ailesine kadınsa kocasına verilmeliydi. Böylece haneler bozulup dağılmazdı.

Anahtar Kelimeler: 18. Yüzyıl, Süleyman Penah Efendi, Kadınların Miras Hakları.

A Memorandum on Women's Inheritance Right in 18th Century Ottoman Thought: Süleyman Penah Efendi's Reform Memorandum

Abstract

The defeat of the Ottoman Empire in the 1768-1774 Russian War opened new debates in the intellectual world. Süleyman Penah Efendi, who had personally participated in the war and witnessed the problems experienced on the front, wrote a remarkable reform work after the war. He argued that in order to develop agriculture in the Ottoman Empire, farmers should be protected and their inheritance rights should be developed. According to Süleyman Penah Efendi, since the time of the first farmer, vineyards and gardens were not considered the property of farmers and were not passed on to their heirs, and therefore they were taken over by notables and tyrants. This situation was the biggest obstacle to development. Because the lands falling into the hands of tyrants were ruining farmers and undermining agricultural production. However, agricultural production provided both a permanent increase in state revenues and the development of the manufacturing industry. Therefore, farmers needed to be protected and supported. For this purpose, farmers' rights to inherit their lands should be secured. Thus, continuity in production was ensured and the way for development was paved.

According to Süleyman Penah Efendi, women farmers experienced the greatest difficulty in terms of inheritance rights. Since it was not possible for a woman to leave her land to another woman, when a woman with five or ten purses of income died, her land remained empty; a tyrannical and ruthless officer or notable would seize the woman's land. In this way, the landowner's daughter would be in trouble, or the landowner's mother, who was used to living in a flat with a few employees, would suddenly lose her income and fall into various evils such as begging to meet her needs. Such an arrangement served the interests of the tyrannical tax farmers and notables, not the producers. In this context, the state should have relented and made a new arrangement and given lands such as vineyards and gardens to their owners permanently. When the owners of vineyards and gardens died, their lands should automatically go to their heirs.

According to Süleyman Penah Efendi, such an application would not harm the public and would be instrumental in the reconstruction of the country. According to Süleyman Penah Efendi, if land ownership could not be given to farmers, at least the usage rights had to be transferred to their heirs. In this context, when the owner of a field, whether male or female, died, that field had to be left to his heir. If there were no heirs, the property of the deceased had to be converted into public property. Lands converted into public property should not be given to anyone else, and if the deceased was male, it had to be given to his family, and if a woman, to her husband. In this way, households would not be broken up and dispersed.

Keywords: 18th Century, Süleyman Penah Efendi, Women's inheritance rights

Türkiye'de Kadın Eğitime Örnek Olarak Olgunlaştırma Enstülerinin Kuruluş Ve Faaliyetleri

Dr. Muhabbet Doyran

İstanbul Aydın Üniversitesi, Türkiye

Özet

Türkiye Cumhuriyeti Devletinin kuruluşunun ardından cumhuriyetin ilanıyla birlikte başlayan yeni ulus yaratma modeli geliştirilmiştir. Milli, laik özellikli olması hedeflenen Türk toplumunun çağdaşlaşması, kadının modernleşmesiyle eş görülmüş, kadını devlet ve toplum hayatında var edebilmek için eğitime öncelik verilmiştir. Modern toplum hayatının her alanında kadının yer almasını mümkün kılmak için çeşitli eğitim kurumları açılmıştır. Okuma-yazma oranının çok düşük olduğu kadınların meslek edinmelerine yönelik olarak “Kız Enstitüleri” kurulmuştur. Kız Enstitüleri ile birlikte Akşam Kız Sanat Okulları da Atatürk Döneminde Türkiye’ye getirilen yabancı uzmanların verdikleri raporlar doğrultusunda açılmıştır. Türkiye’nin birçok bölgesinde hizmet veren bu kurumlar vasıtasıyla kadının düşünce yapısında, yaşam tarzında önemli değişiklikler meydana gelmiştir. 1946-1947 eğitim-öğretim döneminde söz konusu okullarda uzmanlaşmayı sağlamak amacıyla İstanbul İstanbul Beyoğlu Kız Teknik Öğretim Olgunlaşma Enstitüsü (İBKTÖOE) adıyla ilk olgunlaşma enstitüsü açılmıştır. Kadınların terzilik alanında gelişimine öncelik veren enstitü, Batı tarzı ile milli kültürü birlikte kullanma anlayışıyla öğrenci yetiştirmiştir. Moda çalışmaları da yapan enstitü, öğrenciler tarafından üretilen ürünlerin yurt dışında tanıtımına önemli katkısı olmuştur. İBKTÖOE’de uygulanan programda, üretimin yapılacağı atölyenin çalıştırılması, müşteri ilişkileri, model tasarımı teorik bilgilerinin pratiğe dönüştürülmesi yer almıştır. Olgunlaşma enstitülerinin yaygınlaşması 1958’den itibaren olmuştur, Ankara, Eskişehir, Samsun, İzmir, Adana’da ve sonrasında açılan enstitülerle 11 ilde sayıları 12 olmuştur. Olgunlaştırma enstitüleri, geleneksel Türk giyim ve el sanatları alanlarında araştırma yapıp geliştirmeyi, yeni nesillere kültür aktarımı yapmayı, bu kültürel mirası yurt dışında tanıtmayı hedeflemiştir.

Anahtar kelimeler: Kıyafet Kanunu, Meslek eğitimi, Olgunlaştırma, Olgunlaştırma Enstitüsü

Establishment and Activities of Maturation Institutes As a Model for Women's Education in Turkey

Abstract

Following the establishment of the Republic of Turkey, a new nation-building model emerged with the proclamation of the republic. The modernization of Turkish society, envisioned to have national and secular characteristics, was equated with the modernization of women. Education was prioritized to ensure women’s participation in state and societal life. Various educational

institutions were established to enable women to take part in all aspects of modern social life. “Girls’ Institutes” were founded to provide vocational training to women, particularly in a context where literacy rates among women were very low. Alongside these institutes, Evening Girls’ Art Schools were also established during the Atatürk era, guided by reports from foreign experts invited to Turkey. These institutions, operating in various regions of the country, brought about significant changes in women's mindset and lifestyle. In the 1946–1947 academic year, the first Maturation Institute was established in Istanbul under the name "Istanbul Beyoğlu Girls' Technical Education Maturation Institute" (İBKTÖOE) to promote specialization within these schools. This institute focused on advancing women’s skills in tailoring, combining Western styles with national culture in its training. The institute also contributed significantly to the promotion of student-produced works abroad, particularly in fashion studies. The program at İBKTÖOE included operating production workshops, managing customer relations, and applying theoretical knowledge in model design to practical work. The expansion of maturation institutes began in 1958, with new institutes being established in cities such as Ankara, Eskişehir, Samsun, İzmir, and Adana, ultimately growing to 12 institutions across 11 provinces. These institutes aimed to research and develop traditional Turkish clothing and handicrafts, pass on cultural heritage to future generations, and promote this cultural legacy abroad.

Keywords: Clothing Law, Vocational Training, Maturation, Maturation Institute

Fatma Bacı Ve Mefkûresi

Dr. Öğretim Üyesi Hakan Doğan

Kırıkkale Üniversitesi, Türkiye

Fahrettin Yüksel

Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Türkiye

Özet

Anadolu'nun bir Türk-İslam medeniyeti olarak şekillendiği Selçuklu ve Osmanlı döneminde kadınlar, Selçuklu ve Osmanlı'nın sosyal, ekonomik ve kültürel hayatında önemli bir rol oynamıştır. 13'üncü yüzyılda Anadolu'da Ahilik teşkilatının kurucusu Şeyh Nasîrüddin Mahmûd Ahî Evran b. Abbas'ın (Ahi Evran Veli) eşi ve mutasavvıf Evhadud-Din Hamid el-Kirmânî'nin kızı Fatma Bacı tarafından Türkmen muhacir kadınları örgütlemek ve güçlendirmek amacıyla kurulmuştur. Bacıyan-ı Rum, "Anadolu Kadınlar Birliği" anlamına gelmekte olup, tarihin bilinen ilk kadın örgütü olarak kabul edilmektedir. Ahilik teşkilatının bir uzantısı olarak kadınlara özgü bir şekilde organize olmuş ve özellikle Anadolu Selçuklu ile erken Osmanlı dönemlerinde faaliyet gösteren Bacıyan-ı Rum Teşkilatı sosyal ve ekonomik hayatta aktif ve etkili roller üstlenmiştir. Bacıyan-ı Rum (Anadolu Kadınlar Birliği) teşkilatına mensup olan genç kız ve kadınlar birbirine "Bacı" diye hitap ettiklerinden dolayı bu adı almış ve kurucu liderinin isminin yanına Bacı ifadesi getirilmiştir. Bu teşkilatın kurucu lideri Fatma Bacı olarak bilinmektedir.

Fatma Bacı'nın çocukluk yılları, hareketli ve yaramazlık içinde barındıran bir dönemi yansıtırken, babasından aldığı ilmi eğitim ve el sanatlarına yönelik öğrenimi, gelecekte kişisel gelişimine katkılar sağlamıştır. Bu bağlamda, Fatma Bacı, çocuklukta aldığı eğitimlerin yansıması Ahi Evran Veli atölyesinde derilerden ortaya çıkan yünlerin işlenmesi ve değerlendirmesi adına kadınlardan oluşturduğu Bacıyan-ı Rum teşkilatıyla dönemin sosyal ve ekonomik yapısında kadınların aktif rol almasını sağlamıştır. Fatma Bacı'nın mefkûresinde kadınların toplumsal hayatta güçlü bir yer edinmesini sağlamak olmuştur. Ayrıca, eğitim almalarına, mesleki becerilerini geliştirmelerine ve ahlaki yönden güçlenmelerini hedeflemiştir.

Bu çalışmanın amacı, Fatma Bacı'nın hayatı, liderlik özellikleri ve mefkûresinin Anadolu kadınının ekonomik ve sosyal hayata entegrasyonundaki rolü ile teşkilatlanmasındaki etkilerini ortaya koymaktır.

Anahtar Sözcükler: Ahilik, Bacıyan-ı Rum, Fatma Bacı.

Fatma Bacı and Her Ideal

Abstract

During the Seljuk and Ottoman periods, when Anatolia was shaped as a Turkish-Islamic civilisation, women played an important role in the social, economic and cultural life of the Seljuks and Ottomans. In the 13th century, Fatma Bacı, the wife of Sheikh Nasîrüddin Mahmûd Ahî Evran b. Abbas (Ahi Evran Veli), the founder of the Ahi organisation in Anatolia, and the daughter of the Sufi Evhadud-Din Hamid el-Kirmânî, was founded by Fatma Bacı to organise and empower Turkmen muhajir women. Bacıyan-ı Rum means “Anatolian Women's Union” and is considered to be the first known women’s organisation in history. Organised in a women-specific manner as an extension of the Ahilik organisation and operating especially in the Anatolian Seljuk and early Ottoman periods, the Bacıyan-ı Rum played an active and effective role in social and economic life. Bacıyan-ı Rum (Anatolian Women’s Union) was so named because the young girls and women belonging to the organisation addressed each other as “Bacı” and the term Bacı was added to the name of its founding leader. The founding leader of this organisation is known as Fatma Bacı.

Fatma Bacı’s childhood years reflected a period of activity and mischief, while the scientific education she received from her father and her training in handicrafts contributed to her personal development in the future. In this context, Fatma Bacı ensured that women took an active role in the social and economic structure of the period with the Bacıyan-ı Rum organisation, which she formed from women in order to process and evaluate the wool produced from the skins in the Ahi Evran Veli workshop, reflecting the education she received in childhood. Fatma Bacı’s goal was to ensure that women have a strong place in social life. In addition, she aimed for them to receive education, to develop their professional skills and to strengthen them morally.

The aim of this study is to reveal the role of Fatma Bacı’s life, leadership qualities, and her mission in the integration of Anatolian women into economic and social life and its effects on their organisation.

Key Words: Ahilik, Bacıyan-ı Rum, Fatma Bacı.

Türk sinemasında Kuraklık ve Kadın Konulu Filmler Üzerine Bir inceleme: Açlık Filmi

Dr. Öğr. Gör. Mehpere YAĞLICI

Erciyes Üniversitesi, Türkiye

Özet

Bu çalışmanın konusunu kuraklık döneminde kadınların karşılaştığı sorunları ele alan filmlerden Açlık filminin analizi oluşturmaktadır. Dünya birçok doğal sorunlarla karşı karşıya kalmıştır/kalmaktadır, bu sorunlardan biri de kuraklıktır. Kuraklığın yaşandığı dönemde insanın yaşamsal olarak ihtiyaç duyduğu birçok unsurun ya kısıtlı ya da erişilemeyecek olması nedeniyle insanlar hayati zorluklarla karşılaşmakta ve yaşam savaşı vermektedir. Sinema, birey veya toplumun sorunları dile getirmesi, toplumsal hafızayı oluşturmaya adına önemli bir alan oluşturmaktadır. Zira, dünden bugüne yaşanan kuraklık dönemlerinde, kadınların bu olumsuz gelişmelerden en çok etkilenen grup içinde yer aldığı bilinmektedir. Bu nedenle yaşanan kıtlık dönemlerinde kadınların bu zorlu koşullarla mücadelesi birçok filme konu olmuştur/olmaktadır. Türk sinemasında da kuraklığın kadınların hayatını nasıl etkilediğini anlatan yapımlar yer almaktadır. Bu kapsamda çalışmada, Bilge Olgaç'ın Açlık (1974) filmi kuraklık ve kadın bağlamında göstergebilim araştırma yöntemi kullanılarak analiz edilmiştir. Bugün dünya ve Türkiye de kuraklık tehlikesinin yaşanmakta olması sebebiyle kuraklık döneminde kadının Türk sinemasında sunumunun ele alınması farkındalık oluşturma açısından önem arz etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Türk Sineması, Kadın, Kuraklık

A Review on Films about Drought and Women in Turkish Cinema: The Hunger Movie

Abstract

The subject of this study is the analysis of the movie Hunger, one of the films that deals with the problems faced by women during drought. The world has faced/is facing many natural problems, one of these problems is drought. In the period of drought, people face vital difficulties and fight for life because many elements that people need for life are either limited or inaccessible. Cinema constitutes an important space for the individual or society to voice their problems and create social memory. Because it is known that women are among the group most affected by these negative developments during periods of drought from past to present. For this reason, women's struggle against these difficult conditions during periods of famine has been/is the subject of many films. In Turkish cinema, there are also productions depicting

how drought affects women's lives. In this context, Bilge Olgaç's *Hunger* (1974) was analyzed in the context of drought and women using semiotics research method. Since the world and Turkey are experiencing the danger of drought today, it is important to address the presentation of women in Turkish cinema during the drought period in order to raise awareness.

Keywords: Turkish Cinema, Women, Drought

Cumhuriyet Döneminde Ölüm Cezaları Hapis Cezasına Dönüştürülen Üç Kadın Mahkûm İle İlgili Meclis Tartışmaları

Doç. Dr. Tekin İDEM

Batman Üniversitesi, Türkiye

Doç. Dr. Mikail KOLUTEK

Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi, Türkiye

Özet

Ölüm cezası; suç işlemiş bir şahsın hayat hakkının devlet eliyle sonlandırılmasıdır. Tarihin başlangıcından itibaren toplumsal düzenin devamlılığı adına devlet yöneticileri tarafından umumiyetle ölüm cezasına başvurulmuştur. Türk ve İslam tarihinde de aynı gerekçelerle ölüm cezası ile kamu düzeninin sağlandığı görülmüştür. Cumhuriyet döneminde, egemenliğin millete geçtiğinin bir göstergesi olmak üzere ölüm cezasını tatbik etme yetkisi TBMM'ye verilmiştir. 1924 Anayasası'nın 26. Maddesi doğrultusunda ölüm cezalarının yerine getirilebilmesi için TBMM'nin onayı alınmıştır. TBMM aynı maddeye dayanarak bazı zamanlarda affetme ya da cezaların hafifletilmesi yetkisini de kullanmıştır.

Cumhuriyet döneminde yerel mahkemeler tarafından haklarında ölüm cezası kararı verilen ve cezaları infaz edilen 15 kadın mahkûm bulunmaktadır. Buna karşılık 3 kadın mahkûmun cezası ise Meclis tarafından hapis cezasına dönüştürülmüştür. Bu çalışmada, 3 kadın mahkûm hakkında verilen ölüm cezalarının TBMM'de hapis cezasına dönüştürülmesi süreci ele alınmıştır. Yerel mahkeme kararıyla başlayıp Meclis kararı ile son bulan kadınlara verilen ölüm cezaları hangi süreçlerden geçmiştir, milletvekilleri ölüm cezalarına ne tepkiler vermiştir sorularına cevap bulunmaya çalışılmıştır.

Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi tekniği kullanılmış olup çalışmanın ana kaynağını TBMM Zabıt Cerideleri oluşturmuştur. Bununla birlikte telif ve tetkik eserlerden de istifade edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Ölüm Cezası, Af, TBMM, Ali Kızı Huriye, Halil Kızı Huriye, Şahende Sakmak.

Parliament Debates Regarding Three Women Convictors, Whose Death Penalty Are Forgiven During the Republican Era

Abstract

Death penalty; It is the taking away of the right to life of a person who has committed a crime by the power of the state. Since the beginning of history, the death penalty has generally been used by state administrators in the name of continuity of social order. It has been seen in Turkish and Islamic history that public order was maintained with the death penalty for the same reasons. During the Republic period, the authority to impose the death penalty was given to the Turkish Grand National Assembly, as an indication that sovereignty had passed to the nation. In line with Article 26 of the 1924 Constitution, the approval of the Turkish Grand National Assembly was received in order to carry out death sentences. Based on the same article, the Turkish Grand National Assembly also sometimes exercised its authority to pardon or commute sentences.

During the Republic period, there were 15 female prisoners who were sentenced to death by local courts and their sentences were executed. On the other hand, the sentences of 3 female prisoners were converted into prison sentences by the Parliament. In this study, the process of converting the death sentences given to 3 female prisoners into prison sentences in the Turkish Grand National Assembly is discussed. It has been tried to find answers to the questions of what processes went through the death sentences given to women, which started with the decision of the local court and ended with the decision of the Parliament, and what reactions the MPs had to the death sentences.

Document analysis technique, one of the qualitative research methods, was used in the study and the main source of the study was the Grand National Assembly Minutes. In addition, copyrighted and researched works were also used.

Keywords: Death Penalty, Amnesty, TBMM, Ali's Daughter Huriye, Halil's Daughter Huriye, Şahende Sakmak.

Dijital İletişim Aracılığıyla Şiddetle Mücadele: Kades'in Toplumsal Rolü ve Etkileri

Dr. Öğr. Üyesi Nargis Özgen

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Türkiye

Özet

Kadına yönelik şiddet bireylerin fiziksel, psikolojik ve sosyal bütünlüğünü tehdit eden küresel bir sorun olmaya devam etmektedir. Dijital iletişim teknolojileri yeni çözümler sunarak şiddetle mücadelede önemli bir araç haline gelmiştir. Türkiye'de İçişleri Bakanlığı tarafından geliştirilen Kadın Destek Uygulaması (KADES) şiddete maruz kalan kadınların hızlı ve güvenli bir şekilde yardım almasını sağlayan yenilikçi bir dijital platformdur.

Bu bildiri KADES'in işleyiş mekanizmalarını, toplumsal etkilerini ele alarak uygulamanın kadına yönelik şiddeti önlemedeki rolünü değerlendirmektedir. KADES'in acil durum bildirimi, konum takibi ve kullanıcı gizliliği gibi özellikleri, şiddete hızlı müdahale olanakları sunarken kırsal bölgelerde internet erişim eksikliği ve dijital okuryazarlık gibi dezavantajlar, uygulamanın erişilebilirliğini sınırlamaktadır. Bununla birlikte KADES'in uluslararası ödüllerle tanınmış olması dijital iletişim teknolojilerinin toplumsal cinsiyet eşitliği mücadelesindeki potansiyelini göstermektedir.

Sonuç olarak KADES'in toplumsal bilinçlendirme kampanyaları, altyapı iyileştirmeleri ve psikolojik destek hizmetleriyle entegrasyonu gibi önerilerle daha etkili hale getirilmesi mümkündür. Dijital iletişim araçlarının şiddetle mücadelede güçlü bir direnç aracı olarak kullanımının artırılması toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanmasına katkıda bulunacaktır.

Anahtar Kelimeler: Dijital İletişim, Kadına Yönelik Şiddet, KADES, Toplumsal Cinsiyet Eşitliği, Dijital Platformlar, Şiddetle Mücadele, Teknolojik Çözümler.

Combating Violence Through Digital Communication: The Social Role and Impact of KADES

Abstract

Violence against women continues to be a global issue that threatens individuals' physical, psychological, and social well-being. Digital communication technologies have become a significant tool in combating violence by offering innovative solutions. In Turkey, the Women Support Application (KADES), developed by the Ministry of Interior, is an innovative digital platform that enables women subjected to violence to access help quickly and securely.

This paper examines the operational mechanisms and societal impacts of KADES, evaluating its role in preventing violence against women. Features such as emergency notification, location tracking, and user privacy provide rapid intervention opportunities. However, challenges such as limited internet access in rural areas and digital illiteracy restrict the application's accessibility. Nevertheless, the international recognition and awards received by KADES demonstrate the potential of digital communication technologies in advancing the fight for gender equality.

In conclusion, enhancing KADES through societal awareness campaigns, infrastructure improvements, and integration with psychological support services can make it more effective. Increasing the use of digital communication tools as a robust resistance mechanism against violence will contribute significantly to achieving gender equality.

Keywords: Digital Communication, Violence Against Women, KADES, Gender Equality, Digital Platforms, Combating Violence, Technological Solutions.

Mutfakta Çalışan Kadın Liderlerin Cam Tavan Algısı: Ankara İli Örneği **RANA ŞAT**

Balıkesir Üniversitesi, Türkiye
Dr. Öğretim Üyesi FATİH SAYDAM
Giresun Üniversitesi, Türkiye

Özet

Günümüzde kadınların yiyecek içecek sektöründe ve mutfakta sayılarının giderek artmasına nazaran yönetici ve aşçı başı pozisyonunda yeterince temsil edilemedikleri görülmektedir. Bunun sebebinin ise “cam tavan etkisi” olgusuyla açıklanabileceği görülmektedir. Kadın çalışanların yönetici ve yetkin pozisyonlara ulaşabilmesi için eğitim, bilgi, donanım, beceri ve yeteneklerinin göz ardı edilerek onları engelleyen ve görünmez kılarak anlaşılması zor engellerle cam tavan engellerinin olduğu görülmektedir. Bu engellerin kimi zaman kişilerin kendisinden kaynaklanabildiği gibi erkek çalışanlardan ve diğer kadın çalışanlardan da kaynaklanabildiği görülmektedir. Kadın çalışanların iş hayatlarında sırf cinsiyetlerinden ve toplumun cinsiyetlerine yüklemiş olduğu rol ve sorumluluklardan dolayı da çeşitli tutumları, davranışları ve önyargılarıyla karşı karşıya kaldığından söz etmek mümkündür. Kadınların çalışma hayatlarında yüklenmiş olduğu rol ve sorumluluklar nedeniyle çeşitli tutum, davranış ve önyargılarla karşılaşmaktadır. Kadınların çalışma yaşamlarında üst yönetim ve yönetici kademesine yükselmelerinin cinsiyetlerinden ötürü karşılarına çıkmakta olan her türlü görünmez engelin cam tavan ile ilişkilendirildiğinden söz etmek mümkündür. Bu araştırmada, yiyecek içecek ve otel işletmelerinde mutfak alanında çalışan kadın yöneticilerin ve mutfak çalışanlarının kariyer engellerinin ve cam tavan varlığına ilişkin algılarının incelenmesi hedeflenmiştir. Çalışma Ankara ve çevresindeki yiyecek içecek ve otel işletmelerinde çalışan 300 kadın yönetici ve mutfak çalışanı ile görüşülerek gerçekleştirilmiştir. Bulgular, yiyecek içecek ve otel işletmesindeki kadın yöneticilerin ve mutfak çalışanlarının cam tavan varlığını tüm soğukluğuyla hissetmekte olduklarını açığa çıkarmıştır. Yiyecek içecek ve otel işletmelerinin mutfaklarında çalışan kadınların büyük ölçüde, iş ve aile rolleri arasında mücadele etmek durumunda kaldıkları ve bir yönlendirene sahip olmamaları durumunda cam tavan ve mobbing durumuyla baş başa kalarak daha yoğun hissettikleri görülmektedir. Yaş ve kıdem durumunun cam tavan algısını üzerinde etkisi olmadığı, fakat evli kadınların cam tavan etkisini daha yoğun yaşadıkları görülmektedir.

Anahtar Sözcükler: Mutfak, Kadın Yönetici, Yiyecek İçecek İşletmeleri, Cam Tavan

Glass Ceiling Perception of Female Kitchen Leaders: Ankara Province Example

Abstract

Although the number of women working in the food and beverage sector and the culinary field has been steadily increasing, their representation in managerial and head chef positions remains insufficient. This disparity can be explained by the phenomenon of the "glass ceiling effect," which creates invisible barriers that obstruct women from attaining leadership and high-ranking roles, despite their education, expertise, qualifications, and skills. These barriers can originate from the individuals themselves, male colleagues, or even other female coworkers.

Women in the workforce frequently encounter attitudes, behaviors, and prejudices due to their gender and the societal roles and responsibilities imposed upon them. These societal

expectations often hinder women from progressing in their careers, particularly in the culinary industry. The glass ceiling concept encapsulates these invisible obstacles that prevent women from ascending to executive and managerial positions solely based on their gender.

This study investigates the career obstacles and perceptions of the glass ceiling among female managers and kitchen staff in food and beverage and hotel businesses. The research, conducted through interviews with 300 female managers and kitchen staff in establishments located in Ankara and its vicinity, reveals that women strongly feel the pervasive presence of the glass ceiling in their work environments.

Findings indicate that women working in the culinary sector often face difficulties in balancing work and family roles. In the absence of mentorship, these women experience the challenges of the glass ceiling and mobbing more intensely. Interestingly, factors such as age and seniority were found to have no significant influence on the perception of the glass ceiling. However, married women reported experiencing the glass ceiling effect more acutely.

Keywords: Culinary Sector, Women Leaders, Food and Beverage Industry, Glass Ceiling, Gender Discrimination

Diplomaside Kadın Temsiliyeti ve Dış Politika Uygulamaları

Dr. Öğr. Üyesi Gülşah ÖZDEMİR

Balıkesir Üniversitesi, Türkiye

Goncagül GÜLTEKİN ÖZBAYRAM

Balıkesir Büyükşehir Belediyesi, Türkiye

Özet

Devlet ve devlet dışı aktörlerin rolü ve kadınların toplumsal normlar tarafından belirlenen parametreleri sebebiyle kadın konusu diplomasi ve uluslararası politikada her zaman zorlu bir soru olarak kalmıştır. Geleneksel olarak Uluslararası ilişkiler disiplininin bir alt dalı olan diplomasi ve politikada bir cinsiyet sorunu vardır. Erkek egemen yapılar şeklinde görülen bu alanlarda yakın zamanda çok sayıda kadının mesleğe girmesi ile bir dönüşüm sürecine girmiş olmasına rağmen, cinsiyetlendirilmiş (ve ırksallaştırılmış, heteronormatif, sınıfçı vb.) güç yapıları kadınların uluslararası temsilini etkilemeye devam etmektedir.

Bu araştırma bunun nedenini bilmeyi amaçlamakta, kadınların uluslararası ilişkilerde neden yeterince temsil edilmediğine yönelik feminist kurumsalcı teoriyi kullanarak yetersiz temsilin altında yatan nedenlere odaklanmaktadır. Diplomaside kadın temsiliyetinde dünya ortalamasına göre üst düzeyde olan ülkelerin kurumsal bulgu ve bilgilerinin incelendiği çalışmamızda ülkelerin kadınların siyasi katılımını artırma stratejileri temelinde yürürlükteki Feminist Dış Politika uygulamalarının mevcut durumu ve geleceğine yönelik öngörü sunmayı hedeflemiştir.

Anahtar kelimeler: Diplomaside, Feminist dış Politika, Dış Politika, Cinsiyet eşitliği

Women's Representation in Diplomacy and Foreign Policy Practices

Abstract

The issue of women has always remained a difficult question in diplomacy and international politics due to the role of state and non-state actors and the parameters of women determined by social norms. There is a gender problem in diplomacy and politics, which are traditionally a sub-branch of the discipline of international relations. Although these fields, which are seen as male-dominated structures, have recently entered a transformation process with the entry of many women into the profession, gendered (and racialized, heteronormative, classist, etc.) power structures continue to affect women's international representation. This research aims to know why this is the case and focuses on the underlying reasons for underrepresentation by using feminist institutionalist theory to understand why women are underrepresented in international relations. Our study, which examines the institutional findings and information of countries that are at a higher level than the world average in terms of women's representation

International Congress on Women's Studies

in diplomacy, aims to provide a forecast for the current status and future of the current Feminist Foreign Policy practices based on the strategies to increase women's political participation of the countries.

Key Words: Diplomacy, Feminist Foreign Policy, Foreign Policy, Gender equality.

KADIN ÇALIŞANLARIN BANKA PERFORMANSINA ETKİSİ: TÜRK BANKACILIK SETKÖRÜNDEN KANITLAR

Öğr. Gör. Dr. Cevriye Yüksel YILDIRIM

Balıkesir Üniversitesi, Türkiye

Doç. Dr. Hasan Hüseyin YILDIRIM

Balıkesir Üniversitesi, Türkiye

Özet

Günümüzde birçok akademik çalışma ve tartışmanın konusunu kadın oluşturmaktadır. Çünkü her geçen gün iş hayatında kadın çalışan sayısı artmaktadır. Çalışma hayatında kadınlar eğitimden, turizme, sağlıktan, güvenliğe kadar farklı birçok alanda yer almaktadır. Bu alanlardan birini de bankalar oluşturmaktadır. Bankalar ülke ekonomileri için işlev ve istihdam açısından önem taşımaktadırlar. Bankalar sayesinde ülkede birikim sahibi olan kişiler faiz geliri elde eder, yatırım için firmalar kaynaklara bankalar aracılığıyla erişebilirler. Bu bakımdan bankalar ülkedeki yatırımların artmasında olumlu katkı sağlarlar. Bu durumda banka karlılıklarına ve performanslarına etki eden artışlar ülke ekonomisine de katkı sağlayacaklardır. Kadın çalışanların erkek çalışanlara kıyasla daha özenli ve titiz çalışması nedeniyle bankaların performanslarına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu çalışmada BIST Bankacılık endeksinde yer alan 7 adet mevduat bankasının 2013-2023 yılları arasındaki yıllık verilerinden yararlanılarak kadın çalışanların aktif karlılığı ve özsermaye karlılığı üzerinde bir etkisinin olup olmadığı araştırılmıştır. Çalışma sonucunda kadın çalışanlarının oranının hem aktif karlılığını hem de özsermaye karlılığını pozitif olarak etkilediği ancak bu etkinin istatistiksel olarak anlamlı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. SYO ve LATA değişkenlerinin aktif karlılığını pozitif ve istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde etkilediği tespit edilmiştir. Ayrıca SYO ve LATA değişkenlerinin özsermaye karlılığını pozitif ve istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde etkilediği tespit edilmiştir. TKTV değişkeninin ise özsermaye karlılığını negatif ve istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde etkilediği tespit edilmiştir.

Anahtar kelime: Bankacılık, Performans, Kadın Çalışanlar

Impact of Female Employees on Bank Performance: Evidence From Turkish Banking Sector

Abstract

Today, women are the subject of many academic studies and discussions. Because the number of female employees in business life is increasing day by day. In working life, women are involved in many different areas from education to tourism, health and security. One of these areas is banks. Banks are important for country economies in terms of function and employment. Thanks to banks, people who have savings in the country earn interest income, and companies can access resources for investment through banks. In this respect, banks make a positive contribution to increasing investments in the country. In this case, increases affecting bank profitability and performance will also contribute to the country's economy. It is thought that female employees will contribute to the performance of banks because they work more diligently and meticulously compared to male employees. In this study, it was investigated whether there is an effect on the return on assets and return on equity of female employees by using the annual data of 7 deposit banks in the BIST Banking index between 2013-2023. As a result of the study, it was concluded that the ratio of female employees positively affected both return on assets and return on equity, but this effect was statistically significant. It was determined that SYO and LATA variables had a positive and statistically significant effect on asset profitability. In addition, it was determined that SYO and LATA variables had a positive and statistically significant effect on return on equity. On the other hand, it was determined that the TKTV variable affected the return on equity in a negative and statistically significant way.

Keywords: Banking, Performance, Female Employees

Türk Sinemasında Kadının Konumuna Genel Bir Bakış

Doç. Dr. Dilek Ulusal

Kırıkkale Üniversitesi, Türkiye

Özet

Türk sineması, tarihsel olarak toplumsal ve kültürel yapıyı, gelenekleri ve milli değerleri yansıtan önemli bir sanat dalıdır. Kadının Türk sinemasındaki yeri de bu toplumsal dinamikler ışığında belirlenmiştir. Sinemanın başlangıç yıllarından günümüze değin kadının sinemadaki temsili, toplumda var olan cinsiyet eşitsizliğini, kadının toplumdaki yerini, toplumsal ve kültürel değişimleri, kadın hakları mücadelelerini de etkilemiştir. Bu çalışmanın amacı, tarihsel süreç içerisinde Türk Sineması'nda kadının nasıl konumlandırıldığını, toplumsal ve kültürel değişimlerin kadının sinemadaki temsiliyi nasıl biçimlendirdiğini ortaya koymaktır. Bu nedenle araştırmada, literatür taraması yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda, Türk sinemasında kadının konumunun tarihsel değişim ve dönüşümlerden etkilendiği ve tarihsel süreç içinde kadının sinemadaki konumunun sürekli olarak değişim gösterdiği tespit edilmiştir. Araştırma sonucuna göre, Türk sinemasının başlangıç yıllarında kadınların geleneksel rollerle sınırlandırıldığı, ancak zaman içerisinde toplumsal değişimlere paralel olarak kadınların daha güçlü, özgür, mücadeleci vs. özellikleriyle sinemada yer aldıkları görülmüştür. Sonuç olarak, günümüz Türk sinemasında kadınların çok yönlü temsil edildiği, cinsiyet eşitliği, özgürlük ve adalet gibi evrensel değerlerin sinemada sıkça ele alındığı ortaya konulmuştur. Bununla birlikte günümüz Türk sinemasında kadın, yalnızca bir nesne olarak değil, aynı zamanda özne olarak da temsil edilmeye başlamış, böylelikle Türk sineması daha kapsamlı bir hale gelmiştir. Bu dönemde kadınların bireysel ve toplumsal hikayeleri, hem sinemada daha çok işlenmiş hem de toplumsal değişimlerin bir yansıması olmuştur.

Anahtar Kelimeler: Türk Sineması, Kadın, Temsil,

An Overview of the Position of Women in Turkish Cinema

Turkish cinema is an important branch of art that historically reflects the social and cultural structure, traditions and national values. The place of women in Turkish cinema has been determined in the light of these social dynamics. From the beginning of cinema to the present day, the representation of women in cinema has also affected the gender inequality in society, the place of women in society, social and cultural changes, and struggles for women's rights. The aim of this study is to reveal how women are positioned in Turkish Cinema throughout the historical process and how social and cultural changes shape the representation of women in cinema. For this reasons, the literature review method was used in the research. As a result of the research, it was determined that the position of women in Turkish cinema was affected by historical changes and transformations and that the position of women in cinema constantly changed throughout the historical process. According to the results of the research, in the early years of Turkish cinema, women were

limited to traditional roles, but over time, in parallel with social changes, women became stronger, freer, more combative etc. It has been seen that they took part in the cinema with their characteristics. As a result, it has been revealed that women are represented in many aspects in today's Turkish cinema, and universal values such as gender equality, freedom and justice are frequently discussed in cinema. However, in today's Turkish cinema, women have begun to be represented not only as an object but also as a subject, thus Turkish cinema has become more comprehensive. During this period, women's individual and social stories were both processed more in cinema and became a reflection of social changes.

Keywords: Turkish Cinema, Women, Representation

Sürdürülebilir Turizm Bağlamında Yerel Mutfak Kültürünün Değerlendirilmesi; Balıkesir Örneği

Doç. Dr. Ali SOLUNOĞLU

Balıkesir Üniversitesi, Türkiye

Özet

Sürdürülebilir turizm kavramı, destinasyon seçimlerinde giderek daha önemli bir unsur haline gelmiştir. Yerel mutfak kültürü, destinasyonların özgün kimliğini oluşturan temel unsurlardan biri olarak, diğer ekonomik, sosyal ve çevresel dinamikleri etkilerken aynı zamanda bu dinamiklerden etkilenmektedir. Özellikle yoğun talep, sürdürülebilir üretim ve tüketim üzerinde uzun vadeli etkiler yaratabilir. Bu çalışmada, Balıkesir ilinin coğrafi işaretli ürünler açısından mevcut durumu ele alınmıştır. Araştırma, Balıkesir'deki coğrafi işaretli ürünlerin bölgesel ekonomik kalkınmaya olan katkılarını incelemek amacıyla doküman analizi yöntemi kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Elde edilen bulgular doğrultusunda, sürdürülebilir turizm bağlamında yerel mutfak kültürünün değerlendirilmesi yapılmıştır. Sonuçlar, Balıkesir'in coğrafi işaretli ürünleriyle Türkiye'nin gastronomik mirasında önemli bir yere sahip olduğunu ortaya koymaktadır. Bu ürünlerin çeşitliliği, yalnızca ekonomik kalkınma açısından değil, aynı zamanda kültürel mirasın korunması açısından da değerlidir. Araştırma, coğrafi işaretli ürünlerin tanıtımının ve korunmasının, sürdürülebilir turizm bağlamında hem yerel refahı artırdığını hem de çevre dostu üretim süreçlerini desteklediğini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler:Sürdürülebilir Turizm, Coğrafi İşaretler, Balıkesir Mutfağı, Yöresel Mutfak

Evaluation of Local Culinary Culture in the Context of Sustainable Tourism; Balıkesir Example

Abstract

The concept of sustainable tourism has become an increasingly significant factor in destination preferences. Local culinary culture, as a fundamental element shaping the unique identity of destinations, influences other economic, social, and environmental dynamics while also being influenced by them. Particularly, high demand can have long-term impacts on sustainable production and consumption. This study examines the current status of geographically indicated products in Balıkesir province. The research was conducted using document analysis to evaluate the role of these geographically indicated products in contributing to regional economic development. Based on the findings, the relationship between local culinary culture and sustainable tourism was assessed. The results reveal that Balıkesir holds a prominent position in Turkey's gastronomic heritage through its geographically indicated products. The diversity of these products is valuable not only for economic development but also for the

preservation of cultural heritage. The study demonstrates that the promotion and protection of geographically indicated products enhance local welfare and support environmentally friendly production processes within the framework of sustainable tourism.

Keywords: Sustainable Tourism, Geographical Indications, Balıkesir Cuisine, Local Cuisine

FULL PAPERS

Exploring Gender Differences in ‘Happiness’, ‘Nature of Work’, and ‘Job Satisfaction’ in Japanese Society

Professor Hiroko Kano

Yamagata University, Professor

Abstract

This study examines gender differences in happiness, nature of work, and job satisfaction in Japanese society, utilizing data from the 2023 National Employment Status Panel Survey. Despite Japan's slight improvement in the Global Gender Gap Index, ranking 118th out of 146 countries in 2024, significant challenges persist in achieving gender equality, particularly in economic participation and political representation. Analysis of survey responses from 55,807 participants revealed significant gender disparities in happiness and life satisfaction. Males reported higher levels of happiness, while females demonstrated greater life satisfaction, suggesting a complex interplay between gender roles and subjective well-being in Japanese society. Further investigation into the nature of work and job satisfaction uncovered notable gender differences across multiple dimensions. Females reported higher levels of engagement in work that influenced others, greater autonomy in decision-making, and a more positive outlook regarding future career prospects. Conversely, males exhibited higher satisfaction with workplace relationships and enthusiasm for their work. A critical finding of this study is the tendency for females to be assigned or hired for monotonous and less rewarding jobs, which are often low paid. This, coupled with the greater burden of household responsibilities, contributes to lower levels of happiness and work motivation among females. The study suggests that this lack of motivation may partly explain Japan's low female political participation and the persistent gender gap in leadership roles. The research consequently highlights a concerning trend where females appear to accept the limitations of their roles without aspiring for systemic change, potentially contributing to lower levels of political engagement and a reluctance to advocate for greater gender parity in leadership and policymaking roles. These findings underscore the need for structural reforms to enhance economic and political participation and inspire females to engage more actively in societal change. The study contributes to the growing body of research on gender dynamics in the Japanese labour market and provides valuable insights for policymakers and organizations striving to create more equitable work environments and close the persistent gender gap in Japanese society.

Keywords: Gender inequality, job satisfaction, workplace dynamics, Global Gender Gap Index, Japan

Introduction

The Global Gender Gap Index (GGGI), published annually by the World Economic Forum, measures gender parity across four key dimensions: Economic Participation and Opportunity, Educational Attainment, Health and Survival, and Political Empowerment. The index is calculated using a ratio of female to male values, with a score of 1 indicating parity

and 0 indicating complete inequality. In the 2024 report, Japan ranked 118th out of 146 countries, marking a slight improvement from its 125th position in 2023 (Table 1) ^{[1][2]}. Despite this advancement, Japan continues to face significant challenges in achieving gender equality, particularly in the areas of economic participation and political representation.

Table1: Japan's Rankings in the Global Gender Gap Index (2023 vs. 2024)

Dimension	2023 Rank	→	2024 Rank
Overall	125th	→	118th
Economic Participation	123rd	→	120th
Political Empowerment	138th	→	113th
Educational Attainment	47th	→	72nd
Health and Survival	59th	→	58th

1.1. Economic Participation and Opportunity

Despite a slight improvement in the overall ranking, Japan remains low in terms of Economic Participation and Opportunity, ranking 120th. The labour force participation rate for females stands at 76.8%, an increase from previous years, yet the gender gap in leadership roles remains substantial. The gender parity score for senior positions is only 17.1%, indicating that approximately five out of six leadership positions are held by males. Furthermore, the estimated earned income score is 58.3%, reflecting persistent wage disparities between males and females. Although there has been progress since 2016, the score is still 2.6 points below the highest value recorded in 2015, highlighting the need for further efforts to close the economic gender gap.

1.2. Political Empowerment

Japan's ranking in Political Empowerment improved significantly: from 138th in 2023 to 113th in 2024. This progress is largely attributed to an increase in the proportion of females in ministerial positions, from 8% in 2023 to 25% in 2024, raising the parity score to 33.3%. However, the representation of females in the national parliament remains low at 11.5%, and the overall Political Empowerment score is only 11.8%. These figures suggest that, despite recent gains, Japan still lags far behind other developed nations in political gender equality.

1.3. Educational Attainment

Japan has achieved near-total gender parity in educational achievement, with a score of 99.3%. Literacy rates and secondary education enrolment rates are nearly equal for males and females. However, according to the Ministry of Education, Culture, Sports, Science and Technology's 'Basic School Statistics' (2023), the university enrolment rate is higher for males, with the figures standing at 53.4% for females and 59.7% for males. As a result, Japan's ranking drops significantly from 47th in 2023 to 72nd in 2024, indicating potential problems in maintaining this balance and suggesting that further attention is needed to ensure sustainable gender equality in education.

1.4. Health and Survival

In terms of Health and Survival, Japan ranks 58th, showing little change from its 2023 ranking of 59th. While gender disparity in this area is not as pronounced as in others, the stagnation in

this ranking suggests a need for continuous monitoring and targeted policies to maintain and improve gender parity in health outcomes.

2. Methodology

2.1. Previous Research and Purpose of This Paper

Japan's 2024 GGGI ranking of 118th reflects modest progress but also highlights persistent challenges in achieving gender equality. Although improvements have been made in political representation, significant disparities remain in Economic Participation and Opportunity, as well as in Political Empowerment. Educational Attainment, while close to achieving parity, requires ongoing vigilance to prevent future regression. Addressing these issues is crucial in order for Japan to foster a more equitable society and leverage the full potential of its population.

Concerning economic participation, wage disparity is often pointed out as a problem (Hara, 2022) (Shibayama, 2020) (Onozuka, 2016) (Chiang, 2014) (Abe, 2010) ^{[3][4] [5] [6] [7]}. Figure 1 presents a graph based on the Basic Survey on Wage Structure by the Ministry of Health, Labor and Welfare ^[8]. In Japan, the Equal Employment Opportunity Law was enacted in 1985. However, although this law aims to achieve gender equality, the wage disparity graph indicates that it has had little effect.

According to Xepoleas et al. (2020), female surgeons in Japan reported the lowest provision of personal time and family support during their careers compared to female surgeons in other countries. Furthermore, the study indicated that female surgeons in Japan were more likely to report having sacrificed career success or promotion for childbirth compared to female surgeons in other countries.

Fukai et al. (2022,2023) examine how the COVID-19 pandemic has affected female employment in Japan. Our estimates indicate that the employment rate of married females with children decreased by 3.5 percentage points, while that of those without children decreased by only 0.3 percentage points, implying that increased childcare responsibilities caused a sharp decline in mothers' employment. Further, mothers who left or lost their jobs appear to have dropped out of the labour force even several months after school reopening. In contrast to females, the employment rate of married males with children was not affected, which hindered progress in narrowing the employment gender gap.

It has also been shown that marriage and child-rearing have a significant impact on the way in which Japanese females work (Chiba and Kanoh, 2024) (Ito and Kanoh, 2024). However, it has not been clarified whether there are gender differences in specific work tasks in Japanese society. Therefore, the purpose of this paper is to analyse and obtain insights into gender differences in happiness, as well as gender differences in 'nature of work' and 'job satisfaction'.

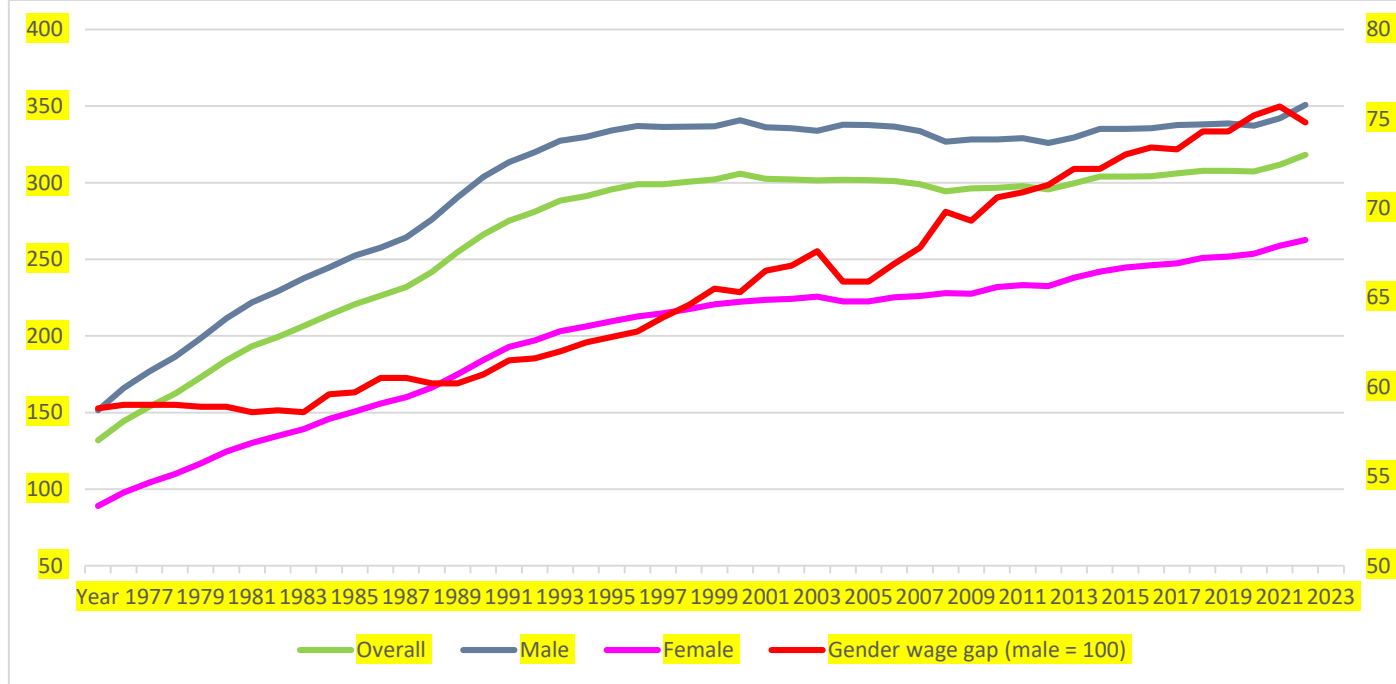

Figure1: Gender Wages of Workers (Excluding part-time workers)

※ The left axis is Wages (thousand yen).

※ The right axis is the gender wage gap (male = 100)

2.2. Procedure

The data used in this analysis is the ‘National Employment Status Panel Survey, 2023’ data from the SSJ Data Archive: the Social Survey and Data Archive Research Center attached to the Institute of Social Science, University of Tokyo. The response method for both surveys was an internet monitor survey (eligible individuals were selected from INTAGE Inc.’s Mighty Monitors), with 55,807 initial responses collected and 21,930 responses collected in the supplementary survey. The survey period was from 5 January 2023 (Thursday) to 31 January 2023 (Tuesday), and from 13 January 2023 (Friday) to 7 February 2023 (Tuesday).

In addition to [gender], the following questions were used in this survey. In each case, the questions asked were about the respondent’s work over the past year.

- Happiness (on a 5-point Likert scale, 5 being ‘very happy’)
- Life satisfaction (on a 5-point Likert scale, 5 being ‘very satisfied’)
- ‘Nature of work’ and ‘job satisfaction’

1. Nature of work [Base: Hired last year] I was in charge of a variety of tasks that I did not find monotonous.
2. Nature of work [Base: Hired last year] I worked while understanding the whole job.
3. Nature of work [Base: Hired last year] I was engaged in work that influenced others inside and outside the company.
4. Nature of work [Base: Hired last year] I was able to decide how to do my work.
5. Nature of work [Base: Hired last year] I received a fair evaluation of my work.
6. Nature of work [Base: Non-regular employee, December last year] I felt that the evaluation of my work style was fair and not unreasonable compared to the evaluation of regular staff/employees.
7. Job satisfaction [Base: Hired last year] I was satisfied with the work itself.
8. Job satisfaction [Base: Hired last year] I was satisfied with the relationships in the workplace.
9. Job satisfaction [Base: Hired last year] I felt that I was ‘growing’ through my work.
10. Job satisfaction [Base: Hired last year] I had a good outlook for my future career.
11. Job satisfaction [Base: Hired last year] I was satisfied with my work history so far.

12. Job satisfaction [Base: Employed last year] I was able to work with enthusiasm.
13. Job satisfaction [Base: Employed last year] I was enthusiastic about my work.
14. Job satisfaction [Base: Employed last year] I found myself absorbed in my work.
15. Job satisfaction [Base: Employed last year] I was always busy and tried to do many things at once.
16. Job satisfaction [Base: Employed last year] I felt obligated to work hard even when I wasn't enjoying it.

3. Results

3.1. A Comparison of Gender Differences in Happiness and Life Satisfaction

Table 2 shows a comparison of gender differences (means and standard deviations) in happiness and life satisfaction. Responses were assessed on a five-point Likert scale. For happiness, 5 was 'very happy', and for life satisfaction, 5 was 'very satisfied'. A one-way analysis of variance with a within-subjects design revealed significant differences between conditions for both "happiness ($F(1, 55805) = 502.90, p < .001, \text{partial } \eta^2 = 0.009$)" and "life satisfaction ($F(1, 55805) = 361.97, p < .001, \text{partial } \eta^2 = 0.006$)". Males exhibited higher levels of happiness compared to females, while females demonstrated higher levels of satisfaction than males. These findings suggest that although males experience greater happiness, they are less satisfied than females. By contrast, despite reporting lower levels of happiness, females appear to be more satisfied with their circumstances, possibly indicating a contentment with the status quo.

3.2. 'Nature of Work' and 'Job Satisfaction'

Table 3 shows gender differences (means and standard deviations) in 'nature of work' and 'job satisfaction', while Table 4 shows the results of a one-way analysis of variance with a within-subjects design.

Table2: Comparison Of Gender Differences in Happiness and Life Satisfaction

Gender		Happiness	Satisfaction
Male	<i>Mean</i>	2.78	2.11
	<i>N</i>	29124	24605
	<i>Std. Deviation</i>	1.001	1.368
Female	<i>Mean</i>	2.59	2.16
	<i>N</i>	26683	19974
	<i>Std. Deviation</i>	0.959	1.412
Total	<i>Mean</i>	2.69	2.13
	<i>N</i>	55807	44579
	<i>Std. Deviation</i>	0.985	1.388

Table3: Gender Differences in "Nature of Work" and "Job Satisfaction"

Items	Male			Female			Total		
	<i>Mean</i>	<i>N</i>	<i>SD</i>	<i>Mean</i>	<i>N</i>	<i>SD</i>	<i>Mean</i>	<i>N</i>	<i>SD</i>
1. Nature of work [Base: Hired last year] I was in charge of a variety of tasks, not monotonous.	2.91	24605	1.151	2.97	19974	1.156	2.94	44579	1.154
2. Nature of work [Base: Hired last year] I worked while understanding the whole job.	2.35	24605	1.002	2.40	19974	1.013	2.37	44579	1.007

International Congress on Women's Studies

3. Nature of work [Base: Hired last year] I was engaged in work that influenced others inside and outside the company.	2.90	24605	1.165	3.22	19974	1.205	3.05	44579	1.194
4. Nature of work [Base: Hired last year] I was able to decide how to do my work.	2.69	24605	1.136	2.90	19974	1.173	2.78	44579	1.157
5. Nature of work [Base: Hired last year] I received a fair evaluation for my work.	2.92	24605	1.024	2.88	19974	1.026	2.90	44579	1.025
6. Nature of work [Base: Non-regular employee, December last year] I felt that the evaluation of my work style was fair and not unreasonable compared to the evaluation of regular staff/employees.	3.10	4448	1.061	3.13	9091	1.091	3.12	13539	1.081
7. Job satisfaction [Base: Hired last year] I was satisfied with the work itself.	2.86	24605	1.064	2.79	19974	1.050	2.83	44579	1.058
8. Job satisfaction [Base: Hired last year] I was satisfied with the relationships in the workplace.	2.85	24605	1.107	2.76	19974	1.149	2.81	44579	1.127
9. Job satisfaction [Base: Hired last year] I felt that I was "growing" through my work.	3.08	24605	1.043	3.02	19974	1.052	3.05	44579	1.048
10. Job satisfaction [Base: Hired last year] I had a good outlook for my future career.	3.38	24605	1.050	3.50	19974	1.029	3.44	44579	1.042
11. Job satisfaction [Base: Hired last year] I was satisfied with my work history so far.	3.10	24605	1.067	3.16	19974	1.068	3.13	44579	1.068
12. Job satisfaction [Base: Employed last year] I was able to work with enthusiasm.	3.03	24605	1.078	2.98	19974	1.090	3.01	44579	1.084
13. Job satisfaction [Base: Employed last year] I was enthusiastic about my work.	2.71	24605	1.043	2.60	19974	1.040	2.66	44579	1.043
14. Job satisfaction [Base: Employed last year] I found myself absorbed in my work.	2.93	24605	1.066	2.87	19974	1.079	2.90	44579	1.072
15. Job satisfaction [Base: Employed last year] I was always busy and tried to do many things at once.	3.06	24605	1.088	3.11	19974	1.113	3.08	44579	1.099
16. Job satisfaction [Base: Employed last year] I felt obligated to work hard even when I wasn't enjoying it.	2.85	24605	1.024	2.78	19974	1.042	2.82	44579	1.033

Table4: NOVA Results for "Job Characteristics" and "Job Satisfaction"

Gender×Each Items	F	p	η^2
1. Nature of work [Base: Hired last year] I was in charge of a variety of tasks, not monotonous.	36.888	$p<.001$	0.001
2. Nature of work [Base: Hired last year] I worked while understanding the whole job.	22.54346	$p<.001$	0.001
3. Nature of work [Base: Hired last year] I was engaged in work that influenced others inside and outside the company.	816.6523	$p<.001$	0.018
4. Nature of work [Base: Hired last year] I was able to decide how to do my work.	370.7626	$p<.001$	0.008
5. Nature of work [Base: Hired last year] I received a fair evaluation for my work.	14.8168	$p<.001$	0
6. Nature of work [Base: Non-regular employee, December last year] I felt that the evaluation of my work style was fair and not unreasonable compared to the evaluation of regular staff/employees.	2.01246	0.156	0
7. Job satisfaction [Base: Hired last year] I was satisfied with the work itself.	39.13336	$p<.001$	0.001
8. Job satisfaction [Base: Hired last year] I was satisfied with the relationships in the workplace.	69.76211	$p<.001$	0.002
9. Job satisfaction [Base: Hired last year] I felt that I was "growing" through my work.	39.58425	$p<.001$	0.001
10. Job satisfaction [Base: Hired last year] I had a good outlook for my future career.	160.9416	$p<.001$	0.004

11. Job satisfaction [Base: Hired last year] I was satisfied with my work history so far.	26.06489	$p < .001$	0.001
12. Job satisfaction [Base: Employed last year] I was able to work with enthusiasm.	19.14731	$p < .001$	0
13 Job satisfaction [Base: Employed last year] I was enthusiastic about my work.	120.3929	$p < .001$	0.003
14 Job satisfaction [Base: Employed last year] I found myself absorbed in my work.	32.32474	$p < .001$	0.001
15 Job satisfaction [Base: Employed last year] I was always busy and tried to do many things at once.	18.26423	$p < .001$	0
16 Job satisfaction [Base: Employed last year] I felt obligated to work hard even when I wasn't enjoying it.	50.63109	$p < .001$	0.001

The results of the analysis of variance (ANOVA) revealed significant differences ($p < .001$) in multiple items, particularly regarding the nature of work and job satisfaction, indicating the distinct perceptions and experiences of males and females. Below are the findings for each item with significant differences.

(1) Nature of Work

Item 1: The work involved various tasks and was not monotonous.

A significant difference between males and females was found in their perceptions of task diversity. Although the effect size (η^2) is small, it suggests that females are slightly more likely to perceive their work as diverse compared to males.

Item 2: I had a good understanding of the overall work process.

Females reported a stronger sense of understanding the overall work process than males, but the effect size is small, indicating only a minor difference.

Item 3: I engaged in work that had an impact both inside and outside the organization.

A notable difference was observed between males and females regarding the perception of impact. With a larger effect size ($\eta^2 = 0.018$), females are more likely to feel that their work influences others both inside and outside their workplace.

Item 4: I had autonomy in deciding how to proceed with my tasks.

A significant difference was found, with females reporting higher autonomy in their work decisions compared to males. The effect size ($\eta^2 = 0.008$) suggests a moderate level of difference.

Item 5: I felt that my work was evaluated fairly.

While the effect size is small, females perceived their work evaluations as slightly less fair than males did.

(2) Job Satisfaction

Item 7: I was satisfied with the content of my work.

Although the effect size is small, females reported slightly higher job satisfaction than males in terms of their work content.

Item 8: I was satisfied with my workplace relationships.

A significant difference was found in workplace relationships, with females expressing higher satisfaction compared to males. The effect size ($\eta^2 = 0.002$) suggests a small to moderate difference.

Item 9: I felt that I was growing through my work.

Females felt slightly more that their work contributed to personal growth, but the effect size is small.

Item 10: I had a positive outlook on my future career.

A significant difference was observed in terms of career outlook, with females expressing greater optimism about their future career prospects. The effect size ($\eta^2 = 0.004$) indicates a moderate difference.

Item 11: I was satisfied with my career path so far.

While the effect size is small, females reported higher satisfaction with their career paths compared to males.

Item 12: I approached my work with passion.

Although there was a significant difference, the effect size is negligible, indicating very little difference between males and females regarding their passion for work.

Item 13: I was motivated to work.

Females were found to be more motivated in their work than males. The effect size ($\eta^2 = 0.003$) suggests a moderate difference in motivation levels.

Item 14: I was deeply engaged in my work.

Females reported being more engaged in their work, but the difference is small in terms of effect size.

Item 15: I was always busy, trying to juggle many tasks at once.

Although there was a significant difference, the effect size is zero, indicating virtually no practical difference between males and females in terms of perceived busyness.

Item 16: I felt obligated to work hard even when I wasn't enjoying it.

Females felt a slightly stronger sense of obligation to work hard compared to males, though the effect size is small.

From these findings, five key insights regarding gender differences in the 'nature of work' and 'job satisfaction' can be derived.

1. Nature of Work: Across multiple dimensions of job nature, females generally reported slightly higher means compared to males. For instance, in item 3 ('I was engaged in work that influenced others inside and outside the company'), females had a higher mean (3.22) compared to males (2.90). This pattern continues in items such as autonomy over work decisions (item 4), where females scored higher (2.90) than males (2.69). This could suggest that females feel slightly more engaged and autonomous in their work roles than males.

2. Fair Evaluation of Work: With regard to the perception of being fairly evaluated (item 5), males scored 2.92, while females scored 2.88, suggesting that females are more likely than males to feel that they are not being fairly assessed. However, among non-regular employees (item 6), the level of satisfaction with the fairness of the evaluation of their work methods was slightly higher for females (3.13) than males (3.10).

3. Job Satisfaction: The results regarding job satisfaction highlight several differences. In terms of satisfaction with the work itself (item 7), males reported a higher mean (2.86) than females (2.79), indicating slightly greater satisfaction among males in this respect. However, when considering future career outlook (item 10), females scored higher (3.50) than males (3.38), suggesting that females may feel more optimistic about their career trajectories despite marginally lower satisfaction with the current work itself.

4. Enthusiasm and Absorption: In terms of enthusiasm for work (item 12), males reported slightly higher levels of enthusiasm (3.03) compared to females (2.98). However, as regards being absorbed in work (item 14), the difference is smaller, with males reporting a mean of 2.93 and females 2.87.

5. Workload and Obligation: Interestingly, when it comes to feeling busy and trying to handle many tasks simultaneously (item 15), females (3.11) reported feeling this pressure more acutely than males (3.06). Furthermore, males reported a slightly higher sense of obligation to work hard even when not enjoying it (2.85) compared to females (2.78).

Overall, these findings suggest that while males and females exhibit different levels of satisfaction across various job-related factors, females appear to have a more positive outlook on their future careers and a higher sense of involvement in influencing others. Conversely, males tend to report slightly higher satisfaction with their work and work history but feel more obligated to continue working under unfavourable conditions. This gender dynamic in job satisfaction warrants further exploration in order to understand underlying causes and implications for workplace policies.

3.3. Gender Differences by Occupation

Table 5 presents gender differences by occupation, with the right side of the table showing the difference (female-male). Occupations with a higher number of males are shown in shades of blue, and occupations with a higher number of females are shown in shades of red. The data reveals distinct gender disparities across various occupations, with several professions showing pronounced gender imbalances. Predominantly male-dominated fields include technical and manual labour roles such as *automobile/motorcycle mechanics* (95.3% male), *construction workers* (over 90% male across categories), and *security-related jobs* (e.g., security guards and police officers, with over 90% male representation). Conversely, certain service-oriented and care-related jobs are overwhelmingly female-dominated, such as *medical administration* (92.4% female), *receptionists* (90.8% female), and *nursing assistants* (73.8% female). These trends reflect enduring gender segregation in the labour market, particularly in traditionally gendered roles, where males predominantly occupy physically demanding or technical positions, while females are more prevalent in caregiving and administrative roles. Interestingly, some professions such as *service workers* (gas station workers) and *accommodation staff* reflect a near-equal gender distribution, indicating potential shifts in gender roles in specific service industries.

In terms of occupational categories in which gender imbalances are most prevalent, professions such as *truck drivers* (96.6% male), *security guards* (95.2% male), and *barbers* (78.2% male)

reveal substantial male dominance. On the other hand, roles such as *estheticians* (94.2% female), *hairdressers* (69.2% female), and *waitresses* (80.7% female) showcase significant female predominance. This gender disparity is further illustrated in the extreme underrepresentation of females in technical or managerial positions, as is evident in categories such as *machine maintenance* (97.6% male) and *management in technical fields* (96.5% male).

Additionally, although the numbers of females involved are not large, a high proportion of females also work in job categories such as *housekeeping* (71.4%), *waiters/waitresses* (80.7%) and *other customer service/waiting workers* (70.8%). Furthermore, looking at the medical field, 74.5% of doctors are male, while only 25.5% are female. On the other hand, jobs that assist doctors show much higher percentages of female workers, as evidenced in fields/jobs such as *medical administration* (92.4%), *secretaries* (84.4%), and *receptionists* (90.8%).

Overall, these findings align with broader trends observed in labour markets worldwide, where gender roles remain deeply entrenched in certain sectors, despite increasing awareness and policy efforts towards achieving gender equality.

Table 5: Gender Differences by Occupation

Occupations	Gender				Total	Female-Male
	Male	(%)	Female	(%)		
Housekeeper	10	28.6%	25	71.4%	35	15
Home helper/care worker	187	38.6%	297	61.4%	484	110
Nursing assistant/dental assistant, etc.	71	26.2%	200	73.8%	271	129
Barber	61	78.2%	17	21.8%	78	-44
Hairdresser	40	30.8%	90	69.2%	130	50
Esthetician	3	5.8%	49	94.2%	52	46
Other life hygiene service workers	64	35.8%	115	64.2%	179	51
Japanese food cook, sushi chef	70	58.3%	50	41.7%	120	-20
Western food cook	50	65.8%	26	34.2%	76	-24
Chinese food cook	17	54.8%	14	45.2%	31	-3
Other cooks, bartenders	165	34.4%	314	65.6%	479	149
Waiter, waitress	109	19.3%	455	80.7%	564	346
Hall staff (pachinko, amusement hall)	55	48.7%	58	51.3%	113	3
Accommodation staff	83	53.9%	71	46.1%	154	-12
Tour conductor, tour conductor	7	46.7%	8	53.3%	15	1
Other customer service/waiting workers	243	29.2%	589	70.8%	832	346
Building/parking lot/apartment/boiler management	270	89.1%	33	10.9%	303	-237
Automobile/motorcycle mechanic	162	95.3%	8	4.7%	170	-154
Machine maintenance	163	97.6%	4	2.4%	167	-159

International Congress on Women's Studies

	39	81.3%	9	18.8%	48	
Service staff (gas station)						-30
	301	55.0%	246	45.0%	547	
Service workers not classified elsewhere						-55
SDF personnel	146	94.8%	8	5.2%	154	-138
Police officers, coast guard officers, etc.	157	90.8%	16	9.2%	173	-141
Security guards, guards, firefighters, etc.	459	95.2%	23	4.8%	482	-436
Agriculture Contractors, landscapers, livestock farmers, forestry and fishing workers	263	66.6%	132	33.4%	395	
						-131
Drivers (vans, wagons)	167	92.3%	14	7.7%	181	-153
	511	96.6%	18	3.4%	529	-493
Drivers (trucks)						
Drivers (buses)	141	98.6%	2	1.4%	143	-139
Drivers (taxi, hire cars)	109	93.2%	8	6.8%	117	-101
	26	96.3%	1	3.7%	27	
Ship and aircraft operators						-25
Railway operators (train drivers, etc.)	174	97.8%	4	2.2%	178	-170
	130	93.5%	9	6.5%	139	
Other transport and machinery operators						-121
	330	88.0%	45	12.0%	375	
Metal manufacturing, production and repair workers						-285
	259	82.2%	56	17.8%	315	
Machinery manufacturing, production and repair workers						-203
	147	84.0%	28	16.0%	175	
Electrical manufacturing, production and repair workers						-119
	304	80.9%	72	19.1%	376	
Automobile manufacturing, production and repair workers						-232
	355	53.0%	315	47.0%	670	
Food and daily necessities manufacturing and production workers						-40
	893	71.4%	358	28.6%	1251	
Other production-related and production-like workers						-535
	118	94.4%	7	5.6%	125	
Construction workers (civil engineering workers)						-111
	163	94.2%	10	5.8%	173	
Construction workers (construction workers)						-153
	192	97.0%	6	3.0%	198	
Construction workers (electrical and facility construction workers)						-186
	89	89.0%	11	11.0%	100	
Other construction, civil engineering and mining workers						-78
	201	52.5%	182	47.5%	383	
Cleaning staff, garbage and waste disposal workers						-19
	167	81.1%	39	18.9%	206	
Delivery staff						-128
	352	56.7%	269	43.3%	621	
Warehouse workers						-83
	128	50.2%	127	49.8%	255	
Other transport, cleaning, packaging, etc. workers						-1
	172	85.6%	29	14.4%	201	
Members of parliament, administrative national and local government officials						-143
	638	86.6%	99	13.4%	737	
Company directors, directors of independent administrative agencies, etc.						-539
	383	96.5%	14	3.5%	397	
Management (technical)						-369

International Congress on Women's Studies

	550	79.6%	141	20.4	691	
Management (clerical)				%		-409
Management (sales)	336	95.7%	15	4.3%	351	-321
	95	79.2%	25	20.8	120	
Management (professional)				%		-70
	49	80.3%	12	19.7	61	
Management (sales)				%		-37
	54	77.1%	16	22.9	70	
Management (service)				%		-38
	30	58.8%	21	41.2	51	
Supervisor				%		-9
	67	74.4%	23	25.6	90	
Store manager				%		-44
	154	85.1%	27	14.9	181	
Management (other)				%		-127
	680	42.8%	908	57.2	1588	
General affairs				%		228
	123	50.8%	119	49.2	242	
Human resources				%		-4
	63	53.4%	55	46.6	118	
Labor				%		-8
	61	70.1%	26	29.9	87	
Legal affairs				%		-35
	29	47.5%	32	52.5	61	
Public relations				%		3
	133	75.1%	44	24.9	177	
Corporate planning				%		-89
	358	34.1%	691	65.9	1049	
Sales administration				%		333
	172	50.1%	171	49.9	343	
Administrative affairs				%		-1
	15	57.7%	11	42.3	26	
International affairs				%		-4
	18	30.5%	41	69.5	59	
Trade administration				%		23
	155	44.5%	193	55.5	348	
Business				%		38
	64	61.0%	41	39.0	105	
Inventory management				%		-23
	60	46.5%	69	53.5	129	
Product management				%		9
	27	52.9%	24	47.1	51	
Purchasing				%		-3
	100	57.8%	73	42.2	173	
Purchasing and materials				%		-27
	31	7.6%	376	92.4	407	
Medical administration				%		345
	12	15.6%	65	84.4	77	
Secretary				%		53
	27	9.2%	267	90.8	294	
Receptionist				%		240
	16	26.2%	45	73.8	61	
Telephone operator				%		29
	15	27.3%	40	72.7	55	
Arrangements				%		25
	15	44.1%	19	55.9	34	
Staff coordinator				%		4
	730	25.1%	2174	74.9	2904	
Other general affairs				%		1444
	103	69.1%	46	30.9	149	
Planning				%		-57
	110	63.6%	63	36.4	173	
Sales promotion				%		-47
	43	71.7%	17	28.3	60	
Marketing				%		-26
	6	54.5%	5	45.5	11	
Advertising				%		-1
	13	48.1%	14	51.9	27	
Research				%		1

International Congress on Women's Studies

	18	54.5%	15	45.5%	33	
Product development, merchandiser	13	61.9%	8	38.1%	21	-3
Product planning	10	76.9%	3	23.1%	13	-5
Buyer	32	54.2%	27	45.8%	59	-7
Other planning and promotional administrative work	151	47.5%	167	52.5%	318	-5
Finance, accounting	164	24.6%	502	75.4%	666	16
Accounting	39	29.5%	93	70.5%	132	338
Keypunchers, computer operators, etc.	98	41.2%	140	58.8%	238	54
Other administrative workers	146	83.9%	28	16.1%	174	42
Real estate sales	91	85.0%	16	15.0%	107	-118
Food sales	60	83.3%	12	16.7%	72	-75
Pharmaceutical sales	26	83.9%	5	16.1%	31	-48
Chemical sales	62	92.5%	5	7.5%	67	-21
Machine sales	73	91.3%	7	8.8%	80	-57
Electrical and electronic equipment sales	41	66.1%	21	33.9%	62	-66
Telecommunications sales	61	95.3%	3	4.7%	64	-20
System sales	73	58.4%	52	41.6%	125	-58
Bank sales	123	48.8%	129	51.2%	252	-21
Insurance sales	10	71.4%	4	28.6%	14	6
Securities sales	17	65.4%	9	34.6%	26	-6
Travel sales	592	82.5%	126	17.5%	718	-8
Other sales	485	37.7%	803	62.3%	1288	-466
Sales clerks, fashion advisors	124	16.0%	649	84.0%	773	318
Cashiers	13	46.4%	15	53.6%	28	525
Door-to-door product sales workers	10	76.9%	3	23.1%	13	2
Real estate agents, buyers and sellers, insurance agents, etc.	50	87.7%	7	12.3%	57	-7
Natural science researchers	11	61.1%	7	38.9%	18	-43
Humanities and social science researchers	22	73.3%	8	26.7%	30	-4
Agricultural engineers	6	75.0%	2	25.0%	8	-14
Livestock engineers	4	100.0%	0	0.0%	4	-4
Forestry engineers	3	75.0%	1	25.0%	4	-4
Fisheries engineers	13	76.5%	4	23.5%	17	-2
Other agriculture, forestry and fisheries engineers	75	75.0%	25	25.0%	100	-9
Research and development (chemistry)	14	58.3%	10	41.7%	24	-50
Research and development (biotechnology)						-4

International Congress on Women's Studies

	21	56.8%	16	43.2	37	
Research and development (food)	92	96.8%	3	3.2%	95	-5
Research and development (electrical and electronic)	4	80.0%	1	20.0	5	-89
				%		
Research and development (optical related)	7	87.5%	1	12.5	8	-3
Research and development (communications)	32	91.4%	3	8.6%	35	-6
Research and development (semiconductors)	115	98.3%	2	1.7%	117	-29
Research and development (machinery)	17	100.0%	0	0.0%	17	-113
Research and development (mechatronics)	39	90.7%	4	9.3%	43	-17
Research and development (computers)	80	80.0%	20	20.0	100	-35
Other research and development	37	66.1%	19	33.9	56	-60
				%		
Food engineers (excluding development)	25	100.0%	0	0.0%	25	-18
Electrical circuit design	19	79.2%	5	20.8	24	-25
Semiconductor design	97	91.5%	9	8.5%	106	-14
Machine design	6	100.0%	0	0.0%	6	-88
Mechatronics design	29	90.6%	3	9.4%	32	-6
Telecommunications engineers	33	97.1%	1	2.9%	34	-26
Control design	10	76.9%	3	23.1	13	-32
				%		
Mold design	121	94.5%	7	5.5%	128	-7
Other electrical, electronic and mechanical design related jobs	26	83.9%	5	16.1	31	-114
				%		
Chemical engineers	35	79.5%	9	20.5	44	-21
Other mining and manufacturing engineers	47	92.2%	4	7.8%	51	-26
Technology development (architecture, civil engineering, plants, facilities)	101	77.1%	30	22.9	131	-43
				%		
Architectural design	81	86.2%	13	13.8	94	-71
Civil engineering design	36	81.8%	8	18.2	44	-68
				%		
Other designs	106	87.6%	15	12.4	121	-28
				%		
Architectural construction management, site supervision and construction manager	118	95.9%	5	4.1%	123	-91
Civil engineering construction management, site supervision and construction manager	101	95.3%	5	4.7%	106	-113
Facility construction management, site supervision and construction manager	115	87.8%	16	12.2	131	-96
				%		
Other architecture, civil engineering and surveying engineers	387	86.6%	60	13.4	447	-99
Development jobs (software related jobs)	116	74.4%	40	25.6	156	-327
				%		
Programmer	70	83.3%	14	16.7	84	-76
WEB-based apps Application development	12	85.7%	2	14.3	14	-56
				%		
Database engineer						-10

International Congress on Women's Studies

	100	91.7%	9	8.3%	109	
Communication/network engineer						-91
	126	88.7%	16	11.3	142	
Infrastructure engineer				%		-110
	24	96.0%	1	4.0%	25	
Security engineer/security consultant						-23
	58	89.2%	7	10.8	65	
				%		
System consultant/IT consultant						-51
	57	71.3%	23	28.8	80	
Support engineer (software)				%		-34
	25	89.3%	3	10.7	28	
Support engineer (hardware)				%		-22
	45	78.9%	12	21.1	57	
Customer engineer				%		-33
	9	81.8%	2	18.2	11	
Data scientist				%		-7
	27	96.4%	1	3.6%	28	
IT architect						-26
	6	85.7%	1	14.3	7	
Game-related professionals				%		-5
	111	84.7%	20	15.3	131	
Other system engineers				%		-91
	2	66.7%	1	33.3	3	
Web producer				%		-1
	6	50.0%	6	50.0	12	
Web director/planner				%		0
	6	66.7%	3	33.3	9	
Web marketing				%		-3
	23	46.9%	26	53.1	49	
Web designer				%		3
	41	57.7%	30	42.3	71	
				%		
Other internet-related professionals						-11
	12	92.3%	1	7.7%	13	
Control engineers						-11
	22	42.3%	30	57.7	52	
CAD operators				%		8
	13	100.0%	0	0.0%	13	
Field engineers						-13
	11	91.7%	1	8.3%	12	
Process engineers						-10
	6	85.7%	1	14.3	7	
Patented technology				%		-5
	2	50.0%	2	50.0	4	
Industrial designers				%		0
	96	91.4%	9	8.6%	105	
Other than the above, engineers						-87
Pharmacists						61
	69	34.7%	130	65.3	199	
				%		
Doctors, dentists, veterinarians				%		-94
	143	74.5%	49	25.5	192	
Public health nurses, midwives				%		45
	2	4.1%	47	95.9	49	
				%		
Nurses (including assistant nurses)				%		591
	96	12.3%	687	87.7	783	
				%		
Radiological technologists, clinical laboratory technicians, dental hygienists/technicians, physical therapists, etc.				%		38
	252	46.5%	290	53.5	542	
				%		
Nutritionists				%		110
	7	5.6%	117	94.4	124	
				%		
Massage				%		-32
	45	77.6%	13	22.4	58	
				%		
Other medical professionals (medical/environmental/food hygiene inspectors, psychological counselors, etc.)				%		38
	60	38.0%	98	62.0	158	
				%		

International Congress on Women's Studies

	28	48.3%	30	51.7%	58	
Welfare consultation guidance specialists						2
Childcare workers	27	5.9%	430	94.1%	457	403
Other social welfare professionals (care managers, probation officers, etc.)	113	46.1%	132	53.9%	245	
Caregivers	244	41.6%	342	58.4%	586	19
Lawyers, patent attorneys, judicial scriveners, etc.	86	79.6%	22	20.4%	108	98
Certified public accountants, tax accountants, etc.	70	72.9%	26	27.1%	96	-64
Management/accounting consultants, etc.	45	83.3%	9	16.7%	54	-44
Dealers, fund managers, actuaries	12	100.0%	0	0.0%	12	-36
Financial planners	6	66.7%	3	33.3%	9	-12
Other finance-related professionals	25	69.4%	11	30.6%	36	-3
Literary artists, journalists, editors, proofreaders, etc.	58	54.7%	48	45.3%	106	-14
Illustrators	10	35.7%	18	64.3%	28	-10
Character/ CG designer	3	75.0%	1	25.0%	4	8
Graphic designer, editorial designer	34	54.0%	29	46.0%	63	-2
Fashion-related designer	6	42.9%	8	57.1%	14	-5
Photographer, videographer	32	84.2%	6	15.8%	38	2
Other artists	20	50.0%	20	50.0%	40	-26
Fashion-related jobs (pattern makers, stylists, sewing staff, etc.)	6	19.4%	25	80.6%	31	0
Interior-related jobs	5	27.8%	13	72.2%	18	19
Copywriter	1	16.7%	5	83.3%	6	8
Producer, director	17	73.9%	6	26.1%	23	4
Other advertising, publishing, and media professionals	38	52.8%	34	47.2%	72	-11
DTP operator	15	55.6%	12	44.4%	27	-4
Printing press operator	25	92.6%	2	7.4%	27	-3
Other printing-related professionals (plate making, printing technology)	19	79.2%	5	20.8%	24	-23
						-14

International Congress on Women's Studies

Teachers (elementary, middle, and high school)	381	61.1%	243	38.9%	624	-138
Teachers (university, junior college, and vocational school)	92	70.2%	39	29.8%	131	-53
Other teachers (driving instructors, Japanese language teachers, vocational training instructors, legal instructors, etc.)	75	41.9%	104	58.1%	179	29
Cram school instructors	179	51.9%	166	48.1%	345	-13
Instructors	72	40.9%	104	59.1%	176	32
Interpreters	13	38.2%	21	61.8%	34	8
Other professionals	234	50.0%	234	50.0%	468	0
Unclassifiable occupations	1672	51.5%	1573	48.5%	3245	-99
Total	23888	55.6%	19075	44.4%	42963	-4813

Discussion

The findings of this study revealed five intriguing insights into gender differences as regards happiness, life satisfaction, the nature of work, job satisfaction, and career choices.

1. Gender Differences in Happiness and Life Satisfaction

According to the results, males report higher levels of happiness compared to females, whereas females exhibit greater life satisfaction. This suggests that while males are more inclined to experience happiness, they are also more prone to dissatisfaction with their overall life circumstances. Conversely, although females report lower levels of happiness than males, they express greater satisfaction with their current situation. This disparity implies that the metrics and values that contribute to feelings of 'happiness' and 'satisfaction' may vary between genders. Males may pursue fleeting moments of happiness, while females may place greater emphasis on long-term stability and security within their current circumstances. Alternatively, it could also be interpreted that males feel happy but are not satisfied and attempt to fulfil their desires, suggesting a tendency towards selfishness.

2. Gender Differences in the Nature of Work

In relation to the 'nature of work' across various dimensions of job characteristics, females generally reported slightly higher averages compared to males. These results suggest that females may feel more engaged and autonomous in their work roles than males. On the other hand, with regard to the perception of being fairly evaluated, findings suggest that females are more likely than males to feel that they are not being fairly assessed.

3. Gender Differences in Job Satisfaction

With respect to job satisfaction, males scored marginally higher on satisfaction with the job itself. This higher satisfaction among males in terms of work aspects (e.g., tasks and colleagues) could be linked to their traditionally dominant role in Japanese corporate culture. In terms of future career prospects, meanwhile females appeared more optimistic. This may suggest that females place less emphasis on future career development rather than holding high expectations for it. The gender differences observed in occupational roles indicate that females tend not to hold key positions and are more likely to be engaged in roles such as receptionist or routine clerical work. Consequently, they may not be situated in environments that foster expectations

for significant career advancement.

4. Attitude towards Work

Regarding enthusiasm and engagement in work, males demonstrate slightly higher levels of enthusiasm, while there is almost no difference between males and females in the degree of work engagement. This suggests that both groups approach their work with a similar attitude. Additionally, females are more likely than males to feel the pressure of managing multiple tasks simultaneously, while males tend to continue their jobs despite experiencing some level of dissatisfaction.

5. Gender Trends in Career Choices

Gender trends in career choices reveal that males are more likely to choose rewarding technical professions, such as doctor or lawyer, while females tend to choose less high-power/stimulating occupations, such as nursing and clerical work.

If the work is perceived as rewarding, it can motivate individuals to continue even in challenging circumstances. Considering Fukai's (2022) mention that females are often burdened with household chores and childcare responsibilities, it can be inferred that females, more than males, tend to be overwhelmed by the demands of daily life, leading to a lack of motivation to persist in monotonous and unstimulating jobs.

These findings indicate diversity in job satisfaction and attitudes towards work between males and females, with significant gender differences in certain areas.

According to the Global Gender Gap Index (GGGI), Japan ranks 120th in the economic domain and 113th in the political domain, reflecting persistently low rankings. It is, moreover, believed that the economic and political fields are closely intertwined. The gender gap in senior positions in Japan remains substantial, with a gender equality score of only 17.1% and five out of six leadership roles occupied by males. As depicted in Figure 1, the salary gap between genders also remains pronounced.

The underlying cause appears to be the tendency for females to be assigned or hired for monotonous and less rewarding jobs, which are also low paid. Furthermore, household responsibilities often lead to females being overwhelmed, which, in turn, may contribute to their resignation from work. Being consumed by the daily grind makes it difficult for females to develop the motivation to engage in politics. Consequently, Japan's gender gap remains structurally difficult to close. Given that there is no significant difference in work enthusiasm between genders, structural changes could be anticipated if females were to assume more rewarding roles and occupations.

Conclusion

Our analysis indicates that females are often relegated to potentially monotonous, repetitive roles such as housekeepers or secretaries, which may diminish their sense of purpose and engagement in work. This, coupled with a greater burden of domestic responsibilities, contributes to their lower levels of happiness. The data also suggest that Japanese females may be experiencing a form of resignation, where their everyday responsibilities and limited career progression leave them less motivated to engage in broader societal activities, including politics.

This lack of motivation is critical, as it may partly explain Japan's low female political

participation. Even though females reported slightly higher optimism regarding their career prospects, the overall contentment with the status quo, despite dissatisfaction with certain aspects of work, might reflect a broader societal trend where females accept the limitations of their roles without aspiring for systemic change. Consequently, this passive acceptance could contribute to lower levels of political engagement and a reluctance to advocate for greater gender parity in leadership and policymaking roles.

In summary, Japanese females, despite performing various tasks and contributing meaningfully within their professional and personal spheres, appear to lack the broader ambition or drive for political participation, likely influenced by the repetitive nature of their work, household obligations, and satisfaction with maintaining the current state of affairs. As a result, their overall well-being and political representation remain subdued. These findings raise important questions about the structural reforms needed to not only improve economic and political participation but also to inspire females to engage more actively in societal change.

References

- [1] World Economic Forum (2024), "The Global Gender Gap Report 2024", World Economic Forum.
- [2] World Economic Forum (2023), "The Global Gender Gap Report 2023", World Economic Forum.
- [3] Hara, H. (2022). The Gender Wage Gap in Japan – the Glass Ceiling Phenomenon. *CESifo Forum*, 23(2).
- [4] Shibayama, S., & Geuna, A. (2020). Gender Gap in Science in Japan. *SSRN Electronic Journal*. <https://doi.org/10.2139/ssrn.3685110>
- [5] Onozuka, Y. (2016). The gender wage gap and sample selection in Japan. *Journal of the Japanese and International Economies*, 39. <https://doi.org/10.1016/j.jjie.2016.01.002>
- [6] Chiang, H. Y., & Ohtake, F. (2014). Performance-pay and the gender wage gap in Japan. *Journal of the Japanese and International Economies*, 34. <https://doi.org/10.1016/j.jjie.2014.05.003>
- [7] Abe, Y. (2010). Equal Employment Opportunity Law and the gender wage gap in Japan: A cohort analysis. *Journal of Asian Economics*, 21(2). <https://doi.org/10.1016/j.asieco.2009.12.003>
- [8] Ministry of Health, Labor and Welfare (2023) Basic Survey on Wage Structure https://www.mhlw.go.jp/toukei/list/chinginkouzou_a.html
- [9] Xepoleas, M. D., Munabi, N. C. O., Auslander, A., Magee, W. P., & Yao, C. A. (2020). The experiences of female surgeons around the world: a scoping review. In *Human Resources for Health* (Vol. 18, Issue 1). <https://doi.org/10.1186/s12960-020-00526-3>
- [10] Fukai, T., Ikeda, M., Kawaguchi, D., & Yamaguchi, S. (2022). COVID-19 and the Employment Gender Gap in Japan. *SSRN Electronic Journal*. <https://doi.org/10.2139/ssrn.4077746>
- [11] Fukai, T., Ikeda, M., Kawaguchi, D., & Yamaguchi, S. (2023). COVID-19 and the Employment gender gap in Japan. *Journal of the Japanese and International Economies*, 68. <https://doi.org/10.1016/j.jjie.2023.101256>
- [12] CHIBA, K. KANO, H. (2024) Comparison of Employment Patterns between Genders, *Research Report of Informatics Education*, (printing in progress).
- [13] SASAKI, S. KANO, H. (2024) Ways of Working and Concerns about the Future, *Research Report of Informatics Education*, (printing in progress).
- [14] ITO, S. KANO, H. (2024) Work-life balance and job satisfaction, *Research Report of Informatics Education*, (printing in progress).

WOMEN AND MEDIA IN INDIA: A HISTORICAL AND CULTURAL PERSPECTIVE

Dr. Deepthi Krishna Thota

Mahindra University, India

Abstract

Women's place in India historically has been fraught with contradictions and paradoxes. Colonial India brought women in a central role to symbolise the nation's culture and to negotiate the relationship between modernity and tradition. The Indian media mirrored social norms and societal organisations, which dictated gender norms as well. The continuum of sociocultural changes and the occasional disruptions in India saw changes in the representation of women in media. In this context, the paper attempts to historicise the representation of women in media and also to reflect and theorise on the current representations. For this purpose, popular trends in films and advertisements from post-independence India are analysed. The trajectory of representation of women in traditional media will be a source of analysis along with their self-representation across social media. The problematisation of the representation of women in media by feminist media theory provides the conceptual framework. Borrowing the theorisation in cultural studies, the paper analyses the representation of women across Indian media by employing textual analysis and semiotics. The paper delves into the evolving dynamics of representation within the context of Indian media and media technologies. This analysis hypothesises that representation has evolved in many dimensions, but the fundamental position of women remains a tug-of-war between modernity and tradition.

Keywords: media studies, feminist media studies, Indian media, women in media, and history of mediated gender.

Introduction

The study of representation has always been crucial since communication and language existed. Representation has become complex and nuanced as communication and media technologies evolved. With the evolution of technologies, media consumption and production has transformed from the disparate, and discrete in oral and folk cultures to an age of defragmentation and massification after the invention of the printing press, and then towards demassification and individualisation in the digital age. Representation is not a neutral reflection but a continuous reproduction of ideology through market and cultural forces. For the purposes of the paper, the media and mediums of mass communication as vehicles of mass culture are considered. Here, the term media is used to refer to mass media, which are institutions, **tools, and technologies** (such as newspapers, radio, television, and social media platforms) that disseminate symbolic content. These tools can serve multiple purposes beyond just mass communication, including personal, private, and organisational uses.

According to Dennis McQuail (2020), the twentieth century heralded, at the institutional level, the age of mass media. One of the first mass mediums was the newspaper, which popularised

advertising which, in turn, funded the newspaper businesses. Advertising evolved as a unique form of media whose core purpose is to persuade people to generate profits. It is different from informative, educative or entertainment forms of media, to mention a few. Advertising has been important as research indicates that advertising messages are not merely transient images; they are imbued with ideologies that shape perceptions and values within society (Aydoğan & Aydın, 2023; Jhally, 2014; Soar, 2000; B. Taylor, 1976; Wernick, 1983). Similar to the features of symbolism, ideology and signs in advertisements, another relatively older form of media is film, which brought *theatrical representation* borrowing heavily from theatre apart from other arts (Hopkins, 2008, p. 149).

Both films and advertisements serve as mirrors to the cultures from which they originate. They reflect societal values, trends, and issues borrowing from the social and cultural systems and demonstrate cultural interplay that demands narrative engagement. Due to their inherent potential as artefacts for analysis, attention to the representation of communities, genders, races, and ethnicities in advertising and film, to mention a few, is important for academicians and the vested public as well. These representations of groups are dynamic and evolving with time and changing technologies as well. Grossberg (2006) discusses the concerns of representation of marginalised groups, which include women apart from gays, minorities, lesbians, disabled people, etc, as stereotypes. The absence of representation of such groups needs to be addressed and studied. Women are not absent in the popular media landscape of films and advertising. However, the pertinent question is how, why, when and where women are present in media and who is presenting them.

The exploration of film as a mass medium and its role in reflecting societal values establishes a foundation for understanding the representation of women within this context. Both film and advertising not only mirror cultural norms but also have the power to shape perceptions of gender roles and identities. As was highlighted so far, the importance of examining how various communities are portrayed, including marginalised groups, and the subsequent focus on women's representation in cinema and advertising emphasises the need to critically analyse the dynamics of these portrayals, specifically within the Indian context. By investigating not only the traditional media forms but also the rise of social media and self-representation, the discussion expands to encompass how these narratives evolve and respond to changing societal attitudes towards women. This connection reinforces the significance of scrutinising both the representation and self-representation of women to understand broader cultural shifts and ongoing dialogues regarding gender, especially of women in India.

This paper provides a critical examination of the evolution of the representation of women in India. Indian women occupy a symbolic space that is informed by colonialism and deeply rooted in cultural norms of the nation that are both shaped by religion, community and patriarchy. Media borrows these cultural and ideological symbols to represent women in the narratives of the nation. The continuum of sociocultural changes and the occasional disruptions in India saw changes in the representation of women in media. In this context, the paper historicises the representation of women in media and also reflects and theorises on the current representations. For this purpose, popular trends in films and advertisements from post-independence India are analysed. When I use popular trends, I acknowledge the diversity of

India and different media in different languages, regions and communities. The media production and consumption patterns diverge from region to region, and even dialect to dialect within the same language. The popular trends cannot reflect the diversity and nuanced differences that India can offer. When I say popular, I mean mainstream, ubiquitous, and pervasive in popular discourse. Following that sense, for cinema, the top three film industries in terms of budget, number of films made and market distribution in India (Deloitte, 2016) are chosen: Hindi language cinema - which is known as Bollywood in common parlance, Telugu language cinema commonly known as Tollywood and Tamil language cinema known as Kollywood. Advertisements which are nationally broadcasted but translated into different languages are chosen which are commonly in Hindi or English.

The critical examination of the evolution of cultural and social codes in the representation of women is important as media technology evolves; the representations evolve in terms of their dissemination, production and consumption. I need to clarify that while technologies play a factor in impacting the message I do not completely subscribe to the views of Marshall McLuhan's (1967) technological deterministic view of 'medium is the message'. John Fiske's (1999) view on the new media technologies effect is overestimated to bring in social change is relevant and applicable. He says, "The multiplication of communication and information technologies extend the terrains of struggle, modifies the forms struggle may take, and makes it even more imperative that people grasp the opportunities for struggle that the multiplying of technologies offers." (Fiske, 1999, p. 240) Borrowing the ideas of both McLuhan and Fiske, it is agreed that media technologies, particularly web 2.0 – the emergence of social media, have changed the way the public engages with media where there is active engagement, for producing media themselves in form of text, images, videos and even reactions in form of comments, shares etc., but in doing so, perpetrated newer hierarchies as well as reinforced the older hierarchies. Hence, I am intrigued to analyse the self-representation of women on social media, as it serves as a logical segue from the analysis of women's representation in traditional media, which has often been a passive act dominated by men possessing cultural and social capital.

Why look at representation

Representation is a practice (Hall, 2020). Stuart Hall's (2020) definition of representation emphasises the role of language in conveying meaning about the world to others. Representation is not just about describing things; it's about creating a shared understanding through the use of language, symbols, and images.

In the context of culture, representation is crucial because it helps people communicate ideas, emotions, and experiences. When we represent something, we use specific words or images that stand in for or symbolise the actual object or concept we want to convey. This process creates meaning and allows for interaction and exchange within a culture. Hall (2020) contends that representation is a fundamental way through which we make sense of our surroundings and relate to one another, as it involves the interpretation and communication of meanings that are culturally significant. Hall further elaborates on the constructionist approach in language (includes meaning-making), which encompasses semiotics and discursive approaches. Derrida

(1981) questions the fixation of meaning that the semiotic approach takes and says that meaning is always deferred; hence, representations are caught in continuous meaning-making. Hall (2020) incorporates Michel Foucault into the discussion of representation, emphasising that representation can reveal insights into the relation of power rather than the relations of meaning. The emphasis by Foucault on examining discourse in representation in specific contexts and histories in the production of knowledge through meaning is relevant to this endeavour.

In addition to the meaning-making and discursive practices embedded in representation, Gamson et al. (1992) cited H. Schiller and Barthes's ideas of bourgeoisie's interests and corporate interests both dictate the cultural representations where the former becomes aspirational through the latter's profit-making process of consumption. The authors claim in their work that the construction of reality in media occurs in a controlled commercialised space that benefits the forces of capitalism. However, hegemony in media is an ongoing negotiation – a struggle – to normalise certain cultural, political, economic and social representations. Media discourses can create a terrain of hegemony where competing voices try to find space and access to media and resources to be a spokesperson factors in on whose and what realities can practically compete. (Gamson et al., 1992) The emergence of social media has changed the domains of access to media and to be a spokesperson for self. This technological disruption will be explored in the final section of self-representation.

The “Otherisation” of Women in Media

Identity is formed through difference, and it is a basis for social organisation (Hall et al., 2013). Identity is not an innate or fixed essence but rather a social construction, meaning it is shaped by cultural, historical, and social contexts (Hall et al., 2013; C. Taylor, 1995). Media has a key role in shaping identities – perceptions of us and others. The way people are portrayed in the media and other forms of representation can either affirm or distort their identities (Fürsich, 2010; C. Taylor, 1995). The concept of “the Other” is vital in identity formation and the process of defining oneself often involves defining what one is not (Fürsich, 2010; Hall et al., 2013; C. Taylor, 1995). Here, I go back to the idea of recognition or formulation of differences. The question that should follow the identity formation through difference is how this difference is represented and in what ways it is constructed.

In the construction of gender differences at the surface level are physiological differences of genitalia, but as the difference is dissected, it does not rest on the physiological differences. The construction of differences in the performativity of either femininity or masculinity is arbitrary and evershifting. As either feminine or masculine performativity is rigidly demanded to be articulated to assigned genitalia and embodied by the individual, the differences (race, caste, religion and communities) are shaped by majoritarian dominant forces and emerge on dimensions of morality, control and anxiety. The process of otherisation begins when one delineates the boundaries of the self and one's own social groups, often through the creation of stereotypes and hierarchies revealing the power relations.

Many Scholars delineated the steps in the process of othering of women: Men as the standard against whom women are given lower statuses (Fanon, 2023; Ghaffari, 2022; Turkle, 2011).

Stereotyping of women (Carter & Steiner, 2003; Ghaffari, 2022). The complementary relation between gaze, disavowal, exoticisation and fetishization (Columpar, 2002). Media that normalises this othering of women (Carter & Steiner, 2003; Citron et al., 1978) – “normalizing forum”(Fürsich, 2010, p. 113). The processes of othering stem from cultural studies and majorly from the analysis of the media from feminist theoretical perspectives.

Feminist Media Theory

Building on these foundational concepts, we can further explore how feminist media theory informs our understanding of contemporary media landscapes. Feminist media theory has evolved significantly, addressing the representation of women and gender in media and broader cultural contexts. Feminist media theory encompasses a range of approaches, from early analyses of stereotypical images to contemporary examinations of power, identity, and intersectionality (Carter & Steiner, 2003). Early feminist media research, beginning in the 1960s, focused on identifying and quantifying stereotypical representations of women. These studies found that women were often portrayed as passive, domestic, and primarily concerned with their appearance. This approach sometimes referred to as the “images of women” approach, aimed to show how the media reinforced sexism and limited women’s participation in public life (Carter & Steiner, 2004a).

A second wave of feminist media scholarship moved beyond surface-level analysis to examine how patriarchal ideology structures media texts and contributes to the reproduction of hierarchical gender relations (Carter & Steiner, 2003). This shift aimed to understand how media messages actively construct and reinforce male dominance. A key focus was on the ways media contribute to the objectification and sexualisation of women, often positioning women as objects of the male gaze (Kaplan, 2004; Mayne, 1985).

I will discuss some of the key frameworks and theoretical frameworks in feminist media theory. The concept of the “male gaze,” articulated by Laura Mulvey (1989), became a cornerstone of feminist film theory (Carroll, 1990; Gaines, 2004; Kaplan, 2004; Mayne, 1985; Mulvey, 1989; Sullivan, 1997). Mulvey’s (1989) theory of the male gaze examines how the camera in classical Hollywood cinema often adopts a male perspective, positioning women as passive objects of male desire and pleasure. This can be applied beyond film to other forms of mediated representations of women. Feminist film theory, especially in its early stages, focused heavily on psychoanalysis as a framework for understanding the male gaze and the construction of gender in cinema.

Psychoanalytic theory, particularly Freudian and Lacanian theory, was used to explore the origins and reinforcement of sexual differences in culture, although feminist scholars often critiqued and modified its patriarchal biases (Carroll, 1990). Feminist film theorists also explored how the female spectator might experience pleasure and identification in the context of a male-dominated cinematic landscape (Columpar, 2002; Doane, 2004; Hall et al., 2013)

Semiotic analysis was used to understand how films create meaning through visual and narrative structures, emphasising that media are not neutral but are systems of signs (Cowie,

1993; "Feminism and Film," 1976). This approach examines how various signifying systems structure film as a text. Marxist perspectives have influenced feminist media theory by highlighting how media texts contribute to the reproduction of dominant ideologies and social inequalities (Citron et al., 1978; Columpar, 2002; Mayne, 1985). Some scholars advocate for a historical materialist perspective, emphasising social reality over theoretical abstraction (Columpar, 2002).

While feminist media theory has significantly advanced our understanding of gender representation and challenged dominant narratives within media, it is crucial to critically assess its limitations and areas for further development. Early feminist film theory was criticised for its tendency to generalise women's experiences and focus on a monolithic "woman," often neglecting the specificity of minority and marginalised women (Columpar, 2002; Kaplan, 2004; Stam, 2010). The Eurocentric bias of early feminist media theory led to calls for more inclusive approaches that consider race, class, sexuality, and other axes of identity (Columpar, 2002; Kaplan, 2004). The limitations of psychoanalytic approaches became apparent, particularly their perceived ahistorical nature and inability to address race, class, and cultural diversity (Citron et al., 1978). Gaines (1986) contributed to the development of intersectionality, and Columpar (2002) recognised the development of postcolonial theory by many feminist scholars (Ella Shohat, Jane Gaines, Christine Holmlund, E. Ann Kaplan, Lola Young, Gina Marchetti, and Fatimah Tobing Rony) which have been very important to the evolution of feminist media theory.

With this framework in mind, examining how these dynamics manifest in today's media representations is essential. Contemporary feminist media scholars emphasise analysing media texts within the contexts of both their production and wider cultural circulation of gender discourses in society (Carter & Steiner, 2003, 2004a). The rise of digital and social media has generated new areas of inquiry for feminist media theory, such as cyberfeminism and the study of online activism (Caldeira et al., 2020; Carter & Steiner, 2003; Columpar, 2002). The political and aesthetic questions are pertinent in examining the cultural production of women's image, where the former asks, "Who speaks for whom?" and the latter asks, "What images, genres and strategies are used?" (Datta, 2000, p. 79).

Cinema

In scholarly work on Indian cinema, Bollywood, comprising Hindi language cinema, is considered Indian cinema. Indian cinema covers many regional film industries that are linguistically organised, not including the small and local cinema circuits within the region and states. As mentioned in the early parts of the paper, Bollywood in Bombay (now Mumbai), Tollywood, and Kollywood cinema (from Southern India) are the subjects of my analysis. Indian cinema, with the arrival of talkie cinema, has branched into cinemas of different languages, Bollywood being the reckoning force. Telugu and Tamil cinema have similarities in their origins and storytelling. Both types of films were produced in Madras (now Chennai) until the late 1960s and early 1970s. Many films were shot simultaneously in both languages, featuring different lead actors, although the female actors often remained the same in many productions.

Despite the differences in the genres of Southern cinema with Hindi cinema, especially in the dominance of mythologies in Telugu and Tamil cinema from the 1950s till the early 1970s, they shared many similarities in the representation of genders and family values. Early Indian cinema often portrayed women through the lens of mythology, with characters modelled after figures like Sita, Kunti, and Durga, reinforcing images of the “ideal Indian woman” as self-sacrificing, virtuous, and devoted to family (Butalia, 1984; Manzar & Aravind, 2019; Rao, 1989).

Indian Women and modernity are depicted as incompatible in Indian cinema, as portrayed in *Andaz (Style or Attitude, 1949, Mehboob Khan)*. The female lead, Neena, is westernised with ballroom dances, parties, dressing, etc. A young man, Dilip, falls in love with her, unaware she is already engaged to Rajan. The heroine’s internal moral turmoil begins when Dilip declares his love for her. Dilip activates and symbolises her desire, but the desire is tamed and put back within the confines of the patriarchal boundaries (Prasad, 2000). In the end, she is punished with life imprisonment for killing Dilip, who tries to sexually assault her under mental delirium as a result of transgressing Indian cultural norms. The rejection of Neena by Rajan as a woman sullied by another male’s gaze, the ideal image of women, has persisted over the years. In director Mani Ratnam’s film *Ravan (2010)*, which was shot simultaneously in Hindi, Tamil (as *Ravanan*), and Telugu (as *Ravana*), the story revolves around the rejection of a wife by her police officer husband after she is freed from captivity by a bandit who held her for many days. Despite the unresolved conclusion of whether the wife chooses to go with the husband, the construction of the image of an ideal woman in the wife belies the ambiguous ending.

If there is an ideal woman, there should also be an example of a bad woman. Unlike the grey and complex moralities of leading men in cinema, the division between good and bad femininity is stark and blunt. Neena from *Andaz* is the bad woman who was westernised and inadvertently invited another man’s attention, disrupting her life and family. During the 1940s to 1960s, the existence of a male character was often considered essential to solving problems in films, while female characters were overshadowed by stereotyped attributes of the “Indian Woman” (Manzar & Aravind, 2019). In a popular Telugu film, *Missamma (Teacher, 1955, L V Prasad)*, Mary (played by actress Savitri) portrays an independent, educated, and working woman who plays an equal role alongside Rao (played by actor NTR). However, her refusal to be subordinate and submissive to men is subtly and comically critiqued by Rao in a song that suggests women should always walk in men’s footsteps and never try to dominate, urging them to compromise with men at every step. In the film, Mary is separated from her biological Hindu family at a fair; she was adopted and raised by a Christian family, which is depicted as fostering Western ideals, making her educated and rebellious. On the other hand, her biological sister Sita, who grew up in a Hindu family, stays illiterate, innocent, and obedient.

In the 1980s, women were frequently reduced to glamorous figures, often appearing in song and dance sequences or as victims of violence, such as kidnapping or rape or Avenging women in cinemas (Gopalan, 1997), with films like *Prathigat (The Revenge, 1987, N Chandra)*, a remake of Telugu film *Pratighatana (The Resistance, 1985, T. Krishna)*, *Zakhmi Aurat (Wounded Woman, 1988, Avtar Bhogal)*, *Insaaf ka Tarazu (The Scales of Justice, 1980, B R Chopra)* etc; In these movies, the heroines transforms from being rape victims to avenging women. While Telugu cinema also dealt with the social evil of dowry, providing a voice to the

women and sometimes making men allies. However, the films are still coded with patriarchal symbols of control, honour and chastity. The violence against women is fetishised, imbuing sadomasochistic pleasures with scopophilic pleasures.

Post-1990s, globalisation and consumer culture have influenced the representation of women in Indian cinema, with an increased focus on glamour and the objectification of the female body. The media, including film magazines, often perpetuate a voyeuristic gaze, presenting actresses as objects of consumption and undermining their agency. As the 1990s marched towards the early 2000s, the stark contrast between the good and bad binaries of women has blurred in representations; women are called up to be visible as consumers and symbols of economic progress, to be modern in outlook and traditional at the core. The films *Dilwale Dulhania Le Jayenge* (*Man with the Heart Will Take Away the Bride*, 1995, Aditya Chopra), *Dil To Pagal Hai* (*Crazy Heart*, 1997, Yash Chopra), and *Kuch Kuch Hota Hai* (*Something Happens*, 1998, Karan Johar) embraced globalisation by catering to diasporas and global markets. These movies feature female leads dressed in Western clothing but are also carefully coded with cultural and traditional signs and symbols. Examples include praying to God, wearing Indo-Western outfits depending on social situations, and being portrayed in family settings alongside their relatives. In these narratives, the male lead often chooses the female protagonist while rejecting the completely Westernized second female lead.

From the late 2010s, Bollywood went on a different trajectory in the representation of women from Telugu and Tamil cinemas. Contemporary Indian cinema is showing a shift towards more complex portrayals of women, with films focusing on female characters who are independent, career-oriented, and not defined solely by their relationships with men (Manzar & Aravind, 2019; Mittal & Rawat, 2014). The film *Pink* (2016, Aniruddha Roy Chowdhury) dealt with rape and sexual violence faced by women sensitively, but the remakes of the same film in Telugu and Tamil denounced rape but only for the well-behaved “Indian women” and glorified the role of leading men as the saviour of good Indian women. While it depicted complex women, the leading man, played by Amitabh Bachchan, is the ageing lawyer who ultimately saves the women. However, Bollywood made strides in many films in the depiction of women challenging patriarchal norms and gender roles, subverting gendered narratives and stereotypes.

Telugu cinema continues to glorify hypermasculinity and passive women in glamorous and passive roles. Tamil cinema has opened its mainstream space to alternative representations and narratives alongside hero-centric films. Director Sandeep Vanga's film *Arjun Reddy* (2019) was remade into Hindi, Tamil, Kannada and Malayalam languages. His next directorial venture, *Animal* (2022), was shot in Hindi and released in multiple languages across India. These films have divided the audience with their problematic depiction of toxic masculinity and misogyny and demeaning depiction of women. Indian cinema is in a strange paradox with progressive representation with the competing forces of circulation of hypermasculinity with new age pan Indian films (Thota, 2022). The contemporary cinematic landscape reflects the current societal climate and the growing tensions stemming from the rise of polarisation along rigid lines of religious and political ideologies. This polarisation has led to significant alienation, particularly among men, who often find themselves grappling with a pervasive sense of anxiety and insecurity. These feelings are rooted mainly in the uncertainties of contemporary life, where

individuals are confronted with the relentless pressures of an unforgiving neoliberal state, the implications of late-stage capitalism, environmental degradation, and widespread social deprivation.

Amid these challenges, many individuals struggle to find a sense of belonging and identity, leading to a misplaced projection of their frustrations and fears onto women and minority groups. These groups are often scapegoated and accused of undermining the stability of traditional patriarchal structures by defying established gender roles and societal norms. Rather than destabilising the status quo, these groups merely seek equality and recognition in an increasingly complex world. The fear of losing status or autonomy drives some individuals to cling to outdated beliefs and hierarchies, leading to hostile reactions against those who challenge conventional ideologies.

In this cinematic landscape, the portrayal of women is not just an artistic choice; it serves as a reflection of the struggles for recognition and equality in a polarised society. Films must navigate this duality, representing women as empowered figures who challenge the status quo and as a mirror to the anxieties harboured by those who feel threatened by these changes.

Advertising

Advertising is a powerful form of social communication (Das & Sharma, 2016) and a powerful socialising agent, especially for women (Patterson et al., 2009). Representation of women in advertising has continued to be an academic research interest because advertisements have the potential to transform *market systems* into *cultural systems* (Harms & Kellner, n.d.). The media has a key role in the *cultural circuit* (Hall, 2020); advertisements to reach their customers through persuasion and manipulation have a social and cultural bearing on society and individuals. Advertisements can depict a range of needs and desires, like magic, freedom, ownership, fashion, self-respect, and well-being (Aydoğan & Aydın, 2023).

The creative department lacks diversity, and the advertisements reflect this without nuance in writing women in advertisements (Soar, 2000). In Indian advertisements, Men are used more often for voiceovers than women; women appear more often in ads for domestic products and body or personal hygiene products; men appear more often in ads for automotive, technical and financial services; female characters in Indian television ads are younger than their male counterparts and women in Indian ads are less likely to be portrayed as employed or as celebrities (Das, 2011).

In the early 1950s and 1960s, advertisements exclusively marketed to women emphasised traditional gender roles. A product which is not a sex-typed product, as seen in Figure 1, has a little girl whose future role is determined to be wife and indirectly points to the 'notion of burden' in the form of dowry, wedding expenses and no returns, unlike a son. Along similar lines in Figure 2, a sewing machine is a product engendered with femininity, as sewing is a domestic and feminine activity. The gendered meanings of a neutral machinery are constructed, predetermined, and coded into it. The discursive ideology prevails that a family needs to prepare as soon as a daughter is born to the inevitable send away of the girl child to another home.

Figure 1: Palai Central Bank (1956), Source: Twitter (Old Indian Ads [@OldIndianAds], 2016)

Figure 2: USHA sewing machine advertisement (1960). Source: ("Seams of Society," 2023)

Advertisements till recent times relied on exaggerated representation of women in traditional gender roles or fungible images offered for the male gaze and desires alongside the products

marketed. Apart from the exaggerated representations, Erving Goffman (1976) discusses the subtler techniques, such as head cant, licensed withdrawal, ritualised subordination, mock assault, and the feminine touch, to inform culturally bound ideas about gender (see Goffman, 1976). Each brand, in an attempt to build a brand persona, appealed to the sensibilities of its target audiences. The women in many of these ads are coded in stereotypes as ideal women, focusing on their appeal to be looked at and at service to men and family. It is the system of images as a whole that presents a false reality, which majorly focuses on gender and sexuality (Jhally, 2014). Cosmetic brands bank on showcasing beauty and catering to men's scopophilic desires; advertisements for kitchen and household items feature women in traditional and domestic roles of wife, mother, and daughter-in-law. Brand personification through advertisements offers social information in mediating interpersonal relationships and one's identity (Harms & Kellner, n.d.).

Figures 3 and 4: Advertisements of Bournvita and Surf, Source: Pinterest.

Figures 5 and 6: Advertisements for AIR-INDIA and Gluco-Cola

Over the years, the representation of women in Indian advertisements has not transformed, and they borrow from available cultural codes and meanings. Advertising draws the viewer into their reality and offers concentrated forms of communication about gender (Jhally, 2014). As seen in figures 3, 4, 5 and 6, the usage of the product is not defined by gender but embeds a message on what it means to be a woman and an ideal Indian woman. “An advertisement may be intended merely to sell cigarettes to women, but incidentally it may encode a message about gender relations and what it means to be a ‘woman.’”(Gamson et al., 1992, p. 374).

In recent decades, the relationship between a brand and a consumer has evolved from transactional to emotional. Consumers demand more accountability from advertisements for fair and equitable representation that does not rely on readily available stereotypes and shallow representations of women. There was significant backlash on advertisements that depict women poorly on social media, where the brands had to pull down advertisements and be more conscientious about the type of messages they disseminated to sell the products. The feedback was enabled by the emergence of communicative technologies and also by shifting socio-cultural dynamics. Roland Barthes (1957) discusses that a myth can be changed or destroyed. The same images are spatiotemporally contextualised (Barthes, 1957; Jhally, 2014) to demand a subversion and rebel against the myths built around the status of women in Indian society. A recent example is *Fair and Lovely* changing its brand name to *Glow and Lovely* responding to the feedback and to reflect the changing values of denouncing colourism in Indian society. For decades, Fair and Lovely equated the success and happiness of a woman to a fairer complexion. Jean Baudrillard's (1981) analysis of commodities in a consumption society, respectively, can be used to understand the commodity culture. Baudrillard contends that the consumer assigns

the commodity a value apart from its economic value. The commodity is a sign in the signifying practices to gratify his social status and personal prestige.

The detergent brand Surf Excel moved away from the regressive depiction of women as homemakers labouring over the laundry to urge men to take up household chores through their *Share the Load* campaign. Many household and kitchen appliance brands are similarly pushing to subvert gender roles. The *Equality Needs Teaching* campaign by Tata Tea subtly points out the normalisation of gender inequity in everyday practices and languages. While there is deliberate effort by brands and also demand by customers to be socially sensitive to gender issues, there are still many advertisements of deodorants, bikes, and Fast-Moving Consumer Goods (FMCG) products that continue to feature women coded by regressive gendered norms. Many brands make the mistake of representing empowered women as superwomen. This approach overlooks the reality that working women often shoulder the burden of juggling multiple responsibilities, including double shifts and emotional labour, placing these women on a pedestal and glorifying the concept of the sacrificial Indian woman. The Advertising Council of India (ASCI) issued a press release in October 2021 with guidelines on harmful gender stereotypes in advertisements (“The ASCI Code,” n.d.).

Social Media: Representation to Self-Representation

In this section, I will examine self-representation on social media and how it impinges on the dynamics of media and the representation of women. Digital media has brought about significant changes and disruptions in various aspects of communication, society, and culture (Ghaffari, 2022; Rettberg, 2017). These changes include how individuals represent themselves, how social norms are challenged, and how power dynamics function within the media landscape. Traditional mass media pushed content onto audiences, but digital media allows for participatory communication, where users produce and consume content simultaneously, with the emergence of a prior fuzzy category to a defined category of *prosumer* (Ritzer et al., 2012). Manuel Castells (2010) coined *mass self-communication* to describe the many-to-many communication on the internet. Research is still emerging on the diminishing factors of global collaboration and collective interaction, with the rise of echo chambers determined by algorithms and capitalistic tendencies of arbitrary controls and submission to curtails and censorship imposed by governments in many nations.

The disruptions in communication processes on social media led to disruption on social fronts. Social media has the potential to disrupt social hierarchies and challenge dominant socio-cultural and political norms. It can serve as a tool for awareness-raising, activism, and debate where digital activism has wholly transformed the means and modes of protestations and resistance with hashtag campaigns (#metoo), digital campaigns (black lives matter) and internet trends that bring attention to nuanced and embedded social processes that go unnoticed and unaddressed (man versus bear debates). The anonymity afforded by online platforms can free individuals from social norms and sanctions, leading to both positive expressions of identity but also negative behaviours like online abuse (Ghaffari, 2022).

The media are the primary source of information about social processes, images, and self-

presentation (Jhally, 2014). It also brought in the self-representation of people, freeing them from the imposition of codes by dominant groups with resources and capital. So far, we have discussed how, in media's framing and construction, men are the norm and standard, and digital media gives the agency to women to code themselves in their self-representation. Besides the technological changes, both contemporary and historical socio-cultural contexts influence self-representation before I present my arguments. Self-representations often occur in mundane contexts, and yet these everyday practices have the potential to be political (Caldeira et al., 2020). Even seemingly trivial self-representations can challenge or reinforce existing power structures (Caldeira et al., 2020). Jill Walker Rettberg (2017) discusses the new ways Digital media offers individuals the ability to construct and share self-representations through visual, written, and quantitative modes. Visual self-representation includes selfies, photos shared on social media and the chosen layouts for online profiles. Written self-representations include blogs, status updates, and comments. Quantified self-representation involves representing one's life through numbers and graphs (Rettberg, 2017).

The surveillance of patriarchy and the male gaze is constantly trained upon the self-representations and self-expressions of people, especially women. The rules of public space that controlled women and minorities are translated to digital spaces. The inside/outside and domestic/public dichotomies are applied to digital spaces occupied by women. Like public spaces are perceived to be masculine spaces dominated by male presence, the presence of women in male-dominated spaces arouses male desire as well as anxieties. Women are subjected to intense scrutiny through the male gaze to be fetishised, surveilled and controlled. The acts of self-expression and self-representation by women invite unwanted attention, harassment, bullying, censorship and violence. The instance of men commenting on women's posts with *fatherless behaviour* and declaring their sexual attraction and even lack of it towards the women. Figure 7 is about 'sulli deals' that used profiles of real Muslim women in India to put them on sale. The self-represented images and information of the Muslim women were used, and men bid on them. This incident showed the fraught spaces that Muslim women have to navigate digitally who are doubly targeted and alienated due to islamophobia. The expression and dissemination of exclusionary, intolerant, and extremist content has proliferated on social media (Ghaffari, 2022)

Figure 7: Screenshot of Sulli deal cybercrime, Source: Al Jazeera (Bakshi, n.d.)

The positive nature of self-representation is empowering despite the setbacks from the online threats of cyberbullying and hate campaigns. However, self-representation is not without complexities, and it is a nuanced process of representation contextualised in the current social discourses and individual experiences. The prevailing postfeminist sensibilities were certain self-styled feminist men and women offered pop-feminism, bite-sized and commodified forms lacking the nuance and depth that augurs feminism. Hence, some self-representations are influenced by postfeminist ideas, focusing on individual empowerment and choice while sometimes overlooking systemic inequalities (Caldeira et al., 2020). While authenticity is often emphasised in social media, self-representation is often strategic, with individuals curating an "edited self" that aligns with their desired lifestyle or 'brand' (Caldeira et al., 2020).

Conclusion

Women's representation in Indian media has evolved but within the confines of patriarchy. With globalisation, modernity has become necessary for women. The double burden of being modern but traditional is placed on women. Feminist media theory continues to challenge the ways that media perpetuate narrow gender identities and sexual hierarchies and to advocate for more democratic gender relations (Carter & Steiner, 2003, 2004b). It is an important component of a larger social justice project that emphasises the constant need for reflection, self-critique, and dialogue (Gopal, 2018). The resurgence of traditional gender roles being advocated by men online, reflected in films and, to a lesser extent, in advertising, points to a deeper issue rooted in the structural and systemic oppression that is embedded within our economic system and political climate. These calls for a return to a patriarchal status quo highlight a significant dissatisfaction with prevailing societal norms. As noted, "Since the vast majority of people can find no worthwhile goal within the capitalist system, the distraction industry appears to be a

good investment for the system as a whole, as well as for competently run private capital.... With shades and shadows the illusion industry populates the spaces left empty by capitalism, which only socialism can fill with reality” (Haug, 1986, pp. 121–122).

Regarding self-representation, social media has enabled women to voice their opinions and present themselves. Some are using social media to reshape discourses on women’s issues, enabling women to express their dissatisfaction and grievances and challenge gender stereotypes (Ghaffari, 2022). Digital media has changed modes of communication, created new conversations, and produced new configurations of activism (Ghaffari, 2022). Everyday violence has extended into digital spaces, manifesting as doxing, intimidation, rape threats, revenge porn, trolling, and bullying. The government and social media companies need to develop legal frameworks and support systems to protect women and all individuals from cyber violence. As Sofia P Caldeira et al. (2020) pointed out, social media’s role in activism has entered the cultural imagination as a new era of feminism, and it is too early to determine if it could be fourth-wave feminism.

The current analysis of the representation of women in Indian media does not encompass all forms of media, leaving out many traditional avenues that could provide deeper insights. Future research into emerging technologies in media, such as AI, presents exciting opportunities for rethinking and refining the frameworks used to represent women. It is essential to incorporate intersectionality into this analysis, as this work does not claim that women in India are a homogeneous group. Instead, it seeks to offer a broader historical and cultural perspective on women’s representation in Indian media. Subsequent studies could build on this comprehensive conceptualisation and focus on specific aspects for more detailed insights.

The dominant portrayals of women in Indian media primarily depict upper-caste, middle-class Hindu women. These representations often rely on recognisable symbols that categorise women based on religion, class, and caste. Following the upper-caste Hindu man, upper-caste middle-class Hindu women become the next standard of representation. The marginalisation of other women in media reflects the construction of an ideal Indian woman that aligns with dominant religious and caste norms.

References

- Aydoğan, D., & Aydın, B. (2023). *Ideology and Discourse in Advertising* (pp. 366–415). <https://doi.org/10.5281/zenodo.8419086>
- Bakshi, A. (n.d.). ‘We won’t shut up’: Muslim women put up ‘for auction’ in India. Al Jazeera. Retrieved December 25, 2024, from <https://www.aljazeera.com/news/2021/7/12/sulli-deals-a-virtual-auction-of-indian-muslim-women>
- Barthes, R. (1957). *Mythologies* (A. Lavers, Trans.). The Noonday Press.

Butalia, U. (1984). Woman in Indian Cinema. *Feminist Review*, 17(1), 108–110.

<https://doi.org/10.1057/fr.1984.37>

Caldeira, S. P., De Ridder, S., & Van Bauwel, S. (2020). Between the Mundane and the Political: Women's Self-Representations on Instagram. *Social Media + Society*, 6(3), 2056305120940802. <https://doi.org/10.1177/2056305120940802>

Carroll, N. (1990). The Image of Women in Film: A Defense of a Paradigm. *The Journal of Aesthetics and Art Criticism*, 48(4), 349–360. <https://doi.org/10.2307/431572>

Carter, C., & Steiner, L. (2003). *Critical readings: Media and gender*. McGraw-Hill Education (UK).

<https://books.google.com/books?hl=en&lr=&id=rWT4AAAAQBAJ&oi=fnd&pg=PR9&dq=Critical+readings:+the+media+and+gender&ots=aXgRwNeJzy&sig=llYZ-4qgGrXXZDXGimqJ0BYFCCo>

Carter, C., & Steiner, L. (2004a). Introduction to critical readings: Media and gender. *Critical Readings: Media and Gender*, 1, 1–10.

Carter, C., & Steiner, L. (2004b). Mapping the contested terrain of media and gender research. *Critical Readings: Media and Gender*, 11–32.

Citron, M., Lesage, J., Mayne, J., Rich, B. R., & Taylor, A. M. (1978). Women and Film: A Discussion of Feminist Aesthetics. *New German Critique*, 13, 83–107.

<https://doi.org/10.2307/3115189>

Columpar, C. (2002). The Gaze As Theoretical Touchstone: The Intersection of Film Studies, Feminist Theory, and Postcolonial Theory. *Women's Studies Quarterly*, 30(1/2), 25–44.

Cowie, E. (1993). Women, Representation and the Image. In M. Alvarado, E. Buscombe, & R. Collins (Eds.), *The Screen Education Reader: Cinema, Television, Culture* (pp. 48–60). Macmillan Education UK. https://doi.org/10.1007/978-1-349-22426-5_4

Das, M. (2011). Gender Role Portrayals in Indian Television Ads. *Sex Roles*, 64(3–4), 208–222. <https://doi.org/10.1007/s11199-010-9750-1>

Das, M., & Sharma, S. (2016). Fetishizing Women: Advertising in Indian Television and its Effects on Target Audiences. *Journal of International Women's Studies*, 18(1), 114–132.

- Datta, S. (2000). Globalisation and representations of women in Indian cinema. *Social Scientist*, 71–82.
- Deloitte. (2016). *Indywood: Indian Film Industry*.
- Derrida, J. (1981). Semiology and grammatology. *Positions*, 15–36.
- Doane, M. A. (2004). Film and the Masquerade: Theorising the female spectator. *Hollywood: Cultural Dimensions: Ideology, Identity and Cultural Industry Studies*, 4, 95–110.
- Fanon, F. (2023). Black Skin, White Masks. In *Social Theory Re-Wired* (3rd ed.). Routledge.
- Feminism and Film: Critical Approaches. (1976). *Camera Obscura: Feminism, Culture, and Media Studies*, 1(1 (1)), 3–10. https://doi.org/10.1215/02705346-1-1_1-3
- Fiske, J. (1999). *Media matters: Race and gender in U.S. politics* (Rev. ed., 3. print). Univ. of Minnesota Press.
- Fürsich, E. (2010). Media and the Representation of Others. *International Social Science Journal*, 61(199), 113–130. <https://doi.org/10.1111/j.1468-2451.2010.01751.x>
- Gaines, J. M. (2004). Film History and the Two Presents of Feminist Film Theory. *Cinema Journal*, 44(1), 113–119.
- Gamson, W. A., Croteau, D., Hoynes, W., & Sasson, T. (1992). Media Images and the Social Construction of Reality. *Annual Review of Sociology*, 18, 373–393.
- Ghaffari, S. (2022). Discourses of celebrities on Instagram: Digital femininity, self-representation and hate speech. *Critical Discourse Studies*, 19(2), 161–178. <https://doi.org/10.1080/17405904.2020.1839923>
- Goffman, E. (1976). *Gender Advertisements*. Macmillan Education UK. <https://doi.org/10.1007/978-1-349-16079-2>
- Gopal, S. (2018). Feminism and the Big Picture: Conversations. *Cinema Journal*, 57(2), 131–136.
- Grossberg, L. (2006). *MediaMaking: Mass Media in a Popular Culture*. SAGE.
- Hall, S. (2020). The work of representation. In *The applied theatre reader* (pp. 74–76). Routledge. <https://www.taylorfrancis.com/chapters/edit/10.4324/9780429355363-15/work-representation-stuart-hall>

- Hall, S., Nixon, S., & Evans, J. (2013). *Representation: Cultural representations and signifying practices* (2nd ed.). SAGE Publications Limited.
- Harms, J., & Kellner, D. (n.d.). *Toward a Critical Theory of Advertising*. Retrieved December 24, 2024, from <https://pages.gseis.ucla.edu/faculty/kellner/Illumina%20Folder/kell6.htm>
- Haug, W. F. (1986). *Critique of Commodity Aesthetics: Appearance, Sexuality and Advertising in Capitalist Society*. University of Minnesota Press.
- Hopkins, R. (2008). What Do We See in Film? *The Journal of Aesthetics and Art Criticism*, 66(2), 149–159.
- Jhally, S. (2014). *The codes of advertising: Fetishism and the political economy of meaning in the consumer society*. Routledge.
<https://www.taylorfrancis.com/books/mono/10.4324/9780203873079/codes-advertising-sut-jhally>
- Kaplan, E. A. (2004). Global Feminisms and the State of Feminist Film Theory. *Signs*, 30(1), 1236–1248. <https://doi.org/10.1086/421879>
- Manzar, B., & Aravind, A. (2019). (Re) Thinking women in cinema: The changing narrative structure in Bollywood. *South Asian Popular Culture*, 17(1), 1–13.
<https://doi.org/10.1080/14746689.2018.1585601>
- Mayne, J. (1985). Feminist Film Theory and Criticism. *Signs*, 11(1), 81–100.
- McLuhan, M. (1967). The medium is the message. *A Benthm Bbook*.
<http://ereserve.library.utah.edu/Annual/COMM/3020/Mathison/medium.pdf>
- McQuail, D., & Deuze, M. (2020). *McQuail's Media and Mass Communication Theory* (7th ed.). Sage Publications.
- Mittal, N., & Rawat, S. (2014). *Representation of women in Indian cinema: From self-effacement to self-assertion*.
- Mulvey, L. (1989). *Visual and Other Pleasures*. Palgrave Macmillan UK.
<https://doi.org/10.1007/978-1-349-19798-9>
- Old Indian Ads [@OldIndianAds]. (2016, April 10). 1956: Palai Central Bank Ltd
<http://oldindianads.com/print/1956-palai-central-bank-ltd> <https://t.co/5jNnE2QmPh> [Tweet].
Twitter. <https://x.com/OldIndianAds/status/719083859250262017>

Patterson, M., O'Malley, L., & Story, V. (2009). Women in advertising: Representations, repercussions, responses. *Irish Marketing Review*, 20(1), 9–22.

Prasad, M. M. (2000). *Ideology of The Hindi Film*. Oxford University Press.

<https://india.oup.com/product/ideology-of-the-hindi-film-9780195652956/>

Rao, L. (1989). Woman in Indian films—A paradigm of continuity and change. *Media, Culture & Society*, 11(4), 443–458. <https://doi.org/10.1177/016344389011004007>

Rettberg, J. W. (2017). Self-representation in social media. *SAGE Handbook of Social Media*, 429–443.

Ritzer, G., Dean, P., & Jurgenson, N. (2012). The Coming of Age of the Prosumer. *American Behavioral Scientist*, 56(4), 379–398. <https://doi.org/10.1177/0002764211429368>

seams of society: Dissecting a 1970 USHA advertisement. (2023, August 17). *Lyrically Bound*. <https://lyricallybound.in/2023/08/17/seams-of-society-dissecting-a-1970-usha-advertisement/>

Soar, M. (2000). Encoding Advertisements: Ideology and Meaning in Advertising Production. *Mass Communication and Society*, 3(4), 415–437.

https://doi.org/10.1207/S15327825MCS0304_05

Stam, R. (2010). *Film theory: An introduction*. John Wiley & Sons.

https://books.google.com/books?hl=en&lr=&id=U8Q_DwAAQBAJ&oi=fnd&pg=PT4&ots= SX4htAg_zE&sig=o_MugdpAPRU-qAhFbzLZOibV6qo

Sullivan, L. L. (1997). Cyberbabes: (Self-) representation of women and the virtual male gaze. *Computers and Composition*, 14(2), 189–204. [https://doi.org/10.1016/S8755-4615\(97\)90020-7](https://doi.org/10.1016/S8755-4615(97)90020-7)

Taylor, B. (1976). Hidden Myth: Structure and Symbolism in Advertising. *Sociology*, 10(1), 180–181. <https://doi.org/10.1177/003803857601000140>

Taylor, C. (1995). The Politics of Recognition. In *Campus Wars*. Routledge.

The ASCI Code. (n.d.). ASCI. Retrieved December 25, 2024, from

<https://www.ascionline.in/the-asci-code-guidelines/>

Thota, D. K. (2022). Pushpa: The Rise: Circulation of Marginal Hypermasculinity. *Economic and Political Weekly*.

Turkle, S. (2011). *Life on the Screen*. Simon and Schuster.

https://books.google.com/books?hl=en&lr=&id=auXlqr6b2ZUC&oi=fnd&pg=PA9&dq=life+on+the+screen&ots=z_m7QM2p17&sig=aH3C-Mma5rw4AKAe0jdpNooutNk

Wernick, A. (1983). Advertising and Ideology: An Interpretive Framework. *Theory, Culture & Society*, 2(1), 16–33. <https://doi.org/10.1177/0263276483002001004>

Towards an Understanding of Contemporary Dalit Realities of West Bengal: Critical Reflections on Dalit Narratives, Feminist Perspective

Dr. Tamali Neogi

Gushkara College (Affiliated to the University of Burdwan), India

Abstract

The word 'Dalit' has gained specific connotations over time to identify traditionally oppressed and disadvantaged low caste minorities in India, including indigenous tribes. Significantly, in its most "inclusive meaning" (Savyasaachi 2004: 1659), the term encompasses any individual who is deprived, oppressed or exploited, irrespective of caste, gender and religion; a proposition questioned by feminist cult and some critics. Dalit narratives portray anguish, sorrow, slavery and degradation, very much parts of the 'lived experience' of the Dalits. These writings feature complaint, resistance, protest, subversion and identity formation; a politics of 'differences'. This paper has three objectives: first, it studies the socio-economic realities of the Dalits by analyzing collected data based on a survey conducted in the villages of Dalit tribes in West Bengal, a state in Eastern India. The study includes variables related to providers and maintenance, facilities, political participation and political representation in Democracy, exclusion and atrocities committed against Dalits. To attain these objectives the author has conducted a survey work in two villages of Southern West Bengal as these locations have geographical proximity to Jharkhand, a state dominated by tribal population. Moreover, to avoid statistical biasness, these two villages have been selected randomly after multi-stage sampling. Next, the paper analyses the concurrency of the local data against a specific reference frame, macro data at a national level. The final objective is to compare the present social realities of Dalits and the misery of marginalized Dalit existence with their representation in the existing major Dalit narratives. An important finding of the study is that although at present Government welfare schemes and developmental plans are creating a significant impact in diminishing vulnerability and thus increasing resilience among the Dalits of West Bengal, in certain cases despite government's willingness, benefits of governmental schemes are largely remain unreached by Dalits.

Keywords: Dalits, tribes, oppression, resistance, welfare schemes, West Bengal

Introduction:

“Life is not determined by consciousness, but consciousness by life” (Marx and Engels, 1947, 13) and formation of consciousness owes to the same conditions that shape a human being. Dalit consciousness is a revolutionary consciousness driven by the urge for freedom from slavery; the margin's compulsive desire to reach the center. Dalit literature that portrays the sufferings, struggles and tribulations of Dalits, characteristically embodies the aesthetics of protest. To Dalit writers, literature is “a medium to voice the wounds of centuries of collective humiliation and exploitation, quest for selfhood, a revolution for justice and an unprejudiced

acceptance in society of the downtrodden” (Singh, 2016, 3). The fictional world of Dalit narratives center around the humiliation, deprivation and exploitation of the Dalits who survive against authoritative domination and age old subjugation, their resistance consummated in unsettling what Connolly describes as the “inertia of settled vocabularies” sustained by mainstream consensus and the so called democratic institutions, in order to produce meaningful alternatives (Connolly, 1995,100). “The anguish of Dalit literature is not that of an individual but of the entire outcaste society” and therefore “the experience contained in Dalit literature is...collective rather than individual”(Limbale, 2004, 32). It is observed: In Dalit literature, the narrative self “is deeply rooted in the mores of community”. This self, as per him, is both individual and collective and “this self is partly constituted by the life story and acquires larger meaning only in the context of the narrative of the community”(Guru, 2009, 160).

Objectives of the Paper

The paper has fourfold objectives. First, the author intends to bring out the pain and misery of marginalized Dalit existence as recorded in some of the most significant Dalit narratives by namely Sharankumar Limbale, Bama, Baby Kamble, Omprakash Valmiki, Mahasweta Devi and Kishore Shantabai Kale. Quite relevantly, the author wishes next to study the contemporary socio-economic realities of the Dalits by analyzing the data collected based on a survey regarding atrocities against Dalits, particularly women, who are assumed to be the worst sufferers. Next, the author will attempt to study the concurrency of the local data against the reference frame, that is, national level macro data. Through this comparative analytical mode the author will train lenses on the huge chasm between the current/ present social realities of Dalits and that of the past as captured in Dalit narratives. The inferences will be viewed against the role of ruling West Bengal Government, to zero in on remedial measures for betterment of rural Dalits.

Methodology

Some major Dalit autobiographies are selected as Dalit testimonies evidentially speak of how Dalit subjectivities are formed in contexts of suffering, humiliation and resistance. Kanchana Mahadevan in “Toward a Dalit Feminist Theory” conclusively says: “...the exceptionalism of first person narrative can be overcome by acknowledging the aspect of ‘presentation expertise.’ Since experience is never bare, its capacity to be presented and represented either in the first person or the third, through the researcher or the writer is inextricably woven with the very possibility of ‘experience’” (Arya and Rathore, 2020, 229). Therefore, to perceive the past socio-economic realities of the Dalits, together with Dalit testimonies, the author has selected some third person narratives of Dalit literature as ‘representation’ of the lived ‘experience’ wherein subject-object distance gets dissolved (Arya and Rathore, 2020, 232). Furthermore, to bring heterogeneity to research methodology, in her attempt to understand present Dalit realities, the author, in place of selecting contemporary representational Dalit narrative/s, depends on field experience as it has the obvious potential to become an ardent bond between subject (researcher with ‘presentational expertise’) and object (data/participants with ‘experiential expertise’). The author has opted for acquiring data from other participants (Dalit men and women, not mere objects in this context) in this research, by conducting a survey over some selected variables encompassing several important dimensions of life and living of the Dalits of two villages of West Bengal, a state of Eastern India.

Methodology comprises a concurrency study of State level data against the reference frame, that is macro-level, National data. Since the survey is based on a small portion of whole Dalit population, it has been further re-validated with aggregate population/macro data. On the other

hand, the national data covering the lives of the Dalits of particular regions whose 'lived experience' is supposedly portrayed in Dalit narratives, is supposed to contribute more in finding the gaps between past and present Dalit realities as well as in understanding the role of West Bengal government in the light of this emerging data.

Dalit Identity

Derived from the root word 'dal' in Sanskrit, the word 'Dalit' comes to mean that section of humanity that is broken, crushed and downtrodden. Dalits in India are known by different nomenclatures, as "asprushya - untouchable," "Harijan- children of God," "Dalit – broken peoples," who bear the ignominy of social exclusion or evils of the caste system and live in subhuman conditions. Significantly in its most "inclusive meaning"(Savyasaachi, 2004,1659) the term includes anyone who is deprived, excluded, oppressed and exploited, irrespective of his/her caste, gender and religion. However, in the article the word 'Dalit' designates the marginal figures, the cracked identities, the struggling members of Scheduled Castes, the Scheduled Tribes and those of Other Backward classes.

Dalit Women

In response to the question "Who among Dalit was the most Dalit," Babasaheb Ambedkar has observed that ". . . the Dalit women in your homes is the most Dalit of all" (Rege, 2006, 113). Aloysius, Mangubhai and Lee think that the problem of Dalit women has "become more complex and exacerbated for three important reasons. The first is the Dalit community's relatively weak position in terms of economic, political and knowledge resources. Secondly, the current increase in sub-caste identity assertions among Dalits that makes endogamy imperative as a biological and social mechanism to protect and sustain sub-caste purity.... Thirdly, dominant caste men and women perceive higher stakes, in comparison to Dalit men, in perpetuating patriarchy in the Dalit community in terms of legitimating their discrimination and violence against Dalit women" (Aloysius, Mangubhai and Lee, 2020, 174-175). What necessitates the birth of Dalit feminist philosophy is the uniqueness of the social and political struggles of the Dalit women- doubly removed from the core of the center, and the perceived differences between the upper-caste counterparts and the Dalit women who repeatedly challenge their assumptions and all-knowing mind setup prone to superiority complex. Through building a discourse, emphasizing on the spontaneity of response of the Dalit women, the author during the survey undertaken, has tried to minimize the drawbacks of feminist philosophy that tend to overlook the factor of 'difference' (owing to caste, intersectionality, superiority complex and such other issues) while interrogating the marginal women.

Literature Survey

"The primary motif of Dalit literature is the liberation of Dalit in particular and the liberation from oppression in general. It is fundamentally a cultural activity coming under the broad spectrum of Dalit political liberation" (Bama, 1999, 97-98). Literature survey is crucial to the conception and understanding of the concerns and themes pertinent to Dalit existence. One of the pioneer Dalit writers, Sharankumar Limbale says: "...It is important that Mahasweta Devi should work for Adivasis, Laxman Gaikwad should work for his community, and Sharankumar Limbale for his. But the common thread is that we have to work for those who are oppressed and left behind. Even though I am working for my community, my role and ideas are same as those of people who are working alongside every other oppressed and deprived community. This is how we must think" (Limbale, 2004, 138). The basic objective of Dalit writings, for example, *The Outcaste*(2007), *Karukku*(2014), *We Broke the Prison*(2018), *Joothan* (2003), *Breast Stories*(1995), *Outcast*(2002), *Rudali* (1997), *Against All Odds*(2000), is to bring to light

the harsh Dalit realities, to raise the question of socio-politico-economic justice. Therefore, the pantheon of Dalit writings, reveal multiple vignettes of sordid Dalit realities, besides offering social alternatives.

Through autobiographical narration, in *The Outcaste*, Sharankumar Limbale describes the wretched condition of caste-based oppression and struggles of a Mahar caste person in Maharashtra. Limbale's mother Masamai has no other option other than living with the same person, the upper caste landlord who had destroyed her family life. Limbale says: "Everytime the dominant classes attack and exploit the weak, they violate their women. The sexual exploits of the men among the wicked exploiters draw legitimacy from their authority, wealth, society, culture and religion. But what of the exploited woman? She has to carry the rape in her womb. The rape has to be born, fed and reared. And this rape acquires and lives a life" (Limbale, 2007, xxiv) Limbale exposes this hard reality that Dalit women are doomed to vices like illiteracy, child marriage, rape, sexual exploitation, bonded labour and forced prostitution. It is observed that "The situation of Dalit women needs special attention. Dalit women are one of the largest socially segregated groups anywhere in the world; they make up two percent of the world's total population. They are discriminated against three times over: they are poor, they are women and they are Dalits" (n.d., <http://idr.cuh.ac.in/bitstream>). Bama's *Karukku* raises questions on caste and religious marginalization that damage our society. The text delineates to what extent Dalit women are victims of patriarchal ideologies within their own community. The autobiography is a narrative of trauma, pain, resistance and atrocities committed against Dalit Christian women as Bama perceives the reality- how a Dalit Christian is discriminated against by the state, by the church and by the non-Dalit Christian. Baby Kamble's *We Broke the Prison* is on the one hand a historical narrative of our nation capturing Indian Independence and anti-caste movement of Ambedkar. However, on the other hand, it's an exposition of the multi-layered sufferings of the women of Mahar community. Omprakash Valmiki's *Joothan* is at one level a portrayal of the oppressive, feudal mindset of upper caste people towards the Dalits. It is at other level, a story of resistance; a poignant expression of a rural Dalit child struggling for education to cultivate his subjectivity, to attain a comparatively higher position of social respect. Kale in *Against all odds* brings out the harsh realities of the life of Kothali dancers; victims of patriarchy despite being the breadwinners of the families. He portrays the deeply humiliating life of Kothali dancer to whom life is all about finding a benefactor who supports her and her family till she becomes the mother of his child. The text raises pertinent questions relating such important themes like female sexuality and forced prostitution.

Mahasweta Devi's *Breast Stories* is a collection of three powerful subaltern narratives, "Draupadi," "Breast Giver" and "Behind the Bodice." In "Draupadi," Dopdi is engaged in an armed struggle for the rights and freedom of the tribal people. Finally, apprehended by the army, tortured and raped throughout the night, Dopdi doesn't complain or wail or behave like a helpless victim. Next morning she simply refuses to put on clothes, avenges her humiliation and becomes a new metaphor of protest. The classical myth of Draupadi is deconstructed and a new myth, centering on a tribal heroine, is created. It must be remembered that through her protest and self-assertion Dopdi becomes the new metaphor for *Shakti*, far surpassing her mythical counterpart Draupadi who wreaks vengeance of her disrobing though her eyes and terrible vow afterwards. Mahasweta Devi's the tribal Dopdi in the context of humiliation of her female body, seeks revenge by refusing to wear clothes. Thus, Mahasweta reconstructs the old myth and vests centrality to the persona of a marginal character.

In *Breast Giver*, Kangalicharan's wife Jashoda, in order to sustain her family, becomes the wet-nurse of Halder family. To support her family financially, in the next twenty five years she milks so many- twenty of her own and fifty others- that to the narrator, she almost becomes a mother

of the world full of children fed on her milk. The name Jashoda conjures up the mythological Jashoda, the glorified image of motherhood. Contrarily, towards the end of the story, Devi's Jashoda is deserted by all, to die of breast cancer, alone and forsaken. The subaltern Jashoda is not a divine mother, but a victorious woman. Devi here deconstructs the myth of divine motherhood to create the new myth of a fighting woman who though challenged and dominated, dares to think of defeating the whole world by the power of her own nurturing body.

In *Behind the Bodice* Devi asserts the proposition that breasts do not really belong to women but to the male gaze and obviously to capitalism. Gangor is the female protagonist of this story, a migrant worker of Jharoa, whose "mammal projections" and "cleavage" of the "Konarak chest" attracts Upin, the photographer, for its artistic beauty. Gangor and her chest are "endangered" by Upin's photography which however brings to him name and fame (Devi, 1995, 130). In society, Gangor's body for no fault of her own, seems to become the source of all sins and she is arrested by police and is gang raped. Gangor doesn't surrender to the conspiracy of patriarchal society. Ruined by the pictures, she starts selling the very body to sustain herself; a shocking discovery to Upin, a sort of revenge. It impels Gangor to protest against patriarchy and capitalistic society where a woman is considered to be a product which must be taken possession of for sensual gratification, visual or physical.

Mahasweta Devi's *Outcast* is a collection of four Stories- a discourse condemning patriarchy, the democratic institutions, the feudal society which consign the four marginalized women characters—Dhouli, Shanichari, Josmina and Chinta — to pathetic doom. These women are doubly wronged, first by upper caste and then by their own community. The Dalit women who are victims of the master class, are marginalized among the marginalized, left with only two alternatives - either self-annihilation or opting for prostitution which again triggers their rejection by their own people. In these stories, "Mahasweta Devi actually envisages a three-tier hierarchical structure in the Indian social order composed of the rungs of the non-marginalized or the mainstream, the marginalized or the subordinated, and finally the outcast or the marginalized by the marginalized" (Chattopadhyay, 2008, 01). The Dalits are considered as nothing more other than "maal," "goods," commodities, "jungle jaanwars" by the feudal lords, the dominant class. Devi's narrative reveals that what confers "Otherness" to these women is the power dynamics of upper caste and privileged master class.

Sanichari, the woman who champions the cause of women empowerment in Mahasweta's revolutionary creation *Rudali*, is a Ganju by caste and "Like other villagers, her life too was lived in desperate poverty" (54). The losses of her life are integrally related with her abject poverty and backward socio-economic condition. The unfortunate turn of events convert the poor, low-caste agricultural labour into a 'rudali' whose profession is to mourn on occasions of death of anyone belonging to the 'Malik-mahajan's social class. While her rights to live are denied by society, she fights back to earn basic sustenance. Sanichari represents the oppressed, marginal women who forever fight to occupy space in mainstream society.

Survey Work

The objective of the Survey is zero in on the gap between past as manifest in the fictional Dalit narratives and the present sordid, harsh Dalit realities vis a vis the role of State Government. The author selected people belonging to the Scheduled castes, Scheduled tribes and the downtrodden people of two villages - Dokra village of East Burdwan district and Baikunthapur village of Birbhum district of West Bengal, India.

Based on this theoretical premise that there is no 'objective data' in the domain of 'experience,' the author connects the objective 'presentational expertise' of herself and subjective

‘experiential expertise’ of the participants by building a discourse. With a set of pre-fixed questions related to aspects like oppression, marginalization, social participation, developmental facilities extended by the Government, challenges and future prospects, the author, in a mode of interview, tried to understand the realities that govern the lives of the Dalits, particularly women. Apart from the set of questions posed and answered, the author noted that the utterances of Dalit men and women in the interview, were marked by spontaneity and clarity.

Inferences Drawn on the basis of Survey

- **Earning vs. wastage-** Above 90 percent Dalit women confirm that money wastage is less than earning which indicates that men don’t waste much in drinking, gambling or in buying lottery tickets.
- **Domestic Violence/Intimate Partner Violence** – 80 percent Dalit women have no complaint against their husbands. Data shows that situation is improving but has not yet reached the optimum level.
- **Maintenance** - Data shows that (confirmed by all) maintenance support provided by men is minimum. Nevertheless, money is not being snatched from wives.
- **Untouchability** - 22 percent Dalits have reported instances of untouchability.
- **Superstitious Practices-** 50 percent Dalit men and women have reported belief in witchcraft and ‘Ojha’. 80 percent Dalits go to hospital in case of snake bite, rather than relying on indigenous treatment. It implies that in spite of various awareness programmes of the State Government, latent faith in superstitions still persists among the Dalits.
- **Atrocities against women-** Invariably, no instances of crime against women have been reported. In case of such an occurrence, women were extremely confident of helping each other.
- **Political Freedom-**90 percent of the respondents acknowledged political freedom in casting of ballots. It is symptomatic of political consciousness among the Dalits, attributable to the 3-Tier Panchayati Raj system.
- **Political Representation** – Responses of 95 percent show that political representation is not decentralised up to the level of Dalits.
- **Political Participation-** In matters of Political Bodies, the members are not accessible to 90 percent of Dalit population as the elected Panchayat members do not behave decently, thus compelling them to drift away from the Panchayat.
- **Health Facilities-** The whole population receives medical facilities provided by State government. Interestingly though 78 percent Dalits are having ‘Sasthasathi Card.’ Only 12 percent of them have been able to use it, implying that in spite of Government’s willingness, the medical facilities have not reached the majority of the Dalit population.
- **Economic Facilities-** 50 percent Dalits fail to avail the Government scheme of “Laxmibhandar”, implying the lacunas in the implementation of such welfare schemes. **Public**

Distribution- 95 percent of Dalit population avail it which points towards the good administration of the Government.

- **Primary Education-**50 percent parents are hopeful as regards regular attendance and availing of midday meal; 50 percent Dalit parents however are uncertain regarding early drop out.
- **Home Loan-** 50 percent Dalits fail to avail Government sponsored home loans implying again the same aspect of Government willingness towards welfare yet mass unreachability of the schemes so far as Dalit population is concerned.
- **Perceived Governance-**70 percent of the respondents have a positive view concerning administration. But as 30 percent have alternative view, we may not be able to conclude in favour of good governance.
- **Economic and socio-political Exclusion-** 50 percent of the respondents have bank/ post office accounts and concerning activities of self-help group (socio-economic support), none is confident. The Dalits (70 percent) are still economically excluded.

Rephrase the highlighted portion in consultation with KM

Concurrency of the local data against the reference frame, that is, national level macro data

- As per the report of *Times of India*, the voter turnout for the Lok Sabha election 2019 was the highest ever a tentative 67.11% and it points towards 1.16 percentage higher than 65.95% turnout in 2014(Jain, n.d., <https://m.timesofindia.com>). The record percentage of voter turnout speaks of overall democratic environment of the country which revalidates the data collected through survey regarding 90% vote casting.
- Researches based on National data come unanimously to emphasize this point made by Shaoni Chakraborty that “a large proportion of Dalit locals are more preoccupied with poverty alleviation and sustaining their livelihoods....The everyday struggles of ordinary Dalits revolve around putting food on their tables rather than securing a more sustainable role in state institutions. ...Dalit leaders in national politics often align with higher caste elites hindering genuine Dalit representation. Inclusive policies are not implemented with political parties showing a lack of commitment to Dalit representation....Political parties’ lack of common interests and common positions on Dalit issues results in symbolic gestures rather than genuine representation. As a consequence, Dalit communities do not obtain the resources and representation they need. Instead, benefits are enjoyed by a select group of Dalit leaders who seek to gain power and enjoy positions....with the majority of Dalits left without a meaningful voice to influence policy”(Chakraborty, 11.12.23., forumfedblog.org). During local level survey, the respondents reveal certain truths that are reapproved by these findings.
- A 2016 study shows “while school level enrolment for all castes and communities is roughly the same, there are many more dropouts among Dalits and Adivasis, Among Dalits, the share of school students drop from 81% in the 6-14 years age group to 60% in the 15-19 group. It plummets further to just 11% in the 20-24 age group in higher education. This fall is noticeable across communities and castes but it is the sharpest among Dalits and Adivasis. *Times of India* report 2021 affirms that “Nearly a quarter of tribals and a fifth of Dalits dropped out of school in classes IX and X in 2019-20 compared to just one in nine among ‘general’ category

students....At the primary level, the proportion that dropped out was very small, mostly below 5%, except among tribal students”(Rema Nagarajan, 06.07. 2021., <https://m.timesofindia.com>). National data validates the findings of local data regarding early dropout.

- Government of India, Ministry of Social Justice and Empowerment, Lok Sabha report covering years 2018-20 shows a hike in crimes/atrocities against women in 2020 in comparison to previous years in certain states like Bihar, Haryana, Odisha, Uttar Pradesh, Madhya Pradesh and so on. As per the data, in West Bengal the percentage of crimes against SC women in 2020 is little less than the previous years. A 31st August, 2022 report shows that as per the records of National Crime Records Bureau, crimes against SC and ST are increased by 1.2 and 6.4% in 2021. Violence against the Dalits and Adivasi women has also risen though West Bengal is not among the states heading the tally (newslick.in/NCRB). As per 13.12.2023 report in India crimes against Dalits increased from 50, 744 in 2021 to 57,428 last year(n.d., <https://www.telegraphindia.com>). Once again as confirmed by the report, the situation is not so grim in West Bengal. The survey record is once more validated by national level data.
- NFHS 5 report (2019-21) shows that the percentage of intimate Partner Violence among SC women is 37.1% whereas it is 25.1% in case of General women. The higher percentage of Intimate Partner Violence among SC women gets contradicted in local survey report which reveals a moderately high percentage of women as not being exposed to IPV which points towards the improved situation in West Bengal(as is confirmed by the above mentioned data relating atrocities against women) so far as Dalit women are concerned.
- A 2017 study says that the rate of landlessness is highest among Dalits, at 57.3%. Around 40% of all those displaced by “development activity” are Adivasis (12.05.2017., <https://www.thehindu.com>). Research reveals that by 2017, 77percent of the poorest 40% in India (including S.C., S.T., OBC) has an account with a financial institution. At the all-India level, the participation of the poorest of the poor (Access to formal credit/ loans) is less than 50% of their share in population (Shaijumon, Sujatha, 2022). A recent study shows that Muslim Dalits constitute 52.5%, Hindu Dalits 51.9%, Muslim OBCs 38.2% and Hindu OBCs 38.0% of rural poverty. Another study reveals that the share of formal sources in the total debt of Dalit households is only 44.8%(<https://www.ras.org.in>). Inference drawn from local level survey parallels national level findings indicating that situation has not yet improved in favour of Dalits.
- As per Rangarajan Committee Report: “The wide array of exclusions faced by the marginalized has created a near-desperate state of being. This crisis will be worsened in near future in some states where financing for SHG is likely to soon dry up. This is because the capital requirements of banks has been increased, which means that soon banks will not have the capital against which to give loans” (20.02.2013., <https://www.undp.org>). The local level survey conducted on rural Dalits presents this picture of exclusion so far as activities of Self Help Group are concerned.
- In India, only 37% of the population in the rural areas has access to public health-care services. A 2022 study says only 4% Adivasis and 15% Dalits utilise private facilities (30.04.2022., <https://www.newslick.in>). National level data validates local survey data regarding health facilities availed by Dalits.

Almost all the inferences drawn from local survey are validated against the national level data collected from SC, ST predominated states of India. However, there are variations in terms of percentages, though not much significant. Overall, the author’s observations unfold some latent

dimensions in relation to the livelihood of the S.C. and S.T. communities.

Present Status of Rural Dalits in West Bengal:

- Analysis of the data collected, leads to the conclusion that so far as Dalit realities of West Bengal are considered, some major changes in favour of Dalits have taken place over a period of time because of positive attitude of State government towards improving the realities of Dalits and because of the welfare schemes- measures taken to curb the Dalit problems as regards issues like 'malik mahajan' and Dalits, slavery, bonded labour, Political freedom and participation, public distribution, police and administration, prostitution etc. In case of atrocities against women or Intimate Partner Violence, it must be said that women in West Bengal comparatively enjoy far better position than other states of India owing to good governance.
- Studies of certain variables like Maintenance, Untouchability, Superstitious Practices indicate that progress has taken place though at a slow rate. In case of such variables like Health Facilities, Economic Facilities, Home Loan it can be said that despite State Government's willingness governmental schemes and their benefits largely remain unreached by Dalits, more so in absence of proper Political Representation of the communities. The study further reveals disappointing scenario of economic exclusion of rural Dalits of West Bengal so far as activities of Self Help Group are concerned.
- State Government, aided by central government must arrange large scale campaigning to increase the socio-political awareness of rural Dalits so that they feel the urgent necessity of more Dalit representation in political bodies. Higher literacy rate is definitely going to be helpful to build this awareness among rural Dalits. To rip the benefits of Democracy, it is necessary to have a good percentage of Dalit representation in political parties which can bridge the gap between Government's willingness and perfect execution.
- To include the rural Dalits so far as governmental health schemes are concerned, State Government is yet to have proper planning together with suitable infrastructure. Number of government hospitals in close vicinity of tribal belts must be raised significantly.

Some Suggestive Measures:

- In the areas predominated by rural Dalits, Sarpanch must coordinate with local representatives so that on the basis of the help received from community resource person, a clear percentage of those in direst need emerges. This will ensure an active functioning of Self Help Group in the said areas.
- In urban areas for effective functioning of SHG, multiple measures like ensuring uniform financial management systems, promoting inclusiveness of small enterprises, strengthening market linkages, enhancing financial literacy etc. are suggested by scholars. But in rural belts where illiterate, marginalized Dalits or doubly marginalized Dalit women are not adequately and politically represented, where hunger prevails but the graph of socio-political awareness and financial literacy goes downward, positive attitude towards development of the marginal tribes on part of the Sarpanch (Dalit or non-Dalit), Panchayat and its representatives and above all political parties is the first thing required for that only can mobilize SHG in those regions where Dalits are still financially totally excluded.

- To ensure a better percentage of Dalits enjoying economic facilities like home loan, “Laxmibhandar prakalpa” etc., the State Government must prepare/ create more checks and balances at multiple levels to curb unethical practices so that the benefits of the governmental schemes percolate to the marginalized rural Dalits.

Conclusion:

The selected texts of Dalit literature offer significant clues to understand the past social realities of the Dalits (particularly women), their predicaments, their struggles, victimization, resistance, the question of exclusion, relational equations with the dominant castes etc. The study based on survey and the concurrency study of local data and national data, reveal simultaneously the present/factual Dalit realities and the West Bengal’s remedial/ameliorative actions to better the predicaments of the Dalits. Besides, the suggested measures may result in strengthening the activities of Self Help Groups alongside fostering financial inclusion of the Dalits. The paper opens up scope for further research in this area as for example child-marriage and Dalits, past and present realities of West Bengal etc.

References

- Aloysius, Mangubhai and Lee. (2020). “Why Intersectionality is Necessary”. In S. Arya and A. S. Rathore (Ed.), *Dalit Feminist Theory*, (173-81). London & New York: Routledge.
- Arya, S and Rathore, A. K. (2020). *Dalit Feminist Theory*. London & New York: Routledge.
- Bama. F.S. (1999). “Dalit Literature”. Trans. by M. Vijayalakshmi. *Indian Literature*, XLIII.5 (97-98).
- Bama. F.S. (2014). *Karukku*. Oxford University Press.
- Chakraborty, S.(2023, December 11). “Dalits and Decentralization: Federalism’s Impact on the Caste System”. Retrieved from <https://forumfedblog.org/dalits-and-decentralization/>
- Chattopadhyay, D. (2008). “Frames of Marginalization in Mahasweta Devi’s *Outcast: Four Stories*”. Retrieved from <https://www.diva-portal.org>.
- Chavan, P. (n.d.). “The Access of Dalit Borrowers in India’s Rural Areas to Bank Credit”. Retrieved from <https://www.ras.org.in>
- Connolly, W. E. (1995). *The Ethos of Pluralization*. Minneapolis: University of Minnesota Press.
- Devi, M. (1995). *Breast Stories*. Calcutta: Seagull Books.
- Devi, M. (1997). *Rudali*, Calcutta: Seagull Books.
- Devi, M. (2002). *Outcast*. Calcutta: Seagull Books.
- Guru, G. (Ed.). (2009). *Humiliation: Claims and Context*. OUP India.
- Jain, B. (21.05. 2019). “Lok Sabha Elections: At 67.1%, 2019 turnout’s a record, Election Commission says”. Retrieved from <https://m.timesofindia.com>
- Kale, K.S.(2000). *Against All Odds*. New Delhi: Penguin.
- Kamble, B.(2018). *We Broke the Prison*. The Orient Blackswan.

Limbale, S. (2004). "Towards an Aesthetics of Dalit Literature". Trans. and ed. by Alok Mukherjee, Hyderabad: Orient Blackswan.

Limbale, S. (2007). *The Outcaste*. Oxford University Press.

Marx and Engels. (1947). *Literature and Art: Selections from their Writings*. New York: International Publishers.

Nagarajan, R. (06.07.2021). "1/4th of tribals, 1/5th of Dalits quit Class IX & X in 2019-20". Retrieved from <https://m.timesofindia.com>

Rege, S. (2006). *Writing Caste/Writing Gender: Reading Dalit Women's 'Testimonio'*. New Delhi: Zubaan.

Savyasaachi. (2004). "Dalit Studies: Exploring Criteria for a New Discipline". *Economic and Political Weekly*, 39(17), 1658-60.

Shaijumon. C.S. & Sujatha J.(2022). "The Extent of Financial Inclusion and the Credit Accessibility of Scheduled Caste households". Retrieved from <https://www.researchgate.net>

Singh, S. (2016). *Aesthetics of Protest: A Study of the Works of Mahasweta Devi*. Jaipur: Viking Books.

Valmiki, O. (2003). *Joothan: An Untouchable's Life*. Columbia University Press.

Weblink

"*The Outcaste (Akkarmashi): Enigma of Dalit Women*".(n.d.). Retrieved from <http://idr.cuh.ac.in/bitstream>

"NCRB Report Shows Rise in Atrocities Towards Dalits and Adivasis". (31.08.2022). Retrieved from <https://www.newsclick.in/NCRB>

"Free to hurt: Editorial on NCRB data showing increasing crimes against Adivasis and Dalits". (13.12.2023.). Retrieved from <https://www.telegraphindia.com>

"Dalits, Adivasis, Muslims worst off, says Indian Exclusion Report". (12.05.2017). Retrieved from <https://www.thehindu.com>,

"Policy Interface 2010: A Report". (20.02.2013). Retrieved from <https://www.undp.org>

"Healthcare Continues to Remain Inaccessible for Dalits and Adivasis".(30.04. 2022). Retrieved from <https://www.newsclick.in>

İSLAMİYET ÖNCESİ TÜRK DEVLETLERİNDE SİYASÎ HAYATTA KADIN TARİHİ

Habibe Ceren Dağdeviren

Serbest Araştırmacı, Türkiye

Özet

Kültür, bir toplumun kimliğini yansıtan unsurların tümüdür. Toplumlari şekillendiren kültürel sürecin en temel öğelerinden biri kadındır. Kadın, toplumların kültür ve fikir mirasının inşa edilmesinde, gelişmesinde ve devamının sağlanmasında önemli bir role sahiptir. Tarih boyunca kadının konumu, görev ve sorumlulukları toplumdan topluma değişiklik göstermiştir. Kadınların rolleri ve sorumlulukları zaman ve mekâna bağlı olarak bulundukları coğrafyada farklı kültürler ve inanmış oldukları dinlerin de etkisiyle şekillenmiştir. Türklerin kurmuş oldukları devletlerde kadınların rollerinde de zamana ve coğrafyaya göre birtakım değişiklikler yaşanmış olsa da Türk toplumlarında kadın oldukça önemli bir konumdadır

Türkler, İslamiyet'i kabul etmeden önce yaşam alanları olan bozkır coğrafyasında, yaşadıkları döneme damgasını vuran devletler kurmuşlardır. Devlet kurma geleneğine sahip olan Türk topluluklarında da pek çok faktörün etkisiyle kadınlar hayatın her alanında önemli rollere sahip olmuşlardır. Diğer toplumlardaki kadınlardan çok daha özgür bir yaşama sahip olan Türk kadınları siyasi ve idari yönetimlerde söz sahibi olmuşlardır. Nitekim hükümdarların ölümünden sonra -hükümdarın naibi olarak- hatunların devlet yönetimini ellerine aldıkları, elçileri ve yabancı heyetleri kabul ederek çeşitli konularda görüştükleri bilinmektedir. Öyle ki bu durum Türk tarihinde kadınların, devlet yönetiminde hükümdarla eşit haklarda söz sahibi olduğunu göstermektedir.

Bu çalışmada İslamiyet öncesi Türk devletlerinde uygarlığın ilk temsilcisi olan İskitler, tüm Türk topluluklarını bir araya getiren Asya Hunları, Avrupa'ya yayılarak devlet kuran Batı Hunları, ilk defa Türk adıyla devlet kurun Göktürkler ve yerleşik hayata geçisin ilk örneği olan Uygurlar da siyasi hayatta kadının yeri ve değerine tarihsel açıdan bakılmaya çalışılacaktır. Hükümdarlık vasfına sahip olan hatunların görev ve sorumlulukları ve bu çerçevede hükümdar-hatun arasındaki ilişkinin toplum yapısına nasıl yandığı üzerinde durulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Türk Devletleri, Kadın, Hatun, Siyasî

History of Women in Political Life in Pre-Islamic Turkish States

Abstract

Culture is all of the elements that reflect the identity of a society. One of the most basic elements of the cultural process that shapes societies is women. Women have an important role in the construction, development and continuation of the cultural and intellectual heritage of societies. Throughout history, the position, duties and responsibilities of women have changed from society to society. Depending on the time and place, women's roles and responsibilities have been shaped by the influence of different cultures and religions they believe in in the geography they are located in. Although there have been some changes in the roles of women in the states established by the Turks according to time and geography, women have a very important position in Turkish societies.

The Turks have established states that have left their mark on the period in which they lived in the steppe geography, which was their habitat before they accepted Islam. In Turkish communities that have a tradition of establishing a state, women have also played important roles in all areas of life under the influence of many factors. Turkish women, who have a much freer life than women in other societies, have had a say in political and administrative management. As a matter of fact, it is known that after the death of monarchs, as the regent of the monarch- khatuns took the state administration into their hands, accepted ambassadors and foreign delegations and discussed various issues. So much so that this situation shows that women in Turkish history have a say in equal rights with the ruler in state administration.

In this study, the Scythians, who were the first representatives of civilization in the pre-Islamic Turkish states, the Asian Huns, who brought all the Turkish communities together, the Western Huns, who spread to Europe and established a state, the Göktürks, who established a state with a Turkish name for the first time, and the Uighurs, who were the first examples of the transition to settled life, will also try to Decipher the place and value of women in political life from a historical perspective. The duties and responsibilities of the ladies who have the quality of being Decrees and how the relationship between the monarch and the lady burns into the structure of society within this framework will be emphasized.

Keywords: Turkish States, Women, Khatun, Political

GİRİŞ

Kültür, bir toplumun kimliğini yansıtan unsurların tümüdür. Toplumların hafızası olan kültürel sürecin inşası; halk inanışlarının, gelenek ve göreneklerinin yaşama aktarılmasıyla başlar. Türk tarihi oldukça derin bir kültürel sürecin ürünüdür. İslamiyet öncesi döneme dair Türk tarihi ve kültürünün oluşmasında, şekillenmesinde ve gelişmesinde (eski Türk yaşayışında, düşünce tarzında, dini yapısında, dünya görüşünde, örf ve geleneklerinde) coğrafya ve iklim büyük bir öneme sahip olmuştur. Türkler, bozkırlı oldukları için kültürleri de gelişim ve içerik bakımından diğer toplumların kültürlerinden farklılık göstermiştir. Türkler göç ettikleri coğrafyalarda birçok toplumla komşu olmuşlar ve çoğu zaman yakın temasta bulunmuşlardır. Nitekim bu temaslar kültürel etkileşimleri beraberinde getirmiştir. Öyle ki İslamiyet'i kabul etmeden önce yaşam alanları olan bozkır coğrafyasında, yaşadıkları döneme damgasını vuran devletler kurmuşlardır (Kabaklı Çimen, 2008:106; Kuzakçı Bölükbaşı, 2019: 28; Deveci Bozkuş, 2022: 336).

Türk uygarlığının ilk temsilcileri olarak kabul edilen İskitler (Sakalar) *Atlı Kavimler Medeniyeti*'nin önemli bir halkasını oluşturur. Bozkırlarda, Çin Seddi'nden Tuna Nehri'ne kadar çok geniş sahaya yayılmış olup bırakmış oldukları kültürel miras bakımından "*Kurgan Kültürleri*"nin temsilcileri arasında mühim bir yer tutmaktadır. Eskiçağ ve devamındaki çeşitli yazılı kaynaklardan edindiğimiz bilgilerin ışığında ve önemli arkeolojik bulgular yardımıyla, adları günümüze kadar ulaşmış olan ilk Türkler olup Anayurt'ta² kurulmuş ilk Türk Devleti'dir (Bedirhan, 2019: 29-30; Durmuş, 1993: 33; Durmuş, 2008: 200).

Tarihte bilinen ilk Türk Devleti, Asya (Büyük) Hun Devleti'dir. Yazılı belgelere dayanan kaynaklarda ise Türk tarihi Hunlarla başlatılmaktadır. Tarihi belgelerde Hunların "*Göçebe Türk İmparatorluğu*"nu kurduğu kaydedilmiştir. Hunların kesin olarak tarih sahnesine ne zaman çıktığı bilinmese de Çin kaynaklarında M.Ö. 14. ve 4. yüzyılları arasındaki dönem olarak kaydedilmiştir. Yine Çin kaynaklarında Hunların ilk defa M.Ö. 318 yılında devletlerarası ilişkilerde bulundukları da kaydedilmiştir.³ Avrupa Hun Devleti ise Batı Hunları olarak da

² M.Ö. II. binyıldan başlayıp M. Ö. III. yüzyıla kadar, Doğu Türkistan, Türkistan, Kafkasya, Güney Rusya bozkırları, Karadeniz'in kuzeyi, Balkanlar ve Tuna havzası ile Anadolu'nun kısmi yerlerinde hâkimiyet kurmuşlardır. Bknz: René Grousset, *Bozkır İmparatorluğu Attila/Cengiz Han/Timur*, Çeviri: Reşat Uzmen, Ötüken Yayınları, İstanbul, 1980, s.24-27.; Oktay Özgül, "İskitlerde Atalar Kültü ve Yurt Kavramı", *Düşünce Dünyasında Türkiz*, Cilt: 9., Sayı: 47., 2018, s.58.

³ Eski Türkçede Hun kelimesi insan, halk ve el (yurt) anlamına gelmektedir. Hunların siyasi birliklerinin merkezi Orhun-Selenga ırmaklarıyla bu ırmakların batısında bulunan Ötüken civarında yaşamışlardır. Hunların bilinen ilk hükümdarı ise Teoman'dır. Hunlar, Asya Hunları, Avrupa Hunları ve Akhunlar (Aftalitler) olmak üzere üçe ayrılmışlardır. Asya Hun İmparatorluğu Büyük Hun Devleti olarak da kaynaklarda yer almaktadır ve M.Ö. 220 ile M.S. 216 yılları arasında hüküm sürdükleri kaydedilmiştir. Bknz: Gülçin Çandarlıoğlu, "İslam Öncesi Türk Tarihi

kaydedilmiştir. Avrupa Hunları, Asya Hunlarının evlatları olarak da bilinmektedir. Avrupa Hunlarının en parlak dönemini Atilla zamanında, 434-453 yılları arasında yaşamıştır.⁴

Göktürkler tarihte ilk defa Türk adıyla devlet kuran Türk boylarıdır. Göktürkler bazı kaynaklarda Kök Türk olarak da geçer. Göktürkler, 552-659 yılları arasında hâkimiyet sürmüşlerdir. Türklerin ilk yazılı belgeleri olarak kabul edilen Orhon Kitabeleri, Göktürkler döneminden günümüze ulaşan en önemli eserdir.⁵

Bir diğer Türk kavmi olan Uygurlar daha önceki Türk kavimlerinden farklı olarak yerleşik hayata geçen, kültürel ve medeni hayata dair faaliyetleriyle ön plana çıkmış ve 744-840 yılları arasında hüküm sürmüşlerdir. Uygurlar, IX. yüzyılda Maniehizmin de etkisiyle gerilemeye başlamış, 840 yılında yıkılmış ve İç Asya'ya göç etmeye başlamıştır. Uygurların yanı sıra Orta Asya'daki diğer Türk devletleri ise Avarlar, Bulgarlar, Hazarlar, Macarlar, Peçenekler, Kumanlar (Kıpçaklar), Oğuzlar (Uzlar), Sabarlar (Sabirler), Türgeşler, Karluklar ve Kırgızlar'dır.⁶

Uygarlığın ilk temsilcisi olan İskitler, tüm Türk topluluklarını bir araya getiren Asya Hunları,

ve Kültürü", *Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı*, İstanbul, 2003, s.18., Bedirhan, *age.*, s.47.; İbrahim Kafesoğlu, *Türk Milli Kültürü*, Ötüken Yayınları, İstanbul, 2013, s.57-66.; Bahaeddin Ögel, *İslamiyet'ten Önce Türk Kültür Tarihi*, Orta Asya Kaynak ve Buluntular, Türk Tarih Kurumu, Ankara, 1984, s.43-45.; Deveci Bozkuş, *age.*, s.340.

⁴ Balamir önderliğinde bir araya gelen Hunlar, Doğu ve Batı Gotları olarak da bilinen Ostrogotlar ve Vizigotlarla bulundukları coğrafyada Karadeniz'in Kuzeyindeki düzlüklerde savaşmış ve galip gelerek Doğu Gotların bir kısmını egemenliği altına almışlardır. Hunların hakani olan Balamir'in ardından yönetime gelmiş olan Batı Hunlarının hanı "Uldız (Uldin)" Avrupa Hunlarının başına geçmiş ve Batı Roma İmparatorluğu ile yakın ilişkiler kurmuştur. Batı Hunları hanı Uldız döneminde izlenen politikanın temelini Doğu Roma'nın etkisiz hale getirilmesi ve Batı Roma'ya doğru ilerlemek oluşturmuştur. Batı Hunları hanı Uldız 410'da ölünce, onun ardından Karaton, Hun İmparatoru olmuş daha sonra ise 422'de Rua, Hun imparatorluğunun başına geçmiştir. Rua'nın ardından Vatikan'ın ifadesiyle Tanrı'nın Kırbağı Atilla ile kardeşi Bleda yönetime geçmiştir. Bknz: İlber Ortaylı, *Anadolu'nun Bozkırlarından Avrupa'nın İçlerine Türklerin Tarihi 2*, Timaş Yayınları, İstanbul, 2016, s.62.; Hacı Çoban, "Atilla ve Avrupa Hunları-Batı Roma İlişkilerinde Evlilik Meselesi", *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, Cilt:7-Sayı:17, 2019, s.57-60.; Deveci Bozkuş, *age.*, s.341.

⁵ Göktürkler VI. yüzyıl ortalarında Bumin Kağan önderliğinde Avar Devleti'ne bağlı olarak yaşamıştır. Bumin, Avar kağanının emriyle 551 yılında Töles isyanını bastırmış ve böylece güçlü bir pozisyona gelmiş ve daha sonra Bumin Kağan, Ötüken'i başkent yapmıştır. Göktürkler'de devletin en güçlü olduğu dönem Mukan dönemi olmuştur. Göktürkler kendine özgü "Göktürk Alfabesi" de kullanmışlardır. İşbara Kağan dönemiyle birlikte Göktürkler, 582 yılında Doğu ve Batı Göktürk olmak üzere ikiye ayrılmış olup, Doğu Göktürkler 630, Batı Göktürkler ise 659'da Çinliler tarafından yıkılmıştır. Daha sonra 682 yılında II. Göktürk diğer adıyla Kutluk olarak da bilinen devlet Kutluk Kağan önderliğinde kurulmuştur. Göktürkler, 681 yılına kadar Çin esaretinde yaşamış olup, Çinliler bu süreçte Türkleri Çin Seddi boyunca kurdukları eyaletlere dağıtmışlardır. Göktürkler, Sasaniler ve Doğu Roma arasında daima bir rekabet konusu olmuşlardır. Doğu Roma, Sasanileri sıkıştırırken Göktürkler ise sınırlarını Harezmi, Buhara ve Taşkent'e kadar genişletmişlerdir. Bknz: Ögel, *İslamiyet'ten Önce Türk Kültür Tarihi*, Orta Asya Kaynak ve Buluntular, s. 128-129.; Deveci Bozkuş, *age.*, s.340.

⁶ Uygurların kurucusu Kutluk Bilge Kül Kağan'dır. Uygurların ilk başkentleri Ötüken iken daha sonra ise Ordu Balık şehri merkez olmuştur. Bilge Kağan'ın ölümünün ardından yerine oğlu Moyunçur geçmiş ve 747-759 yılları arasında görev yapmıştır. Bknz: Ögel, *İslamiyet'ten Önce Türk Kültür Tarihi*, Orta Asya Kaynak ve Buluntular, s.347- 350.; Deveci Bozkuş, *age.*, s.341.

Avrupa'ya yayılarak devlet kuran Avrupa (Batı) Hunları, ilk defa Türk adıyla devlet kuran Göktürkler ve yerleşik hayata geçisin ilk örneği olan Uygurlar da kadınların aktif oldukları anlaşılmaktadır. Nitekim devlet kurma geleneğine sahip olan Türk topluluklarında da pek çok faktörün etkisiyle kadınlar da hayatın her alanında önemli rollere sahip olmuşlardır. Diğer toplumlardaki kadınlardan çok daha özgür bir yaşama sahip olan Türk kadınları siyasî ve idarî yönetimlerde yetki sahibidirler. Nitekim hükümdarların ölümünden sonra -hükümdarın naibi olarak- hatunların devlet yönetimini ellerine aldıkları, elçileri ve yabancı heyetleri kabul ederek çeşitli konularda görüştükleri bilinmektedir. Öyle ki bu durum Türk tarihinde kadınların, devlet yönetiminde hükümdarla eşit haklarda söz sahibi olduğunu göstermektedir. Kadının sosyal sistemin yanı sıra siyasî ilerleyişe de katkısı büyüktür.

İskitlerde Kadının Siyasi Hayattaki Rolü

İskitler, Türk uygarlığının ilk temsilcileri olarak kabul edilmiştir. Herodot, İskit erkeklerinden daha fazla İskit kadınlarını övmüştür. Amazon kadınlarının İskit erkekleriyle evlenerek kurdukları Sarmat Krallığı'nın, erkeklerin kağanlığından daha meşhur olduğunu söylemiştir. Oresius, Kızılırmak havalisinden, Terme civarından (Samsun) Karadeniz'in kuzeyine geçen Amazon kadınlarının, İskit kadınları olduğu görüşünü ortaya koyarak İskender dönemine kadar Asya ve Avrupa'ya hâkim olmuş, Efes ve Sinop gibi şehirleri kurmuş ve Atina'ya kadar giderek Yunanlarla savaşmış atlı kadınlardan oluşan bu topluluğa İskit topluluğu demiştir (Herodot, 2006: 110-115; Gültepe, 2020: 51).

Döneme dair, bilinen bir başka kadın, Pers kaynaklarında adı çokça geçen sivri başlık giyen (*Sakatigrakhauda*), İskitlerinden olan, Sarmatların bilinen en önemli hükümdarı Tomris Hatun'dur. Tomris Hatun, Ön Asya'da, özellikle de Perslere karşı, uyguladığı diplomasi ve savaş stratejisiyle kadınların siyasi hayatta ne kadar etkili olduğunu kanıtlamıştır. Tomris Hatun, tarihte ilk kadın hükümdar olarak bilinir ve zaferleri hakkında Herodot bilgiler verir. Herodot'un verdiği bilgilere göre Pers Kralı Kirus'un Tomris Hatun'a evlenme teklifi etmiştir. Bu evlilik sayesinde Kirus, Tomris Hatun'un topraklarını hâkimiyet altına alacaktır. Fakat Tomris Hatun bunun bir hile olduğunu düşünüp teklifi reddetmesi üzerine Kirus, Tomris Hatun'un oğlunu öldürtmüştür. Bunun üzerine Tomris Hatun, Kirus üzerine ilerlemiş ve hükümdarı büyük bir yenilgiye uğratmıştır (Herodot, 2006: 110-115; Morkoç, 2022: 65). Bu bilgiler İskitlerde de kadının siyasi hayatta ne kadar aktif olduğunu göstermektedir.

Hun Devletlerinde Kadının Siyasi Hayattaki Rolü

Türk devletlerinde kadının ne kadar önemli bir yerde olduğu tartışmasız bir gerçektir. Türk hükümdarları tahta çıkarken eşleri de hatun/katun unvanını almışlardır. Hükümdarlığın Türklere tanrı tarafından verildiğine inanan Türk toplumlarında kut anlayışı hâkimdir. Bu anlayış açısından değerlendirildiğinde hatunlarında tıpkı hakanlar gibi kut aldığı söylenebilir. Türk devlet geleneğinde hakan/kağan ve hatun/ katun ülkeyi birlikte yönetmekte ve gerekirse birlikte savaşa gitmekte, aynı zamanda hem içte hem de komşu devlet ve topluluklarla ilişkileri düzenlemekteydi. Türklerin savaşa gittiklerinde kadınları ve çocukları geride bıraktıkları bilinmektedir. Hakan, savaşa gittiğinde geride kalanların korunması ve devlet işlerinin devamlılığının sağlanması hatunun görevidir. Türk tarihinde ilk Türk topluluklarında ve kurdukları devletlerde, Türk kadınının diplomaside çok önemli bir rol oynadığını bilinmektedir. Hatunlar, tarihte önemli yerlerde önemli roller üstlenerek hakanların iktidar mücadelelerinde etkili olmuşlardır. Hatta devletin kaderini birlikte tayin edebilme ve gerektiğinde devleti tek başlarına yönetme yetkisine sahiplerdir (Kafesoğlu, 2013: 270; Morkoç, 2022: 65).

Hunlarla ilişkilerin anlatıldığı kaynaklarda Türk kadınının siyasi konumuyla ilgili örneklerde yer almaktadır. Metehan; Tung-hular ve Yüe-çileri itaat altına alarak doğudan ve batıdan gelecek tehlikelere karşı arkasını sağlama aldıktan sonra Teoman'ın, M.Ö. 215 yılından sonra kaybettiği Kuzey Çin'deki otlakları ve toprakları geri almak için Kuzey Çin seferine çıkmıştır. Kuzey Çin'in elden çıkması üzerine Çin İmparatoru Kao, Metehan'dan toprakları almak üzere harekete geçmiştir. Fakat Metehan'a karşı koymamış ve P'ing kentinde büyük bir kuşatmayla karşı karşıya kalmıştır. Bu kuşatma sırasında Çin imparatoru ne içeriden ne de dışarıdan yiyecek alamayarak açlıkla mücadele etmiştir. Bu duruma daha fazla dayanamayan İmparator Kao, Metehan'ın hatununa gizlice hediyeler göndererek rüşvet karşılığı yardım istemiştir (Atalay, 2014: 108).

Hatun, Metehan'a *"Bugün Çin topraklarını elde etmiş olsanız bile, siz ey Hun hakanı, orada oturup Çin'i idare etmek için, gerekli gücü bulamayacaksınız. Çin İmparatoru Tanrı gücüne sahiptir."* diyerek Metehan'ı, Çin'i idare edemeyeceğini net bir şekilde ifade ederek ikna etmiştir (Ögel, 2015: 287-289; Atalay, 2014: 109). Hatun, konar-göçer Hunların yerleşik Çin coğrafyasında yaşamalarının zorluğunu Metehan'a anlatmıştır. Metehan, hatunun sözlerini dinleyerek kuşatmayı gevşetmiş ve Çin İmparatoru'nun ülkesine dönmesine izin vermiştir. Bu olayın ardından Çinliler, Hun akınlarını durdurmak amacıyla çözüm yolları aramaya devam

etmişlerdir. Türklerde, kadının hakan üzerinde ve devlet işlerindeki siyasî etkinliğini kendi çıkarları için kullanabileceklerini düşünerek, Çin prenseslerini Hunlarla evlendirmek istemişlerdir. Böylece Çinliler ve Hunlar arasında evlilikler -barış antlaşması olarak adlandırılan ve pek çok kez tekrarlanan- antlaşmalarla yapılmaya başlanmıştır (Ögel, 2015: 290-295; Baykuzu, 2018: 23). Bu antlaşmalarla altın, para, ipek ve tahıl gibi ürünlerden oluşan yıllık haraç Hunlara verilecek ve Çinli prensesler “*Baş Hatun*” unvanıyla Hun liderleriyle evlendirilerek akrabalık sağlamış olacaktır. Bu sayede Çinli prensesler Türklerin iç işlerine karışabilecek hatta bu evliliklerden doğan çocukların hükümdar olmasıyla da kendilerine güçlü ittifaklar kurabileceklerdi. Ancak Türk töresi gereği, en azından tarihin büyük bir bölümünde, sadece anne ve babası Türk olan veliahtlar tahtta söz sahibi olmaktadır. Dolayısıyla Çin’in bu planı uygulanmamıştır. Ancak Çin, farklı tuzaklarla Türklerin iç işlerine karışmayı sürdürmüştür (Morkoç, 2022: 67).

Bu olay Türk diplomasisinde kadının rolünün en önemli örneklerinden birini teşkil eder. Hatunun komşu devletler ve devlet idaresi hakkında, bu kadar derin ve gerçek bir bilgiye sahip olması da dikkat çekicidir. Öyle ki hatunların da, haremde devlet adamları gibi, eğitildikleri ve yetiştirildikleri anlaşılmaktadır (Ögel, 2015: 287-289; Atalay, 2014: 109).

Kadınların siyasî ve idarî yönetimlerde yer aldıkları, eşlerinin ölümünden sonra devlet yönetimini ellerine almaları, elçileri, yabancı heyetleri kabul ederek çeşitli konularda görüştükleri bilinmektedir. Örneğin, Avrupa Hun Devleti hükümdarlarından Atilla’nın ağabeyi Bleda’nın eşi kocasının ölümünden sonra yaşadığı köyün sahibi ve idarecisi olmuştur. Hatunların, çoğunlukla siyasî menfaatlere göre, komşu devletlerden, güçlü oymakların ailelerinden veya yabancı sülalelerden alındıkları bilinmektedir. Bu menfaatler doğrultusunda pek çok Çinli prenses, Türk kağanlarına eş olmuştur. Aynı zamanda kadın cariyeye olarak başka milletlere verilmiş, millet menfaatleri doğrultusunda ölüme de mahkûm edilmiştir (Doğan, 1996: 73; Terzi, 2012: 13).

Göktürk Devletlerinde Kadının Siyasi Hayattaki Rolü

Göktürkler’de de kağanın eşi de önemli bir siyasi güce sahiptir. Göktürklerde hatun, kağanla birlikte devletin varlığı için vazgeçilmez görülmüş ve devlet işlerinde söz sahibi olmuştur. Türk tarihinde kadınların, hükümdarların naibi olabilmeleri ve devlet içinde büyük söz sahibi olmaları, devlet yönetiminde kocalarıyla eşit haklara sahip olduğunu göstermektedir. Çin kaynakları, Hunlarda ve Göktürklerde, hatunun aynı kağan gibi kutsal olduğundan bahsederek devlet yönetiminde sorumlu bir kişi olarak bilindiğini ifade etmişlerdir (He Xinghang-Guo

Hongzhen, 2015: 104; Mandaloğlu, 2013: 148).

Tarihi kayıtlara göre hatun, askerî ilişkileri bilme hakkına sahiptir ve tartışmaların çözümünde bizzat yer almıştır. Yabancı ülkelerden gelen elçilerin huzura kabulünde yetkililerle birlikte bulunurdu ve kağanı tahttan indirme ya da yeni kağan seçme gibi önemli kararlarda hatunun da fikri alınmıştır. 620 yılında Kara Kağan'ın ölümü sonrası Prenses Yicheng, oğlu Ao Şad'ın iradesinin zayıf olduğu iddialarını desteklercesine, sonrasında İllig Kağan adını alacak olan Kara'nın kardeşi Duobi'nin tahta geçmesini önermiştir (He Xingliang-Guo Hongzhen, 2015: 127).

Hatun, devlet işlerinde eşine yardımcı olduğu gibi, yapılacak antlaşmalarda da büyük rol oynamıştır. Emirnameler yalnızca kağan namına değil, kağan ve hatun namına bildirilmiştir. Resmî yazışmalarda da kağanla birlikte hatunun adının da geçmesi, kadının siyasî hayatta söz sahibi olduğunun ispatı niteliğindedir.

Kadının siyasî konularda söz sahibi olması, devletlerarası ilişkileri şekillendiren önemli bir unsur olmuştur. 623 senesinde Göktürk Kağanı İl-Kağan, Çin'e elçi göndererek imparatorudan kendisinin Çinli bir prensesle evlendirilmesini rica etmiştir. Çin İmparatoru ise bu isteğin ancak Ma-i şehrinin kuşatmaktan vazgeçtiği takdirde gerçekleşeceğini söylemiştir. Kağan, Ma-i şehrinin muhasarasından vazgeçmek istemiş; fakat karısı İ-ch'eng Koncu, şehre yapılan baskınlara devam edilmesini istemiştir. Kuşatma bu yüzden devam etmiştir. Büyük olasılıkla kuşatılan şehir devlet için önemlidir (İzgi, 2014: 31).

Hatun, kağan gibi bütün toplumsal yaşamın huzuru sağlamakla görevlidir. Hatun da hükümdar gibi Tanrı tarafından atanmıştır. Hatun, Tanrı tarafından topluluktan ayrılmış ve yükseltilmiştir (Roux, 1990: 693-696). Türkçenin bilinen ilk yazılı metinleri olan Orhon kitabelerinin pek çok yerinde farklı ifadelerle kadına yer verildiği görülür.

Orhon Yazıtlarında, hatunun da seçilmiş olduğu şu şekilde anlatılmıştır:

Türük bodun gatı küsi yok bolmazun teyin kangım kaganı gögim katunıg kötürmiş tengri el berigme tengri türük bodun altı küsi yok bolmazun özümün ol tengri kagan oturt(t)ı erinç. /Türk halkının adının ve ününün yok olmamasını söyleyerek, babam kağanı ve annem Hatunu yükselten Tengri, imparatorluğu veren Tengri, Türk halkının adının ve ününün yok olmamasını söyleyerek, bu Tengri bizzat beni kağan olarak başa getirdi (Tekin, 2014: 40).

Orhon Kitabelerinde Kül Tigin yazıtında:

*Tabgaç bodunqa belgi kuri ogınlul bolti, Eşilik qız ogılın küng bolti, Budununa oglıma yotuzıma adırılıtm. Çin milletine beylik erkek evladı kul oldu, / temiz kız evladı carıye oldu kavmimden, oğlumdan, karımdan ayrıldım.*⁷

Orhon Kitabelerinde Bilge Kağan yazıtında:

Tanrı Türk milleti yok olmasın diye babam İl-Teriş Kağan ile anam İl-Bilge Hatun'u yükseltti. Umaytag ögüm katun kutına inim kül tigin er at boldı. Annem olan hatunun mutluluğu için, küçük kardeşim KölTigin erkek adını kazandı. (Yetişkin çağa geldi.)

Metinde geçen Umaytag doğurganlık Tanrısı olan Umay'ı kast ederek, kağan için kullanılan Tenriteg, Tengri gibi deyimini karşılamaktadır. Hatun'un Umay ile ilişkisinin, Kağan ile Tanrı arasındaki ilişkiyle benzer özellikte ve nitelikte olduğu düşünülmüştür. Bu ilişki, hatuna ulvî bir nitelik kazandırması açısından önemlidir (Roux, 2011: 203).

Orhon kitabelerinde Bilge Kağan yazıtında:

“Türk Kağan'a hediyeler ve merasimle (prensese) kızımı gelin verdim. Türk Kağanın kızını hediyeler ve pek büyük merasimle oğluma alıverdim. (Prensese) küçük hemşiremi hediyeler ve pek çok merasimle gelin ettim.” (Thomsen, 1935: 85). *“Sizler Anam, hatun, hala ve teyzelerim, ablalarım, kadınlarım ve kızlarım.”* (Turan, 1969: 126). Bu ve benzeri ifadeler Orhon Kitabelerinin pek çok yerinde yer almaktadır. Bu durum, kadının siyasî konumunun ve içtimai mevkiinin önemli bir yerde olduğunun kanıtıdır.

Uygur Devletinde Kadının Siyasi Hayattaki Rolü

Göktürklerde olduğu gibi Uygurlarda da kağanın eşi ya da annesi, kağanın yanında yer almaktadır. Kağanın karısı hatun⁸, kocasıyla birlikte devlet işlerinde söz sahibidir. Aynı zaman kağanın olmadığı dönemlerde toplumsal düzeni sağlamak da hatunun görevi olmuştur. Devletlerin millî çıkarları için Çinlilerle iyi geçinme prensibi, Uygurlar zamanında da devam etmiştir. 821 yılında Uygur Kağanı Tudun'un ve Mani rahiplerinden oluşan 573 kişilik heyetle Çin sarayına geldiklerinde, Çin İmparatoru, Prensese T'ai-ho Konçuy'un Uygur Kağanı ile

⁷ “Yotuz” zevce, eş anlamında kullanılmıştır. Bknz: Tekin, *age.*, s.87.

⁸ Kan, “han” “katun”, hatun kelimesi soylu kadınlar için kullanılmıştır. Katun kelimesi aynı zamanda han karısı anlamına da gelmektedir. VIII. yüzyıldan itibaren hatun, katun aynı anlamda kullanılmaya başlanmıştır. Zamanla “hatuncuk”, “görümce”, “hatnane”, “büyükanne” anlamında kullanılmıştır. Bknz: Akartürk Karahan, “Tarihi Türk Dilinin Söz Varlığına Katkılar: Kadınla İlgili Kelimeler Üzerine”, *Bilkent Üniversitesi I. Uluslararası Büyük Türk Dili Kurultayı Bildirileri*, Ankara, 2006, s.4.

evlenmesini emretmiştir. Çin kaynaklarında bu evlenme merasimini İzgi şu ifadelerle aktarır:

“İyi seçilmiş bir günde Konçuy’a Uygurların Hatunu unvanı verildi. Merasimde Kağan evvela kulenin yukarısına çıktı ve yüzünü doğuya çevirerek oturdu. Bu kulenin aşağısında Konçuy’u oturtmak için keçeyle süslenmiş hususi bir oda çadır kurulmuştu. Barbarların şefleri Konçuy’a barbarların âdetlerini öğretiler. Bundan sonra T’ang, Çin elbiselerini çıkardı ve barbarların elbiselerini giydi.

Bir kadın⁹ hizmetçiyle kulenin önüne çıktı ve yüzünü batıya çevirerek ibadet etti. Biraz sonra kendisi tekrar keçe çadırına döndü. Evvelce giydiği elbiseleri çıkardı ve hatunun giydiği resmi elbiseleri giydi. Bu elbisenin üstünde yukardan aşağıya doğru uzanan kıpkırmızı bir kaftan ve bunun üzerinde de kırmızı renkli bir ceket vardı. Altından yapılmış bir taş, saçın önüne kadar yüzünü kapadı. Konçuy bunları giyinerek binanın dışına çıktı ve evvelki merasimde olduğu gibi kağanın önüne kapanarak selam verdi. Barbarlar evvelce, önde küçük bir oturma yeri bulunan büyük bir tahtirevan hazırladılar ve onu ipekle süslediler. Bu sırada bir baş vezir, Konçuy’u tahtirevana davet etti. Ondan sonra Dokuz Kabile Uygurları’nın baş vezirleri kısımlara ayrılıp beraberce bu tahtirevanı taşıdılar. Güneşin dönüş yönüne uyararak avlunun sağ tarafından başlayıp dokuz defa döndüler. Ondan sonra Konçuy tahtirevandandan indi ve kuleye çıktı. Kağanla beraber yüzünü doğuya çevirip oturdu. Az sonra bütün memurlar ve saray mensupları gelip onları ziyaret ettiler ve hatuna selam verdiler. Hatunun kendine mahsus hususî bir otağı vardı. Kağan, iki vezirin onun hizmetinde olarak otağa girip çıkmalarını emretti.” (İzgi, 2014: 32). Bu merasim hatunun kağanla eşit konumda olduğunu ve devleti birlikte yöneteceklerinin göstergesidir.

981-984 yılları arasında Çin’den Uygur’a giden elçi Wang Yen-te seyahatnamesinde “*Burası Ho-lo-ckh’uan (Etsina nehri) dir. Tang sülalesi zamanındaki Uygur prensleri burada otururdular. Şehrin duvarları hala duruyor. Burada sıcak su gölleri vardır.*”demektedir. Çin kaynaklarından da anlaşıldığı üzere hatunların kendilerine ait şehirleri (otağları) vardır. Bu şehirler K’o-tun Ch’eng (*Hatun şehri*) olarak bilinmektedir. Wang Yen-te seyahatnamesinde bahsi geçen bu şehir gibi Uygur prenslerinin yaşadığı başka şehirlerde mevcuttur. Hunlar zamanında kağanın ve eşinin yanlarında görülen cariyelerin, Uygurlar zamanında da varlığını

⁹ Uygur şiirlerinde, Budist metinlerde ve hukuk vesikalarında kadınla ilgili şu kelimeler kullanılmıştır: Bugün kullandığımız manada “kadın” için, “mama”, “karı”, “tişi”, “işi”, ve “abcı”; “kız” kelimesi karşılığı olarak “gız”, “kız”; “anne”, karşılığında “ana”, “öğüç”, “uma”, “ög” kelimelerini; “eş” karşılığında da “kişi”, “işi”, “abcı” kelimeleri kullanılmıştır. Bunun dışında “baldız” “baltır”, “abla” “âkâ”, “gelin” “kâlin”, “yenge” “yângâ”, “cariye” “abcı, karabaş, kırkın, küng” kelimeleriyle ifade edilmiştir. Bknz: Ahmet Caferoğlu, *Eski Uygur Türkçesi Sözlüğü*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 2011, s.17.

devam ettirdiği görülmüştür. Uygurlar zamanında cariyeler, hem sarayda kağanın ve hatunun maiyetinde bulunmuşlar, hem de saray dışına çıkarak halk arasında yaşamışlardır (İzgi, 2014: 32).

SONUÇ

Türk devletlerinde kadının ne kadar önemli bir yerde olduğu tartışmasız bir gerçektir. Türk devlet geleneğinde hakan ve hatun ülkeyi birlikte yönetmekte ve gerekirse birlikte savaşa gitmekte, aynı zamanda hem içte hem de komşu devlet ve topluluklarla ilişkileri düzenlemiştir. Hakan, savaşa gittiğinde geride kalanların korunması ve devlet işlerinin devamlılığının sağlanması hatunun görevidir.

Türk tarihinde ilk Türk topluluklarında ve kurdukları devletlerde, Türk kadını diplomaside çok önemli bir rol oynamıştır. Hatunlar, tarihte önemli yerlerde önemli roller üstlenerek hakanların iktidar mücadelelerinde etkili olmuşlardır. Hatta devletin kaderini birlikte tayin edebilme ve gerektiğinde devleti tek başlarına yönetme yetkisine sahiplerdir. Hakanın diğer millet ve topluluklarla olan görüşmelerini etkilemenin yanı sıra sefer zamanlarında ise diplomasiyi bizzat yürütmüşlerdir. Neticede kadın, toplumun her alanında olduğu gibi siyasî hayatta önemli roller üstlenerek tarihsel sürecin şekillenmesinde etkili olmuştur.

KAYNAKÇA

Atalay, C. (2014). “Asya Hun Devletinde Mao-tun (Mete Han) Dönemi”, *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 16, 107-109.

Baykuzu, T. D. (2018). “Asya Hunları”, *İslam Öncesi Türk Tarihi ve Kültürü*, Editör: Muhammed Bilal Çelik, Ankara: Nobel Yayıncılık, 21-41.

Bedirhan, Y. (2019). *İslam Öncesi Türk Tarihi ve Kültürü*, Konya: Eğitim Yayınevi.

Caferoğlu, A. (2011). *Eski Uygur Türkçesi Sözlüğü*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Çandarlıoğlu, G. (2003). “İslam Öncesi Türk Tarihi ve Kültürü”, İstanbul: Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı.

Çoban, H. (2019). “Atilla ve Avrupa Hunları-Batı Roma İlişkilerinde Evlilik Meselesi”, *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, 7 (17), 57-68.

Deveci Bozkuş, Y. (2022). “İslamiyet Öncesi Dönemin Türk Kültür ve Uygarlığına Genel Bir Bakış”, *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 24 (1), 335-349.

Doğan, C. (1996). “Eski Türk Ailesinin Yapısı ve Fonksiyonları”, *M.Ü Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, (8), 73-81.

Durmuş, İ. (1993). “Saka” Adı Üzerine, *Milli Folklor*, (19), 33-34.

Durmuş, İ. (2008). “İskit İmparatorluğu’nun Yıkılış Nedenleri”, *Gazi Akademik Bakış*, 1 (2), 119-214.

Grousset, R. (1980). *Bozkır İmparatorluğu Attila/Cengiz Han/Timur*, Çeviri: Reşat Uzman, İstanbul: Ötüken Yayınları.

Gültepe, N. (2020). *Amazonlardan Bâciyân-ı Rûm’a Türk Kadın Tarihine Giriş*, İstanbul: Ötüken Yayınları.

He Xingliang-Guo H, (2015). *Çinlilerin Gözünden Türklerin Tarihi*, Çeviri: Eser Ulun, İstanbul: Kalkedon Yayıncılık.

Herodot, (2006). *Tarih*, Çeviri: Müntekim Ökmen, İstanbul: İş Bankası Kültür Yayınları.

İzgi, Ö. (2014). *Orta Asya Türk Tarihi Araştırmaları*, Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.

Kabaklı Çimen, L. (2008). *Türk Töresinde Kadın ve Aile*, İstanbul: IQ Kültür Sanat Yayıncılık.

Kafesoğlu, İ. (2013). *Türk Milli Kültürü*, İstanbul: Ötüken Yayınları.

Karahan, A. (2006). “Tarihi Türk Dilinin Söz Varlığına Katkıları: Kadınla İlgili Kelimeler Üzerine”, *Ankara: Bilkent Üniversitesi I. Uluslar arası Büyük Türk Dili Kurultayı Bildirileri*.

Kuzakçı Bölükbaşı, B. (2019). “Bozkır Kültüründe Türk Kadınının Yeri ve Öne Çıkan Türk Kadın Şahsiyetleri”, *Tarih Boyunca Türk Kadını*, Editör: Bedrettin Dalan, İstanbul: Yeditepe Üniversitesi Yayınevi, 27-106.

Mandaloğlu, M. (2013). “İslamiyet’ten Önce Türklerde Aile Hukuku”, *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, (33), 133-159.

Morkoç, A. N. (2022). “Eskiçağ Türk Devletlerinde Diplomasi ve Kadın”, *Türk Dünyasında Alp Kadın E-Bildiri Kitabı*, Gazi Üniversitesi Türk Dünyası Uygulama ve Araştırma Merkezi, 62-68.

Ortaylı, İ. (2016). *Anadolu'nun Bozkırlarından Avrupa'nın İçlerine Türklerin Tarihi 2*, İstanbul: Timaş Yayınları.

Ögel, B. (1984). *İslamiyet'ten Önce Türk Kültür Tarihi, Orta Asya Kaynak ve Buluntular*, Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.

Ögel, B. (2015). *Büyük Hun İmparatorluğu Tarihi I.*, Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.

Özgül, O. (2018). “İskitlerde Atalar Kültü ve Yurt Kavramı”, *Düşünce Dünyasında Türkiz*, 9 (47), 57-84.

Roux, J. P., (2011). *Türklerin ve Moğolların Eski Dini*, Çeviren: Aykut Kazancıgil, İstanbul: Kabalcı Yayınları.

Roux, J. P. (1990). “Ortaçağ Türk Kadını”, Çeviren: Gönül Yılmaz, *ERDEM Atatürk Kültür Merkezi Dergisi*, 6 (16), 693-724.

Tekin, T. (2014). *Orhon Yazıtları*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Terzi, A. (2012). “Türk Siyaset Kültüründe Kadınların Rolü”, *21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum Bilimleri Sosyal ve Araştırmalar Dergisi*, 1 (1), 17-24.

Thomsen, W. (1935). *Moğolistandaki Türkçe Kitabeleri*, Cilt:3., Çeviren: Ahmet Cemal Köprülüzade, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Türkiyat Enstitüsü Türkiyat Mecmuası.

Turan, O. (1969). *Türk Cihan Hâkimiyeti Mefkûresi Tarihi*, C.1., İstanbul: Ötüken Yayınları.

Sürdürülebilir Turizm Bağlamında Yerel Mutfak Kültürünün Değerlendirilmesi; Balıkesir Örneği

Doç. Dr. Ali SOLUNOĞLU

Balıkesir Üniversitesi, Türkiye

Özet

Sürdürülebilir turizm kavramı, destinasyon seçimlerinde giderek daha önemli bir unsur haline gelmiştir. Yerel mutfak kültürü, destinasyonların özgün kimliğini oluşturan temel unsurlardan biri olarak, diğer ekonomik, sosyal ve çevresel dinamikleri etkilerken aynı zamanda bu dinamiklerden etkilenmektedir. Özellikle yoğun talep, sürdürülebilir üretim ve tüketim üzerinde uzun vadeli etkiler yaratabilir. Bu çalışmada, Balıkesir ilinin coğrafi işaretli ürünler açısından mevcut durumu ele alınmıştır. Araştırma, Balıkesir'deki coğrafi işaretli ürünlerin bölgesel ekonomik kalkınmaya olan katkılarını incelemek amacıyla doküman analizi yöntemi kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Elde edilen bulgular doğrultusunda, sürdürülebilir turizm bağlamında yerel mutfak kültürünün değerlendirilmesi yapılmıştır. Sonuçlar, Balıkesir'in coğrafi işaretli ürünleriyle Türkiye'nin gastronomik mirasında önemli bir yere sahip olduğunu ortaya koymaktadır. Bu ürünlerin çeşitliliği, yalnızca ekonomik kalkınma açısından değil, aynı zamanda kültürel mirasın korunması açısından da değerlidir. Araştırma, coğrafi işaretli ürünlerin tanıtımının ve korunmasının, sürdürülebilir turizm bağlamında hem yerel refahı artırdığını hem de çevre dostu üretim süreçlerini desteklediğini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler:Sürdürülebilir Turizm, Coğrafi İşaretler, Balıkesir Mutfağı, Yöresel Mutfak

Evaluation of Local Culinary Culture in the Context of Sustainable Tourism; Balıkesir Example

Abstract

The concept of sustainable tourism has become an increasingly significant factor in destination preferences. Local culinary culture, as a fundamental element shaping the unique identity of destinations, influences other economic, social, and environmental dynamics while also being influenced by them. Particularly, high demand can have long-term impacts on sustainable production and consumption. This study examines the current status of geographically indicated products in Balıkesir province. The research was conducted using document analysis to evaluate the role of these geographically indicated products in contributing to regional economic development. Based on the findings, the relationship between local culinary culture and sustainable tourism was assessed. The results reveal that Balıkesir holds a prominent position in Turkey's gastronomic heritage through its geographically indicated products. The diversity of these products is valuable not only for economic development but also for the

preservation of cultural heritage. The study demonstrates that the promotion and protection of geographically indicated products enhance local welfare and support environmentally friendly production processes within the framework of sustainable tourism.

Keywords: Sustainable Tourism, Geographical Indications, Balıkesir Cuisine, Local Cuisine

Giriş

Sürdürülebilirlik, turizm alanında son yılların en dikkat çeken unsurlarından biri haline gelmiştir. Tüketim toplumunun aşırı talepkâr yapısı ve memnuniyet düzeylerindeki hızlı değişiklikler, üretilen ürünlerin kısa sürede tüketilmesine ve talebin ortadan kalkmasına neden olabilmektedir. Bu kapsamda, bölgede şekillenen yemek kültürünün korunması ve gelecek nesillere aktarılması, sürdürülebilirlik açısından kritik bir öneme sahiptir (Örgün, Solunoğlu ve Solunoğlu, 2020).

Son dönemde, destinasyonların daha fazla turist çekebilmek için yerel yiyecekleri turizm ürünü olarak pazarlama stratejilerine dâhil ettikleri görülmektedir (Robinson ve Getz, 2014). Yiyecek, turizm ürününün temel bileşenlerinden biri olarak, unutulmaz bir seyahat deneyimi oluşturmada önemli bir rol üstlenmektedir (McKercher vd., 2008). Bu bağlamda, ziyaretçilerin destinasyon tercihlerini belirleyen kriterlerin zaman içinde değişiklik gösterebildiği ifade edilebilir. Örneğin, eğlence odaklı seyahatlerin yerini kültürel gezilere bırakması veya belirli bir turizm türüne olan talebin azalırken bir diğerrinin önem kazanması, bu değişikliğin çarpıcı örnekleridir. Nitekim, son yıllarda yapılan çalışmalar, turistlerin destinasyon seçiminde yeme-içme olanaklarını önemsediklerini ortaya koymuştur (Cohen ve Avieli, 2004; Smith ve Costello, 2009; Örgün, 2023).

Gıda, soyut bir nitelik taşımasına rağmen somut çıktılar üretebilmesi ve kolay erişilebilir olması sayesinde turizm ile gıda arasındaki ilişkinin güçlü bir bağ ile şekillenmesine olanak tanımaktadır (Solunoğlu, 2019). Yerel yemekler, ait oldukları bölgenin kültürünü ve yaşam tarzını yansıtan kültürel mirasın eşsiz öğeleri olarak öne çıkmaktadır. Bu özelliği sayesinde, bölgeyi ziyaret eden turistlere bölgenin kültürünü deneyimleme fırsatı sunmaktadır. Ziyaretçiler üzerine yapılan araştırmalar, potansiyel turistleri destinasyona çekmede en etkili faktörlerden birinin "gastronomi turizmi" olarak da bilinen mutfak turizmi olduğunu ortaya koymaktadır. Tadım turizmi veya yemek turizmi şeklinde adlandırılan bu turizm türü, bölgesel mutfak kültürünün deneyimlenmesi açısından büyük bir çekim gücü oluşturmaktadır (Gürbaşıkan ve Akyüz, 2019; Solunoğlu ve Örgün, 2023). Türk mutfağının zengin mirası, etkinlik turizmi için önemli bir cazibe unsuru olarak öne çıkmaktadır. Bu durum hem yerli hem de yabancı turistleri cezbederek yeni tatları ve deneyimleri keşfetme arzusu yaratmaktadır (Solunoğlu ve Örgün, 2024).

Bu bağlamda, kültürel mirasın korunması, yalnızca geçmişin değerlerini yaşatmakla kalmayıp, aynı zamanda sürdürülebilir turizmin de temellerini atmaktadır. Zira yerel yemekler ve geleneksel ürünler hem bölge halkının kimliğini yansıtır hem de turistlerin destinasyona olan ilgisini arttırarak, bölgesel ekonomiyi güçlendirir. Ancak, bu mirası korumak, sadece ticari açıdan değil, çevresel ve kültürel sürdürülebilirlik açısından da büyük bir önem taşır. Turizmin hızla büyüyen bir sektör olarak, çevresel kaynakları tüketme riski taşıması, sürdürülebilir turizmin gerekliliğini daha da belirgin hale getirmektedir.

Sürdürülebilir Turizm Kavramı

Dünya Turizm Örgütü'ne (WTO, 2001) göre, sürdürülebilir turizm, mevcut turistlerin ve ev sahibi bölgelerin ihtiyaçlarını karşılarken, gelecekteki fırsatları koruyan ve geliştiren bir kalkınma biçimi olarak tanımlanmaktadır. Bu tanım, yalnızca mevcut talepleri karşılamakla kalmayıp, aynı zamanda doğal, kültürel ve sosyo-ekonomik kaynakların korunmasını ve gelecek nesillerin de bu kaynaklardan faydalanabilmesini sağlamayı amaçlamaktadır. Kültürel bütünlüğü, temel ekolojik süreçleri, biyolojik çeşitliliği ve yaşam destek sistemlerini korurken, ekonomik, sosyal ve estetik ihtiyaçların karşılanabileceği şekilde tüm kaynakların yönetilmesini öngörmektedir. Turizmin geliştirilmesi sürecinde, başta doğal kaynaklar olmak üzere arkeolojik, tarihi ve kültürel değerlerin korunabilmesi için önerilen yaklaşım, turizm faaliyetlerinin küçük ölçekli olarak planlanması ve bölge halkının karar verme mekanizmalarına aktif olarak katılımının sağlanmasıdır. Bu yöntem, yerel kaynakların sürdürülebilir bir şekilde kullanılmasına ve toplumsal faydanın artırılmasına katkı sağlamayı hedeflemektedir (Akış, 1999).

Sürdürülebilir turizmle benzer özelliklere sahip olan sürdürülebilir gastronomi turizmi, alternatif turistik olanakların geliştirilmesi ve gastronomiyle ilgili yaklaşımların uzun vadede uygulanabilirliğinin sağlanması açısından büyük bir önem taşımaktadır (Akdağ vd., 2016). Gastronomi turizmi, tarım, kültür ve turizm unsurlarının birleşimiyle şekillenmektedir. Tarım ürünleri tarih ve otantiklik sunarken, kültür bu bağlamda içerik sağlamaktadır; turizm ise altyapı ve hizmetlerin sunulmasını mümkün kılarak bu unsurların birleşimini desteklemektedir. Bu üç bileşen, gastronomi turizminin bölgesel bir çekim merkezi ve deneyim olarak pazarlanmasına ve konumlandırılmasına olanak tanımaktadır (Du Rand and Heath, 2006).

Yerel mutfak kültürü, gastronomi turizminin en önemli unsurlarından biri olarak, turistlere otantik ve özgün deneyimler sunmanın yanı sıra yerel ekonomiyi destekleyerek bölgesel kalkınmaya katkı sağlamaktadır. Yerel mutfak, bir destinasyonun kültürel kimliğinin önemli bir göstergesi olup, turizmin çekicilik unsurları arasında yer almaktadır. Bölgeye özgü yemekler ve yerel gastronomik değerler, turistlerin seyahat tercihlerini etkileyerek destinasyonların ulusal ve uluslararası turizm pazarında öne çıkmasını sağlamaktadır. Bu bağlamda, sürdürülebilir gastronomi turizmi, yerel mutfak kültürünü koruma, geliştirme ve tanıtmaya fırsatını da beraberinde getirmektedir.

Yerel Mutfak Kültürünün Turizmdeki Rolü

Gelişen teknoloji ve küreselleşmenin etkisiyle, bireylerin ilgi ve merakları sürekli değişmekte, bu durum da kitle turizminden uzaklaşarak özel ilgi turizmine yönelmelerine neden olmaktadır. Özellikle son yıllarda, yemek yeme ve çeşitli içecekleri tatma olgusu, sadece temel bir ihtiyaç olmaktan çıkarak, farklı deneyimler yaşama arzusuna dönüşmüştür. Özel ilgi turizminin bir çeşidi olarak gastronomi, bu dönüşümle birlikte turistik bölgelerin kültürel çekicilik unsurlarından biri haline gelmiştir. Bu durum, gastronomi ile turizm arasında güçlü bir ilişkinin ortaya çıkmasına yol açmıştır (İrigüler ve Güler, 2015; Solunoğlu ve Nazik, 2018).

Bu bağlamda, yerel mutfak kültürü, gastronomi turizminin temel taşı olarak hem turistlere otantik deneyimler sunmakta hem de destinasyonların kültürel kimliğini yansıtmaktadır. Özellikle turistlerin farklı kültürleri tanıma isteğiyle şekillenen bu süreç, gastronomi turizminin sürdürülebilirliği açısından büyük bir fırsat sunmaktadır. Yerel lezzetlerin ve otantik mutfak geleneklerinin ön plana çıkarılması, destinasyonların uluslararası turizm pazarındaki rekabet gücünü artırarak, turizmin bölgesel kalkınmaya olan katkısını güçlendirmektedir (Solunoğlu ve Nazik, 2018).

Gastronomi turizmini yalnızca yeme-içme faaliyetleriyle sınırlandırmak doğru bir yaklaşım değildir. Gastronomi turizmi, yerel mutfak kültürünün tanıtımında ve korunmasında önemli bir

rol oynarken, aynı zamanda bireyler arasında kültürel bağların güçlenmesini ve destinasyonların farklı yönlerinin deneyimlenmesini sağlayan çok boyutlu bir olgudur. Bu bağlamda, yerel yemekler ve içecekler sadece tüketim unsurları olarak değil, aynı zamanda bir bölgenin tarihini, geleneklerini ve yaşam biçimini yansıtan önemli kültürel değerler olarak görülmelidir (Solunoğlu, 2019).

Sürdürülebilirlik açısından, yerel mutfak kültürünün korunması hem kültürel mirasın yaşatılmasına hem de bölgesel ekonomilerin sürdürülebilir bir şekilde gelişmesine katkı sağlar. Yerel mutfak kültürlerinin, gastronomi turizmi aracılığıyla tanıtılması ve korunması, doğal kaynakların sorumlu bir şekilde kullanılmasını teşvik ederken, aynı zamanda yerel halkın katılımı ve yarar sağlamasıyla ekonomik kalkınmayı destekler.

Yerel Mutfak Bağlamında Balıkesir'in Gastronomi Potansiyeli

Anadolu'nun kuzeybatısında, hem Marmara hem de Ege denizlerine kıyısı olan Balıkesir, zengin doğal ve kültürel değerleriyle dikkat çeken bir turizm şehridir. Deniz, termal, kırsal, kültür ve eko-turizm gibi pek çok farklı turizm çeşidine ev sahipliği yapan şehir, aynı zamanda gastronomi turizmi alanındaki potansiyeliyle de öne çıkmakta ve güçlü bir rekabet avantajı sunmaktadır (Demirel ve Karakuş, 2019: 1385).

Balıkesir mutfağı, Türk mutfağı gibi, coğrafi özellikler ve farklı etnik grupların etkisiyle gelişmiş ve zenginleşmiştir. Her etnik grup, kendine özgü bir mutfak kültürü oluşturmuş, ancak zamanla karşılıklı etkileşimler sayesinde bu kültürler birleşmiştir. Balıkesir'in tarıma elverişli topraklarının büyük kısmı tahıl ekimine ayrılırken, geri kalan alanlarda baklagiller ve sanayi bitkileri yetiştirilmektedir. Bu nedenle, bölgedeki temel besin kaynağı buğday ve buğdaydan üretilen ürünlerdir (bulgur, tarhana, erişte vb.). Yörede hayvancılık gelişmiş olsa da, hayvansal ürünlerin beslenmedeki yeri daha azdır. Örneğin, Gönen özellikle sucukları ve yoğurduyla ünlüdür. Yörede sıcak ve soğuk yemeklerin çoğu zeytinyağı ile pişirilirken, iç bölgelerde zeytinyağının yanı sıra çiçek yağı ve tereyağı da kullanılmaktadır. Yöre mutfağı, sebzeler ve otlar açısından oldukça zengin olup, bu zenginlik pek çok ünlü yemeğin ortaya çıkmasına olanak sağlamıştır (Göker, 2011).

Balıkesir'in Coğrafi İşaretli Ürünleri

Gastronomi turizminin gelişiminde, coğrafi işaretli ürünler önemli bir rol oynamaktadır. Coğrafi işaret uygulamaları, yöresel ürünler ve yemeklerin üretim süreçlerini kayda alarak bu ürünlerin korunmasını sağlar. Bu sayede, bölgeye gelen turistler, hem yöresel ürünleri hem de bu ürünlerin üretim aşamalarını kolaylıkla deneyimleyebilirler (Hazarhun ve Tepeci, 2018).

Bir coğrafi işaretin amacı, bir ürünü tanımlamak ve bu tanıma uygun üretimin gerçekleşmesini sağlamaktır. Coğrafi işaretleri diğer fikri mülkiyet haklarından ayıran en önemli özellik, belirli bir alanda özel bir hak sağlamalarının yanı sıra, belirli bir süre ile kısıtlanmamaları ve coğrafi işaret kapsamında belirtilen şartlara uyulması koşuluyla birçok kişi tarafından kullanılabilmesidir (Zuluğ, 2010; Polat, 2017; Sarıtaş, 2023).

Türk Patent Enstitüsü'nde Balıkesir İli Coğrafi İşaretli Ürünleri gastronomik boyutuyla ele alınmış ve Tablo 1'de gösterilmiştir. Balıkesir, Türkiye'nin önemli tarımsal üretim bölgelerinden biri olup, birçok coğrafi işaretli ürüne sahiptir (İbiş, 2020). Bu ürünler, bölgenin tarımsal çeşitliliğini ve geleneksel üretim yöntemlerini yansıtarak Balıkesir'in kültürel kimliğini oluşturur. Özellikle Balıkesir'in zeytinyağı ve peynirleri, coğrafi işaretler aracılığıyla tanınan ve korunmaya değer ürünler arasında yer alır. Balıkesir zeytinyağı, bölgenin özgün iklimi ve toprak yapısının etkisiyle kendine has bir lezzet ve kaliteye sahiptir. Aynı şekilde, Balıkesir

peynirleri, geleneksel üretim yöntemleriyle yapılan ve bu nedenle coğrafi işaretle tescil edilen ürünlerdir.

Bu coğrafi işaretli ürünler, bölgeye gelen turistlere sadece tüketim değil, aynı zamanda üretim süreçlerini öğrenme imkânı da sunar. Bu durum, gastronomi turizminin gelişmesine katkıda bulunur ve bölgenin ekonomik kalkınmasını destekler. Coğrafi işaretli ürünlerin korunması ve yaygınlaştırılması, sadece yerel halkın gelirini artırmakla kalmaz, aynı zamanda bölgenin ulusal ve uluslararası alandaki tanınırlığını da güçlendirir. Balıkesir'in coğrafi işaretli ürünleri, hem yerel kalkınmaya katkı sağlamakta hem de Türkiye'nin gastronomik çeşitliliğini dünyaya tanıtmaktadır.

Bu çalışmada, Balıkesir ilinin coğrafi işaretli ürünlerinin gastronomik açıdan günümüzdeki durumu ele alınmıştır. Araştırma, coğrafi işaretli ürünlerin Balıkesir'deki mevcut durumunu ve bu ürünlerin bölgesel ekonomik kalkınmaya olan potansiyel katkılarını ve ürünlere ilişkin yoğun çeşitli istatistikleri incelemek amacıyla doküman analizi yöntemi kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Doküman analizi, Balıkesir ilindeki coğrafi işaretli ürünler ile ilgili mevcut yasal düzenlemeler, coğrafi işaret tescili yapılmış ürünlerin listesi, ilgili literatür ve yerel yönetim raporları gibi birincil ve ikincil kaynakların derinlemesine incelenmesini kapsamaktadır.

Bulgular

Balıkesir ilinin gastronomik olarak tescillenmiş ürünleri çeşitli değişkenleri doğrultusunda tablolandırılmıştır. İlgili tablolara aşağıda yer verilmiştir.

Tablo 1. Mahreç İşareti ile Tescil Edilmiş Ürünler

Sıra No	Coğrafi İşaretin Adı	Ürün Grubu	Tescil Tarihi	Türü	Başvuru Yapan/Tescil Ettiren
	Balıkesir Höşmerim Tatlısı	Fırıncılık ve Pastacılık Mamulleri, Hamur İşleri, Tatlılar	2015	Mahreç İşareti	Balıkesir Aşçı Köfteci ve Benzerleri Esnaf Odası
	Susurluk Tostu	Yemekler ve çorbalar	2017	Mahreç İşareti	Susurluk Ticaret Odası
	Susurluk Ayranı	Alkolsüz içecekler	2017	Mahreç İşareti	Susurluk Ticaret Odası
	Ayvalık Lor Tatlısı	Fırıncılık ve Pastacılık Mamulleri, Hamur İşleri, Tatlılar	2022	Mahreç İşareti	Ayvalık Belediyesi
	Ayvalık Sakızlı Kurabiye	Fırıncılık ve Pastacılık Mamulleri, Hamur İşleri, Tatlılar	2023	Mahreç İşareti	Ayvalık Belediyesi

International Congress on Women's Studies

	Balıkesir Kaymaklısı	Fırıncılık ve Pastacılık Mamulleri, Hamur İşleri, Tatlılar	2022	Mahreç İşareti	Balıkesir Büyükşehir Belediyesi
	Savaştepe Sarıbeyler Seferberlik Çöreği	Fırıncılık ve Pastacılık Mamulleri, Hamur İşleri, Tatlılar	2022	Mahreç İşareti	Balıkesir Büyükşehir Belediyesi
	Yağlılar Basma Helvası	Fırıncılık ve Pastacılık Mamulleri, Hamur İşleri, Tatlılar	2023	Mahreç İşareti	İvrindi Belediyesi
	Manyas Kazak Fasulyesi	İşlenmiş ve işlenmemiş meyve ve sebzeler ile mantarlar	2023	Mahreç İşareti	Bandırma Ticaret Odası
	Havran Mandalinası	İşlenmiş ve işlenmemiş meyve ve sebzeler ile mantarlar	2023	Mahreç İşareti	Havran Belediyesi
	Manyas Kelle Peyniri	Peynirler	2020	Mahreç İşareti	Manyas Kaymakamlığı
	İvrindi Kelle Peyniri	Peynirler	2022	Mahreç İşareti	İvrindi Belediyesi
	Savaştepe Mihaliç Kelle Peyniri	Peynirler	2023	Mahreç İşareti	Balıkesir Büyükşehir Belediyesi
	Ayvalık Kelle Peyniri/Ayvalık Sepet Peyniri	Peynirler	2024	Mahreç İşareti	Ayvalık Belediyesi
	Balıkesir Manda Kaymağı	Peynirler ve tereyağı dışında kalan süt ürünleri	2023	Mahreç İşareti	Balıkesir Büyükşehir Belediyesi
	Balya Tereyağı	Tereyağı dâhil katı ve sıvı yağlar	2023	Mahreç İşareti	Balıkesir Büyükşehir Belediyesi
	Balıkesir Göbel Kuzu Kokoreci / Balıkesir Kuzu	Yemekler ve çorbalar	2023	Mahreç İşareti	Balıkesir Büyükşehir Belediyesi

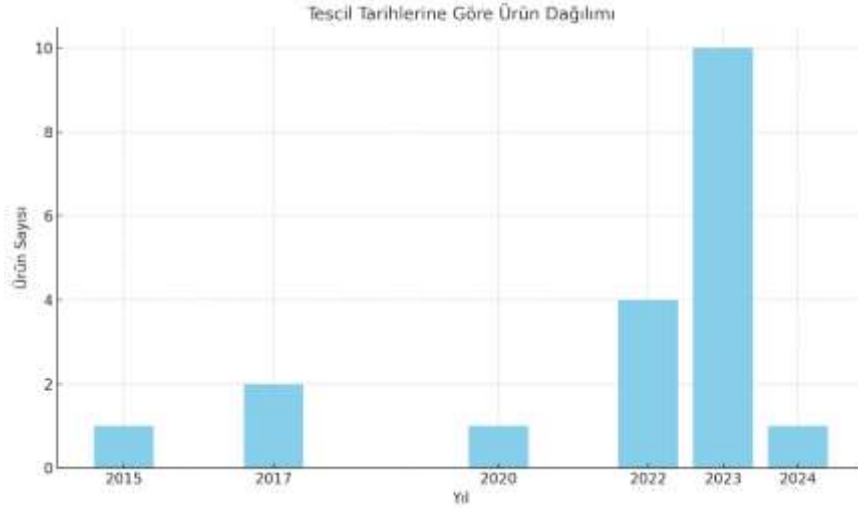
International Congress on Women's Studies

	Kokoreci				
	Balıkesir Düğün Çorbası	Yemekler ve çorbalar	2024	Mahreç İşareti	Balıkesir Büyükşehir Belediyesi
	Ayvalık Karadiken	Yemekler ve çorbalar	2022	Mahreç İşareti	Ayvalık Belediyesi

Kaynak: <https://ci.turkpatent.gov.tr/cografi-isaretler/detay/6342#> Erişim Tarihi 22/11/2024

Mahreç işareti ile tescil edilen ürünler Tablo 1’de görülmektedir. Mahreç işareti, üretiminin bir kısmı belirli bir coğrafi alanda gerçekleştirilen ancak üretim sürecinde kullanılan hammaddelerin coğrafi alan dışından da temin edilebildiği ürünler için verilir. Balıkesir’de 19 adet mahreç işareti ile tescil edilmiş gastronomik ürün bulunmaktadır. Balıkesir Höşmerim Tatlısı, Susurluk Tostu ve Balıkesir Kaymaklısı gibi ürünler, bölgenin gastronomi kültürünü tanıtan önemli değerler arasındadır.

Tabloya yer alan ürün gruplarına göre dağılım incelendiğinde fırıncılık ve pastacılık mamulleri, hamur işleri, tatlılar: 7 ürün, yemekler ve çorbalar: 5 ürün, işlenmiş ve işlenmemiş meyve ve sebzeler, 2 ürün, peynirler: 4 ürün, alkolsüz içecekler: 1 ürün en yüksek paya sahip grup, fırıncılık ve pastacılık ürünleridir. Tescil tarihlerine göre dağılım grafik 1’de gösterilmektedir.

Grafik 1: Mahreç İşareti Ürünlerin Tescil Tarihleri

Grafik 1’e göre en fazla tescil, 2023 yılında yapılmıştır. Başvuru sahiplerine göre dağılım incelendiğinde Balıkesir Büyükşehir Belediyesi: 6 ürün, Ayvalık Belediyesi: 3 ürün, Susurluk Ticaret Odası: 2 ürün, Diğer başvuru sahipleri: 8 ürün şeklinde dağılmıştır. Balıkesir Büyükşehir Belediyesi, en fazla başvuruyu gerçekleştiren kurumdur.

Tablo 2. Menşe Adı ile Tescil Edilmiş Ürünler

Sıra No	Coğrafi İşaretin Adı	Ürün Grubu	Tescil Tarihi	Türü	Başvuru Yapan/Tescil Ettiren
	Ayvalık	Tereyağı dâhil katı ve	2007	Menşe Adı	Ayvalık Ticaret Odası

International Congress on Women's Studies

	Zeytinyağı	sıvı yağlar			
	Edremit Zeytinyağı	Tereyağı dâhil katı ve sıvı yağlar	2017	Menşe Adı	Edremit Ticaret Odası
	Burhaniye Zeytinyağı	Tereyağı dâhil katı ve sıvı yağlar	2020	Menşe Adı	Burhaniye Ticaret Odası
	Edincik Su Zeytinyağı	Tereyağı dâhil katı ve sıvı yağlar	2024	Menşe Adı	Bandırma Ticaret Odası
	Edremit Körfezi Yeşil Çizik Zeytini	İşlenmiş ve işlenmemiş meyve ve sebzeler ile mantarlar	2015	Menşe Adı	Edremit Ticaret Odası
	Kapıdağ Mor Soğanı	İşlenmiş ve işlenmemiş meyve ve sebzeler ile mantarlar	2018	Menşe Adı	Erdek Ticaret Odası
	Havran Siyah İnciri	İşlenmiş ve işlenmemiş meyve ve sebzeler ile mantarlar	2023	Menşe Adı	Balıkesir Büyükşehir Belediyesi
	Avşa Ada Karası Üzümlü	İşlenmiş ve işlenmemiş meyve ve sebzeler ile mantarlar	2023	Menşe Adı	Erdek Ticaret Odası
	Balıkesir Tombul Bamyası	İşlenmiş ve işlenmemiş meyve ve sebzeler ile mantarlar	2024	Menşe Adı	Balıkesir Büyükşehir Belediyesi
	Edincik Zeytini	İşlenmiş ve işlenmemiş meyve ve sebzeler ile mantarlar	2024	Menşe Adı	Erdek Ticaret Odası
	Sındırgı Kornişonu	İşlenmiş ve işlenmemiş meyve ve sebzeler ile mantarlar	2023	Menşe Adı	Sındırgı Belediyesi
	Sındırgı Çıtır Kavun	İşlenmiş ve işlenmemiş meyve ve sebzeler ile mantarlar	2023	Menşe Adı	Sındırgı Belediyesi
	Çakıl Kestanesi	İşlenmiş ve işlenmemiş meyve ve sebzeler ile mantarlar	2024	Menşe Adı	Bandırma Ticaret Odası
	Balıkesir Kuzu	İşlenmiş ve işlenmemiş meyve ve sebzeler ile	2018	Menşe Adı	Balıkesir Ticaret

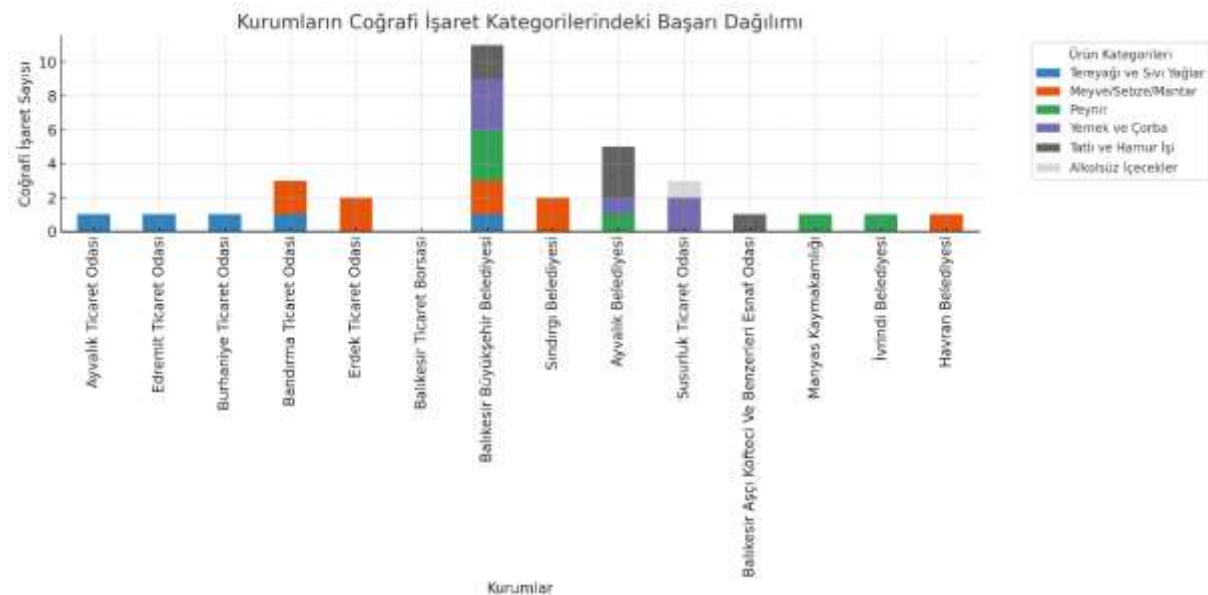
	Eti	mantarlar			Borsası
--	-----	-----------	--	--	---------

Kaynak: <https://ci.turkpatent.gov.tr/cografi-isaretler/detay/6342#> Erişim Tarihi 22/11/2024

Menşe adı ile tescil edilen gastronomik ürünler Tablo 2’de gösterilmektedir. Menşe adı, ürünlerin tamamıyla belirli bir coğrafi alanın özelliklerini taşıması ve üretimin her aşamasının bu alan içinde gerçekleştirilmesi şartını gerektirir. Balıkesir’de 14 adet menşe adı ile tescil edilmiş ürün bulunmaktadır. Bu ürünler, bölgenin doğal ve kültürel zenginliğini yansıtan örneklerdir. Örneğin, Ayvalık Zeytinyağı, Edremit Körfezi Yeşil Çizik Zeytini ve Havran Siyah İnciri gibi ürünler, bölgenin tarımsal üretim kapasitesini ve geleneksel üretim yöntemlerini ön plana çıkarmaktadır.

Ürün gruplarına göre dağılım incelendiğinde Tereyağı dâhil katı ve sıvı yağlar: 4, İşlenmiş ve işlenmemiş meyve ve sebzeler ile mantarlar: 9, Et ve et ürünleri: 1 adet şeklindedir.

Menşe adı başvurularını yapan kuruluşların dağılımı açıkça Tablo 2’de görülmektedir. Bu dağılıma göre; Erdek Ticaret Odası 3 coğrafi işaretle en fazla başvuru yapan kuruluş olmuştur. Bu, bölgedeki coğrafi ürünlerin tanıtımına yönelik aktif bir çaba olduğunu göstermektedir. Bunun yanı sıra, Balıkesir Büyükşehir Belediyesi ve Sındırgı Belediyesi, belediye düzeyinde tescillerle dikkat çekmektedir. İkisi de 2’şer tescille, yerel yönetimlerin bu alandaki rolünü vurgulamaktadır. Bandırma Ticaret Odası ve Edremit Ticaret Odası, her biri 2 coğrafi işaretle katkıda bulunmuştur. Bu da bölgesel ürünlere sahip çıkma çabalarını göstermektedir. Ayvalık Ticaret Odası, Burhaniye Ticaret Odası ve Balıkesir Ticaret Borsası birer tescille temsil edilmektedir. Bu, daha az sayıda olsa da bu bölgelerin de özgün ürünlerini koruma altına aldığını ifade eder. Kuruluşların katkılarında çeşitlilik gözlemlenmektedir. Ticaret odaları, belediyeler ve ticaret borsası gibi farklı türden kurumlar, coğrafi işaretlerin korunmasında aktif bir rol oynamaktadır. Özellikle Erdek bölgesi gibi bazı yerlerin daha öne çıkması, bu bölgelerdeki özgün ürün zenginliğini veya bu tür girişimlere verilen önemi gösterebilmektedir.

Grafik 2. Kurumların Coğrafi İşaretli Gastronomik Ürün Kategorileri

Her bir kurumun coğrafi işaretli ürün kategorilerindeki başarısı Grafik 2’de gösterilmektedir. Balıkesir Büyükşehir Belediyesi, özellikle peynir, yemek-çorba ve tatlı/hamur işi

kategorilerinde öne çıkarken, Bandırma Ticaret Odası ve Erdek Ticaret Odası meyve-sebze-mantar kategorisinde başarılı görünmektedir. Ayvalık Belediyesi ise tatlı/hamur işi ve peynir kategorilerinde belirgin bir başarıya sahiptir. Grafikteki detaylar, kurumların hangi ürün gruplarında daha fazla coğrafi işaret tescili yaptığını açıkça görselleştirmektedir. Başarı oranı, kategoriye göre farklılık göstermektedir.

Sonuç

Balıkesir ili, coğrafi işaretli ürünler açısından Türkiye'nin önde gelen şehirlerinden biridir. Bu ürünler, bölgenin eşsiz coğrafi özelliklerinin ve geleneksel üretim tekniklerinin harmanlanmasıyla hem ekonomik hem de kültürel açıdan önemli katkılar sağlamaktadır. Coğrafi işaretler, belirli bir bölgeyle özdeşleşmiş ürünlerin kalitesini ve itibarını korurken, aynı zamanda o bölgenin kültürel mirasını ulusal ve uluslararası düzeyde tanıtmaya fırsatı sunar.

Balıkesir'de tescillenmiş 33 coğrafi işaretli ürün bulunmaktadır. Bu ürünlerden 14'ü *Menşe Adı* (ürünün üretimi, işlenmesi ve tüm aşamalarının belirli bir coğrafi bölgede gerçekleştirilmesi şartı), 19'u ise *Mahreç İşareti* (ürünün yalnızca bir özelliğinin belirli bir coğrafi bölgeye özgü olması yeterli) kategorisindedir. Bu dağılım, Balıkesir'in hem coğrafi özelliklerinin ürün kalitesine olan etkisini hem de bölge halkının geleneksel üretim tekniklerini sürdürme konusundaki kararlılığını gözler önüne sermektedir.

Ürün çeşitliliği, Balıkesir'in gastronomik zenginliğini yansıtmaktadır. Örneğin, tereyağı ve zeytinyağı gibi sıvı ve katı yağlar kategorisinde 5 ürün, fırıncılık ve pastacılık ürünleri kategorisinde 6 ürün, işlenmiş ve işlenmemiş meyve ve sebzeler kategorisinde ise 11 ürün coğrafi işaret almıştır. Peynir kategorisinde 6, yemekler ve çorbalar kategorisinde 5, alkolsüz içecekler kategorisinde ise 1 ürün bulunmaktadır. Bu çeşitlilik, bölgenin tarım, hayvancılık ve gıda işleme alanlarındaki zengin potansiyelini ortaya koymaktadır.

Son yıllardaki gelişmelere bakıldığında, Balıkesir'in coğrafi işaret tescil sürecinde büyük bir ivme kazandığı görülmektedir. Özellikle 2023 yılında 14 ürünle rekor bir yıl yaşanmış, 2024 yılında da 4 ürünle bu başarısını devam ettirmiştir. Tescil süreçlerinde öne çıkan kurumlar arasında Ayvalık Belediyesi'nin 5, Balıkesir Büyükşehir Belediyesi'nin 9, Susurluk Ticaret Odası'nın 2 ve İvrindi Belediyesi'nin 2 ürünle katkı sağladığı dikkat çekmektedir.

Balıkesir'in coğrafi işaretli ürünleri, bölgenin sürdürülebilir turizmine de önemli katkılar sağlamaktadır. Örneğin, Ayvalık Zeytinyağı ve Edremit Zeytinyağı gibi *Menşe Adı* tescilli ürünler, zeytin ağaçlarının bereketini ve doğal koşulların ürün kalitesine etkisini temsil ederken; Balıkesir Höşmerim Tatlısı ve Susurluk Tostu gibi *Mahreç İşareti* taşıyan ürünler ise geleneksel tariflerin ve bölgesel kimliğin korunmasını simgelemektedir.

Bu ürünler, gastronomi turizmi kapsamında düzenlenen zeytinyağı tadım etkinlikleri, peynir festivalleri ve yöresel pazarlar aracılığıyla hem yerel üreticilere ekonomik fayda sağlamakta hem de turistlere otantik deneyimler sunmaktadır. Bu sayede, yerel ekonomiye katkı sağlanırken, çevre dostu üretim süreçlerinin teşvik edilmesi ve bölgenin kültürel değerlerinin uluslararası düzeyde tanıtılması mümkün olmaktadır.

Sonuç olarak, Balıkesir'in coğrafi işaretli ürünleri hem Türkiye'nin gastronomik mirasını tanıtmaya hem de bölgenin sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşma yolunda stratejik bir rol üstlenmektedir. Yerel üreticilerin desteklenmesi, coğrafi işaretli ürünlerin korunması ve tanıtılması, Balıkesir'i gastronomi turizmi açısından cazibe merkezi haline getirecek; aynı

zamanda bölgenin ekonomik ve kültürel gelişimine de ivme kazandıracaktır.

Kaynakça

1. Akdağ, G., Özata, E., Sormaz, Ü. ve Çetinöz, B.C. (2016). Sürdürülebilir Gastronomi Turizmi için Yeni Bir Alternatif: Surf&Turf. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies* 4 (1): 270-281.
2. Akış, S. (1999). Sürdürülebilir turizm ve Türkiye. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 10(1), 36-46.
3. Cohen, E. ve Avieli, N. (2004). Food in tourism: Attraction and impediment. *Annals of tourism Research*, 31(4), 755-778.
4. Demirel, H. ve Karakuş H. (2019). Balıkesir Yeme İçme Kültürü ve Değişimi Üzerine Bir Alan Araştırması. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 7(2), 1383-1404.
5. Du Rand, G.E. ve Heath, E.T. (2006). Towards a Framework for Food Tourism as an Element of Destination Marketing. *Current Issues in Tourism*, 9 (3): 206-234.
6. Göker, G. (2011). *Destinasyon çekicilik unsuru olarak gastronomi turizmi (Balıkesir ili örneği)* (Master's thesis, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü).
7. Gürbaskan Akyuz, B. (2019). Factors that influence local food consumption motivation and its effects on travel intentions. *Anatolia*, 30(3), 358-367.
8. Hazarhun, E. ve Tepeci, M. (2018). Coğrafi İşarete Sahip Olan Yöresel Ürün ve Yemeklerin Manisa'nın Gastronomi Turizminin Gelişimine Katkısı. *Güncel Turizm Araştırmaları Dergisi*, 2(1), 371=389.
9. İbiş, S. (2020). Gastronomi Turizmi Potansiyelinin Tespiti ve Geliştirilmesi Kapsamında Balıkesir'in Değerlendirilmesi. *Güncel Turizm Araştırmaları Dergisi*. 4(1) 87-104.
10. İrigüler, F. ve Güler, M. E. (2015). Türkiye'deki profesyonel turist rehberlerinin gastronomi turizmine bakışı. 1. In International Gastronomic Tourism Congress (Vol. 10, p. 2015).
11. Liu, Z. (2003). Sustainable tourism development: A critique. *Journal of sustainable tourism*, 11(6), 459-475.
12. McKercher, B., Okumus, F. ve Okumus, B. (2008). Food tourism as a viable market segment: It's all how you cook the numbers!. *Journal of travel & tourism marketing*, 25(2), 137-148.
13. NS Robinson, R. ve Getz, D. (2014). Profiling potential food tourists: An Australian study. *British Food Journal*, 116(4), 690-706.
14. Örgün, E. (2023). Yerel Restoran Seçim Sürecinde SWARA Yöntemiyle Kriter. *Journal of Gastronomy Hospitality and Travel*, 6(1), 409-417.
15. Örgün, E., Solunoğlu, S. ve Solunoğlu, A. (2020). Yerel mutfak kültürünün sürdürülebilir turizm açısından değerlendirilmesi: Nevşehir örneği, *Journal of Tourism and Gastronomy Studies, Special Issue* (4), 622-632.
16. Polat, E. (2017). Turizm ve Coğrafi İşaretleme : Balıkesir Örneği. *Meriç Uluslararası Sosyal ve Stratejik Araştırmalar Dergisi*, 1(1), 17-31.
17. Prosser, R. (1994) Societal change and the growth in alternative tourism. In E. Cater and G.Lowman (eds) *Ecotourism: A Sustainable Option?* (pp. 19–37). Chichester: John Wiley.
18. Sarıtaş, S. (2023). Coğrafi İşaretleri Açısından Balıkesir İli Üzerine Bir Değerlendirme. *Kültür Araştırmaları Dergisi*, (19), 308-325.
19. Smith, S. ve Costello, C. (2009). Segmenting visitors to a culinary event: Motivations, travel behavior, and expenditures. *Journal of Hospitality Marketing & Management*, 18(1), 44-67.

20. Solunoglu, A. ve Orgun, E. (2024). Gastronomy festivals in the development of event tourism and the current situation in Turkey. *Worldwide Hospitality and Tourism Themes*, 16(4), 464-473.
21. Solunoğlu, A. (2019). Regional impacts of the quality of gastronomic experience. (Edt. Krystev, V., Efe, R., Atasoy, E.) *Theory and Practice in Social Sciences*, 479-487.
22. Solunoğlu, A. ve Nazik, M. H. (2018). Sokak lezzetlerine ilişkin tüketici tercihleri: Gaziantep örneği. *Journal of Tourism & Gastronomy Studies*, 6(3), 40-59.
23. Solunoğlu, A. ve Örgün, E. (2023). COVID-19 sonrası yerel yemek tüketim motivasyonunun davranışsal niyete etkisi [The effect of local food consumption motivation on behavioral intention after COVID-19]. In F. Okumus, B. Denizci-Guillet, M. Tuna, & S. Dogan (Eds.), *Daha iyi bir dünya için turizm* (Vol. 3, pp. 1–10). USF M3 Publishing. <https://www.doi.org/10.5038/9781955833110>
24. Türk Patent ve Marka Kurumu, <https://ci.turkpatent.gov.tr/cografi-isaretler/detay/6342#> Erişim Tarihi 22/11/2024
25. WTO (2001) The concept of sustainable tourism. (Erişim Adresi <http://www.world-tourism.org/sustainable/concepts.htm>. Erişim Tarihi:17/11/2024).
26. Zuluğ, A. (2010). Coğrafi İşaretli Gıdalara İlişkin Tüketici Tercihleri Üzerine Bir Araştırma: İstanbul Örneği. Ege Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İzmir.

Cumhuriyet Döneminde Ölüm Cezaları Hapis Cezasına Dönüştürülen Üç Kadın Mahkûm İle İlgili Meclis Tartışmaları

Doç. Dr. Tekin İDEM

Batman Üniversitesi, Türkiye

Doç. Dr. Mikail KOLUTEK

Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi, Türkiye

Özet

Ölüm cezası; suç işlemiş bir şahsın hayat hakkının devlet eliyle sonlandırılmasıdır. Tarihin başlangıcından itibaren toplumsal düzenin devamlılığı adına devlet yöneticileri tarafından umumiyetle ölüm cezasına başvurulmuştur. Türk ve İslam tarihinde de aynı gerekçelerle ölüm cezası ile kamu düzeninin sağlandığı görülmüştür. Cumhuriyet döneminde, egemenliğin millete geçtiğinin bir göstergesi olmak üzere ölüm cezasını tatbik etme yetkisi TBMM'ye verilmiştir. 1924 Anayasası'nın 26. Maddesi doğrultusunda ölüm cezalarının yerine getirilebilmesi için TBMM'nin onayı alınmıştır. TBMM aynı maddeye dayanarak bazı zamanlarda affetme ya da cezaların hafifletilmesi yetkisini de kullanmıştır.

Cumhuriyet döneminde yerel mahkemeler tarafından haklarında ölüm cezası kararı verilen ve cezaları infaz edilen 15 kadın mahkûm bulunmaktadır. Buna karşılık 3 kadın mahkûmun cezası ise Meclis tarafından hapis cezasına dönüştürülmüştür. Bu çalışmada, 3 kadın mahkûm hakkında verilen ölüm cezalarının TBMM'de hapis cezasına dönüştürülmesi süreci ele alınmıştır. Yerel mahkeme kararıyla başlayıp Meclis kararı ile son bulan kadınlara verilen ölüm cezaları hangi süreçlerden geçmiştir, milletvekilleri ölüm cezalarına ne tepkiler vermiştir sorularına cevap bulunmaya çalışılmıştır.

Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi tekniği kullanılmış olup çalışmanın ana kaynağını TBMM Zabıt Cerideleri oluşturmuştur. Bununla birlikte telif ve tetkik eserlerden de istifade edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Ölüm Cezası, Af, TBMM, Ali Kızı Huriye, Halil Kızı Huriye, Şahende Sakmak.

Parliament Debates Regarding Three Women Convicts, Whose Death Penalty Are Forgiven During the Republican Era

Abstract

Death penalty; It is the taking away of the right to life of a person who has committed a crime by the power of the state. Since the beginning of history, the death penalty has generally been used by state administrators in the name of continuity of social order. It has been seen in Turkish and Islamic history that public order was maintained with the death penalty for the same reasons. During the Republic period, the authority to impose the death penalty was given to the Turkish Grand National Assembly, as an indication that sovereignty had passed to the nation. In line with Article 26 of the 1924 Constitution, the approval of the Turkish Grand National Assembly was received in order to carry out death sentences. Based on the same article, the Turkish Grand National Assembly also sometimes exercised its authority to pardon or commute sentences.

During the Republic period, there were 15 female prisoners who were sentenced to death by local courts and their sentences were executed. On the other hand, the sentences of 3 female prisoners were converted into prison sentences by the Parliament. In this study, the process of converting the death sentences given to 3 female prisoners into prison sentences in the Turkish Grand National Assembly is discussed. It has been tried to find answers to the questions of what processes went through the death sentences given to women, which started with the decision of the local court and ended with the decision of the Parliament, and what reactions the MPs had to the death sentences.

Document analysis technique, one of the qualitative research methods, was used in the study and the main source of the study was the Grand National Assembly Minutes. In addition, copyrighted and researched works were also used.

Keywords: Death Penalty, Amnesty, TBMM, Ali's Daughter Huriye, Halil's Daughter Huriye, Şahende Sakmak.

GİRİŞ

Devletin vatandaşına karşı en temel sorumluluğu; vatandaşının temel hak ve hürriyetlerini güvence altına almaktır. Devlet yöneticileri en eski çağlardan beri vatandaşın temel hak ve hürriyetlerini korumak adına diğer vatandaşlarına yaptırım uygulamıştır. Toplumsal düzeni koruma kaygısı bazı konularda sınırlamalar getirilmesini kaçınılmaz kılmıştır. Bu sınırların aşılması halinde ise toplumsal düzenin devamını sağlamak adına ceza kavramı ortaya çıkmıştır. Toplum düzeninin devamını sağlamak adına uygulanan cezalar içerisinde en sert ve telafisi olmayan yaptırım ise ölüm cezası olmuştur. Her ne kadar 2004 yılında Türk Ceza Kanunu'nda yapılan bir düzenleme neticesinde ölüm cezası bugün hukuk sistemimiz tarafından uygulanmıyor ise de gerek Türk tarihi gerekse İslam tarihinin her döneminde kamu düzeninin

sağlanması adına ölüm cezasına başvurulmuştur.

1921 Anayasası'nda ölüm cezasının uygulanmasında TBMM'ye bir yetki verilmemişse de 1924 Anayasası'nın 26. maddesi¹⁰ ile egemenliğin sahibinin TBMM olduğunu göstermek amacıyla mahkemelerde alınan ölüm cezası kararlarının infaz edilmeden önce Meclis kararından geçirilmesi şartı getirilmiştir. Yine aynı madde ile devletin şefkat yüzünün bir göstergesi olarak uygulanmış olan genel ve özel af çıkarma, cezaların hafifletilmesi ya da değiştirilmesi hakkı da TBMM'ye verilmiştir.

Türkiye'deki ölüm cezaları ve infazları her yönüyle ele alınmış olmasına rağmen Prof. Dr. Semih Gemalmaz'ın *Türkiye'de Ölüm Cezası (1920-2000)* adlı iki ciltlik çalışmasında istatistiki bilgiler olarak geçen kadınlara verilen ölüm cezaları ve infaz edilenler hakkında ciddi bir akademik çalışma yapılmamıştır. Bu alandaki boşluk daha önce hazırlanan "*Cumhuriyet Döneminde Kadın Mahkûmlara Verilen İdam Cezaları*"¹¹ adlı çalışma ile bir nebze giderilmiş olsa da ilgili çalışmada sadece haklarında idam cezası verilen ve infaz edilen 15 kadının idam süreçleri incelenmiştir. Öte yandan hakkında ölüm cezası verilmesine rağmen ölüm cezaları hapis cezasına çevrilen 3 kadın mahkûm bulunmaktadır. Bu çalışmada hakkında verilen ölüm cezaları hapis cezasına dönüştürülen Ali kızı Huriye, Halil kızı Huriye ve Şahende Sakmak'ın TBMM tarafından haklarında verilen ölüm cezalarının hapis cezasına dönüştürülme süreçleri incelenmiştir.

1. Ölüm Cezasının Tarihsel Süreci ve Türkiye'de Hukuki Dayanağı

İnsanın en temel hakkı olan yaşam hakkı diğer hakların kullanımını sağlamanın ön şartıdır. Devlet yöneticilerinin en önemli sorumluluklarının başında kişinin yaşam hakkının güvence altına alınması ve bu hakkın sağlıklı biçimde kullanımını sağlamak adına kişiye refah ortamı oluşturmak gelmektedir (Yılmaz, 1996, s. 4). İnsanların bir arada yaşamaya başladıkları günden itibaren düzene ve huzurlu bir ortama sahip olmasını sağlamak, otoritenin ceza ile toplumsal düzeni sağlamasına neden olmuştur (Maşalı, 2011, s. 13).

Suç, toplumsal düzenin bozulmasına neden olan bir hadiseyken düzen bozuculara karşı bir intikam duygusunu da ortaya çıkarır. Bu duygunun tatmini ise ancak düzen bozucuların canının acıtılması ile mümkün olabilir (Soyaslan, 1998, s. 575). Howard Jones, *Suç ve Ceza Sistemi* adlı eserinde cezanın doğası gereği en az altı amaç için uygulanacağını ifade etmiştir. Bunlar; kefare, ödetme, tazmin, önleme, ıslah etme ve korunmadır (Hassan, 1972, s. 83, 84). Ceza kavramı ise genel anlamda emir ve yaptırım gibi iki unsurdan meydana gelmiştir. Emir; bazı şeyleri yapmak veya yapmamak buyruğu iken, yaptırım ise emre karşı davranışlar sergilenmesi halinde meydana gelecek hukuki sonuçlardır (Sarıncı, 2002, s. 4).

Kişinin yaşam hakkını sağlamak zorunda olan devlet yöneticileri bazen kamu düzeninin sağlanması, adaletin tesisi ya da suç işlemeyi düşünenlere ibret olması amacıyla suç işleyenlere müdahalede bulunmuş; onları cezaevlerinde tutarak özgürlüklerini sınırlandırmışlardır. Bazı zamanlarda toplumdaki adalet duygusunun tatmini amacıyla kişinin varlığını ortadan kaldırmak yani ölüm cezasına çarptırmakla da kamu düzenini sağlanmaya çalışılmıştır (Yılmaz, 1996, s. 4). İlkçağlardan itibaren toplumda dehşet uyandıran suçların faillerine karşı en fazla başvuru

¹⁰ **Madde 26:** Kanun koymak, kanunlarda değişiklik yapmak, kanunları yorumlamak, kanunları kaldırmak, Devletlerle sözleşme, andlaşma ve barış yapmak, harb ilan etmek, Devletin bütçe ve kesin hesap kanunlarını incelemek ve onamak, para basmak, tekelli ve akçalı yüklenme sözleşmelerini ve imtiyazları onamak ve bozmak, genel ve özel af ilan etmek, cezaları hafifletmek ve değiştirmek, kanun soruşturmalarını ve kanun cezalarını ertelemek, mahkemelerden çıkıp kesinleşen ölüm cezası hükümlerini yerine getirmek gibi görevleri Büyük Millet Meclisi ancak kendisi yapar.

¹¹ Çalışmanın tamamı için bkz. (İdem, 2022)

cezalandırma yöntemi ölüm cezası olmuştur (Demirel, 1955, s. 161-162). Medeni olgunlaşmanın yetersiz olduğu dönemlerde barbarlıktan esinlenen kanunlarda ölüm cezasına sıkça rastlanılmış; bu ceza genellikle toplumun lider kabul ettiği şahsiyetler tarafından düzenin devamı için uygulanmıştır (Kamay, 1951, s. 323).

Ölüm cezası uygulaması ceza hukuku tarihinde iki dönemde ele alınmaktadır. İlk dönem dinlerin getirdiği düşüncelerin etkilemediği uzun zaman dilimidir. İkinci dönem ise aydınlanma çağının düşünceleri, bunları takip eden kanunlaştırma hareketleriyle günümüze kadar gelen dönemdir (Bayraktar, 1968, s. 54). Aydınlanma dönemine kadar kamu düzeninin sağlanması, adaletin tesisi için uygulanması fikri ile ortaya çıkan ölüm cezası iktidarının devamını sağlamak isteyen devlet yöneticilerinin bazı zamanlarda toplumu sindirmek ve onlar üzerinde baskı kurmak için kullandığı bir tehdit aracına dönüşmüştür. Bu duruma karşı ilk defa ahlaki, politik, felsefi ve hukuki gerekçelerle Aydınlanma döneminde karşı çıkılmıştır (Toroslu, 1989, s. 191).

Modern ceza hukuku sistemleri içerisinde ölüm cezasına karşı çıkılmasının ise bazı nedenleri olmuştur. Bunlardan ilki suç işleyen kişinin yetişme ortamının yani çevresel şartlarının ihmal edildiği görüşüdür. Diğer bir neden ise yargılama esnasında bir hata yapılması ve sonrasında ölüm cezasının infazının gerçekleşmesi halinde geriye dönüş imkânının bulunmamasıdır (Şen, 1995, s. 321). Bu iki nedenden başka ölüm cezasına karşı çıkılmasının bir diğer gerekçesi ise bu cezanın suçlular üzerinde bir caydırıcılığının olmadığı iddiasıdır. Bu iddiayı savunanlar; suç işleme potansiyeli olan bir kişinin bir idam sahnesine şahit olsa bile suç işlemeye devam edebildiğini ifade etmiştir. Buna karşılık idam cezasının, ömründe hiçbir infaza şahit olmamış bir kişinin üzerinde, hayatı boyunca hiç suça bulaşmaması nedeniyle caydırıcı bir etkisinin olmadığına inanmışlardır (Uman, 1942, s. 349).

İslamiyet'ten önceki Türk devletlerinden Hunlar, Göktürkler ve Uygurlarda cinayet, hırsızlık, fuhuş, evli kadına saldırmak, barışı bozma, isyan, vatana ihanet ve bağlı atı çalmak ağır suçlardan sayılmış ve bu suçu işleyenler ölüm cezası ile cezalandırılmışlardır (Selçuk, 1977, s. 57-58). İslam ceza hukukunda ise suç üçe ayrılmıştır; Had cezası gerektiren suçlar, kısas ve diyet cezası gerektiren suçlar ile had, kısas, diyet grubunda değerlendirilmeyen tazir suçları (Maşalı, 2007, s. 41). Tazir suçları; İslam ceza hukukunca tanımlanmamış, hâkimin takdir hakkını kullanarak sonuçlandığı suçlardır (Sarıncı, 2002, s. 31). İncelendiğinde İslam hukukunun ölüm cezasına çokça başvuran bir hukuk sistemi olmadığı görülmüştür. İslam hukukunun karşılıklılık esasına dayanan kısas uygulaması dışında, yol kesip eşkıyalık yaparak kişinin ölümüne neden olunması halinde ya da ispat koşulları oldukça zor olan zinanın ispatı halinde ölüm cezasına izin verildiği görülmektedir (Bayraktar, 1968, s. 55).

Osmanlı hukukunda ise had ve kısas türlerinde yer alan suçlar için Şer'i hukukta yer alan hükümler uygulanmıştır. Tazir cezası kapsamındaki bazı ağır suçların cezalandırılması öngörülmüş ve bu duruma "*siyaset cezası*" denilmiştir. Had ve kısas cezalarını onama yetkisi padişaha ait olduğundan bu cezalar da siyaset kavramıyla ifade edilmiştir. Osmanlı kanunnamelerinde zaman zaman veya her zaman livata, tütün içme, kamu malını zimmetine geçirme, zındıklık, at çalma, köleyi veya cariyeyi kandırıp kaçırma, adet haline getirilen hırsızlık, kişiye öldürücü aletlerle zarar verme, yasadışı yollardan yurtdışına tahıl gönderme ve ağır ihmali görülen devlet memurları ölüm cezası ile cezalandırılmıştır (Maşalı, 2007, s. 42-43). Tazir suçları nedeni ile verilebilecek ölüm cezaları ile ilgili padişahın tasarrufu ise Tanzimat Fermanı'nda kişinin can güvenliğinin devlet garantisine alınması ile son bulmuştur (Uman, 1942, s. 345). 1840 Tarihli Osmanlı Ceza Kanunnamesinin ilk maddesinde; *padişaha ihanet, devlet aleyhine suçlar, adam öldürme gibi şer'an ve hukuken suçları kanıtlananlar dışında hiç kimsenin açık veya gizliden idam ya da zehirlemeyle canına kast edilmeyecektir* hükmüne yer verilmiştir. Bu madde ile Osmanlı'da ölüm cezasının kimlere uygulanacağı belirlenmiştir

(Selçuk, 1978, s. 82-83). 1851 Tarihli Kanun-u Cedid'de ve 1858 Tarihli Ceza Kanunnamesi'nde ölüm cezasının hangi suçlara karşı uygulanabileceği açıkça belirtilmiştir (Maşalı, 2011, s. 86).

1926 yılında İtalyan Ceza Kanunu'ndan esinlenilerek hazırlanan Türk Ceza Kanunu'nun 14 maddesinde işlenen suçların karşılığı olarak ölüm cezasına yer verilmiştir (Kayatekin, 2020, s. 5-19). Cumhuriyet döneminde ölüm cezasını onama yetkisinin TBMM'ye verilmesinin temel sebebi; daha önce bu yetkinin padişahla olmasındandır. Egemenlik anlayışının değiştiğinin, hükümlanlık hakkının TBMM'ye geçtiğinin bir göstergesi olması adına yukarıda yer verilen Teşkilat-ı Esasiye Kanunu'nun 26. maddesinin son cümlesi ile ölüm cezalarının infazından önce TBMM'nin onayından geçmesi mecburi hale gelmiştir (Selçuk, 1978, s. 416). 1961 Anayasası'nda ölüm cezasını onama yetkisi yine TBMM'de kalmıştır¹². 1924 Anayasası'nda ölüm cezasının infazı meclis kararı ile gerçekleşirken 1961 Anayasası'nda ölüm cezasının infazı için kanun çıkarılmıştır (Terzi, 2014, s. 33-34). 1982 Anayasası'nda ise ölüm cezası ve nasıl infaz edileceği 87. maddede¹³ belirlenmiş, yetki yine TBMM'ye verilmiştir. 7 Mayıs 2004 Tarih ve 5710 Sayılı Kanun'la anayasa değişikliği yapılmış, ölüm cezası ve ilişkili ifadeler anayasadan tamamen çıkarılmıştır. Böylece ölüm cezası Türkiye'de resmen kaldırılmıştır (Kayatekin, 2020, s. 31, 33).

2. Özellikleri, Türleri ve Uygulamaları Açısından Af Kavramı

Bir hukuk terimi olan af, kötülük ve haksızlık ederek suç işleyenleri bağışlama, onları cezalandırmaktan vazgeçme anlamında kullanılmıştır (Çağrı, 1998, s. 394). Bu uygulama pratiğe dökülürken kaynağını anayasadan alan bir uygulama olmuştur (Keyman, 1965, s. 7). Genel olarak; *“Geçmişte yaşanan olayları tamamen unutmak”* anlamında kullanılan affin tarihsel süreçte ilk olarak Eski Yunan'da Atinalı General Thrasybule, tarafından çıkarıldığı görülmüştür. Thrasybule, 30 müttebidi kovduktan sonra *“Geçmişte Yaşanan Şeyleri Unutma Kanunu”* adı altında bir kanun çıkarmıştır. Affin ilk örneği sayılabilecek olan bu kanuna Amnestia adı verilmiştir (Sönmez, 2005, s. 7).

Af, tarih boyunca bazı zamanlarda kesinleşmiş cezaların kaldırıldığı, hafifletildiği ya da değiştirildiği; bazı zamanlarda ise kamu davasını düşüren ve mahkûmiyetin tüm sonuçlarını ortadan kaldıran bir kamu hukuku tasarrufu olarak uygulanmıştır (Akagündüz, 2006, s. 1). Cezaların kaldırılması, hafifletilmesi ya da dönüştürülmesi olarak uygulanan af, *“Genel Af”* ve *“Özel Af”* olarak ikiye ayrılmaktadır (Keyman, 1965, s. 42). Birden fazla tanımı yapılmakla birlikte Türk Ceza Kanunu'nun 97. maddesine göre genel af; *“Umumi af hukuku amme davasını ve hükmolunan cezaları bütün neticeleri ile birlikte ortadan kaldırır”* biçiminde tanımlanmıştır. Bu tanım doğrultusunda çıkarılan aftan bir tek kişi bile istifade etse dahi bu affin genel af olarak kabul edilmesi gereklidir (Armağan, 2001, s. 352). Bu türden bir affi çıkarma yetkisi 1924 Anayasası'nın 26. maddesi ve araştırma alanımızın dışında olmakla birlikte 1961 Anayasası'nın 64 ve 1982 Anayasası'nın 87. maddelerine dayanarak sadece TBMM'ye verilmiştir (Sönmez,

¹² **Madde 64:** Kanun koymak, değiştirmek ve kaldırmak, Devletin bütçe ve kesin hesap kanun tasarılarını görüşmek ve kabul etmek, para basılmasına, genel ve özel af ilânına, mahkemelerce verilip kesinleşen ölüm cezalarının yerine getirilmesine karar vermek, Türkiye Büyük Millet Meclisinin yetkilerindendir.

¹³ **Madde 87:** Türkiye Büyük Millet Meclisinin görev ve yetkileri, kanun koymak, değiştirmek ve kaldırmak; Bakanlar Kurulunu ve bakanları denetlemek; Bakanlar Kuruluna belli 'konularda kanun hükmünde 'kararname çıkarma yetkisi vermek; bütçe ve kesin hesap kanun tasarılarını görüşmek ve kabul etmek; para basılmasına ve savaş ilânına karar vermek; milletlerarası anlaşmaların onaylanmasını uygun bulmak, Anayasanın 14üncü maddesindeki fiillerden dolayı hüküm giyenler hariç olmak üzere, genel ve özel af ilânına, mahkemelerce verilip kesinleşen ölüm cezalarının yerine getirilmesine karar vermek ve Anayasanın diğer maddelerinde öngörülen yetkileri kullanmak ve görevleri yerine getirmektir.

2005, s. 10). Genel af ilan edildiğinde cezayı tüm sonuçları ile ortadan kaldırmış olup; suç hiç işlenmemiş olarak kabul edilir. Bu türden bir afta suçu işleyen kim olduğuna bakılmaksızın af kapsamındaki tüm suçlulara uygulanmak mecburiyeti bulunmaktadır (Özek, 1959, s. 149).

Genel af; “*Cezaya Tesiri Bakımından Genel Af*” ve “*Affa Dahil Edilecek Suçlar Bakımından Genel Af*” olmak üzere ikiye ayrılır. Cezaya tesiri bakımından genel af ise “*Mahkûmiyetten Önce Genel Af*” ve “*Mahkûmiyetten Sonra Genel Af*” olmak üzere ikiye ayrılır. Kesin mahkûmiyet kararı verilmeden önce suçun vasfını kapsayan bir af çıkarılması halinde yargılamanın durup davanın düşmesine neden olan af türüne mahkûmiyetten önceki genel af denilmektedir (Meray, 1942, s. 17). Suçlu hakkında kesin mahkûmiyet kararı verildikten sonra ilan edilen bir genel af söz konusu ise bu duruma da mahkûmiyetten sonra genel af adı verilir. Suçluya cezanın çektirilmesine başlanmamışsa ceza hiç çektirilmeden, cezanın infazına başlanmışsa infazın derhal sona erdirilmesi ile uygulanır (Sönmez, 2005, s. 15).

Genel af, affa dahil edilecek suçlar bakımından; “*Mutlak Genel Af*”, “*Umumi Genel Af*”, “*Kısmi Genel Af*” ve “*Şartlı Genel Af*” olmak üzere dörde ayrılır. Tüm suçları ve cezaları kapsayacak biçimde suçluların tamamına yönelik bir genel af ilanı mutlak genel af olarak tanımlanmakta olup şimdiye kadar bu derece geniş çaplı bir ilanı söz konusu olmamıştır (Özek, 1959, s. 149). Suçları kategorize ederek bir veya birden çok suçun genel af kapsamında affedilmesi haline ise umumi genel af adı verilir (Sönmez, 2005, s. 15). Kesinleşmiş mahkûmiyetlere yönelik uygulanan ve bazı zamanlarda suçu işleyenlere bazı zamanlarda ise cezaya bir sınır getirilerek uygulanan genel affa kısmi genel af adı verilir (Meray, 1942, s. 17-18). Cezaya etkisi bakımından bir diğer af türü ise şartlı geneldir. Bu af türünde suçlunun serbest bırakılmadan önce birtakım şartları yerine getirme zorunluluğu aranmaktadır. Şartlı genel af bu yönüyle tahliyeden sonra birtakım şartlara uyma zorunluluğu olan şartlı salıvermeden farklı bir uygulamadır (Sönmez, 2005, s. 16-17).

Af türlerinden ikincisi olan özel af ise; kesinleşmiş bir cezayı tamamıyla ortadan kaldırmak, hafifletmek ya da verilen cezadan daha hafif olmak şartıyla bir başka cezaya dönüştürmek demektir (Dönmezer ve Erman, 1985, s. 966). Özel af, suçun türünü değil, doğrudan suçluyu hedef alan bir uygulamadır. Bir kişinin özel af kapsamında suçunun affedilmesi için muhakkak ki bir hukuki dayanağının olması gereklidir. Kişinin iyi hali, suçlunun ıslahı için affedilmesi, cezasını çekmesinin bir sosyal fayda sağlamaması, hastalığı nedeniyle cezaevi koşullarını kaldıramayacak durumda olması vb. sebepler suçlulara karşı özel affin gerekçesi olmuştur. Türkiye’de özel affa yetkili organlar TBMM ve Hükümet/Cumhurbaşkanıdır. TBMM özel af yetkisini 1924 Anayasası’nın 26. maddesinden, Hükümet ise 1924 Anayasası’nın 42. maddesinden almıştır. Araştırma alanımızın dışında olmakla birlikte 1961 Anayasası’nın 64 ve 97. maddeleri, 1982 Anayasası’nın 84 ve 107. maddeleri de TBMM’ye ve Cumhurbaşkanı’na özel af yetkisi tanımaktadır (Sönmez, 2005, s. 18-19). Özel af; “*Cezaya Tesiri Bakımından Özel Af*” ve “*Yararlanacak Kişiler Bakımından Özel Af*” olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Cezaya tesiri bakımından özel af ise; cezayı tamamen kaldıran, azaltan ve değiştiren özel aflar olmak üzere üçe ayrılmaktadır. Kanun ya da kararname çıktığı anda cezanın infazının derhal durdurulduğu, infaza başlanmamışsa hiç başlanılmadığı özel af türüne cezayı tamamen kaldıran özel af adı verilir (Dönmezer ve Erman, 1985, s. 301). Verilen cezanın tamamının kaldırılmayıp bir kısmının silindiği özel af türüne cezayı azaltan özel af adı verilir (Keyman, 1965, s. 68). Kesinleşmiş bir cezayı aldığı suçlunun cezadan daha hafif olmak koşulu ile bir başka cezaya dönüştürmeye ise cezayı değiştiren özel af denilmekte olup; bu af türü daha ziyade idam cezası almış mahkûmlar için uygulanmıştır (Sönmez, 2005, s. 19). Yararlanacak kişiler bakımından özel af; “*Ferdi Özel Af*” ve “*Toplu Özel Af*” olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Ferdi özel af tek kişiye yönelik bir af tasarrufken, toplu özel af ise bir suç türünün tamamının affedilmesidir. Ferdi özel af ilanına TBMM ve Hükümet/Cumhurbaşkanı yetkili iken toplu özel affa sadece

TBMM yetkilidir (Yarımbatan, 2020, s. 59).

Bu çalışmada incelemiş olduğumuz Ali Kızı Huriye, Halil Kızı Huriye ve Şahende Sakmak'ın affedilen cezaları özel af kategorisine girmektedir. Cezaya tesiri bakımından "*Cezayı Değiştiren Özel Af*" kapsamına girerken, yararlanacak kişiler bakımından ise "*Ferdi Özel Af*" kapsamına girmektedir.

3. Ölüm Cezaları Dönüştürülen Kadınlar

3.1. Ali Kızı Huriye

Meclisin 4 Kasım 1925 tarihli oturumunda Ali kızı Huriye hakkında verilen idam kararının onaylanması hakkında 3/480 Numaralı Başvekâlet Tezkeresi Meclise gelmiş ve Adliye Encümeni'ne havale edilmiştir (TBMM, 1977a, s. 26).

Ali kızı Huriye hakkındaki Adliye Encümeni Mazbatası, Meclisin 5 Aralık 1925 tarihinde gündeme alınmıştır. Adliye Encümeni Mazbatası'na göre; Edirne'nin Altuni mahallesinde ikamet etmekte olan Huriye, kocası Hacı Şükrü'yü servetini ele geçirmek amacıyla öldürmüştür. Edirne Cinayet Mahkemesi tarafından Huriye hakkında verilen idam cezası Temyiz Mahkemesi tarafından da onaylanarak hükmün infazı amacıyla Başvekâlet'e gönderilmiştir. Daha sonra dosya Başvekâlet tarafından 27 Ağustos 1341 (M. 1925) Tarih ve 6/4079 numaralı tezkere ile TBMM'ye gönderilmiştir. TBMM tarafından dosyanın incelenmesi amacıyla sevk edildiği Adliye Encümeni ise yargılama sürecinin tamamlandığı, Anayasa'nın 26. maddesi gereğince Huriye hakkında verilen idam kararının infaz edilmesi gerektiği yönünde bir mazbata hazırlamıştır (TBMM, 1977b, s. 28).

Mazbatasının Meclis'te okutulmasından sonra milletvekilleri dosyanın içeriğini anlamadıkları için Encümenden açıklama istemişlerdir. Bu durum üzerine Bozok milletvekili ve aynı zamanda Adliye Encümeni üyesi Ahmet Hamdi Bey dosyanın içeriği hakkında ayrıntılı bilgiler vermiştir. Ahmet Hamdi Bey'in aktardığına göre; Huriye 45-50 yaşlarında oldukça güçlü bir kadın iken katletmiş olduğu kocası Hacı Şükrü Bey ise 80 yaşında zayıf bünyeli bir şahıstır. Huriye'nin daha önce Süreyya isimli bir gençle yasak ilişki yaşadığı yönünde söylentiler üzerine Hacı Şükrü Bey Huriye'yi evden kovmuşsa da komşularının araya girmesi üzerine yeniden beraber yaşamaya başlamışlardır. Bu hadiseden bir ay sonra Huriye komşularına; *kocasının İstanbul'a meyve getirmek için gidip çabucak geri döneceğini fakat şimdiye kadar geri gelmediğini* söyleyerek kocasının kaybolduğunu iddia etmiştir. Aradan geçen 6-7 aylık sürenin sonunda ise Huriye Edirne Müftüsü'ne müracaat ederek kocasının kaybolduğunu, mirasından faydalanıp faydalanamayacağını sormuştur. Huriye, müftülük tarafından eşinin öldüğünün ispat edilmemesi halinde mirasından faydalanamayacağı ve bir yere gidemeyeceği yönünde bir cevap aldıktan sonra, öldürüp bahçeye gömdüğü Hacı Şükrü Bey'in cesedini açığa çıkarmaya çalışmıştır. Cesedi bulunduğu yerden çıkaran Huriye, bir hamal ile arabacıdan yardım alarak cesedi hamalın arabasına yüklemiş ve herkesin bulabileceği bir yer olması için Karaağaç istasyonunun bagaj kısmına bırakmıştır. Huriye, cesedin Hacı Şükrü Bey'e ait olduğunun anlaşılması amacıyla cesedin üzerine Hacı Şükrü Bey'in isminin yazılı olduğu bir kâğıt da yerleştirmiştir. Hacı Şükrü Bey'in cesedi ortalığa yayılan kötü kokular nedeniyle ahali tarafından bulunmuştur. Daha sonra kolluk kuvvetleri tarafından Hacı Şükrü Bey'in evinde yapılan aramalarda bahçede gömüldüğü yer bulunmuş, evin içinde yapılan aramalarda ise Hacı Şükrü Bey'in kanlı elbiseleri, saati, tesbihi ve Huriye tarafından gasp edilen yüklü miktarda para ele geçirilmiştir. Huriye, kolluk kuvvetlerinin bulduğu arabacı ve hamalın kendisini teşhis etmesi üzerine başlangıçta kabul etmese de suçunu kabul etmiştir (TBMM, 1977b, s. 28).

Ahmet Hamdi Bey tarafından Huriye hakkında ayrıntılı bilgi verilerek milletvekillerinin

aydınlatılmasından sonra Gelibolu milletvekili Celal Nuri, Adana milletvekili İsmail Safa ve Ergani milletvekili Kazım Vehbi Beyler tarafından Huriye hakkında verilen idam cezasının müebbet kürek¹⁴ cezasına dönüştürülmesi ile ilgili bir önerge vermişlerdir. Aynı şekilde Konya milletvekili Musa Kazım Bey de idam cezasının müebbet kürek cezasına dönüştürülerek adaletin tecelli ettirilmesi yönünde bir önerge vermiştir (TBMM, 1977b, s. 28).

Aksaray milletvekili Besim Atalay Bey verilen önergelerin reddedilmesi çağrısında bulunmuşsa da Ali kızı Huriye'nin idam cezasının müebbet kürek hapis cezasına dönüştürülmesi 176 Numaralı Meclis kararı olarak kabul edilmiştir (TBMM, 1977b, s. 29). Ali kızı Huriye hakkındaki 176 Numaralı Meclis Kararı 18 Şubat 1926 Tarih ve 301 Sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe konmuştur.

3.2. Halil Kızı Huriye

18 Mayıs 1926 tarihli oturumda Halil kızı Huriye¹⁵ hakkında verilen idam kararının onaylanması hakkındaki 3/703 Numaralı Başvekâlet Tezkeresi Meclis'e gelmiş ve Adliye Encümeni'ne havale edilmiştir (TBMM, 1977c, s. 244). Halil kızı Huriye hakkındaki Adliye Encümeni Mazbatası 1 Aralık 1926 tarihinde Meclis gündemine alınmıştır. Adliye Encümeni Mazbatası'nda bildirildiğine göre; Kuşadası'na bağlı Aziziye köyünden Huriye, Ali isimli bir şahısla evli olmasına rağmen daha önceki nişanlısına benzettiği Mestanoğlu Hasan ile yasak aşk yaşamaya başlamıştır. Huriye, Hasan ile kaçmayı planlamışsa da bu durumun sonuçlarından korkarak kaçma fikrinden vazgeçmiştir. Mestanoğlu Hasan ile yaşadığı aşkın kocası Ali tarafından duyulacağı korkusu üzerine Ali'yi öldürmeye karar vermiştir. Kocası Ali'yi öldürme planı yapan Huriye; O'nu katledeceği gün bakkaldan ip satın almıştır. Kocasının eve gelip uyuması sonrasında, ipin bir ucunu kerevete¹⁶ diğer ucunu Ali'nin boynuna geçirmek suretiyle Ali'yi öldürmüştür. Ali'nin boğazındaki ip izlerini saklamak ve cinayetin dışarıdan gelen birisi tarafından işlendiği intibai oluşturmak amacıyla Ali'nin boğazı Huriye tarafından kesilmiştir. Yapılan kovuşturma neticesinde Huriye suçunu itiraf etmiş; İzmir Cinayet Mahkemesi tarafından hakkında verilen idam kararı Temyiz Mahkemesi tarafından 8 Mayıs 1926 Tarih ve 1819/1927 Numaralı ilam evrakı ile onaylanmıştır (TBMM, 1977d, s. 6).

Huriye'nin cinayeti itiraf etmesi, hakkındaki mahkeme safahatının tamamlanması ve hakkında verilen idam cezasını hafifletici bir sebep bulunmaması nedeniyle Teşkilat-ı Esasiye Kanunu'nun 26. maddesi gereğince hakkında verilen idam kararının infaz edilmesi gerektiği yönündeki Adliye Encümeni Mazbatası'nı okutulmuştur. Mazbatanın okutulmasından sonra Gelibolu milletvekili Celal Nuri Bey, Huriye'nin idam cezasının müebbet ağır hapis cezasına dönüştürülmesi yönünde bir önerge vermiştir. Bazı milletvekilleri Celal Nuri Bey'in önergesine itiraz etmişse de yapılan oylamada oy çokluğu ile Huriye'nin ölüm cezasının müebbet ağır hapis cezasına dönüştürülmesi kabul edilmiştir (TBMM, 1977d, s. 7). Huriye hakkındaki 284 Numaralı Meclis Kararı, 6 Kanunuevvel 1926 Tarih ve 529 Sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

3. Şahende Sakmak

Meclisin 12 Nisan 1948 tarihli oturumunda Erzurum'un Yeğenağa mahallesinden Yusuf kızı Şahende Sakmak'ın ölüm cezasına çarptırılması ile ilgili 3/218 Numaralı Başbakanlık Tezkeresi

¹⁴ Kürek cezası, 14. yüzyıldan itibaren Osmanlı gemilerinin kürekçi ihtiyacını karşılamak için kullanılan örfi bir cezadır. 19. yüzyılda kürek cezası sıklıkla kullanılmıştır. Cumhuriyet döneminde ise İstiklal Mahkemeleri, ismen kürek cezası vermeye devam etmiştir. Bkz. (İpşirli, 2016, s. 112-114).

¹⁵ Evrakın ilk halinde Cevriye ismi geçmiş olsa da bu isim sehven yazılmış ya da yanlış transkripsiyon yapılmış olup daha sonra Huriye ismi kullanılmıştır.

¹⁶ Yüksek sedir anlamına gelmektedir.

Meclis'e gelmiş ve Adalet Komisyonu'na havale edilmiştir (TBMM, 1948a, s. 5).

Meclisin 21 Haziran 1948 tarihli oturumunda 168 Sıra Sayılı Erzurum'un Yeğenağa Mahallesinden Yusuf Kızı Şahende Sakmak'ın Ölüm Cezasına Çarptırılması Hakkında Başbakanlık Tezkeresi ve Adalet Komisyonu Raporu gündeme alınmıştır (TBMM, 1948b, s. 296). 168 sıra sayılı Adalet Komisyonu raporuna göre; 1904 doğumlu Yusuf kızı Şahende Sakmak'ın parasını almak maksadıyla Meryem isimli kadını öldürdüğü sabit olduğundan Türk Ceza Kanunu'nun 450. maddesinin 7. bendi gereğince Kars Ağır Ceza Mahkemesi tarafından ölüm cezasına çarptırılmıştır. Yargıtay Birinci Ceza Dairesi'nin 25 Kasım 1947 Tarih ve 256/331 Sayılı kararı ile Şahende Sakmak'ın cezası onanmıştır. Şahende Sakmak'ın ölüm cezasını hafifletecek bir neden bulunmaması nedeniyle hakkında verilen hükmün yerine getirilmesi yönünde Adalet Komisyonu tarafından bir rapor hazırlanmıştır (TBMM, 1948b, 168 Sıra Sayılı Adalet Komisyonu Raporu). Adalet Komisyonu raporunun Meclis'te okutulmasından sonra görüşmelere başlanmış ve ilk olarak Aydın milletvekili Mitat Aydın söz almıştır. Mitat Aydın söze, bir tarafta sonuçlarını en ince ayrıntısına kadar düşünerek Türk mahkemelerinin verdiği idam kararı, diğer tarafta ise ismini dahi bilmediği bir Erzurumlu kadın bulunduğunu belirterek başlamıştır. Aydın; 70 yıl geriye gidildiğinde 93 Harbi esnasında şehri işgal eden düşman kuvvetleri karşısında Erzurumlu kadınların büyük bir fedakârlık örneği göstererek işgalin sonlandırılmasına katkıda bulunduğunu belirtmiştir. Şahende Sakmak'ın da o nesilden geldiğini ve bu nedenle kendisinin duygusal davranarak mahkemenin verdiği ölüm cezasının affedilmesini milletvekillerinden istememekle birlikte Sakmak'ın ölüm cezasının 30 yıl hapis cezasına dönüştürülmesini, böylece Sakmak'ın her gün yaptıklarının acısını yüreğinde hissetmesi gerektiğini dile getirmiştir. Mitat Aydın ardından meclise, Şahende Sakmak'ın ölüm cezasının 30 yıl ağır hapis cezasına dönüştürülmesi ile ilgili bir önerge vermiştir (TBMM, 1948b, s. 296).

Mitat Aydın'ın önergesinden sonra Şahende Sakmak'ın durumu hakkında bilgi vermek amacıyla Adalet Komisyonu Sözcüsü Kırşehir milletvekili Sahir Kurutluoğlu söz almıştır. İdam gibi üzücü bir kararı savunmak zorunda kaldığı için bu durumdan rahatsız olduğunu dile getirerek söze başlayan Kurutluoğlu cinayetin arka planını açıklamaya çalışmıştır. Kurutluoğlu'nun aktardığına göre Şahende Sakmak Kars'ta bir genelevde çalışmaktadır. Daha önceden genelev patronluğu yapmış olan Meryem isimli şahsın Sakmak'la zaman içerisinde dostluğu gelişmiş ve Meryem Sakmak'a 800 lira parasının bulunduğu bahsetmiştir. Şahende Sakmak'ın evine eşya bırakmaya giden Meryem bahçede oturduğu esnada, Sakmak ve sevgilisi Eyüp Korkmaz tarafından boğularak öldürülmüştür. Kurutluoğlu, Mitat Aydın'ın 70 yıl öncesinde yaşanmış bir hadiseden esinlenmiş olsa da Sakmak'ın yaşantısı ve yaptığı eylem nedeniyle o dönemin kadınlarıyla kıyaslanmaması gerektiğini belirtmiştir. Sakmak'ın yapmış olduğu kötülüğün 70 yıl önceki kahramanlık ve cesaretle bir alakasının bulunmadığını; dolayısıyla hakkında verilen ölüm cezasını hak ettiğini, Meclis tarafından affedilecek bir tavır ve davranışa sahip olmadığını dile getirmiştir (TBMM, 1948b, s. 296). Bunun üzerine Tokat Milletvekili Refik Ahmet Esengil Şahende Sakmak'ın yaşını ve Milli Mücadele günlerinde bir hizmetinin bulunup bulunmadığını sormuştur. Kurutluoğlu ise Sakmak'ın 42 yaşında olduğu ve Milli Mücadele günlerinde bir hizmetinin bulunmadığını ifade etmiştir. Kurutluoğlu'ndan sonra tekrar söz alan Mitat Aydın; Sakmak'ın ne suç işlediğini bilmediğini, kendisinin bu cezanın hapse dönüştürülmesini istemesindeki esas amacının Türk tarihinde cesareti ve fedakârlıkları ile anılan Erzurumlu kadınların hatırına binaen böyle bir teklifte bulunduğunu ifade etmiştir. Aydın ayrıca özellikle Milli Mücadele günlerinde Sakmak'tan daha fazla fenalıklarda bulunan kadınların bile affedildiğinin göz önünde tutulması gerektiğini belirtmiştir (TBMM, 1948b, s. 297).

Bu esnada söz alan Bursa Milletvekili Abdürrahman Konuk; Şahende Sakmak'ın suç ortağı

olan Eyüp Korkmaz hakkında yerel mahkeme tarafından verilen kararın Yargıtay tarafından bozulduğunu, Eyüp Korkmaz'ın yeniden yargılanacağını belirterek konuşmaya başlamıştır. Korkmaz'ın yeniden yargılanacağı bir ortamda Şahende Sakmak'ın ölüm cezasının infazı halinde ifadesine başvurulması halinde telafisi imkânsız bir durum ortaya çıkacağını dile getiren Konuk, Sakmak'ın infaz kararının bekletilmesi gerektiğini söylemiştir (TBMM, 1948b, s. 297). Konuk'tan sonra tekrar söz alan Sahir Kurutluoğlu Şahende Sakmak ve Eyüp Korkmaz'ın yargılama süreçlerinden bahsetmiştir. Yerel mahkeme tarafından verilen ilk kararın suçun vasfına uymadığı gerekçesiyle Yargıtay tarafından bozulduğunu; Sakmak'a yeniden yargılama neticesinde Türk Ceza Kanunu'nun 450. maddesinin 4. fıkrası gereğince ölüm cezası verildiğini; Eyüp Korkmaz'a ise Türk Ceza Kanunu'nun 65. maddesinin 3. fıkrasına dayanarak ve hafifletici nedenler doğrultusunda 6 yıl 8 ay ağır hapis cezası verildiğini bildirmiştir. Yargıtay, Şahende Sakmak'ın ölüm cezasını onamış, Eyüp Korkmaz'a verilen 6 yıl 8 ay ağır hapis cezasını, suç ortaklığı ve planlayarak cinayet işleme nedenlerinden ötürü az bulmuştur. Akabinde kararın Korkmaz'ın da ölüm cezası alması gerektiği gerekçesiyle Yargıtay tarafından bozulduğunu anlatmıştır. Sahir Kurutluoğlu Abdürrahman Konuk tarafından talep edilen ölüm cezasının ertelenmesi ile ilgili Anayasa'nın 54. maddesi gereğince Meclise hükmün ertelenmesi gibi bir yetkinin verilmediğini bildirmiştir (TBMM, 1948b, s. 298). Seyhan Milletvekili Sinan Tekelioğlu'nun *"Mahkeme kararları madem ki değiştirilemez, ertelenemez o zaman Meclis'e neden geldi"* sorusuna karşılık; Anayasa'nın 26. maddesi gereğince ölüm cezasının infazı için Meclis onayından geçmesi gerektiği için geldiğini, Meclisin 26. madde gereğince hükmün infazı ya da düzeltilmesine yetkisinin bulunduğu cevabını vermiştir (TBMM, 1948b, s. 298).

Sahir Kurutluoğlu konuşmasının devamında; Şahende Sakmak ile ilgili alınan kararın bir örnek teşkil edeceğini, bu şekilde idam cezası alarak bekleyen insanların Meclisin alacağı karar nedeniyle yaptıkları kötülüklerin cezasız kalacağına inanmamaları gerektiğini belirtmiştir. Kurutluoğlu sonuçlarını düşünerek son kararın milletvekilleri tarafından alınması gerektiğini söyleyerek konuşmasını tamamlamıştır. Kurutluoğlu'ndan sonra tekrar söz alan Seyhan milletvekili Sinan Tekelioğlu da Abdürrahman Konuk gibi, Eyüp Korkmaz hakkında verilen yeniden yargılama kararı sonuçlanana kadar Şahende Sakmak'ın ölüm cezasının bekletilmesi gerektiği yönünde görüş bildirmiştir. Daha sonra söz alan Elazığ milletvekili Fahri Karakaya ise Sahir Kurutluoğlu'nun Şahende Sakmak'ın genelevde çalışıyor olmasını büyük bir kusur gibi göstererek milletvekillerini yönlendirmeye çalıştığını iddia etmiştir. Karakaya ayrıca Şahende Sakmak'ın I. Dünya Savaşı yıllarında 7 yaşında küçük bir çocuk olduğunu, belki de o dönemde yaşanan olumsuzluklar nedeniyle sonraki hayatının kötü yönde etkilendiğini dile getirmiştir. Karakaya son olarak Anayasanın 54. maddesinin¹⁷ hükmün ertelenmesine fırsat vermemesi buna karşılık suç ortağının davasının yeniden görülecek olması nedeniyle en makul yolun Şahende Sakmak hakkındaki ölüm cezasının 30 yıla indirmek olduğunu belirterek konuşmasını tamamlamıştır (TBMM, 1948b, s. 298-299). Konya milletvekili Hulki Karagülle ise; Yargıtay'ın Eyüp Korkmaz'ın aleyhine bile olsa aldığı cezayı bozduktan sonra Şahende Sakmak'ın cezasının onaylanması için Meclis'e gönderilmesini Yargıtay'ın hatası olarak gördüğünü; suç ortaklığı nedeniyle ölüm cezası verilecekse bile iki dosyanın beraberce Meclis'e gönderilmesi gerektiğini dile getirmiştir. Kendisinin de Abdürrahman Konuk'un fikirlerine katıldığını beyan eden Karagülle, daha önce Ankara'da görülen bir dava nedeniyle Çoban Mustafa isimli şahsın ölüm cezasının geciktirildiğini; Meclisin hükümler hakkı gereğince bu geciktirmeye yetkisinin olduğunu beyan etmiştir (TBMM, 1948b, s. 299-300).

Hulki Karagülle'den sonra tekrar söz alan Abdürrahman Konuk esasında ölüm cezasının zor bir

¹⁷ **Madde 54:** Hâkimler bilcümle dâvaların muhakemesinde ve hükmünde müstakil ve her türlü müdahaleattan âzade olup ancak kanunun hükmüne tabidirler. Mahkemelerin mukarreratını Türkiye Büyük Millet Meclisi ve İcra Vekilleri Heyeti hiçbir veçhile tebdil ve tağyir ve tehir ve infazı ahkâmına mümanaat edemez.

karar olduğunu, bu kararın bir kadın hakkında alınmasının durumu daha da zorlaştırdığını belirtmiştir. Adalet Bakanlığı'nın 10 yıl öncesine kadar hakkında ölüm cezası verilen dosyada suç ortağı bulunuyorsa dosyanın tamamen sonuçlanmasını bekleyerek ölüm cezalarını Meclis'e gönderdiğini dile getirerek Adalet Bakanlığı'nın uygulamasını eleştirmiştir. Şahende Sakmak'ın suç ortağı olan Eyüp Korkmaz'a verilecek ceza doğrultusunda Sakmak'ın dosyasının incelenmesi gerektiğini belirterek hükmün ertelenmesi talebini yinelemiştir (TBMM, 1948b, s. 300). Konuk'tan sonra söz alan Afyonkarahisar milletvekili Hazım Bozca ise Anayasa'nın 54. maddesi gereğince Şahende Sakmak'ın cezasının ertelenmesinin mümkün olmadığını; milletvekili olarak kendilerinin cezanın affı ya da değiştirilmesinden başka bir çıkar yollarının olmadığını söylemiştir. Sözlerine devam eden Hazım Bozca Şahende'nin suç ortağı Eyüp Korkmaz hakkında verilen bozma cezasının Şahende'ye hiçbir etkisinin bulunmayacağını hatta Eyüp'ün de büyük ihtimalle ölüm cezası ile cezalandırılacağını öngörmüştür. Eğer Eyüp Korkmaz hakkında ölüm cezası verilir ve bu arada Şahende Sakmak hakkında cezanın değiştirilerek 30 yıla dönüştürülmesi söz konusu olursa bu kararın da kendi içerisinde ayrı bir tartışma yaratacağını iddia eden Bozca, ölüm cezasının uygulanması gerektiğini beyan etmiştir (TBMM, 1948b, s. 300-301).

Yaşanan tartışmaları toparlamak adına konuşmaya müdahil olan oturum başkanı Muğla Milletvekili Necati Erdem yeniden yargılama süreci başlatılacak olan Eyüp Korkmaz'ın kendi menfaatine bir delil ortaya koyması durumunda verilecek olan cezanın hafifletilmesi belki de hiç ceza almaması mümkün iken aynı davanın suç ortağı Şahende Sakmak hakkında verilen ölüm cezasının infazının ileride telafisi imkânsız neticeler doğuracağını iddia etmiştir (TBMM, 1948b, s. 301). Kendi görüşlerini bu şekilde belirten oturum başkanı Necati Erdem; Mitat Aydın'ın Şahende Sakmak'ın cezasının hafifletilmesine yönelik, Abdürrahman Konuk'un ise Eyüp Korkmaz hakkında verilecek karar doğrultusunda işlem yapılması için hükmün ertelenmesi yönünde önergeleri olduğu bilgisini paylaşmıştır. İlk önce Abdürrahman Konuk'un önergesi okutulmuştur. Bu önerge üzerine söz alan Adalet Komisyonu sözcüsü Sahir Kurutluoğlu; Sakmak hakkında verilecek bir erteleme kararı halinde dosyanın Adalet Komisyonunda bekletilemeyeceğini ve yerel mahkemeye gönderilmesi mecburiyeti olduğu bilgisini paylaşmıştır. Milletvekillerinin konuyu tartıştıkları sırada Abdürrahman Konuk önergesini geri çekmiştir. Geriye sadece Mitat Aydın'ın ölüm cezası alan Şahende Sakmak'ın cezasının 30 yıl hapis cezasına dönüştürülmesi ile ilgili önerge kalmıştır. Aydın'ın önergesi yapılan oylamada kabul edilmiş ve Şahende Sakmak'ın cezası 30 yıl hapis cezasına dönüştürülmüştür (TBMM, 1948b, s. 302).

Şahende Sakmak hakkında alınan 1615 Numaralı Meclis Kararı 26 Haziran 1948 Tarih ve 6942 Sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Yapılan araştırmalarda neticesinde Şahende Sakmak'ın suç ortağı Eyüp Korkmaz hakkında ilerleyen dönemlerde Meclis tarafından alınan bir idam kararı ya da idamın hapse dönüştürülmesi ile ilgili bir karar tespit edilememiştir (Gemalmaz, 2001, s. 306).

SONUÇ

İnsanların toplu halde yaşamaya başladıkları günden itibaren birbirlerinin hukukuna aykırı hareket etmeleri suç kavramının ortaya çıkmasına neden olmuştur. Suç olgusunun ortaya çıkışı da toplumsal düzenin devamını sağlamak isteyen idarecilerin ceza yaptırımını uygulamasına neden olmuştur. Ceza; suç işleyen insana karşı toplumdaki adalet duygusunun tatmini, kamu düzeninin devamlılığını sağlamak ve suç işlemek isteyenlere karşı önleyici bir tedbir olması adına kaçınılmaz bir yaptırımdır. Bu yaptırımın kişinin mal varlığını azaltma, O'na acı verme, özgürlük hakkını kısıtlama (hapis) gibi çeşitleri olduğu gibi bazı zamanlarda ise kişinin hayat hakkının elinden alınması yani ölüm cezası gibi türleri olmuştur. Ölüm cezası ilk çağlardan

itibaren özellikle de medenileşememiş toplumlarda idarecilerin sıkça başvurduğu bir cezalandırma yöntemi olmuştur. Bu ceza idareciler tarafından kimi zamanlarda suç işleyenleri hedef aldığı gibi kimi zamanlarda da siyasal iktidarının devamlılığını sağlamak isteyen devlet erkinin elinde bir had bildirme unsuru ya da toplumu sindirme yöntemi olarak kullanılmıştır. Özellikle de toplumu sindirmek isteyen devlet erkinin ölüm cezasını siyasi amaçlı kullanması Aydınlanma Dönemi'nden itibaren çokça eleştirilmiştir. 15. Yüzyıldan itibaren yaşanan toplumsal dönüşüm, ölüm cezalarının da birtakım sınırlandırmalar doğrultusunda uygulanmasını sağlamıştır. Öte yandan ölüm cezası Türk ve İslâm devletlerinin de başvurduğu bir cezalandırma yöntemi olmuştur. Bu cezanın uygulanması bir takım suçlara yönelik gerçekleşmiştir. Tanzimat döneminde Padişahın ölüm cezası verme yetkisinin elinden alınması ile ölüm cezasının hangi suçları kapsadığı ve nasıl uygulanacağı dönemin ceza kanunlarında net biçimde belirtilmiştir. 1924 Anayasası'nın 26. maddesine göre yerel mahkemelerde verilen ölüm cezalarının TBMM'de onaylanması zorunluluğu getirilmiştir. Yine bu maddeye göre TBMM'nin suç işleyen bir şahsa karşı verilen bir cezayı affetme, hafifletme ya da değiştirme yetkisi de TBMM'ye tanınmıştır. TBMM anayasadan aldığı bu yetki ile kimi zaman ölüm cezalarını onaylarken kimi zamanlarda ise suçluların cezalarını affederek hakkı hükümlerini ortaya koymuştur.

Türkiye Cumhuriyeti'nde yerel mahkemelerce hakkında ölüm cezası kararı verilen ilk kadın; kocasını öldürmekten suçlu bulunan Edirneli Ali kızı Huriye'dir. Ali kızı Huriye hakkındaki ölüm cezasının uygulanmasına yönelik Adliye Encümeni Mazbatası (Adalet Komisyonu Raporu) TBMM genel kurulunda görüşülmeye başlandığında Gelibolu Milletvekili Celal Nuri, Adana milletvekili İsmail Safa ve Ergani Milletvekili Kazım Vehbi Beyler tarafından Huriye hakkında verilen idam cezasının müebbet kürek cezasına dönüştürülmesi ile ilgili bir önerge verilmiştir. Aynı şekilde Konya milletvekili Musa Kazım Bey de Huriye'nin ölüm cezasının müebbet kürek cezasına çevrilmesi ile ilgili bir önerge vermiştir. Bazı milletvekilleri bu önergelerin reddi çağrısında bulunmuşsa da Ali kızı Huriye'nin cezası müebbet hapis cezasına dönüştürülmüştür.

Meclisin önüne gelen ve yine yerel mahkeme tarafından kocasını öldürmekten suçlu bulunarak ölüm cezasına çarptırılan ikinci kişi ise Kuşadası'nın Aziziye köyünden Halil kızı Huriye'dir. Huriye hakkındaki ölüm cezasının onaylanması ile ilgili Adliye Encümeni Mazbatası'na rağmen Gelibolu Milletvekili Celal Nuri Bey, Halil kızı Huriye'nin ölüm cezasının müebbet ağır hapis cezasına dönüştürülmesi ile ilgili bir önerge vermiş ve yapılan oylamada Celal Nuri Bey'in önergesi kabul edilmiştir.

Ali kızı Huriye ve Halil kızı Huriye'nin ölüm cezası almalarının nedeni kocalarını öldürmeleri yani bir kişinin hayat hakkını ellerinden almaları olmasına rağmen yine de 1925-1926'lı tarihlerde kadınların ölüm cezasının onaylanmamasını; bu cezanın toplumsal vicdanda karşılık bulmaması olarak açıklayabiliriz. Öte yandan her ne kadar hukuk önünde kadın-erkek eşitliği ilkesi söz konusu olsa da kadınların almış oldukları ölüm cezasının onaylanması ve infaz edilmesi konusu kamu vicdanı açısından tartışılan bir mesele olmuştur.

Türkiye'de yerel mahkemenin verdiği ölüm cezası infaz edilen ilk kadın, komşusu Ümmüşani'yi öldürmekten suçlu bulunan ve 14 Aralık 1931 tarihinde ölüm cezası infaz edilen Hüseyin kızı Fatmana'dır. Fatmana'dan sonra ölüm cezasının onayı TBMM'ye gelen 11 kadın da farklı tarihlerde cezaları onaylanarak idam edilmişlerdir.

Sevgilisi Eyüp Korkmaz ile birlikte parası için Meryem isimli kadını öldürmekten suçlu bulunan ve ölüm cezasına çarptırılan Şahende Sakmak'ın cezasının dönüştürülmesi ise TBMM'de milletvekillerinin ciddi tartışmalar yaşamasına sahne olmuştur. Şahende'nin almış

olduğu ölüm cezasının infazı konusunda milletvekillerinin genel bir eğilimi olsa da Şahende'nin cezasının dönüştürülmesine neden olan durum suç ortağı Eyüp Korkmaz'a verilen cezanın Yargıtay'ca az bulunarak o'nun hakkındaki yerel mahkeme kararının bozulmasıdır. Milletvekillerinin Şahende'ye verilen ölüm cezasını bekletmek ve Eyüp Korkmaz davasının daha sağlıklı ilerlemesini sağlamak istemeleri Şahende'nin cezasının dönüştürülmesindeki en önemli etken olarak karşımıza çıkmıştır. 1924 Anayasasının 54. Maddesi gereğince yargı kararlarının TBMM tarafından bile ertelenemez olması milletvekillerinin Şahende'ye karşı bu kararı almasında etkili olmuştur. Bu karar alınırken bazı milletvekillerinin “*Nasıl olsa Eyüp Korkmaz'a da ölüm cezası verilecek, Şahende'ye verilen ölüm cezasını onaylayalım*” tarzında sözler sarf ettikleri görülmüştür. Oysaki Eyüp Korkmaz dosyası ile ilgili yapılan araştırmada adına onunla ilgili TBMM'ye bir ölüm cezası kararının gelmediği tespit edilmiştir. Şahende Sakmak'ın ölüm cezasının 30 yıl hapis cezasına dönüştürülmesine vesile olan milletvekillerinin ne derece doğru ve insani bir adım attıkları Eyüp Korkmaz davasının neticesinde görülmüştür.

Kaynakça

- Akagündüz, M. (2006). *Cumhuriyet döneminde çıkarılan af kanunları (1923-1960)* (Yüksek Lisans Tezi). Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.
- Armağan, S. (2001). Anayasa hukuku açısından af yetkisinin değerlendirilmesi, *Anayasa Yargısı Dergisi*, Ankara: 18, 344-386.
- Bayraktar, K. (1968), Karşılaştırmalı hukukta ölüm cezası. *Mukayeseli Hukuk Araştırmaları Dergisi*, İstanbul: 2 (3), 53-75.
- Çağrı, M. (1988). Af. . *Diyanet İslam Ansiklopedisi*, İstanbul: TDV Yayınları, 1, 394-395.
- Demirel, H. (1955). Ölüm cezası. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Ankara: 12, (1-2), 152-171.
- Dönmezer, S. ve Erman, S. (1985). *Nazari ve tatbiki ceza hukuku*, İstanbul: Beta Basım Yayın, III.
- Gemalmaz, M. S. (2001). *Türkiye'de ölüm cezası (1920-2000)*. İstanbul: Betaş Yayınları, 2.
- Hassan, Ü. (1972). Ölüm cezası sorunu: Kritik bir yaklaşım. *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, Ankara: 2 (1), 75-116.
- İdem, T. (2022). Cumhuriyet döneminde kadın mahkûmlara verilen idam cezaları. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11(2), 727-743.
- İpşirli, M. (2016). Kürek cezası, *Diyanet İslam Ansiklopedisi*, İstanbul: TDV Yayınları, EK-2, 112-114.
- Kamay, B. T. (1951). Ölüm cezası ve muhtelif memleketlerde infaz şekilleri. *Adalet Dergisi*, Ankara: (3), 323-340.
- Kayatekin, B. K. (2020). *Türk hukukunda ölüm cezası*. Ankara: TBMM Araştırma Merkezi Yayınları.
- Keyman, S. (1965). *Türk hukukunda af, genel af-özel af*, Ankara: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları.

- Maşalı, M. (2007). Ölüm Cezası. *Diyanet İslam Ansiklopedisi*, İstanbul: TDV Yayınları, 34, 40-43.
- Maşalı, M. (2011). *Mukayeseli hukukta ölüm cezası ve İslâm hukuku açısından değerlendirilmesi*. İstanbul: Emin Yayınları.
- Meray, S. L. (1944). *Ceza hukukunda af konusu üzerine bir deneme*, Ankara: Türk Hukuk Kurumu Yayınları.
- Özek, Ç. (1959). Umumi af. *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, İstanbul: 24 (1-4), 118-175.
- Sarınca, K. (2002). *Ölüm cezası* (Yüksek Lisans Tezi). Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırıkkale.
- Selçuk, S. (1977). Cumhuriyet döneminden önce Türklerde ölüm cezası. *Yargıtay Dergisi*, Ankara: 3 (3-4), 53-87.
- Selçuk, S. (1978). Anayasa ve ölüm cezası. *Yargıtay Dergisi*, Ankara: 4 (4), 415-437.
- Soyaslan, D. (1998). *Ceza hukuku, Genel Hükümler*, Ankara: Yetkin Yayınları.
- Sönmez, Sınmaz C. (2005). *Cumhuriyet döneminde çıkarılan af yasaları ve topluma yansımaları (1923-1974)* (Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, Ankara.
- Şen, E. (1995). Ölüm cezası. *İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, İstanbul: (11-12-13), 919-923.
- TBMM, (1948a). *TBMM tutanak dergisi*, Ankara: D. 8, 11.
- TBMM, (1948b). *TBMM tutanak dergisi*, Ankara: D. 8, 12.
- TBMM, (1977a). *TBMM tutanak dergisi*, Ankara: D. 2, 19.
- TBMM, (1977b). *TBMM tutanak dergisi*, Ankara: D. 2, 20.
- TBMM, (1977c). *TBMM tutanak dergisi*, Ankara: D. 2, 25.
- TBMM, (1977d). *TBMM tutanak dergisi*, Ankara: D. 2, 28.
- TC Resmi Gazete*.
- Terzi, A. (2014). *Türkiye büyük millet meclisinin ölüm cezalarının yerine getirilmesine karar verme yetkisi: Tarihsel Süreç, Belgeler ve Tartışmalar* (Uzmanlık Tezi). Ankara TBMM Genel Sekreterliği Kanunlar ve Kararlar Başkanlığı.
- Toroslu, N. (1989). Ölüm cezası ile ilgili bazı sorunlar. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, Ankara: (6), 919-923.
- Uman, O. N. (1942). İdam cezası. *Adliye Ceridesi*, Ankara: (4), 341-350.
- Yarımbatan, G. (2020). Türk Anayasa Mahkemesi kararları ışığında af yetkisinin kullanımı. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, (150), 51-84.

Yılmaz, S. (1996). *12 Eylül 1980-1984 yılları arasında sıkıyönetim askeri mahkemelerince ölüm cezasına çarptırılan ve bu cezaları infaz edilen hükümlülerin dava dosyalarının incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Diplomaside Kadın Temsiliyeti ve Dış Politika Uygulamaları

Dr. Öğr. Üyesi Gülşah ÖZDEMİR

Balıkesir Üniversitesi, Türkiye

Goncagül GÜLTEKİN ÖZBAYRAM

Balıkesir Büyükşehir Belediyesi, Türkiye

Özet

Devlet ve devlet dışı aktörlerin rolü ve kadınların toplumsal normlar tarafından belirlenen parametreleri sebebiyle kadın konusu diplomasi ve uluslararası politikada her zaman zorlu bir soru olarak kalmıştır. Geleneksel olarak Uluslararası ilişkiler disiplininin bir alt dalı olan diplomasi ve politikada bir cinsiyet sorunu vardır. Erkek egemen yapılar şeklinde görülen bu alanlarda yakın zamanda çok sayıda kadının mesleğe girmesi ile bir dönüşüm sürecine girmiş olmasına rağmen, cinsiyetlendirilmiş (ve ırksallaştırılmış, heteronormatif, sınıfçı vb.) güç yapıları kadınların uluslararası temsilini etkilemeye devam etmektedir.

Bu araştırma bunun nedenini bilmeyi amaçlamakta, kadınların uluslararası ilişkilerde neden yeterince temsil edilmediğine yönelik feminist kurumsalcı teoriyi kullanarak yetersiz temsilin altında yatan nedenlere odaklanmaktadır. Diplomaside kadın temsiliyetinde dünya ortalamasına göre üst düzeyde olan ülkelerin kurumsal bulgu ve bilgilerinin incelendiği çalışmamızda ülkelerin kadınların siyasi katılımını artırma stratejileri temelinde yürürlükteki Feminist Dış Politika uygulamalarının mevcut durumu ve geleceğine yönelik öngörü sunmayı hedeflemiştir.

Anahtar kelimeler: Diplomaside, Feminist dış Politika, Dış Politika, Cinsiyet eşitliği

Women's Representation in Diplomacy and Foreign Policy Practices

Abstract

The issue of women has always remained a difficult question in diplomacy and international politics due to the role of state and non-state actors and the parameters of women determined by social norms. There is a gender problem in diplomacy and politics, which are traditionally a sub-branch of the discipline of international relations. Although these fields, which are seen as male-dominated structures, have recently entered a transformation process with the entry of many women into the profession, gendered (and racialized, heteronormative, classist, etc.) power structures continue to affect women's international representation. This research aims to know why this is the case and focuses on the underlying reasons for underrepresentation by using feminist institutionalist theory to understand why women are underrepresented in

international relations. Our study, which examines the institutional findings and information of countries that are at a higher level than the world average in terms of women's representation in diplomacy, aims to provide a forecast for the current status and future of the current Feminist Foreign Policy practices based on the strategies to increase women's political participation of the countries.

Key Words: Diplomacy, Feminist Foreign Policy, Foreign Policy, Gender equality.

Introduction

Women, who make up almost half of the world's population, are significantly underrepresented in politics. With only twenty-five percent of all members of national parliaments worldwide being women, the voices of women are not adequately heard in decision-making and policy-making. This stark gap between the female population and the percentage of women represented in governments underscores the crucial role that each of us, as policymakers, activists, and individuals interested in gender equality, plays in enhancing women's political participation worldwide. Politics plays a crucial role in determining women's health, economic rights, education, and other aspects of their lives, making women's representation in political office a matter of immediate importance for all women globally.

Women's active and direct participation in political processes is fundamental to achieving gender equality and developing more inclusive and representative policies that meet the diverse needs of the entire population. Increasing women's participation in politics has benefits that extend beyond female demographics and can positively impact the fabric of society as a whole by encouraging broader dialogue and understanding of diverse issues. Various strategic measures can be implemented to support women's active participation in politics. These practices may include implementing quotas, promoting education and awareness, and creating supportive policies. Active participation of women in the political landscape is an essential and transformative step in developing and developing countries, in addition to achieving true gender equality and encouraging the emergence of a more just and equitable society where all voices are heard and represented. Women's participation in politics through feminist foreign policy (FFP) practices has gained attention as a transformative approach in international relations. FFP aims to address gender inequalities and promote gender justice by integrating feminist principles into foreign policy frameworks. Countries like Sweden, Canada, and Germany have pioneered this approach by emphasizing rights, resources, representation, and diversity in their diplomatic strategies. When we look at the institutional and cultural infrastructure in these countries, this change not only challenges traditional gender norms but also aims to create more inclusive and equitable global policies.

Sovereign Masculinity and Female Representation in Diplomacy

Throughout history, the interplay between diplomatic practices and warfare has been perceived as the domain of princes, referring predominantly to men with significant power and influence. Conversely, women, often referred to as princesses, have traditionally been considered in the private sphere, where their roles have broadly been interpreted as guardians of societal morality. However, it is crucial to acknowledge the roles that women have played, despite being confined to this private sphere. Even in this sphere, they have not only played peripheral roles. Historically, women have indeed held significant diplomatic posts, in both official and unofficial capacities, contributing significantly to diplomatic processes and peacebuilding. This historical perspective underscores the significant contributions of women to diplomacy, a fact

often overlooked in contemporary society where the positions of diplomatic ranks and the practice of official diplomacy have seemingly shifted to the exclusive domain of men.

Three dominant factors act as formidable obstacles to the active inclusion of women in the diplomatic sphere: these include widespread gender stereotypes, entrenched cultural norms, and overt discriminatory practices often perpetuated by policy-making institutions. Too often in the political arena, women are unfairly relegated to areas of public interest defined as “women’s issues,” thus marginalizing their contributions to broader policy debates. In discussions on military affairs, war, and security, these issues are often unavailable to women, leading to an exclusionary dynamic that hinders their participation (Thelma & Ngulube, 2024). In this context, it is not just important, but urgent to critically examine the specific contexts in which women are represented in the political arena. For example, statistical evidence suggests that women are more often appointed to positions such as vice presidency rather than the presidency, a fact that may be attributed to the fact that the vice role generally requires less authority than a president. This trend highlights the collaborative and deliberative dimensions often attributed to women and the relatively lower levels of political autonomy that ultimately illuminate the types of leadership positions they can attain. Specifically, women serving as ministers and legislators tend to be clustered in areas stereotypically considered “feminine” or “soft,” traditionally associated with the private sphere and/or women as a collective group. Conversely, men are predominantly positioned within sectors typically perceived as “hard,” such as those related to military affairs and financial institutions.

Furthermore, institutions that emphasize masculine qualities have been explicitly categorized as embodiments of “hegemonic masculinity,” thus projecting images that create significant barriers for women seeking to adapt and excel in these environments. Within these institutions, values traditionally associated with masculinity are placed on a pedestal, while values associated with femininity are systematically marginalized and ignored (Cuchet, 2018).

The historical narrative surrounding women's representation in diplomacy is a complex and multifaceted issue encompassing numerous cultural and institutional challenges. Despite some notable progress over time, it is clear that women continue to be significantly underrepresented in diplomatic roles. Their inclusion in these positions often serves strategic purposes rather than reflecting a genuine commitment to achieving true equality. This lack of genuine commitment is a pressing issue that is further complicated by widespread gendered perceptions and biases, impacting not only the opportunities available to women but also the roles that society expects them to fulfill.

A critical question arises: Why are women underrepresented in the complex arena of international relations? In the ongoing discourse surrounding this inquiry, three main reasons are proposed for the persistent underrepresentation of women. First, persistent historical legacies that perpetuate male dominance in the field act as significant obstacles. These legacies underscore the need for systemic change and have a profound impact on the underrepresentation of women. Second, contemporary stratification and recurrence of gendered challenges manifest themselves across individual, agency, diplomatic, and societal contexts, creating additional challenges for women seeking to advance their careers. Finally, the cumulative impact of women's diverse challenges at different stages of their professional journeys, personal lives, and mission cycles emerges as a critical consideration in understanding their underrepresentation.

The intersection of female representation and dominant masculinity in diplomacy constitutes a complex issue that intricately combines gender norms, institutional practices, and cultural

perceptions. While masculine traits have long dominated the traditional image of diplomacy, recent scholarship highlights the transformative changes in women's evolving roles and representations in the field. These changes, significantly influenced by the momentum generated by feminist movements, the implementation of gender diplomacy strategies, and the changing dynamics that characterize contemporary international relations, offer hope for a more gender-equal future in diplomacy.

Historically, diplomacy has been associated with traits traditionally considered masculine; however, contemporary analysis reveals the emergence of feminized portrayals of diplomats who challenge the narrow archetype of a "soft" warrior and actively challenge the dominant masculine image by positioning themselves as relationship builders (Towns, 2020). Despite these progressive developments, it remains troubling that women are underrepresented in high-ranking diplomatic positions globally, with current statistics suggesting that only 15% of ambassadors are women (Minarova-Banjac, 2018).

Women's Political Participation and Gender Diplomacy

The relationship between democracy and women's political participation is not just significant, but crucial. Democracy, with its emphasis on inclusivity and representation, inherently includes the participation of all social groups, including women. Women's political participation is a measure of not just gender equality, but a critical component of democratic governance. The presence of women in political roles is not just a matter of representation, but it contributes to more diverse perspectives and inclusive policymaking. This diversity and inclusivity are necessary to address gender-specific issues and improve the quality of democracy overall. This relationship is evident across contexts and is influenced by many factors, including cultural norms, economic conditions, and institutional frameworks.

The impact of cultural and social norms on women's political participation cannot be overstated. In many societies, entrenched patriarchal norms and stereotypes act as significant barriers, inhibiting women's political participation. These cultural barriers often dictate gender roles and limit women's opportunities to participate in public and political life. Addressing these barriers is crucial to achieving gender equality and ensuring the full participation of women in political processes (Agashe, 2022) (Ahmad et al., 2019).

Economic disparities play a significant role in hindering women's political participation. Economic hardships, such as the inability to mobilize resources for political campaigns, pose significant barriers to women seeking political office. This is particularly evident in Ghana and India, where women face economic and political marginalization. Addressing these economic disparities is crucial to ensuring equal political opportunities for women (Opoku, 2021).

The structure of electoral systems can facilitate or hinder women's political participation. For example, countries with proportional representation systems tend to have higher levels of female political representation than those with plurality systems (Silalahi, 2024).

As explored in authoritarian regimes, gender diplomacy is often used to improve foreign perceptions by strategically placing women in public diplomacy roles. This approach leverages stereotypical female characteristics to improve perceptions in certain areas, such as looking favorably in a country. However, it is less effective in areas associated with male competencies, such as security cooperation (Benstead & Sari-Genc, 2024). The symbolic representation of women in diplomacy can sometimes reinforce gender stereotypes, as seen in the portrayal of women as peaceful change-makers in nuclear diplomacy. This narrative, while promoting gender equality, can also limit perceptions of women's political agency (Wattenberg, 2024).

Historical legacies and gendered power structures continue to impact women's representation in international relations. In Australia, for example, women face challenges at various stages of their careers due to entrenched masculine norms and the compounding effects of these challenges across contexts (Stephenson, 2022). Despite breaking political glass ceilings in Lithuania, women remain underrepresented at the ambassadorial level, highlighting the persistence of gendered roots in diplomatic institutions (Park, 2023). The pervasive masculine culture in diplomacy constrains female diplomats, with women making up only a tiny percentage of ambassadors and negotiators globally. This culture devalues femininity and limits women's ability to function effectively as diplomats (Minarova-Banjac, 2018).

The prosopographic database of women diplomats in post-Soviet states is a significant tool that unveils crucial aspects of their social portraits. It provides insights into the balance between career and non-professional diplomats and the distribution of ambassadors by the host country. These data are instrumental in identifying diverse patterns of gender representation in the diplomatic service (Porshneva & Razinkov, 2023).

In small states such as Lithuania, empirical mapping of ambassadorial appointments provides insights into the position of women in the country's diplomacy compared to global trends, showing patterns of diversity and representation (Park, 2023). Women's policy representation varies significantly between developed and developing countries and is influenced by legal frameworks, cultural norms, and socioeconomic conditions. In both contexts, increased female representation in legislative bodies is linked to more women-friendly policies, but the mechanisms and outcomes may differ.

Women's Representation in Developed Countries

Women's representation on political platforms in developed countries has improved significantly over the past decade but remains uneven across regions and political systems. Various factors influence this progress, including legislative measures, party dynamics, and sociocultural norms. The concept of descriptive and substantive representation is central to understanding women's political representation, where descriptive refers to the number of women in political positions and substantive refers to the impact of their presence on policy and decision-making. Some key aspects of women's political representation in developed countries include:

Legislative Measures and Quotas: Many developed countries have implemented gender quotas to increase women's political representation. These quotas can be legislated or voluntary, with varying degrees of success. For example, countries with legislative quotas have seen more significant increases in women's representation than those that rely solely on voluntary measures (Fuchs & Scheidegger, 2017). The existence of gender quotas at the intra-party level plays a more important role in increasing women's representation than quotas at the state level.

Political Party Dynamics: Political parties serve as gatekeepers to elected positions, and their domestic policies wield significant influence over women's representation. Parties with a higher percentage of women in their parliamentary delegations tend to address broader issues and adopt more left-leaning platforms (Greene & O'Brien, 2016), highlighting the power dynamics at play in political representation.

Sociocultural and Historical Factors: Historical movements for women's rights and suffrage laid the groundwork for increased political participation. The pace of progress varies, with some countries experiencing rapid progress and others seeing gradual change (Hughes & Paxton, 2019). Political culture, including women's suffrage traditions and social norms, can influence

women's representation, although socioeconomic factors have a limited impact (Fuchs & Scheidegger, 2017).

Despite significant strides, challenges persist in achieving gender equality in politics, such as the enduring gender bias and the need for more substantial representation. While descriptive representation has improved, the translation of this into significant policy changes that address women's issues remains an ongoing challenge. Furthermore, women's presence in politics can have a symbolic impact, enhancing women's status and reducing societal gender inequalities.

Women's Representation in Developing and Underdeveloped Countries

Women's representation in political arenas in developing and underdeveloped countries is a multifaceted issue influenced by various factors, including educational attainment, gender quotas, and socio-political movements. Despite the challenges, significant progress has been made in increasing women's representation in political leadership roles that influence policy outcomes and gender equality. The following sections explore key aspects of this progress in women's political representation in these regions.

Educational Attainment and Political Representation: Higher levels of female education significantly increase women's representation in parliaments, highlighting the role of education in promoting gender-inclusive political landscapes (Gunu et al., 2024). However, this effect is less pronounced in ministerial roles, suggesting the need for targeted initiatives, such as mentoring programs, to overcome barriers in these positions.

Gender Quotas and Legislative Representation: Gender quotas are critical for increasing women's political representation. They have been widely adopted in developing countries and have significantly improved women's legislative presence (Swiss & Fallon, 2017). Quotas can take many forms, including reserved seats and party quotas, and have been shown to improve women's political participation and policy outcomes (Sain, 2024).

Women's Movements and Mobilization: Women's movements have been particularly effective in advocating for political representation in Africa, where they have helped triple female legislative representation between 1990 and 2015 (Tripp, 2016). These movements, through their collective action, have successfully challenged cultural and economic barriers, demonstrating the power of unity in promoting gender equality.

Despite these advances, women in developing countries face persistent challenges, including cultural norms that discourage women from participating in politics, economic barriers such as lack of financial resources for campaigning, and political structures that limit their representation (Tusalem, 2022). These cultural norms often include gender stereotypes that portray women as less capable leaders, while economic barriers can prevent women from accessing education or running for office. Democratization processes may initially reduce women's representation, but representation tends to improve over time with increased democratic freedoms and gender quotas (Fallon et al., 2012). While significant strides have been made in increasing women's political representation in underdeveloped and developing countries, challenges remain. The effectiveness of gender quotas and education initiatives varies by region, and cultural and economic barriers continue to hinder progress. However, the role of women's movements and the strategic implementation of quotas offer promising avenues for increasing women's political participation and influence.

While the relationship between democracy and women's political participation is generally positive, it is important to recognize that women's presence in political roles does not

automatically translate into gender equality or improved democratic outcomes. The effectiveness of women's participation depends on the broader political and social context, including the willingness of political institutions to embrace gender equality and supportive policies and frameworks. In addition, the challenges women face in politics vary across regions and cultures, requiring specific approaches to address these issues effectively.

Feminist Foreign Policy and Its Practices

Women's journey into direct political participation has occurred primarily in the last one hundred and thirty years, and it is a global movement. While women have always had some influence in politics through their relationships with men, it was not until they gained the right to vote that they became directly involved. In 1893, New Zealand became the first country to grant women the right to vote (Grimshaw, 1988). Other European countries soon followed, and then the rest of the world. The last place to grant women the right to vote, albeit only in municipal elections, was Saudi Arabia in 2015 (Quamar, 2016). However, it is important to note that while women did not have the right to vote, much of the rest of the world did not, for example, men of color and men without land or wealth. Furthermore, women of color gained the right to vote much later than their white counterparts in many countries. Although women's suffrage generally lags behind men's suffrage, the historical context of suffrage, in general, should be taken into account, where it was a privilege of the white and wealthy, and women of color had even further lags. Once women were granted the right to vote, the next step in women's political participation was to run for office and take the oath. Finland was the first state to allow women to do so. Finland passed a law in 1906 allowing women to run for political office. By 1907, nineteen women had been sworn into the Finnish parliament (Finland Promotion Board 2020). Regarding higher offices, the first woman to be head of government, rather than a head of state or ceremonial figurehead, in a state that still exists today was Vigdís Finnbogadóttir of Iceland in 1980 (Britannica, 2021). Since this first woman was elected, seventy-five countries have had female heads of government. Some have had more than one. The country with the most female leaders is Switzerland, with five women (Women's Power Index 2020). Once again, it is important to note that political office has historically been associated with the white and wealthy. Men of color have had a difficult time being represented in office, and women of color have had an even harder time, especially in Western countries. As mentioned in the previous paragraphs, women still lag behind men regarding representation in political office. Still, some countries are significantly better at having women in office than others.

Feminist foreign policy is an approach that prioritizes gender equality and women's rights in international relations and diplomatic processes. This policy aims to protect the rights of women and girls, promote gender equality, and increase women's participation in decision-making processes. This policy framework has been adopted by several countries, including Sweden, Canada, and Germany, each with varying levels of success and obstacles. Implementing a Feminist Foreign Policy (FFP) requires the correction of gender inequalities, the advancement of women's rights, and their participation in foreign policy negotiations. However, the pragmatic implementation of FFP frequently encounters obstacles, including geopolitical conflicts and changes in domestic politics. The following provides key insights derived from various case studies on FFP. Sweden's Feminist Foreign Policy: In 2014, Sweden pioneered the adoption of FFP, which aims to integrate a feminist lens into all dimensions of foreign policy (Wright & Rosamond, 2024) (Nylund et al., 2022). The policy encountered complications related to Sweden's NATO membership ambitions, which were perceived as incompatible with the FFP, resulting in gender-based silence surrounding the policy (Wright & Rosamond, 2024). Despite these obstacles, Sweden's FFP has been recognized and appreciated for its capacity to

reshape postcolonial power dynamics by embracing intersectionality (Nylund et al., 2022).

Canada's FFP, introduced under the Trudeau administration, includes the Feminist International Assistance Policy (FIAP), which prioritizes gender equality and women's empowerment. However, studies highlighting the gap between rhetoric and implementation of gender equality have highlighted the discrepancy between declared intentions and actual practice, showing that FIAP does not significantly improve outcomes for women and girls (Wikkerink, 2024).

Germany's FFP, led by Annalena Baerbock, emphasizes rights, resources, representation, and diversity. Various challenges plague the policy due to the Russian-Ukrainian conflict, complicating the implementation of feminist doctrines (Trajman, 2024). Furthermore, Germany's Triple Win recruitment initiative, which aims to recruit health professionals from developing countries, has been criticized for insufficiently considering colonial power dynamics despite the country's claimed feminist policy position (Cheung & Scheyer, 2024). The initiative has been accused of perpetuating a form of 'colonial feminism' where the benefits of the policy primarily accrue to Germany, rather than the countries from which the professionals are recruited. Generally, the FFP is based on ethical principles that aim to promote gender equality and empowerment through principled guidelines. Theoretical paradigms suggest that the FFP can effectively address gender-related leadership, institutional frameworks, and structures within foreign policy. While the FFP provides a potentially revolutionary perspective on international relations, geopolitical conditions, and domestic political turmoil often hinder its implementation. The recent move by Sweden's newly formed government to abandon the FFP should be considered in light of the challenges faced by Canada and Germany, as well as the subtleties involved in developing feminist principles in foreign policy in the context of evolving global dynamics

Conclusion

Gender-sensitive frameworks have a profound and significant impact on the portrayal and representation of international relations in diplomacy, primarily by shaping and dictating the underlying power dynamics, processes of representation, and mechanisms through which policy is formulated and implemented. From the perspective of feminist theories in international relations, diplomacy is assumed to function as a fundamentally gendered institution, with social constructions of masculinity and femininity actively contributing to the perpetuation of inequalities and systemic discrimination against certain groups. These feminist perspectives challenge and subvert traditional diplomatic norms and standards, advocating adopting more inclusive, equitable, and just practices that reflect a broader range of societal interests. In this context, feminist critiques argue that diplomacy often aligns itself with predominantly masculine ideals and, as a result, relegates women to a position of dysfunction within the established gender hierarchies that dictate social interactions and power relations. The historical and persistent lack of adequate female representation in diplomatic positions remains a critical issue, with women often relegated to unofficial or subordinate roles that lack the authority and influence necessary to effect meaningful change in the diplomatic arena. Conversely, the implementation of feminist foreign policy practices has faced significant challenges in reconciling these approaches with the broader foreign policy goals of developed countries, particularly in countries such as Sweden and Canada, leading to a wave of criticism and perceived failures to achieve the intended outcomes. Feminist foreign policy (FDP) initiatives in these countries have suffered setbacks due to their ineffective implementation and failure to deliver significant improvements for women and girls, and they have faced accusations of perpetuating colonial power dynamics in their relations with Indigenous communities. Despite official withdrawals or public criticism of specific policies, the underlying elements of these

feminist foreign policies continue to influence international efforts to promote gender equality, suggesting that these frameworks can endure beyond mere formal changes in policy. Despite significant progress toward inclusion, it is clear that women continue to be significantly underrepresented in diplomatic authority and influence positions. The feminist theoretical framework within the discipline of international relations has underlined the imperative need for descriptive representation by advocating for the active promotion and inclusion of more women in leadership roles that are crucial in shaping foreign policy and determining diplomatic practices. The concepts of gender mainstreaming and feminist foreign policy have emerged as key paradigms that facilitate the integration of gender perspectives into diplomatic practices, effectively challenging entrenched assumptions and advocating for the creation of fairer and more equitable policies. While frameworks sensitive to women's representation have made meaningful progress in illuminating and addressing the inherent inequalities in diplomacy, numerous obstacles and challenges remain. Conducting intersectional analyses, which consider the intersections of various social identities such as race, class, and gender, and engaging in international comparative research is crucial to advancing gender analysis in diplomatic contexts, as such efforts are vital to a comprehensive understanding of the complex dynamics at play. Furthermore, the integration and assimilation of gender perspectives into established diplomatic practices remains an ongoing effort that requires sustained and concerted efforts to dismantle traditional patriarchal gender norms and promote a more inclusive and equitable diplomatic environment.

References

- Agashe, A. (2022). Political participation of women, *Scholarly research journal for humanity science & English language*, Vol 10 No 52, doi: 10.21922/srjhsel.v10i52.11524
- Ahmad, A., Mahmood, Q. K., Saud, M., & Mas'udah, S. (2019). Women in Democracy: The political participation of women. *Masyarakat, Kebudayaan Dan Politik*, 32(2), 114–122. <https://doi.org/10.20473/mkp.V32I22019.114-122>
- Benstead, Lindsay J., and Elif Sari-Genc. 2024. "Is Gender Diplomacy Effective? Women's Representation and Public Diplomacy in Authoritarian Regimes ." *APSA Preprints*. doi: 10.33774/apsa-2024-ndrhf.
- Cheung, J., & Scheyer, V. (2024). Feminist foreign policy and global (health) care work migration: Addressing the invisibility of colonial gaps in feminist policy making. *Asian Journal of Women's Studies*, 30(3), 171–195. <https://doi.org/10.1080/12259276.2024.2316403>
- Cuchet, V.S. (2018). Gender studies et domination masculine les citoyennes de l'athenes classique, un defi pour l'historien des institutions, *Cahiers du Centre Gustave Glotz*, Vol. 28, 7-30.
- Fuchs, G. & Scheidegger, C. (2017). Political Representation of Women in Europe. What Accounts for the Increase in the 2000s. doi: 10.1007/978-3-319-41513-0_10
- Greene, Z. & O'Brien, D. Z. (2016). Diverse parties, diverse agendas? Female politicians and the parliamentary party's role in platform formation. *European Journal of Political Research*, Volume55, Issue3, 435-453. doi: 10.1111/1475-6765.12141
- Grimshaw, P. (1988). Women's Suffrage in New Zealand. *Contemporary Review of the Middle East*, doi: 10.1177/2347798916664623
- Gunu, I.M., Alidu, S.M. & Enchill, G.E. (2024). Gender Equality in Political Leadership.

Advances in human services and public health (AHSPH) book series, doi: 10.4018/979-8-3693-2101-0.ch007

Hughes, M.M., Paxton, P. (2019). The Political Representation of Women over Time. In: Franceschet, S., Krook, M.L., Tan, N. (eds) *The Palgrave Handbook of Women's Political Rights. Gender and Politics*. Palgrave Macmillan, London. https://doi.org/10.1057/978-1-137-59074-9_3

Minarova-Banjac, C. (2018). Gender Culture in Diplomacy: A Feminist Perspective, *Culture Mandala*, Vol. 13, No. 1, 20--44.

Nylund, M.L., Håkansson, S. & Bjarnegård, E. (2022). The Transformative Potential of Feminist Foreign Policy: The Case of Sweden, *Journal of Women, Politics & Policy*, 44:3, 257-273, DOI: 10.1080/1554477X.2022.2113662

Opoku, P. (2021). Women and Political Participation: A Comparative Study of Ghana and India. *Social Science Research Network*, doi: 10.2139/SSRN.3768023

Park, A. (2023). Diversity and Women's Representation in Small States' Diplomacy: A Case Study of Lithuania. *The Hague Journal of Diplomacy*, doi: 10.1163/1871191x-bja10171

Porshneva, O. S. & Razinkov, S. L. (2023). Database "Women diplomats in newly Independent States in the Former USSR (1991-2022)": structure and analysis possibilities. *Istoricheskaya informatika*

Quamar, Md. M. (2016). Municipal Elections in Saudi Arabia, 2015. *Contemporary Review of the Middle East*, 3(4), 433-444.

Sherly, E. & Silalahi, M. (2024). Women's Political Participation in the United States After Women's Suffrage: Women's Representation in the Legislature of the House of Representatives and the Senate. *JPPi (Jurnal Penelitian Pendidikan Indonesia)*, doi: 10.29210/020244071

Stephenson, E.M. (2022). Why Do Women Remain Under-Represented in International Affairs? The Case of Australia. *Aust J Politics Hist*, 68: 242-263. <https://doi.org/10.1111/ajph.12807>

Swiss, L. & Fallon, K.M. (2017). "Women's transnational activism, norm cascades, and quota adoption in the developing world." *Politics & Gender*. 13(3): 458-487. doi: 10.1017/S1743923X16000477

Trajman, J. (2024). Feministyczna polityka zagraniczna Republiki Federalnej Niemiec – założenia teoretyczne i wymiar praktyczny w kontekście wojny w Ukrainie. *Politeja*, doi: 10.12797/politeja.20.2024.88.2.09

Towns, A.E. (2021). Gender in Historical International Relations, de Carvalho, B., Costa Lopez, J., & Leira, H. (Eds.), *Routledge Handbook of Historical International Relations* (1st ed.). Routledge doi: 10.4324/9781351168960-14

Tripp, A. M. (2016). Women's mobilisation for legislative political representation in Africa. *Review of African Political Economy*, 43(149), 382-399. <https://doi.org/10.1080/03056244.2016.1214117>

Thelma, C.C. & Ngulube, L. (2024). Women in Leadership: Examining Barriers to Women's Advancement in Leadership Positions. *Asian Journal of Advanced Research and Reports*, 18(6),

273-290, doi: 10.9734/ajarr/2024/v18i6671

Tusalem, R.F. (2022). Does gendered representation in national legislatures promote substantive representation and human development? Evidence from the developing world. *Politics and Policy*, doi: 10.1111/polp.12503

Wattenberg, J. (2024). More Women, Fewer Nukes?, *International Studies Review*, Volume 26, Issue 4, December 2024, viae020, <https://doi.org/10.1093/isr/viae020>

Wikkerink, J.R. (2024). Canada's Feminist Foreign Policy: Analyzing the Effectiveness of the Trudeau Government's Gendered Approach. doi: 10.12797/9788383681696.08

Wright, K.A.M. & Rosamond, A.B. (2024). Sweden, NATO and the gendered silencing of feminist foreign policy. *International Affairs*, Volume 100, Issue 2, March 2024, Pages 589–607, <https://doi.org/10.1093/ia/iiae002>

KADIN ÇALIŞANLARIN BANKA PERFORMANSINA ETKİSİ: TÜRK BANKACILIK SETKÖRÜNDEN KANITLAR

Öğr. Gör. Dr. Cevriye Yüksel YILDIRIM

Balıkesir Üniversitesi, Türkiye

Doç. Dr. Hasan Hüseyin YILDIRIM

Balıkesir Üniversitesi, Türkiye

Özet

Günümüzde birçok akademik çalışma ve tartışmanın konusunu kadın oluşturmaktadır. Çünkü her geçen gün iş hayatında kadın çalışan sayısı artmaktadır. Çalışma hayatında kadınlar eğitimden, turizme, sağlıktan, güvenliğe kadar farklı birçok alanda yer almaktadır. Bu alanlardan birini de bankalar oluşturmaktadır. Bankalar ülke ekonomileri için işlev ve istihdam açısından önem taşımaktadırlar. Bankalar sayesinde ülkede birikim sahibi olan kişiler faiz geliri elde eder, yatırım için firmalar kaynaklara bankalar aracılığıyla erişebilirler. Bu bakımdan bankalar ülkedeki yatırımların artmasında olumlu katkı sağlarlar. Bu durumda banka karlılıklarına ve performanslarına etki eden artışlar ülke ekonomisine de katkı sağlayacaklardır. Kadın çalışanların erkek çalışanlara kıyasla daha özenli ve titiz çalışması nedeniyle bankaların performanslarına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu çalışmada BIST Bankacılık endeksinde yer alan 7 adet mevduat bankasının 2013-2023 yılları arasındaki yıllık verilerinden yararlanılarak kadın çalışanların aktif karlılığı ve özsermaye karlılığı üzerinde bir etkisinin olup olmadığı araştırılmıştır. Çalışma sonucunda kadın çalışanlarının oranının hem aktif karlılığını hem de özsermaye karlılığını pozitif olarak etkilediği ancak bu etkinin istatistiksel olarak anlamlı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. SYO ve LATA değişkenlerinin aktif karlılığını pozitif ve istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde etkilediği tespit edilmiştir. Ayrıca SYO ve LATA değişkenlerinin özsermaye karlılığını pozitif ve istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde etkilediği tespit edilmiştir. TKTV değişkeninin ise özsermaye karlılığını negatif ve istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde etkilediği tespit edilmiştir.

Anahtar kelime: Bankacılık, Performans, Kadın Çalışanlar

Impact of Female Employees on Bank Performance: Evidence From Turkish Banking Sector

Abstract

Today, women are the subject of many academic studies and discussions. Because the number of female employees in business life is increasing day by day. In working life, women are involved in many different areas from education to tourism, health and security. One of these areas is banks. Banks are important for country economies in terms of function and employment. Thanks to banks, people who have savings in the country earn interest income, and companies can access resources for investment through banks. In this respect, banks make a positive contribution to increasing investments in the country. In this case, increases affecting bank profitability and performance will also contribute to the country's economy. It is thought that female employees will contribute to the performance of banks because they work more diligently and meticulously compared to male employees. In this study, it was investigated whether there is an effect on the return on assets and return on equity of female employees by using the annual data of 7 deposit banks in the BIST Banking index between 2013-2023. As a result of the study, it was concluded that the ratio of female employees positively affected both return on assets and return on equity, but this effect was statistically significant. It was determined that SYO and LATA variables had a positive and statistically significant effect on asset profitability. In addition, it was determined that SYO and LATA variables had a positive and statistically significant effect on return on equity. On the other hand, it was determined that the TKTV variable affected the return on equity in a negative and statistically significant way.

Keywords: Banking, Performance, Female Employees

GİRİŞ

Ülke ekonomilerinin gelişimiyle birlikte finansal sistemler de ilerlemektedir. Bankalar, finansal sistemin önemli unsurlarındandır. Banka kelimesi, İtalyanca "Banco" sözcüğünden türetilmiştir (Yetiz, 2016). Bankaların başlıca işlevi, finansal sistem içinde fonlara aracılık yapmaktır (Reis vd., 2016). Günümüzde bankalar, sadece mevduatları krediye dönüştürmekle kalmayıp, aynı zamanda sermaye piyasası işlemlerine aracılık etmek, vadeli işlemler yapmak, teminat sağlamak, ekonomik birimler arasında para transferi gerçekleştirmek ve fatura ile vergi ödemelerini tahsil etmek gibi farklı hizmetler de sunmaktadır (Sarıtaş vd., 2016). Ayrıca bankalar, ekonomi politikasının bir parçası olarak para ve maliye politikalarının uygulanmasına da katkı sağlar. Bankaların faaliyetlerindeki başarı, finansal sistemin başarısını doğrudan etkiler; finansal sistemin başarısı ise genel olarak ülkenin ekonomisini etkiler (Çağıl ve Mukhtarov, 2014). Bu nedenle, güçlü bir ekonomi ve finansal sistem için bankaların rolü son derece önemlidir (Kartal, 2018).

Ülkelerin bazıları sermaye temelli sisteme sahipken bazı ülkeler bankacılık temelli finansal sisteme sahiptirler. Türkiye ise ekonomide bankacılık temelli finansal sisteme sahiptir (Dağıdır, 2014:) Bu yüzden ekonomik büyümede Türkiye’de bankalar önemli bir role sahiptir.

Türkiye’de 2024 Mart ayı itibarıyla 9 katılım, 34 mevduat ve 19 kalkınma ve yatırım bankası faaliyet göstermektedir. 34 mevduat bankasından 4 tanesi kamu, 9 tanesi yerli özel ve 21 tanesi yabancı sermayeli bankalardır. Mevduat bankalarının 9,421 adet şubesi olup toplam çalışan sayısı 182,573 kişidir. Katılım bankalarının 4 tanesi kamu, 2 tanesi yerli sermayeli özel ve 3

tanesi ise yabancı sermayeli bankalardır. Katılım bankalarının 1,459 adet şubesi olup toplam çalışan sayısı 19,728 kişidir. Kalkınma ve Yatırım Bankalarının 4 tanesi kamu, 11 tanesi yerli özel ve 4 tanesi yabancı sermayeli bankalardır. Kalkınma ve Yatırım Bankalarının 69 adet şubesi olup toplam çalışan sayısı 6,322 kişidir. Bu üç bankacılık türünde sektörde mevduat bankaları ağırlıklı paya sahiptir. Bankacılık sektörünün fonksiyon gruplarına göre %86'sını mevduat bankaları, %8'ini katılım bankaları ve %6'sını ise kalkınma ve yatırım bankaları oluşturmaktadır (BDDK, 2024). Bankacılık sektörünün 2024 Mart ayı itibariyle dönem net karı 154 milyar TL olarak gerçekleşmiştir. Aralık 2023 yılı itibariyle sektörün net karı 604 milyar TL'dir (TBB, 2023).

Bankalar diğer işletmelerde olduğu gibi kar elde etme güdüsüyle kurulmuş kurumlardır. Bankalar hedeflemiş oldukları kar seviyelerine ulaşmak için büyük tutarlarda yatırım yapmaktadırlar. Kar bankaların faaliyetlerini kesintisiz sürdürebilmesi için önem arz etmektedir. Banka karlılıklarını etkileyen değişkenler dışsal (makro) ve içsel (mikro) faktörler olarak ele alınmaktadır (Büyükoğlu, 2023). Dışsal bankalar tarafından yönetilemeyen ve kontrol edilemeyen faktörlerdir. Örneğin enflasyon ve doğal afetler gibi faktörlerdir. Bankaların karlılıklarını etkileyen içsel faktörler ise bankaların kendi aldıkları kararlar ile yönetilebilen ve kontrol edilebilen faktörlerdir (Çelik ve Kaya, 2019: 766). Bankanın içsel faktörlerine örnek olarak finansal oranları, personel sayısı, şube sayısı, pazar payı ve gelir türleri gösterilebilir.

Bankalar için karlılık durumlarını etkileyen tüm hususların incelenmesi önem arz etmektedir (Dinçer vd., 2019). Zira karlılıklarını hangi unsurların artırdığının belli olması yöneticilerin bu hususta harekete geçmelerine yardımcı olacaktır.

İşletmelerin performansı üzerinde etkili olan ve araştırmalara konu olan unsurların birini de kadın çalışanlar oluşturmaktadır. Literatürde yapılan çalışmalarda kadın işgücünün şirket performanslarına olumlu etki ettiğini ifade eden çok sayıda çalışma mevcuttur. Bu bağlamda, kadın işgücünün erkek işgücüne kıyasla daha detaylı çalıştığı ve işletmelerin performanslarına olumlu katkı sağladığı düşünülmektedir. Ayrıca kadınların organize etme, iletişim becerileri ve bankacılıkta imaj yaratmada erkeklerden daha iyi olduğu da söylenebilir. Aynı zamanda karşıt görüşleri içeren çalışmalarda mevcuttur. Söz konusu çalışmalarda kadın işgücünün işletmelerde yer almasının şirket performansına etki etmeyeceği savunulmaktadır. Bu çalışmalarda savunulan görüşler ise işletmelerin performanslarında olumlu etki yapacak unsurun cinsiyet değil bilgi birikimi ve tecrübenin önemli olduğudur.

Hizmet sektöründe kadın istihdamı, ekonomik büyüme ve toplumsal eşitlik açısından büyük bir öneme sahiptir. Kadınların iş gücüne katılımı, sektördeki çeşitliliği artırarak yenilikçi ve daha verimli hizmetlerin sunulmasına olanak tanır. Ayrıca, kadınların istihdamı, aile bütçelerini güçlendirmekle kalmaz, aynı zamanda kadınların bağımsızlıklarını kazanarak toplumsal rollerini güçlendirmelerine de yardımcı olur. Bu durum, cinsiyet eşitsizliğinin azaltılmasına ve daha adil bir toplum yapısının inşasına katkı sağlar. Hizmet sektöründeki kadın istihdamı, hem iş gücü piyasasında hem de genel toplumsal yapıda pozitif bir dönüşüm yaratma potansiyeline sahiptir.

Türkiye'de hizmet sektöründe kadınların rolü, giderek daha belirgin hale gelmektedir. Bu durum

hem ekonomik hem de toplumsal gelişim açısından büyük bir öneme sahiptir. Kadınlar, özellikle sağlık, eğitim, turizm, perakende ve bankacılık gibi alanlarda aktif olarak çalışmakta ve bu sektörlerdeki iş gücünün önemli bir kısmını oluşturmaktadır. Türkiye’de kadınların hizmet sektöründeki artan etkinliği, iş gücü piyasasında daha dengeli bir dağılımı teşvik ederken, toplumsal kalkınmanın hızlanmasına da önemli bir katkı sunmaktadır.

Bankacılık sektöründe kadın istihdamı, sektördeki verimliliği artıran, hizmet kalitesini ve müşteri memnuniyetini iyileştiren önemli bir faktördür. Kadınların bankacılık alanında daha fazla yer alması sektördeki çeşitliliği artırır. Kadınların finansal yönetim, risk analizi ve müşteri ilişkileri gibi alanlarda gösterdiği başarılar, sektöre yenilikçi bakış açıları kazandırır.

Türkiye’de bankacılık sektöründe kadın çalışanların önemi, sektördeki çeşitliliği artırarak daha yenilikçi ve sürdürülebilir bir iş ortamı yaratmasından kaynaklanmaktadır. Kadınların bankacılık alanında daha fazla yer alması, müşteri ilişkilerinde empati, güven ve iletişim becerilerini ön plana çıkarırken, finansal hizmetlerin daha kapsamlı ve erişilebilir olmasına katkı sağlar. Kadınların bankacılık sektöründe daha fazla temsili sektördeki karar alma süreçlerine farklı bakış açıları ve çözümler getirilmesine de olanak tanır. Bu durum Türkiye’nin finansal sistemine önemli bir dinamizm kazandırır.

Tablo 1: 2013-2023 Yılları Arasında Türk Bankacılık Sektörü Çalışan Sayılarına Ait Bilgiler

	Erkek	Kadın	Toplam	Kadınların Çalışma Oranı
2013	96,923	100,542	197,465	0.509
2014	98,274	102,612	200,886	0.511
2015	98,209	102,995	201,204	0.512
2016	96,213	100,486	196,699	0.511
2017	95,213	98,291	193,504	0.508
2018	94,588	97,725	192,313	0.508
2019	93,315	95,522	188,837	0.506
2020	92,569	94,043	186,612	0.504
2021	91,920	93,328	185,248	0.504
2022	93,368	95,319	188,687	0.505
2023	93,205	95,902	189,107	0.507

Tablo 1’e bakıldığında 2013-2023 yılları arasında sektörün kadın çalışan oranının %50’nin üzerinde olduğu görülmektedir. Toplam istihdam edilen çalışan sayısında düşüş gözlemlense de oransal olarak kadın çalışan sayısında önemli bir değişimin olmadığı görülmektedir.

Bu çalışmada BIST Bankacılık endeksinde yer alan 7 adet mevduat bankasının 2013-2023 yılları arasındaki yıllık verilerinden yararlanılarak kadın çalışan istihdamının aktif karlılık ve

özsermaye karlılığı üzerindeki etkisi araştırılmak istenmiştir. Çalışmanın giriş bölümünde bankacılık sektörünün önemi ve bankacılık sektöründe karlılık ele alınmıştır. Çalışmanın literatür araştırması kısmında ise konu ile ilgili benzer çalışmalara yer verilmiştir. Çalışmanın yöntem kısmında veri seti ve çalışmanın adımları ile birlikte bulgularına yer verilmiştir. Sonuç kısmında ise çalışmanın bulguları değerlendirilmiş ve gelecek çalışmalar için önerilerde bulunulmuştur.

LİTERATÜR ARAŞTIRMASI

Bu bölümde çalışmayla benzerlik gösteren çalışmaların bir kısmına yer verilmiştir.

Özer ve Biçerli (2003), Türkiye’de kadın işgücünün emek piyasalarına katılım kararlarını regresyon analizi ile incelemiştir. Çalışma sonucunda kadın işgücünün emek piyasalarına katılımında; ücretler, enflasyon, büyüme oranı, işsizlik oranı gibi unsurların direk etkisinin olmadığına ulaşılmıştır.

Doğrul (2008), Türkiye’de kadın işgücüne katılımı etkileyen unsurları regresyon analizi ile incelemiştir. Çalışma sonucunda kadınların işgücüne katılımını eğitim düzeyi, ekonomik durumu, mevcut çocuk sayısı ve sahip olduğu çocukların yaşının etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.

Dedeoğlu (2009) Türkiye’de kadınların işgücü piyasasında aktif olup olmadıkları hususunu betimsel istatistik ile incelemiştir. Çalışma sonucunda kadınların işgücü piyasasında aktif olmadıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Dayıoğlu ve Kırdar (2010) Türkiye’de kadın işgücüne katılım oranlarını Logit ile incelemişlerdir. Çalışma sonucunda kadınların işgücüne katılım oranlarının eğitim ile arttığı sonucuna ulaşılmıştır.

Kızılgöl (2012) Türkiye’de kadın işgücüne katılım kararlarını etkileyen unsurları Logit ile incelemiştir. Çalışma sonucunda eğitim düzeyi, gelir, bağımlılık oranı, oturulan konut mülkiyeti ve yaş gibi unsurların işgücüne katılımlarını etkilediğini tespit edilmiştir.

Bozkaya (2013) Türkiye’de kalkınma ve kadın işgücüne katılımı regresyon analizi ile incelemiştir. Çalışma sonucunda kalkınma için kadın istihdamının yüksek düzeyde gerçekleşmesi gerektiği tespit edilmiştir.

Er (2013) Türkiye’de erkek ve kadınların işgücüne katılımı etkileyen unsurları regresyon analizi ile incelemiştir. Çalışma sonucunda eğitim düzeyinin erkek istihdamında pozitif, doğurganlık oranının ise kadınların işgücüne katılma oranını negatif etkilediği tespit edilmiştir.

Çetin ve Sevüktekin (2014) Türkiye ‘de kadın işgücüne katılımlarını etkileyen unsurları regresyon analizi ile incelemişlerdir. Çalışma sonucunda kadın istihdamında medeni durumlarının ve eğitim doğrudan etkili olduğu anlaşılmıştır.

Kılıç ve Öztürk (2014) Türkiye’de kadın işgücüne katılımlarını etkileyen unsurları probit analizi ile incelemişlerdir. Çalışma sonucunda kadınların işgücüne katılımını belirleyen faktörlerin eğitim, medeni durum, ekonomik kaynaklar, toplumsal cinsiyet algısı ve yerleşim yeri olduğu tespit edilmiştir.

Kurtaran ve Eker (2017) 46 bankanın yönetim kurullarında cinsiyet çeşitliliği ile finansal performansları arasındaki ilişkiyi çoklu regresyon analizi ile incelemişlerdir. Çalışma sonucunda kadın işgücünün bankaların öz sermaye karlılıklarını anlamlı bir şekilde etkilememektedir.

Ahmadi ve Bouri (2017) Fransa'da şirket performansları ve yönetim kurulunda cinsiyet çeşitliliği arasındaki ilişkiyi regresyon analizi ile incelemişlerdir. Çalışma sonucunda yönetim kurulu cinsiyet çeşitliliği ile şirket performansı arasında ilişki olduğu görülmüştür.

Güçlü (2017) Türkiye'de kadın işgücüne bölgesel katılımı etkileyen unsurları regresyon analizi ile incelemiştir. Çalışma sonucunda kadınların bölgesel işgücüne katılımını belirleyen faktörlerin eğitim, medeni durum, çocuk sayısı, göç ve işsizlik olduğu sonucuna varılmıştır.

McGuinness vd. (2017) Çin'de CEO'larının cinsiyetleri ile kurumsal sosyal sorumluluk performansları arasındaki ilişkiyi regresyon analizi ile incelemişlerdir. Çalışma sonucunda CEO'ları kadın olan şirketlerin Kurumsal Sosyal Sorumluluk (KSS) performanslarının daha yüksek olduğu sonucuna varılmıştır.

Doğan (2018) işletmelerin üst yönetimindeki kadın üye sayının işletme performansına yönelik literatür çalışması ile incelemiştir. Çalışma sonucunda işletmelerin üst yönetimindeki kadın üye sayının işletme performansına etkisinin olumlu olduğunu söyleyen çalışmalarında, olumsuz olduğunu gösteren çalışmalarında olduğuna değinmiştir.

Zulvinaa ve Adharianib (2019) arasında Endonezya Menkul Kıymetler Borsasında yer alan Endonezya'daki imalat işletmeleri verileri ile yönetimde CEO ve CFO olarak yer alan kadınlar ve işletme değeri arasındaki ilişki, Tobin's Q oranını baz alarak incelenmiştir. Çalışma sonucunda kadın CEO'lar ile işletme değeri arasında ilişki bulamamışlardır. Kadın CFO'lar ise işletme değerine pozitif olarak etki etmektedir.

Doğanalp ve Ortakarpuz (2021) Türkiye'de BİST 50'de yer alan işletmelerde kadın çalışanların işletme performansına etkisini korelasyon ve regresyon analiziyle test etmişlerdir. Çalışma sonucunda kadın çalışanların işletme performansına olumlu etki sağladığı sonucuna ulaşmışlardır.

Abou-El-Sood (2021), 195 ABD ticari bankasının yönetim kurullarında kadın üyelere sahip olmanın, karar alma sürecine etik/toplumsal perspektifler ve yeni kaynaklar getirdiği sonucuna ulaşmıştır.

Hepsağ (2023) Türkiye'de BİST'te kadın yöneticilerin finansal performansa etkilerini ölçmüştür. Çalışma sonucunda kadın yöneticilerin yönetimde olduğu dönemler ile erkek yöneticilerin yönetimde olduğu dönemler arasında yabancı kaynak oranı, özkaynak oranı, uzun vadeli yabancı kaynak oranı ve piyasa temelli performans ölçütü oranı olan Tobin's Q oranında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir.

YÖNTEM

Bankaların karlılığını etkileyen faktörlerin içsel (mikro; firma bazında) ve dışsal

(makroekonomik; finansal sektör yapısı) belirleyicilerin birleşiminden oluştuğu görülmektedir. Bankaların finansal tablolarında yer alan hesaplardan oluşan faktörler içsel faktörler olarak adlandırılırken, banka yönetimi ile ilgili olmayan fakat finansal kurumların performanslarını etkileyen ekonomik ve yasal şartlar ise dışsal faktörleri oluşturmaktadır. Bu faktörlerin ülkelere, finansal sistemlere ve dünyanın farklı bölgelerine göre değiştiği yine literatürden elde edilen çıktılar arasındadır (Reis vd., 2016). Karlılık işletmenin elde ettiği karın, işletmenin üretiminde kullandığı varlıklar, özkaynak ve net satışlar üzerinden ölçülü, yeterli ve doyurucu olup olmadığı konusunda bilgi vermektedir. Bu çalışmada bankaların karlılığının belirlenmesinde içsel faktörlerden yararlanılmıştır.

Değişkenlerden yararlanılarak oluşturulan ekonometrik model aşağıda yer almaktadır. Aşağıda yer alan çoklu regresyon denkleminde 6 adet bağımsız değişken yer almaktadır. Denklem bir panel veri setine dayalı olarak oluşturulmuş zaman ve yatay kesit veri setini barındırmaktadır. Ekonometrik modelin analizinde ve diğer testlerin tespit edilmesinde STATA paket programından yararlanılmıştır.

$$ROA_{it} = \beta_0 + \beta_1 SYO_{it} + \beta_2 TMTV_{it} + \beta_3 TKT V_{it} + \beta_4 TKTM_{it} + \beta_5 LATA_{it} + \beta_6 KCO_{it} + u_{it} \quad (\text{Model 1})$$

$$ROE_{it} = \beta_0 + \beta_1 SYO_{it} + \beta_2 TMTV_{it} + \beta_3 TKT V_{it} + \beta_4 TKTM_{it} + \beta_5 LATA_{it} + \beta_6 KCO_{it} + u_{it} \quad (\text{Model 2})$$

Tablo 2: Analizde Kullanılan Değişkenler

Kısaltma	Değişkenler	Oran Grubu	Değişken Türü
SYO	Sermaye Yeterliliği Oranı	Sermaye Yeterliliği	Bağımsız Değişken
TMTV	Toplam Mevduat / Toplam Varlıklar	Bilanço Yapısı	
TKTV	Toplam Krediler / Toplam Varlıklar	Aktif Kalitesi	
TKTM	Toplam Krediler / Toplam Mevduat	Aktif Kalitesi	
LATA	Likit Aktifler / Toplam Aktifler	Likidite	
KCO	Kadınların Çalışma Oranı		
ROA	Ortalama Aktif Karlılığı (ROA)	Karlılık	Bağımlı Değişken
ROE	Ortalama Özkaynak Karlılığı (ROE)	Karlılık	

Tablo 2’de analizde kullanılan değişkenlere yer verilmiştir. Analizde bağımsız değişken olarak 6 adet bağımsız değişken ve 2 adet bağımlı değişken kullanılmıştır. Bağımsız değişkenler bilanço yapısı, aktif kalitesi, likidite, sermaye yeterliliği ve analizin önemli değişkeni olan bankaların kadın çalışanlarının oranı kullanılmıştır. Bağımlı değişken olarak ise aktif karlılığı ve özsermaye karlılığı kullanılmıştır.

Analizde BIST Bankacılık endeksinde yer alan 7 adet mevduat bankasının 2013-2023 yılları arasındaki yıllık verilerinden yararlanılmıştır. Tablo 3’de analizde kullanılan bankalara yer

verilmiştir.

Tablo 3: Analizde Kullanılan Bankalar

No	Bankalar
1	Türkiye Halk Bankası A.Ş.
2	Türkiye Vakıflar Bankası T.A.O.
3	Akbank T.A.Ş.
4	Şekerbank T.A.Ş.
5	Türkiye İş Bankası A.Ş.
6	Yapı ve Kredi Bankası A.Ş.
7	Türkiye Garanti Bankası A.Ş.

BULGULAR

Tablo 3’de analizde kullanılan değişkenlere ait tanımlayıcı test istatistiklerine yer verilmiştir. Değişkenlerden TKTV, TKTM, LATA ve KCO Jarque-Bera test istatistiği sonuçlarına bakıldığında normal dağılım sergilediği diğer değişkenlerin ise normal dağılım sergilemediği görülmektedir. Değişkenlerin ortalama değerlerine bakıldığında SYO değişkeninin 16,68; TMTV değişkeninin 62,76; TKTV değişkeninin 100,12; LATA değişkeninin 19,86; ROA değişkeninin 1,72; ROE değişkeninin 16,08 ve KCO değişkeninin ise 0,52 olduğu tespit edilmiştir. Panel veri setine göre oluşturulmuş her bir değişken için 77 adet gözlem değerinin olduğu görülmektedir.

Tablo 4: Analizde Kullanılan Bankalar

	SYO	TMTV	TKTV	TKTM	LATA	ROA	ROE	KCO
Ortalama	16.68	62.76	62.14	100.12	19.86	1.72	16.08	0.52
Medyan	15.40	60.71	62.57	103.03	19.71	1.44	13.17	0.52
Maksimum	27.22	85.31	73.92	123.49	33.01	6.73	55.60	0.63
Minimum	13.08	54.08	47.77	67.84	8.37	-2.21	-31.42	0.43
Standart Sapma	3.06	6.77	5.69	13.90	5.95	1.44	12.93	0.05
Çarpıklık	1.20	1.15	-0.45	-0.48	0.17	1.55	0.81	0.28
Basıklık	3.95	4.13	2.67	2.16	2.21	6.48	6.48	2.84
Jarque-Bera	21.51	21.27	2.98	5.29	2.37	70.02	47.48	1.10
Olasılık	0.001	0.01	0.22	0.07	0.30	0.01	0.01	0.57

International Congress on Women's Studies

Gözlem Sayısı	77	77	77	77	77	77	77	77
---------------	----	----	----	----	----	----	----	----

Tablo 5'e bakıldığında değişkenlere ait korelasyon analizi sonuçları yer almaktadır. Değişkenler normal dağılım sergilemediğinden dolayı değişkenler arasındaki korelasyonun hesaplanmasında Pearson Korelasyon analizi yapılmıştır. Korelasyon katsayıları, -1 ile 1 arasında bir değer alır. 1, iki değişken arasında güçlü pozitif bir ilişki olduğunu, -1 ise güçlü negatif bir ilişki olduğunu gösterir. 0'a yakın değerler ise, iki değişken arasında çok az ya da hiç ilişki olmadığını belirtir.

Tablo 5: Korelasyon Matrisi

	SYO	TMTV	TKTV	TKTM	LATA	ROA	ROE
TMTV	-0.06						
TKTV	-0.66	-0.10					
TKTM	-0.35	-0.77	0.68				
LATA	-0.14	-0.45	-0.06	0.32			
ROA	0.62	-0.15	-0.64	-0.26	0.30		
ROE	0.48	-0.06	-0.59	-0.28	0.27	0.89	
KCO	0.35	-0.50	-0.23	0.24	0.31	0.37	0.24

Tablo 5' bakıldığında Sermaye Yeterliliği Oranı (SYO) ile aktif karlılık arasında pozitif (0.62) bir ilişki var. Yani, sermaye yeterliliği arttıkça, aktif karlılığının da artması beklenebilir. Benzer şekilde özkaynak karlılığı arasında da pozitif (0.48) bir ilişki söz konusu. Bu da sermaye yeterliliğinin artmasının özkaynak karlılığını artırabileceğini göstermektedir. Kadınların çalışma oranı ile sermaye yeterliliği arasında düşük düzeyde pozitif (0.35) bir ilişki bulunuyor. Yani kadınların iş gücündeki oranı arttıkça, sermaye yeterliliği artma eğiliminde olabilir, ancak bu ilişki çok güçlü değildir. Mevduat oranı ile aktif karlılık arasında zayıf bir negatif (-0.15) ilişki söz konusu. Mevduat oranı ile özkaynak karlılığı arasında neredeyse hiçbir ilişki yoktur. Kadınların çalışma oranı ile mevduat oranı arasında orta düzeyde negatif (-0.50) bir ilişki vardır. Kredilerin varlıklar içindeki oranı ile aktif karlılık arasında güçlü negatif (-0.64) bir ilişki vardır. Kredilerin varlıklar içindeki oranı ile özkaynak karlılığı arasında da güçlü negatif (-0.59) bir ilişki vardır. Kadınların çalışma oranı ile kredilerin varlıklar içindeki oranı arasında zayıf bir negatif (-0.23) ilişki tespit edilmiştir. Kredilerin mevduata oranı ile aktif karlılık arasında zayıf negatif (-0.26) bir ilişki vardır. Kredilerin mevduata oranı ile özkaynak karlılığı arasında da zayıf bir negatif (-0.28) ilişki bulunmuştur. Kadınların çalışma oranı ile kredilerin mevduata oranı arasında pozitif (0.24) oldukça zayıf bir ilişki bulunmuştur. Likit aktiflerin oranı ile aktif karlılık arasında zayıf bir pozitif (0.30) ilişki vardır.

Kadınların çalışma oranı ile aktif karlılık arasında orta düzeyde pozitif (0.37) bir ilişki vardır. Kadınların iş gücüne katılımı arttıkça, bankaların aktif karlılığı biraz artabilir. Kadınların çalışma oranı ile özkaynak karlılığı arasında zayıf bir pozitif (0.24) ilişki tespit edilmiştir.

Tablo 6: Yatay Kesit Bağımlılığına Ait Test Sonuçları

Değişken Adı	Breusch-Pagan LM	Pesaran CD Testi	Sonuç
--------------	------------------	------------------	-------

	istatistik	olasılık	istatistik	olasılık	
ROA	104,39	0.0001	8,64	0.0001	Var
ROE	142,30	0.0001	11,45	0.0001	Var
SYO	105,86	0.0001	9,62	0.0001	Var
TMTV	80,97	0.0001	6,99	0.0001	Var
TKTV	173,02	0.0001	13,11	0.0001	Var
TKTM	164,03	0.0001	12,71	0.0001	Var
LATA	128,95	0.0001	10,80	0.0001	Var
KCO	69,57	0.0001	7,14	0.0001	Var

Tablo 6’da değişkenlere ait yatay kesit bağımlılık test sonuçları verilmiştir. Breusch-Pagan LM ve Pesaran CD test istatistiklerine göre tüm değişkenlerde yatay kesit bağımlılığının olduğu görülmektedir. Tablo 7’de ise bağımsız değişkenlere ait VIF değerleri yer almaktadır. VIF (Variance Inflation Factor - Varyans Şişirme Faktörü) testi, regresyon analizlerinde çoklu doğrusal bağlantı (multicollinearity) problemini belirlemek için kullanılan bir araçtır. VIF, her bir bağımsız değişkenin diğer bağımsız değişkenlerle olan ilişkisini ne kadar şişirdiğini ölçer. Yüksek VIF değerleri, değişkenler arasında yüksek doğrusal ilişki olduğunu ve bu durumun regresyon sonuçlarını çarpıtabileceğini gösterir. TKTM değişkenin yüksek oranda korelasyona sahip olmasından dolayı oluşturulacak regresyon analizlerinde çıkarılmıştır. Kalan bağımsız değişkenler ile oluşturulan regresyon analizi sonucunda VIF değerleri elde edilmiştir. VIF değerleri genellikle düşük ve 1 ile 5 arasındaki sınırdan yer alıyor, bu da bağımsız değişkenler arasında ciddi bir çoklu doğrusal bağlantı olmadığını ve modelin güvenilir olduğunu gösterir. Eğer VIF değerleri yüksek olsaydı bu değişkenleri modelden çıkarmak ya da değişkenleri dönüştürmek düşünülebilirdi.

Tablo 7: Bağımsız Değişkenlere Ait VIF Test Sonuçları

Değişkenler	VIF
SYO	2,64
TMTV	1,51
TKTV	2,47
LATA	1,42
KCO	1,40

Tablo 8’de model 1 ve model 2 için uygun panel regresyon için sabit etkiler mi?, rassal etkiler mi?, klasik modelin mi uygun olduğuna karar vermek için Hausman testi ile Breusch-Pagan LM testleri yapılmıştır. Test sonuçlarına göre her iki model için klasik modelin daha uygun olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 8: Panel Regresyon Yöntem Tercihi

International Congress on Women's Studies

	Hausman Test		Breusch and Pagan Lagrangian Multiplier Test	
	Ki-Kare Değeri	Prob Değeri	Ki-Kare Değeri	Prob Değeri
Model 1	8,82	0.1842	0,01	0.99
Model 2	14,47	0,0129	0,01	0.99

Tablo 9’da model 1 ve model 2 için regresyon analizine ait varsayımların test sonuçları yer almaktadır. Her iki modelde hem farklı varyanslılığın olduğu hem de otokorelasyonun olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 9: Model 1 ve Model 2’ye Ait Varsayım Test Sonuçları

	Farklı Varyanslılık Testi	Otokorelasyon Testi
	<i>Breusch–Pagan/Cook–Weisberg</i>	<i>Durbin-Watson</i>
Model 1	$chi2(1) = 33.76$ $Prob > chi2 = 0.0001$	1.3369
Model 2	$chi2(1) = 6.46$ $Prob > chi2 = 0.0111$	1.5228

Model 1 ve model 2 için varsayımlardaki sonuçlara göre dirençli tahminci olarak Driscoll-Kraay tahmincisi kullanılmıştır. Tablo 10’da model 1 için oluşturulmuş regresyon analizi sonucu yer almaktadır. Sonuçlara bakıldığında aktif karlılığını SYO ve LATA değişkenlerinin pozitif ve istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde etkilediği tespit edilmiştir. Bağımsız değişkenlerden KCO değişkeninin aktif karlılığını pozitif olarak etkilemiştir. Ancak bu etki istatistiksel olarak anlamlı değildir.

Tablo 10: Model 1 Regresyon Analizi Sonuçları

. xtsc roa syo tmtv tktv lata kco, pooled						
Regression with Driscoll-Kraay standard errors			Number of obs	=		77
Method: Pooled OLS			Number of groups	=		7
Group variable (i): crossid			F(5, 6)	=		21.98
maximum lag: 2			Prob > F	=		0.0009
			R-squared	=		0.5682
			Root MSE	=		0.9827
roa	Drisc/Kraay		t	P> t	[95% conf. interval]	
	Coefficient	std. err.				
syo	.2787695	.0614689	4.54	0.004	.1283605	.4291785
tmtv	.0015776	.017758	0.09	0.932	-.0418748	.0450299
tktv	-.0488644	.0266979	-1.83	0.117	-.1141917	.0164629
lata	.0452092	.0167072	2.71	0.035	.0043281	.0860902
kco	.5490505	2.632305	0.21	0.842	-5.891968	6.990069
_cons	-1.175924	3.85871	-0.30	0.771	-10.61785	8.265999

Tablo 11: Model 2 Regresyon Analizi Sonuçları

. xtsc roe syo tmtv tktv lata kco, pooled						
Regression with Driscoll-Kraay standard errors			Number of obs	=		77
Method: Pooled OLS			Number of groups	=		7
Group variable (i): crossid			F(5, 6)	=		47.28
maximum lag: 2			Prob > F	=		0.0001
			R-squared	=		0.5227
			Root MSE	=		9.2429
roe	Drisc/Kraay		t	P> t	[95% conf. interval]	
	Coefficient	std. err.				
syo	1.983651	.4322712	4.59	0.004	.9259217	3.041381
tmtv	.0329205	.273115	0.12	0.908	-.6353678	.7012089
tktv	-.6783234	.2450302	-2.77	0.032	-1.277891	-.0787562
lata	.2965098	.1435288	2.07	0.084	-.0546925	.647712
kco	1.673711	29.61924	0.06	0.957	-70.80196	74.14939
_cons	16.30043	41.97239	0.39	0.711	-86.4023	119.0032

Tablo 11’de model 2 için oluşturulmuş regresyon analizi sonucu yer almaktadır. Sonuçlara bakıldığında özsermaye karlılığını SYO ve LATA değişkenlerinin pozitif ve istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde etkilediği tespit edilmiştir. Ayrıca TKTV değişkeni özsermaye karlılığını negatif ve istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde etkilemiştir. Bağımsız değişkenlerden KCO

değişkeninin özsermaye karlılığını pozitif olarak etkilemiştir. Ancak bu etki istatistiksel olarak anlamlı çıkmamıştır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmanın amacı, Türkiye'deki mevduat bankalarında kadın çalışan oranının, bankaların karlılığı üzerindeki etkilerini incelemektir. Çalışmada kullanılan bağımsız değişkenler arasında bankaların sermaye yeterliliği, bilanço yapısı, aktif kalitesi, likidite ve kadın çalışan oranı gibi faktörler yer alırken, bağımlı değişkenler olarak banka karlılık göstergeleri olan aktif karlılığı (ROA) ve özsermaye karlılığını (ROE) incelemektedir.

Elde edilen bulgular, bankaların finansal karlılığı üzerinde kadın çalışan oranının doğrudan anlamlı bir etkisi olmadığını, ancak sermaye yeterliliği oranı (SYO) ve likidite oranı (LATA) gibi içsel faktörlerin, bankaların karlılıklarını pozitif yönde etkilediğini göstermektedir. Özellikle sermaye yeterliliği oranının ve likidite oranının hem aktif karlılık hem de özsermaye karlılığı üzerinde istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif etkiler yarattığı tespit edilmiştir. Bu sonuçlar, bankaların güçlü sermaye yapıları ve likidite yönetimlerinin, finansal performanslarını artırmada önemli bir rol oynadığını ortaya koymaktadır.

Kadın çalışan oranı (KCO) değişkeni, her iki modelde de pozitif yönde etkiler gösterse de, bu etkinin istatistiksel olarak anlamlı olmadığı belirlenmiştir. Bu bulgu, kadınların bankacılık sektöründeki temsili arttıkça sektördeki çeşitliliğin ve hizmet kalitesinin artabileceği yönündeki literatürle örtüşse de, bu etkinin karlılık üzerindeki doğrudan etkisinin sınırlı kaldığını göstermektedir. Bu durum, kadınların bankacılık sektöründeki rolünün, daha geniş bir ekonomik ve toplumsal perspektiften değerlendirilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

Özsermaye karlılığı açısından, toplam krediler ve toplam mevduatlar arasındaki oranın (TKTV) negatif bir etkisi olduğu bulunmuştur. Bu bulgu, kredi büyümesinin bankaların özsermaye karlılığı üzerinde olumsuz bir baskı yaratabileceğini işaret etmektedir. Bununla birlikte, finansal verimlilik için sağlam bir sermaye altyapısına sahip olmak ve likiditeyi iyi yönetmek, bankaların karlılık performanslarını iyileştirmede belirleyici faktörler arasında yer almaktadır.

Sonuç olarak, Türkiye bankacılık sektöründe kadınların iş gücüne katılımının sektörel çeşitliliği artırdığı ve hizmet kalitesini iyileştirdiği bir gerçek olsa da, kadın çalışan oranının bankaların finansal karlılığı üzerinde doğrudan anlamlı bir etkisi olmadığı görülmüştür. Bu bulgu, gelecekteki çalışmalarda kadın iş gücünün sektördeki uzun vadeli etkilerinin daha derinlemesine araştırılması gerektiğini ortaya koymaktadır. Bankaların karlılığını artırmak için sermaye yeterliliği ve likidite gibi içsel faktörlerin ön planda tutulması gerektiği sonucuna varılabilir.

Bu çalışma, bankacılık sektöründe kadın istihdamının artmasının toplumsal faydalar yaratabileceğini, ancak karlılık üzerinde doğrudan ve istatistiksel olarak anlamlı bir etkisinin bulunmadığını ortaya koymuştur. Bu bağlamda, kadın çalışanların sektörde daha fazla yer alması, toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması ve bankacılıkla ilgili yenilikçi yaklaşımların geliştirilmesi açısından önemli bir katkı sağlasa da, sektörel karlılık hedeflerinin geliştirilmesinde başka faktörlerin öncelikli olarak dikkate alınması gerektiği söylenebilir.

KAYNAKÇA

- Abou-El-Sood, H. (2021). Board gender diversity, power, and bank risk taking. *International Review of Financial Analysis*, 75, 101733. <https://doi.org/10.1016/j.irfa.2021.101733>
- Ahmadi, A., Nakaa, N., & Bouri, A. (2017). *Chief Executive Officer attributes, Board Structures, Gender Diversity and Firm Performance Among French CAC 40 Listed Firms*. *Research in International Business and Finance*. <https://doi.org/10.1016/j.ribaf.2017.04.009>
- Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK) (2024). Türk Bankacılık Sektörü Temel Göstergeleri, <https://www.bddk.org.tr/Veri/EkGetir/8?ekId=243> (Erişim Tarihi: 28 Temmuz 2024).
- Bozkaya, G. (2013). Kadınların İşgücüne Katılımını Belirleyen Faktörler: Türkiye Üzerine Bir Analiz. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(5), 69-89.
- Breusch, T.S., & Pagan, A. R. (1980). The Lagrange Multiplier Test and Its Applications to Model Specifcation in Econometrics. *The Review of Economic Studies*, 239-253. <https://doi.org/10.2307/2297111>
- Büyükoğlu, B. (2023). Yerli ve Yabancı Mevduat Bankalarında İçsel ve Dışsal Faktörlerin Karlılığa Etkileri. *Akademik Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi (AKAD)*, 15(28), 104-121. <https://doi.org/10.20990/kilisibfakademik.1231993>
- Çağıl, G., & Mukhtarov, S. (2014). Azerbaycan Ticari Bankacılık Sektörünün CAMELS Yöntemi İle Performans Analizi, *Öneri Dergisi*, 11(41), 77-94. <https://doi.org/10.14783/od.v11i41.5000011406>
- Çelik, S., & Kaya, F. (2019). Banka Kârlılığına Etki Eden Mikro Değişkenler: Türk Bankacılık Sektörü Üzerine Bir Araştırma. *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19(3), 765-788. <https://doi.org/10.11616/basbed.v19i49542.594328>
- Çetin, A. G. I., & Sevüktekin, M. (2014). Türkiye’de Kadın İstihdamının Geleceği. Paradoks Ekonomi, *Sosyoloji ve Politika Dergisi*, 10(2), 52-83
- Dağıdır, C. (2014). *Finansal aracı olarak bankaların ekonomik büyümeye etkisi ve Türkiye örneği* (Yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Dayıoğlu, M., & Kırdar, M. G. (2010). Türkiye’de kadınların işgücüne katılımında belirleyici etkenler ve eğilimler. *DPT Yayınları*, Ankara.
- Dedeoğlu, S. (2009). Eşitlik mi Ayrımcılık mı? Türkiye’de Sosyal Devlet, Cinsiyet Eşitliği Politikaları ve Kadın İstihdamı. *Çalışma ve Toplum*, 2(21), 41-54
- Dinçer, H., Yüksel, S., & Martínez, L. (2019). Balanced scorecard-based Analysis about European Energy Investment Policies: A hybrid hesitant fuzzy decision-making

- approach with Quality Function Deployment. *Expert Systems with Applications*, 115, 152-171.
- Doğan, M. (2018). Kadın yönetim kurulu üye sayısının finansal performans üzerinde etkisi: Literatür taraması. *Uluslararası Yönetim Akademisi Dergisi*, 1(2), 132-141.
- Doğanalp, B., & Ortakarpuz, M. (2021). Kadın Çalışanların ve Yönetim Kurulunda Kadın Temsilinin İşletme Performansına Etkisi: Bist 50'de Yer Alan İşletmeler Üzerine Bir Araştırma. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, 11(3), 1243-1259.
- Doğrul, G. (2008). 2001 Krizi Sonrasında Türkiye'de Kentsel Alanlarda Kadınların İşgücüne Katılımının Belirleyicileri. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (22), 6-8.
- Er Ş. (2013). Türkiye'de Kadınların İşgücüne Katılım Oranını Etkileyen Faktörlerin Bölgesel Analizi. *Öneri Dergisi*, 10(40), 35-44
- Güçlü, M. (2017). Türkiye'de Kadınların Bölgesel İşgücüne Katılımının Belirleyicileri. *Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 35(3), 83-102.
- Hausman, J. A. (1978). Specification Test in Econometrics, *Econometrica*, 46(6), 1251-1271.
- Hepsağ, F. (2023). Kadın yöneticilerin finansal performansa etkisi: BIST'de bir araştırma (Yüksek lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Kartal, M. T. (2018). *Bankaların Finans Sektöründeki Önemi*, Finansal İktisat, Orion Kitabevi, İstanbul.
- Kılıç, D., & Öztürk, S. (2014). Türkiye'de Kadınların işgücüne katılımı önündeki engeller ve çözüm yolları: bir ampirik uygulama. *Amme İdaresi Dergisi*, 47(1), 107-130.
- Kızılgöl, Ö. A. (2012). Kadınların İşgücüne Katılımının Belirleyicileri: Ekonometrik Bir Analiz. *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 13(1), 88-101.
- Kurtaran, A., & Eker, D. (2017). Bankaların Yönetim Kurullarındaki Cinsiyet Çeşitliliği ve Finansal Performans İlişkisi. *Global Journal of Economics and Business Studies*, 6(12), 64-72.
- McGuinness, P. B., Vieito, J. P., & Wang, M. (2017). The role of board gender and foreign ownership in the CSR performance of Chinese listed firms. *Journal of Corporate Finance*, 42, 75-99. <https://doi.org/10.1016/j.jcorpfin.2016.11.005>
- Özer, M., & Biçerli, K. (2003). Türkiye'de kadın işgücünün panel veri analizi. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(1), 55-85.

- Reis, Ş. G., Kılıç, Y., & Buğan, M. F. (2016). Banka Karlılığını Etkileyen Faktörler: Türkiye Örneği. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (72), 21-36. <https://doi.org/10.25095/mufad.396715>
- Sarıtaş, H., Uyar, S. K., & Gökçe, A. (2016). Banka Karlılığı İle Finansal Oranlar ve Makroekonomik Değişkenler Arasındaki İlişkilerin Sistem Dinamik Panel Veri Modeli İle Analizi: Türkiye Araştırması, *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 11, 87-108.
- Türkiye Bankalar Birliği(TBB) (2023). Bankalarımız kitabı 2023, https://www.tbb.org.tr/Content/Upload/istatistikraporlar/ekler/4326/Bankalarimiz_2023.pdf (Erişim Tarihi: 31 Temmuz 2024).
- Yetiz, F. (2016). Bankacılığın doğuşu ve Türk bankacılık sistemi. *Niğde Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 2(9), 107-117.
- Zulvinaa, D. & Adharianib, D. (2019). Executives' Gender and Firm Value. *International Journal of Innovation, Creativity and Change*, 7(5), 266-279.

Kız Enstitülerinin Türk Eğitim Sistemindeki Yeri ve Önemi

Doç. Dr. Mehmet Korkud Aydın

Kırıkkale Üniversitesi, Türkiye

Özet

Kadınların eğitimi meslesi Türk modernleşmesinde önemli bir yer tutmaktadır. Tanzimat Döneminde bu konuda ilk adımlar atılmış ve kız çocuklarının da ilkokuldan sonra eğitim alması için mektepler kurulmuştur. 1865 yılında kurulan Kız Sanayi Mektepleri de bu maksatla kurulmuştur.

Cumhuriyetin ilanından sonra gerçekleştirilen yeni düzen çalışmaları doğrultusunda eğitim alanında da önemli yenilikler yapılmış ve Kız Sanayi Mektepleri de cumhuriyet döneminin modernleşme hedefleri doğrultusunda tekrar düzenlenmiştir. Tevhid-i Tedrisat Kanunu'nun kabulü ve Milli Eğitim sisteminin şekillendirilmesi de bu düzenlemenin en önemli adımları olmuştur.

Kız Enstitüleri öncelikli olarak İstanbul, Adana ve Ankara'da açılmıştır. Ardından enstitülerin sayısı artırılmış ve bu okullar on bir şehirde eğitim vermeye başlamıştır. Kız Enstitüleri ile modern Türk kadını yetiştirilmek istenmiştir. Modern Türk kadınının ise kamusal hayatta ve aile hayatında sorumluluk sahibi bireyler olması hedeflenmiştir.

Çalışmamızın amacı, Kız Enstitülerinin Türk eğitim sistemindeki yerini değerlendirmektir. Bu değerlendirme yapılırken öncelikli olarak, Türk eğitim sisteminin modernleşmesi ile Kız Enstitülerinin kuruluş sürecinde ortaya konulan hedefler üzerinde durulmuştur. Kız Enstitülerinin tarihi açıdan bir değerlendirmesi yapılmış ve günümüz toplumsal hayatına olan etkileri tartışılmıştır. Çalışmamız hazırlanırken, resmi arşiv belgelerinin yanı sıra telif ve tetik eserlerden istifade edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kız Enstitüleri, Eğitim, Kadın, Modernleşme, Cumhuriyet

The Place and Importance of Girls' Institutes in the Turkish Education System

Abstract

The issue of women's education holds a significant place in Turkish modernization. During the Tanzimat Era, the first steps were taken in this regard, and schools were established to provide education for girls beyond primary school. The Girls' Industrial Schools, established in 1865, were also founded with this purpose in mind.

After the proclamation of the Republic, significant innovations were made in the field of education as part of the new reforms, and the Girls' Industrial Schools were reorganized in line with the modernization goals of the Republic era. The adoption of the Law on the Unification of Education (Tevhid-i Tedrisat Kanunu) and the shaping of the National Education system were the most important steps in this reorganization.

Girls' Institutes were initially established in Istanbul, Adana, and Ankara. Subsequently, the number of institutes increased, and these schools began providing education in eleven cities. The aim of the Girls' Institutes was to cultivate the modern Turkish woman. It was targeted that modern Turkish women would become individuals with responsibilities both in public and family life.

The purpose of our study is to evaluate the place of Girls' Institutes in the Turkish education system. While conducting this evaluation, the focus was primarily on the modernization of the Turkish education system and the objectives set during the establishment process of the Girls' Institutes. A historical assessment of the Girls' Institutes was carried out, and their effects on contemporary social life were discussed. In preparing our study, source materials and official documents related to the subject have been utilized

Keywords: Girls' Institutes, Education, Women, Modernization, Republic

Giriş

Osmanlı döneminde toplumsal hayatı olumsuz şekilde etkileyen eğitim ve hukuk sistemindeki ikilik, Cumhuriyet'in ilanından sonra yapılan düzenlemeler ile ortadan kaldırılmıştı. Cumhuriyet'in ilk yıllarında gerçekleştirilen reformlar, Atatürk'ün hedeflediği şekilde milli kültürü çağdaş uygarlık seviyesine taşımayı amaçlamıştı. Bu doğrultuda, 1924 yılında çıkarılan Tevhid-i Tedrisat Kanunu ile eğitim, milli, laik ve modern bir yapıya kavuşturulmuştu. Bu yasanın ardından, 1925 tarihli Şapka Kanunu ve kadın-erkek eşitliğini yasal temele oturtan 1926 tarihli Türk Medeni Kanunu yürürlüğe girmişti. 1928 yılında ise Arap alfabesi yerine Latin harflerinin kabul edilmesi, kültürel dönüşüm açısından önemli bir adım olmuştu.

Atatürk, yapılan reformların amacını, Türkiye'yi modern bir toplum haline getirmek olarak tanımlamıştı. Bunun içinde dünya üzerindeki çağdaş ülkeler gözlenlenmiş ve yerine göre örnek alınmıştı. Ancak bu süreçte milli kimlik ve kültürün korunmasına da büyük önem verilmişti.

Cumhuriyetin ilanından sonra gerçekleştirilen yeni düzen çalışmaları içinde, kadının toplumsal hayattaki rolünü güçlendiren düzenlemeler önemli bir yer tutmaktaydı. Eğitim ile ilgili yapılan düzenlemeler ve Medeni Kanunun kabulü sadece başlangıç adımları idi. Ardından kadınlara kademeli olarak seçme ve seçilme hakkı tanınacaktı. Tüm bu düzenlemelerin bir sonucu olarak toplumsal hayat ve alışkanlıklar önemli ölçüde değişecek ve kadınlar toplumsal hayatın her kademesinde güçlü bir şekilde yer alacaklardı.

Toplumların alışkanlıklarının kendiliğinden ve kolay bir şekilde değişmesi alışıldık bir durum değildir. Türkiye’de de mevcut alışkanlıklar devlet eliyle ve kanunlar marifeti ile değiştirilmişti. Nitekim Cumhuriyet idaresi, modernleşme hedefleri etrafında “Cumhuriyet Kadını” ifadesi ile hem toplumun alışkanlıklarını etkileyecek hemde Türk kadınının yaşantısını değiştirecek bir yaklaşım geliştirmişti. Bu tanıma göre kadın toplumsal hayat içinde birden fazla role sahipti. Kadının bir taraftan iş hayatında yer alması bir taraftanda ev hayatı içinde iyi bir anne ve iyi bir eş olması bekleniyordu. Söz konusu bu durum “Devlet Feminizmi” olarak tanımlanmaktadır.

Kız Enstitülerinin Kurulması

Kadınların toplumsal hayat içindeki rollerinin değişmesi konusunda eğitim önemli bir araç olmuştur. Çalışmamızın konusu olan Kız Enstitüleri de bu çerçevede incelenmelidir. Nitekim devletin arzu ettiği “Cumhuriyet Kadını” kimliği, doğrudan Kız Enstitülerinin eğitim hedefleri ile uyumludur.

Kız Enstitüleri, Atatürk döneminde ivme kazanan modernleşme hareketinin eğitim alanında da etkili olduğunu gösteren önemli bir örnek olmuştur. Türk eğitim sisteminin dünya standartlarına ulaşması için bu dönemde yabancı uzmanların da görüşlerinden istifade edilmişti. Öyle ki eğitim sistemimiz Albert Malche, Alfred Kühne, Oskar Frey, John Dewey ve Omar Buyse gibi isimlerin raporları doğrultusunda köklü bir şekilde değişmişti. Özellikle Omar Buyse’nin görüşleri, mesleki ve teknik eğitim konusunda yeni bir yaklaşımı ortaya çıkarmış ve bu yaklaşım doğrultusunda da Kız Enstitüleri kurulmuştu.

Buyse’nin hazırlamış olduğu “Teknik Öğretim Hakkında Rapor”, kızlar için sosyal hizmetler okulu, sanat okulu ve kâtiplik okulu gibi okulların açılması için bir tavsiye niteliğinde olmuştu. Ayrıca raporda kızlar için gece eğitiminin de uygulanabileceği ifade edilmekteydi.

Buyse, sosyal bilgiler, ev idaresi ve mesleki eğitim gibi alanlarda eğitim vermek üzere Kız Enstitülerinin açılması yönünde bir proje de geliştirmişti. Buyse’nin önerisi doğrultusunda açılacak olan ilk enstitü ise Ankara’da faaliyete geçen İsmet Paşa Kız Enstitüsü idi. Böylece Tanzimat döneminde kurulmuş olan Kız Sanayi Mekteplerinin yapısı ve işleyisi değiştirilerek Kız Enstitülerinin kuruluşu gerçekleştirilmiş oldu.

Kız Enstitüleri, hem milli kültürün muhafaza edildiği hem de Batılı bir anlayışın kabul edildiği eğitim kurumları olmuştu. Enstitüler bu yönü ile Ziya Gökalp’in fikirleri ile uyumlu olarak hars ve meddeniyeti bir araya getirmişti. Söz konusu bu anlayış aynı zamanda Cumhuriyet idaresinin modernleşme hedeflerini de ifade etmekteydi.

Kız Enstitüleri eğitim ve öğretim faaliyetlerine 1928 yılında başlamışlardı. İlk olarak Ankara, İstanbul ve Adana’da faaliyete geçen enstitüler kısa süre içinde memleket geneline de yayılmışlardı.

Kız Enstitüleri kızları örnek bir anne ve ev kadını olmak üzere yetiştirmeyi ve aynı zamanda meslek sahibi yapmayı hedefliyordu. Enstitülerin bir başka amacı ise Türk kadınının dış görünüşünü de modernleştirmek idi.

Enstitüler sahip oldukları hedefler doğrultusunda eğitim ve öğretim faaliyetlerinde bulundular. Kısa süre içinde ülke geneline yayılan enstitülerin aynı zamanda öğrenci sayılarının da hızlı bir şekilde artmış olması, bu kurumların toplum genelinde kabul gördüğünü göstermesi bakımından önemlidir. Bununla birlikte, Enstitülerin hedeflerini benimsemeyen ve bunları eleştiren bir kesim de mevcuttu. Nitekin bu kesim içinde Enstitülerin eğitim ve öğretim faaliyetleri eleştiri konusu da olmuştu. Eleştirilerin özellikle kadınların dış görünüşü etrafında yapıldığı bilinmektedir. Bu çerçevede bir başka eleştiri konusu ise ilki ile zıt bir yönde ortaya çıkmış olup kadının ev ve annelik ile vazifelendirilmesi ile ilgili olmuştur.

Kız Enstitülerinde Eğitim ve Öğretim

Kız Enstitülerinde Batılı metodlar etrafında bir eğitim verilmişti. Bu noktada yurt dışından getirilen uzmanların bilgi ve tecrübelerinden de istifade edilmişti. Enstitülerin ihtiyaçlarını karşılamak üzere kimi malzemeler yurt dışından getirilmişti. Yine aynı anlayış çerçevesinde öğretmenler ve öğrenciler dünyayı tanımaları ve çağdaş metodları öğrenmeleri için yurt dışına gönderilmişlerdi. 1928 yılında 28 öğrencinin Avrupa'ya gönderilmeleri bu konu için önemli bir örnektir. Bu sayı süreç içinde daha da artmıştır.

Enstitülerde imaj, güzellik ve diyet gibi kavramların üzerinde ise ayrıca durulmuştu. Atletik vücut yapısının önemli olduğu, Türk kadının güzellik konusunda batılı kadınlardan bir farkının olmadığı gibi hususlar enstitü öğrencilerine aşılanan fikirler arasındaydı. Bu dönemde çıkarılan Beden Terbiyesi Kanunu da Kız Enstitülerinde aşılanan fikirlerle doğru orantılıydı. Bu yaklaşımın altında yatan anlayış ise, güçlü toplumların bedenlen sağlıklı bireyler marifetiyle oluşturulabileceği yönündeki inanıştı.

Enstitüler, “Cumhuriyet Kadını” kimliğini oluşturmanın yanı sıra, Atatürk'ün ilke ve inkılaplarına bağlı bir nesil yetiştirmeyi de hedeflemekteydi. Özellikle enstitü müfredatında yer alan sosyal nitelikli derslerin içerikleri bu anlayış etrafında şekillenmişti.

Enstitülerde eğitim süresi beş yıl olarak belirlenmişti. Esas ve özel kısım olarak iki kısımda eğitim veriliyordu. Esas kısımda eğitim görenler ilkökul mezunları idi. Müfredat ortaokul müfredatı ile mesleki eğitim derslerini içermekteydi. Özel kısım olarak nitelendirilen kısımda ise ortaokul mezunu öğrenciler eğitim görmekteydi. Özel kısımda ise eğitim süresi 2 yıldır. Enstitü eğitimi genel olarak değerlendirildiğinde, ilk üç sene eğitim verilen esas kısım “Kız Sanat Orta Okulu” ardından iki sene eğitim verilen özel kısım ise “Kız Enstitüsü” olarak anılmaktaydı. Kız Enstitülerinde eğitim ücretsiz verilmekteydi.

1933-1934 eğitim ve öğretim yılı itibari ile öğrenciler, yetenekleri doğrultusunda farklı şubelerde eğitim görmeye başlamışlardı. Bu şubeler ise “Kadın Sanatları Şubesi” ile “Ev İdaresi Şubesi” idi. Kadın Sanatları Şubesinde; biçki ve dikiş, moda ve nakış, beyaz işleri, kadın işleri gibi dersler okutulmaktaydı. Ev İdaresi Şubesinde ise; temizlik, ütü, yemek pişirme, çamaşır-tamir ve çocuk bakımı gibi dersler verilmekteydi. Öğrenciler eğitim hayatları boyunca kolaydan zora doğru ilerleyen meslek ve atölye derslerini de alarak seçmiş oldukları şubede uzmanlaşıyorlardı.

Kız Enstitüleri kurulur kurulmaz toplum nezdinde ilgi gören, saygın eğitim kurumları haline gelmişti. 1928 yılında Ankara İsmet Paşa Kız Enstitüsü'nde 5 öğrenci ile eğitime başlayan enstitüler, 1960'lı yıllara gelindiğinde 22.638 öğrenci sayısına ulaşmıştı.

Enstitü öğrencilerinin sayılarında yaşanan bu artış, enstitü mezunlarının iş bulma durumunda ise aynı oranda olumlu bir etki oluşturmamıştı. Başlangıçta hem Türkiye'nin gelişmişlik durumu hem de mezun sayısının azlığı, enstitü mezunlarını aranan kimseler haline getirmişti.

Nitekim enstitülerin verdiği ilk mezunlar yüksek idari pozisyonlarda istihdam edilmişlerdi. Enstitülerin mezun sayısının artması ile birlikte, mezunların istihdam edildiği işlerin önem seviyesi de orantılı bir şekilde azalmıştı. Ayrıca enstitülerin ilk mezunları dönemin önde gelen ailelerine mensup öğrencilerken bu okulların yaygınlaşması ile birlikte öğrenci mevcudu içinde (özellikle 1960'lı yıllarda) alt-orta sınıfa mensup ailelerin çocukları sayıca baskın duruma gelmişlerdi. Hem bu durumun hem de Türkiye'nin yaşamış olduğu siyasi değişimlerin bir sonucu olarak, 1970'li yıllarda Kız Enstitüleri'nin "Cumhuriyet Kadını" yetiştirme idealinden uzaklaşarak daha çok "iş kadını" veya "nitelikli kadın işçi" yetiştirmeyi öncelendiği de söylenebilir.

Kız Enstitüleri ile Bağlantılı Eğitim Kurumları

Kız Enstitülerinin eğitim ve öğretim faaliyetlerine verilen önemin bir göstergesi olarak, bu okullarda eğitim verecek öğretmenlerin yetiştirilmesi hususuna da ayrıca dikkat edilmişti. Nitekim 1935 yılında, Kız Teknik Öğretmen Okulu açılmış ve Enstitülerin ihtiyaç duydukları öğretmenlerin yetiştirilmesine gayret edilmişti. İlk olarak İsmet Paşa Kız Enstitüsü'nün bir parçası olarak açılan bu okulda iki bölüm halinde eğitim verilmişti. Okuldan iki yıl eğitim alarak ayrılanlar Akşam Kız Sanat Okullarına, eğitimini tamamlayanlar ise Kız Enstitülerine öğretmen olarak atanmışlardır. Söz konusu bu okullarda; bîkî ve dikiş, moda, ev idaresi, yapay çiçek yapımı, yemek pişirme, nakış, çamaşır, fizyoloji, çocuk ve hasta bakımı, umumi fizik, umumi kimya, umumi fizik ve kimyanın ev idaresine tatbiki, mensucat, yabancı dil, psikoloji, pedagoji ve edebiyat gibi dersler verilmişti.

Günümüzde eğitim ve öğretim faaliyetlerine devam eden Olgunlaşma Enstitüleri'nin temelleri de İsmet Paşa Kız Enstitüsü'nün faaliyetlerine dayanmaktadır. Olgunlaşma Enstitüleri ise ilk olarak 1945'te İstanbul'da ardından 1958'de Ankara'da açılmışlardır.

Sonuç

Kız Enstitüleri, Cumhuriyet döneminde ivme kazanmış olan modernleşme çalışmalarının en önemli sonuçlarından biridir. Toplumsal değişimin süratli bir şekilde sağlanması arzu edildiği için devlet toplumsal alışkanlıkları ve yaşantıyı değiştirmek üzere hemen her alanda önemli düzenlemeler yapmıştır. Nitekim bu dönemde, kadınların sosyal hayatta gözle görünür olması, iş hayatında yer alabilmesi ve aile içinde saygın bir konuma yükselebilmesi için çok sayıda kanun çıkarılmıştır. Eğitim ve öğretim alanında yapılan düzenlemelerin de etkisi ise, kız çocuklarının okullara devam etmesi yine bu dönemde sağlanmıştır.

Cumhuriyet idaresinin arzu ettiği niteliklere sahip modern cumhuriyet kadınlarının yetiştirilmesi görevi eğitim kurumlarına verilmiştir. Kız Enstitüleri, bu arzunun bir ifadesi olarak hayata geçirilmiştir. İlk olarak 1928 yılında Ankara'da faaliyete geçen Kız Enstitüleri kısa süre içinde ülke geneline yayılmıştır. Ayrıca Kız Enstitüleri'nin teşkilatları içinde Kız Teknik Öğretmen Okulu ve Olgunlaşma Enstitüleri gibi kurumlarda ortaya çıkmıştır.

Kız Enstitüleri, kızların ideal bir eş ve anne olmalarını ve meslek edinmelerini hedeflemiştir. Özellikle ideal eş ve anne vurgusu, "Devlet Feminizmi" yakıştırmaları ile eleştirilen bir konu olmuştur. Bununla birlikte Kız Enstitülerinin öğrenci ve okul sayısı süreç içinde sürekli artmıştır. Bu durum Türk halkının Kız Enstitülerinin ve dolayısı ile cumhuriyet idaresinin kadınlar ile ilgili takip etmiş olduğu politikaları benimsemiş olduğunu göstermesini bakımından da önemlidir.

Kaynakça

BCA 030.18.01.02-47.52.4

ARIĞ, Ayten Sezer (2011). Ankara'da Modanın Öncüsü Bir Okul: İsmet Pasa Kız Enstitüsü. Cumhuriyet Tarihi Araştırmaları Dergisi Yıl 7 Sayı 14 (Güz 2011). s.s. 3-15.

ALİŞOĞLU, Batuhan (2023). Ev Hanımı Mı İş Kadını Mı? Türk Modernleşmesinin Bir Unsuru Olarak Kız Enstitüleri ve Necatibey Kız Enstitüsü. ESOGÜ TARİH DERGİSİ Cilt: 6, Sayı: 2. s.s. 157-195

ÖZAL, Gizem (2023). Modernleşme Sürecinde Kızların Eğitimi İçin Mimarlık: Kız Enstitüleri. Art-Sanat, 19(2023). s.s. 393–414.

ÖZKAN KOÇ, Esra (2022). Cumhuriyetin İlk Yıllarında Trabzon Kız Enstitüsü ve Faaliyetleri. Cumhuriyet Tarihi Araştırmaları Dergisi Yıl 18 Sayı 36 (Güz 2022). s.s. 1101- 1139.

SEZER ARIĞ, Ayten (2014). Türkiye'de Kız Enstitüleri: Gelenekten Geleceğe. Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi, 2014 Bahar (20). s.s. 193-215.

AYDIN, Mesut; AYDIN, Mehmet Korkud (2011). Türk İnkılabı Tarihi. Cantekin Matbaacılık. Ankara.

İsmet Paşa Kız Enstitüsü ve Faaliyetleri

Doç. Dr. Mehmet Korkud Aydın

Kırıkkale Üniversitesi, Türkiye

Özet

Türk modernleşmesi için önemli meselelerden biri de Kadınların eğitimi idi. Bu alanda ilk önemli adımlar Tanzimat Döneminde atılmıştı. 1865 yılında kurulan Kız Sanayi Mektepleri ile hem kızların ilkokuldan sonra da eğitim almaları hem de meslek öğrenmeleri hedeflenmişti. Böylece toplumsal hayatta kadınlara hakettikleri yerin de açılacağı düşünülmüştü.

Tanzimat Döneminde başlayan bu süreç, Cumhuriyetin ilanından sonra farklı bir boyut kazanmıştı. Zira Cumhuriyet ile birlikte yeni düzen çalışmaları da başlamış ve Türk modernleşmesi yeni bir mahiyet kazanmıştı. Tevhid-i Tedrisat Kanunu'nun kabulü ve Milli Eğitim sisteminin şekillenmesi ile birlikte kızların da erkeklerle eşit şekilde eğitim alması sağlanmıştı.

Kız Sanayi Mektepleri de bu dönemin anlayışına uygun bir şekilde düzenlenerek Kız Enstitülerine dönüştürülmüştü. Kız Enstitüleri ilk olarak İstanbul, Adana ve Ankara'da açılmış, ardından on bir şehirde eğitim vermeye başlamıştı. Modern Türk kadınına yetiştirmek Kız Enstitülerinin başlıca hedefleri arasındaydı.

İsmet Paşa Kız Enstitüsü, 1927 yılında Ankara'da açılmıştı. Ortaokul derecesinde bir eğitim kurumu olan Enstitü, kızların kamusal hayatta eğitimi, becerikli kimseler olmalarını hedeflemekteydi.

Çalışmamızın amacı İsmet Paşa Kız Enstitüsünün faaliyetleri etrafında Kız Enstitülerinin temel amaçlarını ve bu amaçların Türk modernleşmesine etkilerini incelemektir. Çalışmamız hazırlanırken arşiv belgelerinden ve telif-tetkik eserlerden istifade edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: İsmet Paşa Kız Enstitüsü, Ankara, Modernleşme, Türk Kadını, Cumhuriyet

İsmet Paşa Girls' Institute and Its Activities

Abstract

One of the significant issues for Turkish modernization was the education of women. The first major steps in this field were taken during the Tanzimat Era. With the establishment of the Girls' Industrial Schools in 1865, the aim was to ensure that girls continued their education beyond primary school while also learning a profession. This initiative was expected to provide women with their rightful place in social life.

The process, which began during the Tanzimat Era, took on a different dimension after the proclamation of the Republic. With the Republic came new reforms, and Turkish modernization assumed a novel character. The adoption of the Law on the Unification of Education (Tevhid-i Tedrisat Kanunu) and the restructuring of the national education system enabled girls to receive education on an equal footing with boys.

Girls' Industrial Schools were reorganized in line with this new understanding and transformed into Girls' Institutes. Initially, these institutes were opened in Istanbul, Adana, and Ankara, and later expanded to eleven cities. One of the primary objectives of these institutes was to cultivate modern Turkish women.

The İsmet Paşa Girls' Institute was established in Ankara in 1927. As a secondary-level educational institution, its goal was to prepare girls to be educated and skilled individuals in public life.

The aim of this study is to examine the fundamental objectives of the Girls' Institutes and their impact on Turkish modernization, focusing on the activities of the İsmet Paşa Girls' Institute. During the preparation of this study, archival documents and authored and research-based works were utilized.

Keywords: İsmet Paşa Girls' Institute, Ankara, Modernization, Turkish Women, Republic

Giriş

Kadınların toplumsal hayattaki rolü, Türk modernleşmesi için önemli hususlardan biri olmuştur. Cumhuriyetin ilanına kadar bu konuda çeşitli çalışmalar yapılmış olsa bile, konu ile ilgili en önemli gelişme Cumhuriyet döneminde gerçekleştirilen yeni düzen çalışmaları ile ortaya çıkmıştır. Özellikle kadınların eğitim-öğretim hayatındaki yerleri, Türk milli eğitim sisteminin şekillenmesi ile güvence altına alınmıştır.

Çalışmamızın konusu olan Kız Enstitüleri'nin tarihi, ilk kez 1865 yılında kurulmuş olan Kız Sanayi Mekteplerine dayanmaktadır. Kız Sanayi Mektepleri ile kızları ilkokuldan sonra da sağlıklı bir eğitim almaları ve meslek edinmeleri hedeflenmişti. Ancak dönemin şartları gereği bu okul yaygınlaştırılamamış ve okulun etkisi sınırlı kalmıştı.

1924 yılında Tevhid-i Tedrisat Kanunu'nun kabul edilmesi ile birlikte Milli Eğitim sistemimiz laik bir anlayış etrafında yeniden şekillenmişti. Bu durum en çok kız çocuklarının okullaşmasına fayda sağlamıştır diyebiliriz.

Cumhuriyetin ilanından sonra, eğitim alanında hızlı bir iyileşme sürecinin yaşanması adına yabancı uzmanların görüşlerinden istifade edilmişti. Nitekim uzmanlıklarına başvuran Albert Mache, John Dewey, Alfred Kühne, Oskay Frey ve Omar Buyse gibi isimler, Türk eğitim sistemi ile ilgili kapsamlı rapolar hazırlamışlardı. Söz konusu uzmanların hazırlamış olduğu raporlar içinde, Buyse'nin hazırlamış olduğu rapor kadınların eğitimi için önemli ayrıntılar içermektedir. Buyse, kızlar için toplumsal hizmetler okulu, sanat okulu ve katiplik okulu gibi eğitim kurumlarının açılmasının faydalı olacağını belirtmiştir. Buyse'nin raporunun ardından Ankara'da kızlara söz konusu alanlarda eğitim verilmesi için bir okulun açılması gündeme gelmiştir.

Buyse, söz konusu eğitim kurumlarının gündüz ve akşam okulları olarak açılmasını da öngörmüştü. Buna göre gündüz okullarında nakış, çamaşır, moda, çiçekçilik, ticaret, nakış, lisan gibi bölümler açılabilirdi. Akşam okulları için ise ticaret ve sanat bölümlerinin açılmasını teklif etmişti. Gündüz okullarının orta öğretim ve yüksek öğretim seviyesinde eğitim yapmasını tavsiye eden Buyse, yükseköğretim seviyesinde ise katiplik, ticaret, sosyal hizmetler, kadın sanatları, öğretmenlik ve hastabakıcılık gibi şubeler açılabilirdiğini belirtmişti.

Buyse'nin raporunda yer alan, aile ve ev işleri ile ilgili açılacak kurslar hakkındaki tavsiyeleri ise Kız Enstitülerinin açılması noktasında önem arz etmişti. Buyse açılacak bu kurslarda eğitim alacak olan kızların hem ev hayatında hem de dilerlerse iş hayatında faydalı neticeler alabileceklerini düşünmekteydi.

Kız Enstitüleri 1928 yılında açılmıştı. İlk olarak Ankara, Adana ve İstanbul'da faaliyete geçmiş olan Kız Enstitüleri kısa süre içinde memleket geneline yayılmışlardı.

Enstitüler, esas ve özel sınıflandırması ile iki farklı türde eğitim vermişlerdi. Esas kısımda eğitim almak için ilköğretim mezunu olmak gerekliydi. Özel kısımda ise en az ortaokul mezunu olmak şartı aranıyordu. Enstitülerde eğitim ise ücretsizdi.

Enstitülerin esas isimli kısımlarında eğitim beş sene idi. Ortaokul müfredatı uygulanan bölümde teknik eğitim uygulaması da yapılmaktaydı. Böylece kızların hem müfredata uygun bir eğitim almaları hem de ideal bir anne veya ev kadını olarak temel bilgileri öğrenmeleri amaçlanıyordu. Özel kısımlarda ise iki yıllık bir eğitim verilmekteydi. Burada, esas kısımda uygulanan müfredat ve mesleki eğitim iki yıl içinde verilmekteydi.

İsmet Paşa Kız Enstitüsü

İlk Kız Enstitüsü olan İsmet Paşa Kız Enstitüsü, Ankara'da açılmıştı. Okul inşaatı 1925 yılında başlamıştı. Bununla birlikte okul inşaatı, Enstitü açıldıktan sonra 1933 yılında tamamlanmıştı. Enstitü ilk öğrencilerini 1928 yılında kabul etmiş ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü'ne bağlı olarak çalışmalarına başlamıştı. Aynı yıl içinde okulun öğrenci sayısı 28'e ulaşmıştı.

1934 yılından itibaren Enstitü'de ortaokul müfredatı uygulanmaya başlamıştı. Bu yolla Kız Enstitülerinin Ortaöğretim kurumlarına dönüşmeleri de sağlanmıştı. Enstitü'nün eğitim programına göre kızlar ilk üç sene ortaokul müfredatına dayalı bir eğitim almaktaydılar. Son iki yıl ise moda, bîçki dikiş ve ev idaresi gibi meslek derslerini görmüşlerdi.

1935 yılında ise Kız Sanat Okullarına öğretmen yetiştirmek gayesiyle, Enstitü mezunlarının kabul edildiği Kız Teknik Yüksek Öğretmen Okulu açılmıştır. İlk olarak İsmet Paşa Kız Enstitüsü'nün bir parçası olarak açılan bu okulda iki bölüm halinde eğitim verilmişti. Okuldan iki yıl eğitim alarak ayrılanlar Akşam Kız Sanat Okullarına, eğitimini tamamlayanlar ise Kız

Enstitülerine öğretmen olarak atanmışlardır. Söz konusu bu okullarda; biçki ve dikiş, moda, ev idaresi, yapay çiçek yapımı, yemek pişirme, nakış, çamaşır, fizyoloji, çocuk ve hasta bakımı, umumi fizik, umumi kimya, umumi fizik ve kimyanın ev idaresine tatbiki, mensucat, yabancı dil, psikoloji, pedagoji ve edebiyat gibi dersler verilmişti.

İsmet Paşa Kız Enstitüsü'nün öğrencileri ve eğitimcileri, dünyayı yakından tanıyarak kendilerini mümkün olan en iyi şekilde yetiştirebilmeleri makdadıyla yurt dışına da gönderilmişlerdi. Fransa, İtalya ve Belçika gibi ülkelere gönderilen enstitülüler böylece kıymetli bir tecrübeye sahip olmuşlardı.

İsmet Paşa Kız Enstitüsü öğretmenlerinden Kamile Fevzi Hanım, Atatürk'ün onayı ile İtalya'ya gönderilmişti. Aynı kurumdan bir başka öğretmen Muazzez Hanım ise Fransa'ya gönderilmişti. Bu dönemde yurt dışından getirilen uzmanların bilgi ve tecrübelerinden de istifade edilmişti. Enstitülerin ihtiyaçlarını karşılamak üzere kimi malzemeler yurt dışından getirilmişti. Yine aynı anlayış çerçevesinde öğretmenler ve öğrenciler dünyayı tanımalar ve çağdaş metodları öğrenmeleri için yurt dışına gönderilmişlerdi. 1928 yılında 28 öğrencinin Avrupa'ya gönderilmeleri bu konu için önemli bir örnektir. Bu sayı süreç içinde daha da artmıştır.

İsmet Paşa Kız Enstitüsünde verilen eğitim, sergi ve defileler marifetiyle pratik olarak da uygulanmıştı. Ayrıca sergi ve defileler ile enstitüde üretilmiş ürünlerin tanıtımı da yapılmıştı. İsmet Paşa Kız Enstitüsü Enstitü bünyesinde çok sayıda sergi ve defile yapıldığı bilinmektedir. Ders yılı sonunda gerçekleştirilen sergiler, İsmet Paşa Kız Enstitüsünün hem yurt içinde hem de yurt dışında tanınmasını sağlamıştır. Öyleki enstitü zaman içinde yurt dışından gelen uzmanların mutlaka ziyaret ettiği bir yer haline gelmiştir.

Enstitü'de, dönemin önemli etkinliklerinden biri olan Yerli Malı Haftası münasebetiyle de sergiler gerçekleştirilmişti. Bu sergilerde Sümerbank ürünleri ile yapılmış el işleri, giysiler ve giyim aksesuarları sergilenmişti.

İsmet Paşa Kız Enstitüsü, Ankara'da bulunması münasebetiyle, diğer enstitülere göre daha gözde bir konumda bulunmaktaydı. Bu yönü ile İsmet Paşa Kız Enstitüsü'nün diğer enstitüler için bir lokomotif görevi üstlendiğini söylemek doğru olacaktır. Kızların mesleki ve kültürel eğitimi etrafında gerçekleştirilmesi planlanan yenilikler ilk önce bu enstitüde denenmiş ardından diğer enstitülere yayılmıştır.

Günümüzde eğitim ve öğretim faaliyetlerine devam eden Olgunlaşma Enstitüleri'nin temelleri de İsmet Paşa Kız Enstitüsü'nün faaliyetlerine dayanmaktadır. Olgunlaşma Enstitüleri ise ilk olarak 1945'te İstanbul'da ardından 1958'de Ankara'da açılmışlardır.

Sonuç

Tanzimat döneminde kurulan Kız Sanayi Mektepleri, Cumhuriyetin ilanından sonra Kız Enstitülerine dönüştürülmüştü. Kız Enstitüleri, kız çocuklarının iyi bir eğitim alarak hem sosyal hayatta hem de aile hayatında hakkettikleri konumda bulunmaları gayesini taşımaktaydı.

İlk Kız Enstitüsü, Ankara'da İsmet Paşa Kız Enstitüsü adı ile 1928 yılında eğitim ve öğretim faaliyetlerine başlamıştı. Beş yıl boyunca Ortaokul müfredatı ile uyumlu bir eğitim verilen enstitüde yaşları 11 ile 17 arasında olan kızlar eğitim almışlardı.

İsmet Paşa Kız Enstitüsü bünyesinde, Edebiyat, Fizik, Kimya gibi derslerin yanında ev idaresi, biçki dikiş, çamaşır, yemek pişirme gibi aile hayatı ile ilgili derslerde verilmişti. Ayrıca enstitü bünyesinde yurt içinde ve yurt dışında yankı uyandıran sergiler ve defileler de düzenlenmişti.

İsmet Paşa Kız Enstitüsü, kızların hem genel kültür, hem mesleki eğitim hem de ev idaresi konularında eğitim alarak Cumhuriyetin arzu ettiği modern Türk kadınının yaratılması konusunda öncü bir eğitim kurumu olmuştur.

Kaynakça

BCA 030.18.01.02-47.52.4

ARIĞ, Ayten Sezer (2011). Ankara’da Modanın Öncüsü Bir Okul: İsmet Paşa Kız Enstitüsü. Cumhuriyet Tarihi Araştırmaları Dergisi Yıl 7 Sayı 14 (Güz 2011). s.s. 3-15.

ALİŞOĞLU, Batuhan (2023). Ev Hanımı Mı İş Kadını Mı? Türk Modernleşmesinin Bir Unsuru Olarak Kız Enstitüleri ve Necatibey Kız Enstitüsü. ESOGÜ TARİH DERGİSİ Cilt: 6, Sayı: 2. s.s. 157-195

ÖZAL, Gizem (2023). Modernleşme Sürecinde Kızların Eğitimi İçin Mimarlık: Kız Enstitüleri. Art-Sanat, 19(2023). s.s. 393–414.

ÖZKAN KOÇ, Esra (2022). Cumhuriyetin İlk Yıllarında Trabzon Kız Enstitüsü ve Faaliyetleri. Cumhuriyet Tarihi Araştırmaları Dergisi Yıl 18 Sayı 36 (Güz 2022). s.s. 1101- 1139.

SEZER ARIĞ, Ayten (2014). Türkiye’de Kız Enstitüleri: Gelenekten Geleceğe. Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi, 2014 Bahar (20). s.s. 193-215.

AYDIN, Mesut; AYDIN, Mehmet Korkud (2011).Türk İnkılabı Tarihi. Cantekin Matbaacılık. Ankara.

International Congress on Women's Studies Proceeding Book

ICOWS- 2024

ISBN
978-605-70777-9-0